הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר קדושה

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות מאכלות אסורות

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות מאכלות אסורות

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-מאכלות-אסורות/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 7
הלכה א 7
הלכה ד 8
הלכה ה 9
הלכה ו 9
הלכה י 11
הלכה יב 13
הלכה יד 13
הלכה טו 13
הלכה כד 13
פרק ב 13
הלכה א 13
הלכה ב 14
הלכה ג 16
הלכה ד 16
הלכה ז 17
הלכה ט 20
הלכה יב 21
הלכה יד 21
הלכה טו 21
הלכה טז 23
הלכה יז 23
הלכה יח 23
הלכה כא 23
הלכה כב 24
הלכה כה 25
פרק ג 26
הלכה א 26
הלכה ג 27
הלכה ה 27
הלכה ו 28
הלכה ח 29
הלכה יא 29
הלכה טז 29
הלכה יח 31
הלכה יט 32
הלכה כ 32
הלכה כא 32
הלכה כב 32
הלכה כג 33
פרק ד 33
הלכה א 33
הלכה ב 33
הלכה ג 35
הלכה ד 35
הלכה ה 36
הלכה ו 36
הלכה ט 37
הלכה יב 38
הלכה יז 38
הלכה יח 38
הלכה יט 39
הלכה כ 40
הלכה כב 40
פרק ה 49
הלכה א 49
הלכה ב 51
הלכה ג 52
הלכה ה 53
הלכה ו 54
הלכה ט 54
הלכה יג 56

הלכה טו 57
פרק ו 58
הלכה א 58
הלכה ב 61
הלכה ג 62
הלכה ד 63
הלכה ז 63
הלכה י 64
הלכה יב 65
הלכה יג 66
הלכה כ 66
פרק ז 66
הלכה א 66
הלכה ג 66
הלכה ה 66
הלכה ו 66
הלכה יז 67
הלכה כא 68
פרק ח 69
הלכה ג 69
הלכה ד 69
הלכה ו 70
הלכה ט 71
הלכה יב 72
הלכה יד 72
הלכה טז 73
פרק ט 74
הלכה א 74
הלכה ד 78
הלכה ו 80
הלכה ז 81
הלכה ח 82
הלכה טו 82
הלכה טז 93
הלכה יח 94
פרק י 94
הלכה א 94
הלכה ב 95
הלכה ד 97
הלכה ה 98
הלכה ו 99
הלכה ז 102
הלכה ט 102
הלכה י 105
הלכה יא 107
הלכה יב 107
הלכה יג 107
הלכה יד 107
הלכה טו 109
הלכה יז 115
הלכה כ 117
הלכה כב 123
פרק יא 124
הלכה א 124
הלכה ג 129
הלכה ה 130
הלכה ז 131
הלכה יא 132
הלכה יד 132
הלכה יז 134
הלכה כה 134
הלכה כו 137
פרק יב 138
הלכה א 138

הלכה ט 140
הלכה י 140
הלכה טו 141
הלכה כד 143
הלכה כז 143
פרק יג 143
הלכה א 143
הלכה ב 143
הלכה ג 144
הלכה ד 144
הלכה ח 144
הלכה יב 144
הלכה יח 144
הלכה כא 145
הלכה כב 148
הלכה כג 149
הלכה כד 150
הלכה כה 150
הלכה כז 151
הלכה כח 151
פרק יד 152
הלכה א 152
הלכה ג 153
הלכה ד 154
הלכה ה 154
הלכה ו 155
הלכה י 158
הלכה יב 160
הלכה יג 161
הלכה טז 162
הלכה יז 163
הלכה יח 163
פרק טו 166
הלכה ב 166
הלכה ז 166
הלכה ח 168
הלכה ט 170
הלכה יב 172
הלכה יג 172
הלכה יד 173
הלכה יז 174
הלכה יח 177
הלכה כג 177
הלכה כה 177
הלכה כו 178
הלכה כח 178
הלכה ל 179
הלכה לא 180
הלכה לג 180
הלכה לד 180
פרק טז 181
הלכה א 181
הלכה ב 181
הלכה ד 183
הלכה ח 184
הלכה י 184
הלכה יד 185
הלכה יז 185
הלכה כ 187
הלכה כא 190
הלכה כה 191
הלכה כח 191
הלכה לב 191
הלכה לג 191

הלכה לד 192
פרק יז 192
הלכה ב 192
הלכה ג 192
הלכה ו 193
הלכה ט 194
הלכה י 194
הלכה יא 194
הלכה יג 194
הלכה יז 195
הלכה כד 195
הלכה כז 196
הלכה כט 196

פרק א

הלכה א

מצות עשה לידע כו'. עיין בה"ה שכתב הטעם מחמת אכילה. אך באמת מכאן מבואר וכן בתו"כ דהידיעה בעצמה הוא מצוה בסוף פ' שמיני אלא ביודע איזה טמא כו'. לכאורה משמע הטעם משום תקלה וכ"כ בזה אם לעשות פעולה שלא יהא תקלה אם זה הוה מה"ת או לא עיין בהך דב"ק ד' פ"ב ע"א גבי חפיפה דאמר שם מה"ת עיוני בעלמא ועיין חולין ד' י"ז ע"ב גבי בדיקת סכין מה"ת, ובכ"מ בזה, ועיין בהך דשבועות ד' י"ד ע"ב גבי הך דבעא ר"פ נעלמה ממנו הל' טומאה ע"ש בתוס' ד"ה זיל אם הידיעה גופא איזה הוא צב ואיזה הוא צפרדע אם זה שייך לגדר הוראה, ועיין בכריתות ד' י"ג ע"ב גבי שכור ע"ש ומש"כ רבינו בהל' ביאת מקדש פ"א ה"ג ע"ש, ועיין בחולין ד' ס"ב ע"א דנקט שם בקי בהן ובשמותיהן, וכן גבי נגעים מבואר ג"כ בהך דשבועות ד' ו' ע"א דצריך שיהא בקי בהן ובשמותיהם ועי' בירושלמי ספ"ב דנדה דגם גבי מראות דמים כן צריך שיהא בקי בהם ובשמותיהם אך באמת בהני הטעם כיון דבזה אזלינן בתר ההוראה דצריך מסורת כמבואר בחולין ד' ס"ג ע"ב ע"ש בהך דקאמר נאמן הצייד לומר עוף זה טהור ור"ל אם אומר שעוף זה הוא ממין כך ואנו יודעין שאותו המין הוא טהור ועיין בתוספתא דע"ז פ"ה דנקט שם נאמן הצייד לומר עוף זה טמא ועוף זה טהור ע"ש ובתוספתא פ"א דבכורות ר"ל דצריך לידע איזה עופות טמאים ואיזה עופות טהורים וכעין דאמר בירושלמי ספ"ב דנדה, ועיין בירושלמי רפ"ב דחגיגה ובתו"כ פ' מצורע דלכך נאמר להורות שאינו רואה את הנגעים עד שיורנו רבו ובירושלמי שם נקט ראה ר"ל דבודאי ידיעה צריך ג"כ שיראה ור"ל דכל הני אף הראיה הוא מכלל ההוראה ולא כהך דיבמות ד' צ"ב ע"א גבי הורו ב"ד ששקעה חמה כו', וכ"כ בזה דזה תליא בהך מחלוקת דשמעון התימני ור"ע בב"ק ד' צ' ע"ב גבי אגרוף אם זה שייך לב"ד ג"כ או רק לעדים וגבי חבלות אדם באדם פסק רבינו כן בהל' חובל פ"א הי"ח דבעי דוקא ב"ד, ועיין בתוספתא פי"ב דסנהדרין גבי נתערב האבן באחרות ע"ש. אך באמת נראה כך דהנה עיין בהל' ב' כאן גבי סימני בהמה וחיה ע"ש בהשגות הראב"ד ועיין בה"ה. אך באמת כך דס"ל לרבינו דיש נ"מ לבין סימני בהמה לסימני עוף דגבי בהמה הסימנים הוא הטהרה שלה מחמת גזיה"כ וזה מה דאמר בגמ' ב"ב ד' ט"ז בראתי שור כו' ע"ש ברש"י דר"ל דזה הוא המטהר, ועיין בהך דפסחים ד' ק"ד ע"א בין טמא לטהור ר"ל דהסימנים הם המבדילים או דהסימנים הם הגורמים הטהרה והטומאה וכן בדגים כה"ג ועיין בע"ז ד' מ' ע"א גבי ראש ושדרה, אבל סימני עופות וסימני חיה לגבי חלבה זה רק הוה סימן איזהו הטהור ואיזה היא החיה, ועיין ברש"י

ב"ק דף ע"ח ע"א גבי קלוט בן פרה דבעי דוקא מקצת סימני טהרה ולא שאר דברים ועיין בהך דבכורות ד' י' גבי שפן וארנבת דהסימנים פועלים בה שינוי לדינא, ואף דחשיב שם גם עורב נ"ל דהך סימן דלא דריס הוי ג"כ סימן עצמיי לא בירור וס"ל דגם עורב לא דריס. אך התוס' נדה ד' נ' ע"ב ד"ה תרנגולתא לא ס"ל כן ומשמע שם דס"ל דהסימנים הם מטמאים וע"ש ד' נ"א ע"ב ד"ה ולכתוב, והך דפרה בן גמל טמא או קלוט בן פרה טהור הוא מחמת גזיה"כ. והנה בזה פליג רבינו עם הראב"ד ז"ל אם רק ב' הסימנים פועלים הטהרה או אף סימן אחד פועל רק בשפן וארנבת בזה גזר התורה דלא מהני הסימן וכמו בשסועה דהך דנדה ד' כ"ד אף דיש לה סימני טהרה מ"מ גזיה"כ הוא כך וה"נ כאן. והנה בגמ' נקט רק שרגליה חתוכות משמע אבל אם קלוטות לא מהני אף אם יש לה סימן אחד ואף אם מכירין אותו שאינה ממין טמא והר"א ז"ל ס"ל דגם סימן אחד מהני ורבינו ז"ל ס"ל דבעיא דוקא ב' סימנים. והנה לשיטת התוס' בנדה הנ"ל דס"ל דגם בעוף הסימנים מטמאים י"ל שיטת הי"מ ברש"י חולין ד' ס"א ע"ב דלקרבן בעי דוקא שיהיה ד' סימני טהרה ע"ש מה שהקשה רש"י. אך באמת נ"ל דר"ל לקרבנות ב"נ בבמה שלהם דיכולים להקריב כל בהמה וחיה ועוף הטהורים כמבואר בזבחים ד' קט"ז ובירושלמי פ"א דמגילה הובא בתוס' חולין ד' כ"ב ע"ב ע"ש וס"ל דרק הני עופות שיש להם כל סימני טהרה ולכך נקט בירושלמי שם רק תרנגולים ולא אווזים משום דלהם חסר סימן זפק כידוע. ובזה יובן מה דאמרינן בע"ז ד' י"ג ע"ב קוטע את אצבעו כו' שאין מקריבין חסר והרי מבואר בגמ' שם ד' ה' ודף נ"א דרק מחוסר אבר לא מקריבין בבמה דידהו ואצבע לא מיקרי אבר גבי עוף ועיין תוס' מעילה ד' ח' ע"ב ד"ה אמר דמשמע דחצי אבר לא פסל בעופות ועיין רש"י זבחים ד' ל"ה ע"ב ותוס' שם ד"ה אלא ועיין בירושלמי דע"ז שם אך י"ל דר"ל משום דאצבע יתירה בעוף הוה מן סימני טהרה ולכך קוטע אותו ויהיה חסר סימן טהרה, וכן נ"מ בהך סימן דבשרו מהלך שתי וערב אם הוא סימן רק לבהמה או גם לחיה ועוד הוא חיה עיין ע"ז ד' ט"ז וכלאים פ"ח וכ"מ. והנה הני סימנים המטהרים צריך לידע אותם בלא הטעם דתקלה אבל שאר סימנים הוא הידיעה רק בשביל שלא יבוא לידי תקלה.

הלכה ד

בהמה טהורה כו'. עיין בהשגות, ועיין בה"ה. והנה טעם הראב"ד ז"ל הוא מהך דחולין ד' קט"ז ע"ב דהוה שם מחלוקת ר"ה ושמואל אם חיישינן שמא ינק טהור מן הטמא ואף ר"ה לא חשש רק גבי עכו"ם דשכיח טמא ולא בישראל, ועיין בכורות ד' ח' ע"א גבי כל

שתשמישו כו' מגדלין זה עם זה ע"ש ועיין חולין ד' ע"ז ע"ב דנדמה לא שכיח וזה ג"כ ר"ל הך דבכורות ד' ז' ע"ב רוב דגים במינם משריצים ע"ש ועיין חולין דף קכ"ז ע"א ע"ש:

הלכה ה

ודג טהור הנמצא כו'. עיין בתו"כ פ' שמיני מה דמרבה שם להיתר טהור שנכבש עם הטמא ואוסר אם נימק וע' בתוס' כאן ונ"ל דר"ל דהך דמבואר בתרומות פ"ט דשלמים אינם בולעים:

הלכה ו

בהמה טהורה שילדה או שנמצא בה כו'. והנה לפי המבואר בנדה שם אינו מתקיים ג"כ וא"כ יש עליו לאחר לידה דין נבילה ג"כ אך זה רק למ"ד במעילה ד' ט"ז ע"א דיש איסור נבילה בבהמה טמאה אך אנן לא קיי"ל כן. אך באמת למ"ד דחל על בהמה טמאה שם נבילה אם שחט בהמה טהורה ומצא בה שסועה דאסורה לרב משום גזיה"כ אם גם השחיטה לא מהניא לה לענין נבילה ולענין לטמא וכמו גבי הוציא ידו דמהני השחיטה לגבי טומאה וכאן ג"כ יהיה כך. וכן לגבי מצא דמות יונה במעי בהמה דקיי"ל אסור אם שייך בה טומאת נבלה ואיסור נבילה ועיין במה דס"ל לרבינו לקמן פ"ב הי"ז גבי דרנים שבמעי בהמה דרש"י ס"ל דהטעם משום דלא הותרו בשחיטה ורבינו ס"ל דשם שרץ עליו ועי' בירושלמי תרומות פ"ח ה"ג דממעט מטעם בהמה בבהמה תאכלו ולא שקץ בבהמה והוא כשיטת רבינו דנשאר שם שרץ עליו והקשו שם בירוש' מהך דיתושים ותירץ תמן בגופיהן ר"ל דהטעם דכ"ז שלא יצאו לחוץ מותרים הוא משום דעדיין עליהם שם פרי ולא משום דהתורה לא אסרה כ"ז שלא שרצו רק דהוו כמו עצם הקטניות וכעין שכ' תוס' חולין ד' פ"ז ע"ב גבי משקין ושם ד' קי"ז ע"ב אבל גבי בהמה שם בשר עליו ולכך יש עליו שם שקץ אף דלא יצא לחוץ. והנה עיין בחולין ד' קכ"א ע"ב מבואר שם דגם גבי בהמה טמאה יש נ"מ בשחיטה ע"ש לגבי טומאה וה"נ י"ל גבי שסועה כן אך יהיה זה תליא אם הטעם דמהני משום ד' סימנים אכשר ביה רחמנא כמבואר שם ד' ע"ד ובאמת עיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' אבות הטומאות פ"ב ה"ו דנקט שם מצא בה בן ח' חי נטרף ור"ל כך דאם שחט את הטריפה ומצא בה בן ח' חי מטמא ואף דגבי בן ט' מהני ליה שחיטתו להוציאו מידי נבילה אבל לגבי בן ח' ע"ש ד' פ"ה ע"ב ד"ה אימא בתוס' מבואר כך דגבי טריפה לא שיש עליו איסור טריפה רק שהתורה אמרה דלטריפה לגבי אכילה לא מהני שחיטה והוה כאילו אינו שחוט וזהו דאמר שם שאין מתירתה באכילה וכן כתב רש"י פסחים ד' כ"ה ע"א וגבי בן ח' אמרינן דכיון דלהתירה באכילה א"א מחמת הך דכל בבהמה משום דהשחיטה לא התירה הבהמה לאכילה לכך נשאר הולד כאילו

אינו שחוט כלל וזהו ג"כ ר"ל המשנה ד' ע"ב ע"ב בן ח' חי אין שחיטתו מטהרתו ר"ל בן ח' חי שנמצא בבהמה טריפה וא"ש מ"ש התוס' ד' ע"ד בד"ה נפקא ובגמ' שם דקאמר יש במינו שחיטה אגב אמו ר"ל כאן דבאמו עכ"פ הועילה השחיטה לענין להתירה מידי נבילה דבכל מקום לגבי בן ח' לא מהני השחיטה כלל רק ההיתר מטעם כל בבהמה רק בבן ט' אז מהני בגדר שחיטה ולכך ס"ל לרבינו לקמן פ"ז דחלבו של בן ט' אסור מה"ת ע"ש מש"כ, ועיין במש"כ רבינו כאן פ"ה הט"ו דלכאורה לא משמע כן, ועיין בתוס' חולין פ"ד, וא"כ ה"ה לשוחט את הבהמה ומצא בה שסועה כיון דלא מהני השחיטה לגוף דהוא אינו בגדר שחיטה כלל לא מהני ג"כ לטהרו מידי נבילה. גם י"ל דזה תליא בהך בעיא דדף ס"ט גבי מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרו כו', וה"נ כיון דלגבי בהמה מועיל השחיטה אף לאכילה ולגבי ולד א"א שתועיל אינו מועיל כלל, ואף דלגבי אבר חזינן דאינו מועיל לענין אכילה ומ"מ מועיל לטהרו מידי נבילה, זה תליא אם השחיטה הוא מועיל לכל האברים לכל אחד בפ"ע או הוא מועיל לכל הבהמה וממילא האבר מותר, ועיין מש"כ התוס' זבחים ד' ס"ט ע"ב גבי אבר מן החי מן טריפה דבטל ממנו שם אבר מן החי רק אבר מן המת וא"כ צ"ל דעל כל אבר יש שם אבר מן החי ולא שבא מן החי וגם זה תליא בהך דאבר היוצא דקיי"ל דאסור אם משום אבר מן החי מחמת דאין לו תקנה בשחיטה כמש"כ רש"י בחולין ד' ס"ט או משום הך דבשר בשדה טריפה, ונ"מ ג"כ אם כל האיסורין שייך על כל אבר בפ"ע או רק משום שהוא בא מן האיסור, ועיין בהך דחולין דף ל"ב ע"ב ודי ל"ג גבי חיי ריאה תלויין בקנה ומ"מ קודם שחיטת הוושט הוה אבר מן החי וגם למה מותר לישראל הא מיד לאחר שחיטת הקנה יש על הריאה שם אבר מן החי וע"כ צ"ל כיון דכל שחיטות הוא כן לא חיישינן לזה וכמש"כ רש"י שם ד' י"ט ע"ב גבי וושט אף דתחלת השחיטה הוה ניקב ועי' תוס' יבמות ד' נ"ט ע"ב גבי תחלת ביאה ובהך דזבחים ד' ל"ו ע"ב מה דאמר שם רבא תדע דפיגול לפני זריקה לא כלום כו' ודחי התם חדא מחשבה הכא תרי מחשבות ועיין בהך דב"ק ד' ע"ו ע"ב בתוס' גבי שחוטי חוץ. אך י"ל דריאה לאחר שחיטת קנה הוה כמו ביעי חשילתא בחולין ד' צ"ג ע"ב ע"ש. וגם י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אם זה הוה דרך השחיטה או לא ועיין תוס' חולין ד' ל' ע"א ד"ה השוחט מש"כ שם כיון שכבר נפסלה שוב לא הדרא ומתכשרה וע"ש ד' ל"ב ע"ב בהך דר"ל דמחלק בין שחט במקום חתך לשלא במקום חתך ע"ש ר"ל אם הסוף השחיטה פועל שגם תחלת השחיטה מקרי שחיטה או לא. והנה לשיטת רבינו דס"ל דעכו"ם בשחיטה לא משום דהוה כמו דלא נשחט רק דעושה מעשה ופוסל כמבואר בפ"ד מהל' שחיטה הי"א וא"כ ע"כ צ"ל דחצי

קנה אינה בגדר שחיטה כלל אף למאי דקיי"ל דישנה לשחיטה מתחלה כו' דבשלמא גבי פגום י"ל דהשחיטה דלבסוף עושה כמו החצי הראשון ג"כ נשחט אבל היכא דזה הוה פעולה לפסול לא שייך לומר דע"י הגמר נתקן למפרע ועי' בחולין ד' י"ט ע"ב נעשה כשחט עכו"ם וע"ש ד' קכ"א ע"ב ע"ש וע"כ צ"ל דזה לא הוה שחיטה כלל לכו"ע ועי' בהך דזבחים ד' כ"ט ע"ב ול' ע"א דלא משמע כן ועי' בהך בעיא דחולין ד' ק"מ ע"ב גבי הושיט ידו לקן מי אמרינן ע"ש, ור"ל הבעיא אם הגמר הוה כמו דבר חדש או כמו שגומר הדבר למפרע ועי' תוס' זבחים ד' ק"י ע"א ד"ה ואי ע"ש. והנה לפי"ז לכאורה קשה מה דהגמ' שם בחולין ד' ל' מה דמקשה מפסח הא הוה מום ותיפוק ליה דלכ"ע מחמת החצי קנה. אך י"ל דחצי קנה לא הוה מום גמור לפדות עליו, ועי' תוס' ב"ק ד' ע"ו ע"א ותוס' כאן ד' כ"ח ע"ב שכתבו דאין לך מום גדול מזה ותוס' ד' י"ז ע"ב ד"ה פגימת ע"ש. אך באמת כך דלגבי שחיטת קדשים אף דשחיטה לאו עבודה היא מ"מ הוא עבודה גמורה לכל הדברים ולכך התחלת הקנה ג"כ הוא בגדר שחיטה למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכמו הבדלה בעולת העוף עי' חולין דף כ' ע"ב, ועי' מש"כ רבינו בפיה"מ בזבחים פ"ו נראה דס"ל דהבדלת מיעוט סימנים אינו שייך בגדר עבודה כלל וי"ל דאף זר יכול לעשות זה ולכך כתב בפה"מ דדי ברוב ואף דהא קיי"ל דלא כראב"ש רק דס"ל דהמיעוט לא הוה בגדר מליקה רק בגדר הבדלה וי"ל דאף זר כשר בזה וכן לגבי הך דחותך מפרקת עי' תוס' זבחים דף ל' דס"ל דזה מן העבודה ועי' חולין ד' כ"ח דלרב אדא ב"א לכך די בקנה גבי חטאת העוף משום דחותך שדרה ומפרקת ע"ש וא"כ י"ל דזה ג"כ הוה בגדר מליקה משא"כ לר"ה. ובאמת גבי עוף בחולין נראה דאף למ"ד דיש שחיטה לעוף מה"ת זה רק לתקן האיסור ועי' בתוס' שבועות ד' כ"ד ע"א וזה רק בעוף אבל בבהמה וחיה הוה זה גדר תיקון בכל האברים וכמש"כ לעיל וזה בעצם הך מחלוקת דר"ה וראב"א אם טעם שחיטה משום מיפק חיותיה או הדין הוא כן דלראב"א ע"כ הטעם משום מיפק חיותיה וזה רק בעוף ועי' בירוש' פ"ו דנזיר דגבי אמה"ח יש נבלה ג"כ וזה מהך טעם אבל בבהמה וחיה הוה תיקון לכל האברים וא"ש מ"ש התוס' חולין ד' פ"ד ע"א ד"ה בעינן ע"ש וזהו ג"כ הך בעיא דדף ק"מ ע"ב הנ"ל וא"כ לפי"ז י"ל דלכך גבי בהמה דהשחיטה פועלת בכל האברים אז מהני השחיטה אף לאבר היוצא אף דלא הותר באכילה:

הלכה י

וסימני חיה כו'. עי' בהשגות, ועי' בה"ה מה שהקשה משור הבר. והנה עיין בתוספתא פ"ד דכלאים מבואר שם דלמ"ד דשור הבר מין בהמה הוא תאו הוה מין בפ"ע ועי' ב"ק ד' קי"ז ע"א ע"ש כתוא מכמר ע"ש ברש"י ובירושלמי ספ"ח דכלאים דאמר שור הבר

עיקרו מכאן הוה ר"ל מישוב, ועי' מש"כ רבינו בפ"ט מהל' כלאים ה"ה גבי מי שיש בו מדברי וישובי וס"ל דזה לא הוה כלאים. והנה בתוספ' שם פ"א מבואר דמתחלה אמר שם דשור עם שור הבר הוה כלאים ואח"כ אמר חמשה דברים נאמרו בשור הבר כו' וזהו הך תנא דחולין דף פ' דס"ל דאף דשור הבר מין תאו הוא מ"מ הוה בהמה רק מין בפ"ע ור"י ס"ל דהוה חיה וחכמים ס"ל דהוה מין שור ותאו הוה מין אחר ופסק רבינו כן כחכמים ועי' בירושלמי פ"ח דכלאים ה"ו הא שור עם שור הבר אינם כלאים והך הא צ"ל אחר מה דאמר שם אווז עם אווז מדבר כלאים משום דמשונים בברייתם כמבואר בב"ק ד' נ"ה אמר דשור עם שור הבר אינם כלאים אך זה רק לשיטת חכמים דס"ל דתאו הוא מין בפ"ע ושור הבר עם שור הוא דבר אחד אבל לת"ק דס"ל דתאו הוא שור הבר אף דס"ל דהוא מין בהמה מ"מ הוה כלאים עם שור דהם ב' מינים ועי' בתוס' נזיר ד' ל"ה ע"א דמצריך קרא לרבות דשור הבר כשר לקרבן, ועי' תוס' סוכה ד' י"ג ע"א גבי עיזי דבאלא ע"ש בהך דחולין ד' פ' ובאמת מה דאמרינן בגמ' דחולין ד' נ"ט ע"ב והרי עז דחרוקות ר"ל מהני עיזי דבאלא ולמ"ד דכשרים למזבח. ובאמת עי' לקמן בדברי רבינו פ"ז ה"א מוכח דגם בהמה אם אינה ראויה למזבח אז חלבה מותר ע"ש ועי' בתו"כ בכ"מ דממעט כוי מקרבן וא"כ י"ל דאף אם נימא דהוא ודאי מין בהמה מ"מ כיון דאינו ראוי להקרבה המין אין חלבו אסור, ועי' בהך דכריתות ד' כ"א חלבו מנ"ל ובהך דיומא ד' ע"ד ע"ש דאף אם נימא דכוי אינו חיה מ"מ החלב שלו אינו אסור כיון דאינו ראוי להקרבה, ונ"ל ג"כ דהא דאמרינן בכריתות שם טומאתו כו' ר"ל לענין טומאת חלבו. והנה מבואר בזבחים ד' ע' דזה תליא באיסור דמי שחלבו אסור החלב טהור וא"כ כוי למ"ד בריה דהוה רק אזהרה על חלבו לענין טומאה מאי ואף דמבואר במשנה פ"ב דבכורים דחלב כוי מטמא זה רק למ"ד ספק, ועי' בתוס' חולין ד' צ"ג ע"א גבי אליה. ובאמת הנה מבואר בתו"כ פ' ויקרא דאף דאליה לא שייך בה דין חלב זה רק באליה דחולין אבל באליה דמוקדשים חייב ג"כ משום חלב. ובזה מדוייק לשון הגמ' דכריתות ד' ד' אליה דחולין תיתסר אבל דקדשים ודאי אסור גם משום חלב ועי' בתוספתא חולין ספ"ז דנקט שם האוכל אליה מן המוקדשים חייב ב' משום אליה ומשום מוקדשים ומאי חייב ב' וליכא למימר משום הך דמנחות ד' ע"ד הא שם נקט חלב רק ב' ואמאי לא נקט ג' ועי' תוס' שבועות ד' כ"ד ע"ב ולפי מש"כ א"ש דאליה ג"כ יש בה משום חלב גבי מוקדשים וכן הוא בתו"כ, ועי' בהך דבכורות ד' ט"ז גבי פסולי המוקדשים לענין חלב וי"ל דנ"מ לחלב דאליה גבי פסולי המוקדשים אם נימא דפקע ממנה האיסור חלב מן האליה וכמו לר"י גבי דם שיש מיעוט על זה בתו"כ:

הלכה יב

והקרש כו'. עי' בהשגות, ועי' בהך דשבת ד' כ"ח ע"ב ובירושלמי שם פ"ב ופ"ז:

הלכה יד

סימני עוף כו'. והנה שיטת רבינו נראה דס"ל דעורב יש בו שני סימני טהרה וגם אינו דורס ופרס ועזניה יש בהם סימן טהרה אחד וגם אינם דורסים ושאר עופות טמאים יש בהם סימן טהרה אחד ודורסים כן פי' הגמ' לשיטתיה וא"ש, ועי' בכורות ד' י' דמשמע דעורב יש בו יותר סימני טהרה משאר עופות, ועי' ד' ס"ד ע"א דמשמע דהני ח' מיני ספיקות הוה מספק עורב ע"ש בתוס' ד' ס"ב ע"ב ד"ה מאי:

זרזיר כו'. עי' בכ"מ מ"ש מהל' כ' ע"ש. אך באמת כאן רק הטעם משום דמרבה להו מקרא דלמינו ולא משום דהוא מין עורב כיון שהוא שכן אצלו והא דאמר בגמ' שם לא לחנם זה רק ראיה בעלמא והא דפי' רש"י שם ד' ס"ב ד"ה מפני דאין זה מאותן סימנים של עורב הוא משום דאל"כ הוה שכן ונדמה וגם רבנן מודו וגם לא צריך קרא לרבות וא"ש:

הלכה טו

וכל מי שהוא בקי כו'. הנה באמת נראה דרבינו ס"ל דאף אם הוא דורס מ"מ כל שידוע לנו שאינו ממינים הטמאים הוא טהור דאין הסימנים מטמאים אף אם יהיה לו ד' סימני טומאה ולא כמ"ש התוס' נדה ד' נ' ע"ב וכן מוכח כאן בהל' י"ו דרק מי שאינו מכירן אז אם רואה שהוא דורס טמא:

ועוף טהור כו'. עי' בתוספתא דע"ז פ"ה אך שם ר"ל דהצייד אומר רק שזה העוף הוא ממין פלוני והמין אנחנו יודעים שהוא טהור וכעין שפי' רש"י כאן גבי ביצים ועיין בתוס' בכורות פ"א ע"ש:

הלכה כד

ובדגים כו' בקשקשת אחת כו'. עי' בה"ה ועי' בהך דנדה ד' מ"א ע"ב גבי טיפה אחת מעלמא אתי ועי' בע"ז ד' מ' ע"א גבי כילבית ע"ש:

פרק ב

הלכה א

מכש"כ שאר בהמה כו'. עי' בה"ה ור"ל דזה הוה שוב בגדר גילוי מלתא בעלמא וא"כ תליא בהך מחלוקת דאביי ורבא בסנהדרין ד' נ"ד וד' ע"ו ובהך דתמורה דף ט' ע"א ואביי אמר לך כו' ועי' בבכורות ד' י"ד ע"ב דסתמא דגמ' כאביי, ועי' במש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות על בעהמ"א בפ"ג דפסחים ע"ש על הך דטעם כעיקר ועי' בהך דזבחים דף

ל"ד ע"א בהך מחלוקת דר"ל ור"י גבי המעלה אברי בהמה טמאה ע"ש דפליגי בזה רבינו עם הראב"ד ז"ל בהל' אסורי מזבח אם לוקה עליהם דכתב הראב"ד שם משום דלא עדיף מבעל מום ועי' בתמורה דף ז' ע"א די"ל דגרע דזה הוה כמו דיקלא בעלמא. אך יהיה נ"מ לגבי ה' חטאות מתות דילפינן בבכורות דף ט"ז ע"א דאסורים באכילה בלאו מן הך דבהמה טמאה ע"ש ועי' בתמורה ד' י"ח ע"א דמ"מ על הקרבה ליכא רק עשה. ובזה י"ל הך דאמר בזבחים דף ל"ד הנ"ל דגבי טמאה רק עשה ור"ל כה"ג וא"ש:

הלכה ב

לפיכך כל האוכל כו' בין שאכל כו'. עיין בהך דכריתות דף ד' ע"ב מה חלב מיוחד כו' אף דם כו'. והנה לפי' רש"י שם לכאורה קשה הא גבי חלב ג"כ משכחת שאין חלבו חלוק מבשרו כגון חלב נבלה וחלב טריפה דחל על חלב איסור נבילה כמבואר בחולין דף ל"ז וכ"מ. אך באמת י"ל דר"ל לטומאה דעל חלב ליכא טומאה כמבואר בהך דזבחים דף ע' וגם דם ר"ל כבהך מחלוקת דב"ש וב"ה, ועי' במנחות דף ק"ג ע"ב ובהך דעדיות ובמש"כ רבינו פ"א מהל' שאר אבות הטומאות. והנה באמת אם יש על דם איסור נבילה ג"כ מהך רש"י דכריתות דף ד' הנ"ל מוכח דיש עליה איסור טומאה גבי דם טמאים רק דס"ל דלא מצטרף וא"כ לפי"ז מוכח דדבר שיש בו ב' איסורים אינו מצטרף עם דבר שיש בו איסור אחד וא"כ י"ל בהך דמעילה דף ט"ז ע"א בהך דס"ל לרב דלענין אכילה טמאים בפ"ע וטהורים בפ"ע ר"ל דגם רב מודה דיש בטמאים איסור נבלה ג"כ רק דכיון דליצטרף אין מצטרפין מי שיש בו שני איסורין עם איסור אחד, ועי' בחולין דף ק' ע"ב יצא זה שאין איסורו כו', ובזבחים דף ס"ט ע"ב וברש"י חולין דף ק"ו ע"א ד"ה חדא ושם דף קי"ג ע"א את שאסור משום נבילה כו', וע"ש דף ק"א היכי ס"ל לריה"ג גבי איסור חל על איסור, ועי' רש"י כריתות דף י"ד ע"א ד"ה נהי ע"ש ותוס' מכות דף ט"ז ע"ב ולקמן בדברי רבינו פ"ד ה"ב ע"ש. אך לפי מש"כ אין ראיה כלל ואף דהא מבואר במעילה דף ט"ו ע"ב דמצטרפין חלב לפיגול ולענין מעילה עם שאר דברים י"ל דלענין קדשים שאני עי' בכריתות דף כ"ג ע"ב ועי' בהך דחולין דף ל"ב ע"ב מי מצטרפי כו' ועיין בתוספתא מעילה פ"א דמבואר שם דנותר מקדשי קדשים עם נותר מקדשים קלים לא מצטרפי וע"כ משום הך טעמא דבזה יש שני איסורים ובזה איסור אחד ובאמת זה ר"ל הך מחלוקת דרבא ור"א במעילה דף י"ז ע"ב גבי ראשון עם שני אם מצטרף לעשות שלישי דרבא ס"ל דהיה חד שמא משום מי גרם ור"א ס"ל דעכ"פ לענין שלישי הם שוים וכן בהך דזבחים ד' כ"ט ע"א גבי מה דמצריך קרא דחוץ למקומו מצטרף עם חוץ לזמנו ע"ש וע"ש דף ל"א ע"א גבי הך דרבא ורב המנונא ע"ש בתוס' ד"ה הא וג"כ כך אי משום דאמרינן דבפיגול

יש בו ג"כ שם פסול או דחוץ למקומו הוה גדר פיגול רק שאין בו כרת וכדאמרינן בכ"מ חוץ למקומו איתקש לחוץ לזמנו ועי' בהך דעירובין דף ט' ע"א בהך חילוק דבפתוח לכרמלית או פתוח לרה"ר ור"ל ג"כ אם יש ברה"ר גם שם כרמלית. ובזה יש לבאר הך פלוגתא דרבא ורב המנונא דזבחים דף ל"א הנ"ל דר"ל כך אם הפיגול מצרף להפסול או הפסול להפיגול ורבא אזיל לשיטתיה בהך דמעילה הנ"ל דס"ל דלא משום שיש בראשון גם שם שני רק משום שיש בשני שם ראשון ולכך ס"ל גם כאן דחוזר וניער הפיגול, ועיין בירושלמי דדמאי פ"ז ה"ו מה דמחלק שם בין הך דתמורה דף כ"ה ע"א גבי ולדה עולה והיא שלמים דהיכא דמתכוין להוסיף הקדש אז לא מהני תכ"ד משום דזה לא מיקרי עקירת הראשון דאדרבא מוסיף הוא על הראשון ויש בכלל השני גם הראשון ולכך נשאר הראשון משא"כ בבא לגרוע אז הוה חזרה תוכ"ד ונשאר השני ועיין בהך דמנחות ד' ק"ז גבי קטן והביא גדול ובירושלמי פ"ב דשבועות גבי יש שם לטומאה קלה כו' ע"ש. אך כל זה באיסור אחד אבל בשני איסורים ס"ל לרב דלא מצטרף במעילה שם ור"א דאמר שם טהורים לעצמן כו' ואמר שם איכא דאמרי פליגי כו' ר"ל דהוא ס"ל דבטמאים ליכא כלל איסור נבלה, ועיין בתוספתא פ"ג דמכות דהוה מחלוקת דר"מ ורבנן אם מעשר שני עם בכורים מצטרפין ללקות עליהם חוץ לחומה ע"ש ור"מ אזיל לשיטתיה בע"ז דף ס"ו ע"א גבי י"ל משום דנפקי מחד קרא דלא תוכל לאכול, ועיין במעילה דף ט"ו ע"ב דתרומה מצטרף עם תרומת מעשר של דמאי אף דזה דאורייתא וזה דרבנן ועי' בהך דב"מ דף נ"ג ע"א דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי, ועי' במה דפליגי רבינו עם הראב"ד ז"ל בהל' כלים פי"ב ה"ג אם הזיה שקודם שבירה מצטרף להזיה שאחר שבירה ע"ש. והנה באמת לפי מה דפליגי בסנהדרין ד' נ"ט ע"א אם יש גבי דם איסור מן החי ע"ש ועי' בתוספתא ספ"ז דחולין דאמר שם דחייב שתים וצ"ל דאתיא כרחב"ג ועי' פסחים ד' כ"ב ע"ב אף דם מן החי אסור כו' ע"ש ברש"י דס"ל משום דם. ועי' בס' יראים דמפרש כרחב"ג אך משום דכל דם גזעו מחליף ואין עליו שם מן החי ועי' תוס' פסחים ד' כ"ב ע"א אם דם בכלל בשר ותוס' סנהדרין ד' ד' ע"א ד"ה מנין ע"ש. ובאמת לפי המבואר בירושלמי פ"ה דיומא גבי אין מועלין בדמים משום דיש מיעוטא גבי דם דאין לך בו אלא כרת משום דם ולא איסור אחר ה"נ י"ל גבי דם נבלה ודם טמאים משום הך מיעוטא אך גמ' דילן לא ס"ל כן, ועי' תוס' מנחות ד' נ"ב ע"א וכ"מ בשם ר"ח גבי הקדיש דם דמבואר שם דאם הקדיש חייב מה"ת גם על דם, וכן בהך דזעירי דמעילה ד' י"ב גבי המקיז דם לבהמת קדשים ועי' במה דפליגי רבינו עם הראב"ד ז"ל בהל' מעילה פ"ב הי"א דרבינו ס"ל כשיטת ר"ח דהוקדש מה"ת והר"א ס"ל דרק מדרבנן ובאמת זה הוה בתוספתא פ"א דכאן מחלוקת

דר"מ ור"ש עם חכמים וזה ר"ל הגירסא דידן ביומא ד' נ"ט ובמעילה ד' י"א ודלא כשיטת התוס'. אך י"ל בהך דכריתות הנ"ל שחלבו חלוק מבשרו ר"ל דהחלב אינו מובלע בבשר ועומד בפ"ע כמבואר בהך דחולין ד' מ"ט ע"ב וד' צ"ג ע"א וכן גבי דם רק הדם הכנוס חייב ולא על דם המובלע דאין עליו שם דם כלל משא"כ בשרצים הדם הוא מובלע ולכך הוא חייב משום שרץ וכן מטמא וכמבואר במעילה ד' י"ז ע"א וכמ"ש רבינו לקמן בהל' ט' וכן הוא ג"כ כונת הגמ' בסנהדרין ד' נ"ט שאין דמן חלוק מבשרן ע"ש ברש"י. וכן יהיה נ"מ גבי הך דחולין ד' ע"ה ע"א גבי הטילה נפל דקיי"ל דחלבו כחלב חיה וכמבואר לקמן בפ"ז ה"א אם מטמא ג"כ כנבילה. ובזה א"ש מ"ש התוס' זבחים דף ע' ע"א ד"ה יצתה דאמאי לא יליף מכאן דחיה מטמא ע"ש די"ל דנ"מ לגבי נפל כיון דאין עליו שם חלב:

הלכה ג

אבל אסור הוא כו'. עי' בה"ה ומש"כ הראב"ד ז"ל לקמן פ"ג ה"ד ובאמת רבינו ז"ל מפרש הך דכריתות ד' כ"א ע"ב גבי דם מהלכי שתים אפילו מצות פרוש אין בהם ר"ל כהך דחולין ד' ע"ד ע"א משום גדר מן החי וס"ל דכ"ז דלא פרוש מותר דעדיין לא נעקר מן החי ובפרוש אסור מדרבנן אך משום גזירה מן החי דהרי רבינו ס"ל דגבי דם דגים טהורים מותר אף לכתחלה ולא גזור משום מראית עין רק כמש"כ ואף אצבעו מטפטף דם ג"כ אסור דלא כמש"כ התוס' ועי' מש"כ רבינו בפה"מ בכריתות שם:

הלכה ד

והרי עבר על עשה כו'. עי' חולין ד' ק"מ ע"א דמוקי לה לדרשא אחרינא אך יהיה נ"מ להני דפליגי על רבינו לקמן פ"ג ה"ח גבי ביצה שהתחילה להתרקם אם עובר משום שרץ העוף כיון שלא יצא לאויר העולם ורבינו כתב שם משום שרץ העוף ולא כתב משום עוף טמא ועי' מש"כ שם בהל' י"א שאין מינו טמא דהטעם משום מינו ועי' בתוס' נדה ד' נ' ע"ב דלא אזלינן בתר הביצה שממנה נשרצה רק בתר המין ע"ש משום סימני טומאה ובאמת יש ראיה לזה מהך דמרבינן בחולין ד' קכ"ז ע"א דצב מרבה גם הערוד שמטמא ואף דבא גם מן הנחש ועי' רש"י שם דף קכ"ו ע"ב דצב הוא מטיל ביצים ונחש ג"כ מטיל ביצים כמבואר שם ד' ס"ד ע"א וא"כ חזינן דלא אזלינן בתר היוצא רק בתר המין וזהו באמת כונת הגמ' בכורות ד' ז' ע"ב ואי אתה אוכל שרץ כו' ומקשה בהדיא כתיבא ומה ס"ד הא זה הוא עוף טמא אך ר"ל כך דהיינו אם נתרקם ועדיין לא התחיל לפרוח אם זה ג"כ בכלל עוף טמא או לא ואמר דזה מקרי בגדר שרץ העוף וזהו המיעוט מהך דאך והקשה דהא זה בכלל שרץ העוף וכשיטת רבינו. אך לשיטת הרשב"א ז"ל יהיה על זה האיסור דטהורה ולא טמאה וכמש"כ רבינו כאן, ועיין מש"כ התוס' חולין ד' ס"ב ע"ב

ד"ה כרזי דגבי שרץ העוף האיסור משום דלא מקרי עוף ולא משום סימני טומאה ע"ש וה"נ יהיה גבי ביצי עוף טמא שהתחיל להתרקם ולכך אמרינן במנחות ד' כ"ט דנתקשה משה בשרצים ע"ש ברש"י ותוס' חולין ד' מ"ב ע"א והטעם משום דבהם לא אזלינן בתר סימנים וגם אחר הדבר שנולד ממנו וכמו גבי ערוד לטומאה וכמש"כ וכן גבי עכבר של אדמה כמבואר בחולין ד' קכ"ו ע"ב ועי' מש"כ הריטב"א ז"ל בהך דמכות דף ט"ז ע"ב גבי האי מאן דאכל בניתא כו' בשם הרמ"ה ע"ש:

הלכה ז

ושיעור אכילתן כשיעור טומאתן כו'. עי' יבמות דף קי"ד איסורן במשהו ובע"ז ד' ס"ט ע"א ע"ש ברש"י ובהך דזבחים ד' ק"ו ע"ב ובחולין ד' ק"כ ע"ב ע"ש ברש"י ותוס'. והנה עיין בנדה ד' מ"ג ע"ב דהטעם דאבר א"צ שיעור הוא משום דהוא הוה במקום השיעור ע"ש ועי' בהך דשבועות דף כ"א ע"ב גבי נמלה בריה שאני, ועי' בתוס' זבחים ד' ע"ב ע"א ד"ה ולבטלו ע"ש דמשמע שם דהטעם משום דזה לא צריך שיעור לא משום דזה הוה במקום השיעור, ועי' תוס' מכות ד' ט"ז ע"ב ד"ה ריסק וד"ה ולא פליגי ובירושלמי דנזיר פ"ו ה"א דר"ל שם דאם אכל נמלה שיש בה כזית חייב שתים כאילו הוא שני איסורים וא"כ מוכח דבריה לא הוה במקום שיעור רק א"צ שיעור דאל"כ הוא הוה כמו דבר אחד ואמאי ילקה שתים, ועיין בתוס' נזיר ד' מ' ע"א דס"ל דאם גילח בתער יש בו שני מלקות משום חד לאו אף דהוא פעולה אחת וכן יהיה נ"מ להך דתמורה ד' ז' ע"ב גבי בל תקטירו כולה ובל תקטירו מקצתה אם נאבד האימורים ולא נשאר רק כזית והקטירו אם חייב שתים משום כולה ומשום מקצתה ועי' תוס' סנהדרין ד' ס"ד ע"ב גבי העביר כל זרעו, ועי' בהך דזבחים ד' ק"ח ע"ב גבי מוקטרי חוץ ובתוס' ר"ה ד' כ"ד ע"ב גבי לא אסרה תורה אלא דמות ד' פנים ע"ש, ועי' בירושלמי פסחים פ"ז גבי הוציא חוץ לחבורה ע"ש בהל' י"ב אם חייב שתים משום לא תוציא ומשום לא תוציא חוצה אך שם נקט רק שני זיתים ועי' תוס' ב"ק ד' ע"ז ע"א גבי דמצטרף ומטמא בשביל עצמו. ובזה יתבאר דברי הירושלמי שבת פ"ז ר"א שאל לר"י יצא שתי הלחם כו' ע"ש ובתוספתא דמנחות פ"ו המעלה כזית משתי הלח' בעבודה ובחוץ הרי זה חייב והוא תמוה ע' תו' זבחים דק"ט וע' בתוספתא פ"א דמעילה תודה ולחמה מצטרפין למעלן בחוץ והוא ג"כ תמוה דמה שייך העלאת חוץ בזה. אך ה"פ. דהנה מבואר במנחות ד' נ"ז ע"ב דמעלה מבשר חטאת עובר בלאו ואיתא שם דרק על המזבח אבל על הכבש פטור אבל שאור אף על הכבש חייב וכן יש דין להיפך דגבי שאור רק אם מעלן לשם הקטרה אבל לשם עצים פטור וגבי כל שממנו אף לשם עצים חייב לדידן כמבואר בזבחים ד' ע"ז. והנה גבי שתי

הלחם וכן גבי תודה יש בהם ב' הדברים שהם חמץ ויש מהם לאישים כמבואר במנחות שם וזהו דר"ל בתוספתא דמנחות הנ"ל המעלה כזית משתי הלחם בעבודה ר"ל לשם הקטרה לא לשם עצים וצ"ל אף בחוץ חייב ר"ל על הכבש ומשום חמץ. והנה רבינו פסק בהל' איסורי מזבח פ"ה ה"ד דגם המעלה משירים עם שאור חייב משום שניהם וזהו מה דר"ל בתוספתא דמעילה הנ"ל תודה ולחמה מצטרפין זה עם זה למעלן בחוץ ר"ל על הכבש משום דיש בה שני איסורים אחד משום כל שממנו והב' משום חמץ ומצטרפין זה עם זה ואף דאין הקטרה פחות מכזית וכמש"כ התוס' ב"ק ד' ע"ז הנ"ל, וא"כ חזינן מדברי הירושלמי דנזיר הנ"ל דבריה ושיעור הם שני דברים. ובאמת זה תליא בהך בעיא דנזיר ד' נ"א ע"ב גבי נמלה שחסרה אחת מרגליה בריה גמרינן או שיעורא גמרינן וזהו כמש"כ ובהך דנדה ד' מ"ג הנ"ל דקאמר שם אילו חסר פורתא אבר מי קמטמיא אף דיש לומר דהטעם משום דאי חסר פקע שם אבר ממנה אך כך. דהנה מבואר בנזיר ד' נ"ג ע"ב דאבר מן המת שחסר עצמו או בשרו מטמא במגע ובמשא וס"ל לרבינו בהל' טומאת מת פ"ב ופ"ג דאף דאין בעצם כשעורה מ"מ מטמא במגע ובמשא וכן כזית בשר ממנו הוא טמא מטעם אבר מן המת ולא מטעם כזית מן המת וזהו כונת השגת הראב"ד ז"ל בפ"ב מהל' טומאת מת ה"ד ע"ש ונ"מ להך דסוף פי"ג דאהלות גבי למעט בחלון אם הוא ממין הטומאה ע"ש ומ"מ ס"ל דגבי נבלה ושרצים כה"ג אם אבר מן הנבלה שנחסר ממנו עצם טהור אם אין עליו כזית טהור לגמרי עיין בדברי רבינו פ"ב מהל' אבות הטומאות ה"ג, ועי' בהך דחולין ד' קכ"ח ע"ב ובדברי רבינו בהל' טומאת מת פ"ב ה"ג ע"ש ועי' בתוס' מעילה ד' ט"ז ע"א ד"ה מיתיבי דס"ל דאם חלקו פקע שם טומאה מאבר מן הנבלה ועי' בתו"כ פ' שמיני בפי' הראב"ד דס"ל דהך דחולין ד' קכ"ח ע"ב זה רק באבר שהוא כך אבל אם נחלק טמא להיפך משיטת התוס' שם, אך מן הירושלמי פ"ו דנזיר מבואר להיפך דאם חלקו טהור ועי' בתוספתא דאהלות מבואר דאבר מן הנבלה שאין עליו בשר כראוי בנבלות ובשרצים טהור הרי חזינן דטעם משום דחסר שיעורא ולא משום דבטל שם אבר מעליו דהרי גבי אדם הוא טמא למגע ולמשא ועי' באהלות פ"ב בהך מחלוקת דדם קטן שיצא כולו דר"ע ס"ל טמא וזהו ג"כ משום גדר בריה, ועי' בתוס' יומא ד' פ"א ע"א ד"ה כל דמוקי לר"ע גבי רביעית דם הבא משני מתים דמיירי בבא משני נפלים שאין בהם שיעור וקשה הא לר"ע דם נפל גם אם אין בו שיעור טמא ואכתי למה לן קרא דנפשות וצ"ל דמיירי שחסר קצת מהדם ושוב בטל הדבר וגרע מאם בא ממת גדול שהיה בו רביעית דפקע שמו הרי חזינן דזה לא מטעם שיעורא רק מטעם בריה וכיון דבטל הדבר בטל שמו וזה הוה כשיטת הראב"ד בפ"ב מהל' טמא מת הנ"ל, ועי' לקמן פ"ה ה"ג ע"ש

משכ, ועי' בהך דמעילה ד' י"ז ע"א הא בכולה הא במקצתה ע"ש. והנה גבי נבלת עוף טהור מבואר בדברי רבינו בפ"ג מהל' אבות הטומאות הי"ו והל' ח' דאף באבר מן עוף מת בעי כזית לטומאה ע"ש והטעם דעיין בירושלמי ספ"ו דיומא ובנדה ד' מ"ב מוכח דלא דשם טומאה עליה רק דגזירת הכתוב דאינו מטמא רק בבית הבליעה אך אין עליה שם טומאה כלל רק כשבא בבית הבליעה אז בא עליה הטומאה וזה תליא בהך פלוגתא דר"מ ורבנן בהך דזבחים ד' ק"ה אם לטמא טומאת אוכלים גבי נבלת עוף טהור צריך כזית או כביצה ואנן קיי"ל כביצה ולכך פסק רבינו ז"ל בהל' אבות הטומאות הנ"ל דאין נצל לעוף משום דהוה כמו סרוחה מעיקרא כיון דמתחלה אין עליה שם טומאה כלל, ועי' בהך דחולין ד' ל"ד ע"א בהך דר"א ור"י ע"ש, וא"כ ה"נ אף דגבי שרצים אברים שלהם לאחר מיתה וכן מחיים מטמא בכל שהוא מ"מ גבי אכילה מחיים צריך כזית ולאחר מיתה כעדשה וזהו כונת הגמ' במעילה ד' ט"ז ע"ב מה דאמר ר"י שם אין לוקין עליהם, ומש"כ התוס' שם דע"כ מיירי במיתתן מדקאמר מטמאין הוא תמוה דהא אבר מן החי בשרץ מטמא כמבואר בחולין ד' קכ"ח ע"ב, אך ר"ל דכיון דאיתקש לטומאה נקיש גם לזה ותירץ במובדלין דיבר הכתוב ר"ל דהרי מבואר בסנהדרין דף נ"ט ע"ב דלא שייך אבר מן החי רק מי שדמו חלוק מבשרו ולא גבי שרצים ואי אמרינן דמקשינן גם לזה הרי משכחת דין אבר מן החי בשרצים, וס"ל דהך דסנהדרין הוה מיעוטא גם לישראל עיין בחולין דף ק"ב ע"א ע"ש וגבי אברים של נבלת בהמה הרי מבואר בירושלמי דנזיר פ"ו דהתורה הוקשה כל אכילת נבלות ע"ש. והנה עיין מש"כ רבינו ז"ל לקמן פ"ד ה"ג דאם אכל עוף מחיים חייב עליה משום אוכל נבלה ועיין בירושלמי דנזיר פ"ו דאמר שם דגם על אבר מן החי יש לאו דנבלה ועי' בתוספתא ספ"ז דחולין מוכח שם כן ועי' בתוספתא סוף זבים מבואר ג"כ דאם בלע עוף חי מטמא בבית הבליעה ע"ש, אך מ"מ זה רק גבי אבר מן החי לא עבר משום נבלה רק אם יש בו כזית בשר ואף דגבי עוף פסק רבינו לקמן דלא בעי כזית אף גבי נבלה אם היא שלמה ס"ל דעל אבר לא חל שם נבלה בפרטות וגבי נבלה גם באבר בעי שיעור מהך טעם דירושלמי שם דלא תאכל וזהו ג"כ ר"ל מה דמקשה בגמ' דידן אלא מעתה גבי בהמה ליפלוג במובדלת ר"ל דאברי בהמה טמאה יהיה חייב עליהם לאחר מיתה אף בפחות מכזית משום נבלה למ"ד דיש בטמאה נבלה וכקושית הירושלמי בנזיר שם ותירץ דההיקש דבהמה לעוף רק בבל תשקצו אבל עוף שפיר פסק רבינו דאם הוא שלם אף בפחות מכזית חייב משום נבלה. והנה בירושלמי דנזיר שם נקט שם הרי שמונה שרצים מטמאין בכעדשה כו' ונראה דט"ס הוא ור"ל מטמאין בכל שהן וקאי אאבר מן החי:

הלכה ט

דם שמונה שרצים כו'. עיין בה"ה נראה דס"ל דשיטת רבינו דדם שרצים המופרש אף בהני שמונה כזית אך באמת אין ראיה כלל דהך דהל' י' קאי אשאר שרצים וכאן רק דלא מצטרף אם אינו מובלע כמו אכילה ושתיה דמבואר בירושלמי בכ"מ דלא מצטרפי אף אם שיעורן שוה עיין בירושלמי פ"ב דמעשר שני ובתוספתא דתרומות וכ"מ בזה, ועי' ביומא ד' פ"א ובדברי רבינו בהל' נזירות פ"ג, ועיין ברש"י נזיר ד' ל"א דמבואר שם דמצטרפין, ועיין תוס' זבחים ד' ק"ט ע"א אך גבי נזירות שאני משום דמבואר בספרי פ' נשא דגם אכילת צער חייב ומ"מ רבינו ז"ל לא כתב בהל' נזירות דמצטרפי אכילה ושתיה משום דפסק דאין שיעוריהן שוין ודלא כשיטת התוס' זבחים ד' ק"ט הנ"ל ועיין במש"כ רבינו בהל' אבות הטומאות פ"ד ה"ז ע"ש ואף דס"ל לרבינו דדם שרצים בעצמו ג"כ מטמא כמבואר שם בפ' י"ז ה"ז ואף דפסק כמ"ד דדם נבלות טהור לגמרי שם בפ"א, ועי' תוס' עירובין ד' י"ג ע"ב ד"ה שיודע מה שהביא שם בשם תו"כ ואף דסתם תו"כ ר"י היא דס"ל דדם נבלות מטמא ועי' בירושלמי פ"ח דשבת ה"א וצ"ל כמוש"כ התוס' סנהדרין דף ד' ע"א דנ"מ דגבי דם שרצים די בכעדשה אף צלול ע"ש וא"כ י"ל דגם לענין אכילה ולטומאה כן דאם דם השרץ בפ"ע בעי שיהיה כל כך לכשתיקרש תעמוד על עדשה. והנה רבינו ז"ל לא הביא מה דמחלקים בהך דמעילה שם בין כולה למקצתה משום דס"ל דזה תליא בהך פלוגתא דפ"ב דאהלות גבי דם הנפל שיצא כולו ואנן לא קיי"ל כן, ועיין בהך דנדה ד' נ"ו ע"א דמחלקים ג"כ כה"ג ובהך דנזיר ד' נ"א גבי תרוד רקב ע"ש אך הראיה שכתבתי דרבינו ס"ל דדם שרצים מטמא אף בפ"ע מהך דפי"ז מהל' אבות הטומאות ה"ז יש לדחות די"ל משום דהוה כמשקין טמאין כמו דם נבלות כמבואר בפ"א מהל' אבות הטומאות ה"ד ע"ש, ועיין בהך דסוכה ד' י"ז ע"ב דכל היכא דלפעמים הם שוים מצטרפים לעולם ע"ש. והטעם דמחובר מצטרף משום דעדיין אין שם משקה עליו עיין תוס' חולין ד' פ"ז ע"ב גבי כל משקין כו', ושם ד' קי"ז ע"ב ד"ה ולא וברש"י שם ד' ק"ט ע"ב ד"ה זה, ועיין בתו"כ פרשת שמיני דמחלק בין יין לחלב ועיין ברש"י פסחים ד' ל"ג ע"ב מה שהביא שם מנתפח וזהו כונת הירושלמי פ"ו דנזיר גבי רמון של ערלה שחלקו בפיו ואכלו אמר שם דתליא בהך דר"י ור"ל ואמר שם דנ"מ משום משקה שבה ר"ל כך דאף דמשקין של רמון הוה זיעה בעלמא מ"מ כיון שברייתו כך אז אף אם אין כזית רק עם המשקה מ"מ מצטרף אבל אם נחלק דאז נאבד ממנו שם בריה וכעין הך דנדה ד' נ"ו ע"א גבי שרץ שנשרף ושוב צריך שיהא בו כזית לבד מהמשקין. ובאמת י"ל דזה ג"כ כונת הגמ' דילן במעילה דף י"ז כאן בכולו כאן במקצתו ור"ל דאם השרץ הוא

שלם אז מצטרף הדם עמו ונ"מ לענין אכילה וכשיטת רבינו בהל' ח' וכגון שחסר ממנו אבר אחד אך לא נחלק לגמרי, וא"כ לרבינו לשיטתיה לקמן פ"ה ה"ג דכל שלא הפריד לגמרי נשאר שמו עליו ה"נ לענין זה ולכך לא הביא זה רבינו וא"ש:

הלכה יב

כללו של דבר כל שאינו כו'. עיין בפי"ז דמסכת כלים וכן פסק רבינו דכלב הים טמא וא"כ חייב ג"כ משום יבשה. והנה עיין בתו"כ פ' שמיני דנקט שם יכול אף חית הים ת"ל כו' ע"ש בהל' ו' ז', ור"ל דשם לא תליא בהנך סימנים דיבשה רק שם תליא בסנפיר וקשקשת ועיין בע"ז ד' ל"ט ע"א גבי חמרא דימא שרי כו' ר"ל דסימני טומאה דיבשה יש לו אבל סנפיר וקשקשת יש לו, אך מלשון רבינו לא משמע כן, ועיין מש"כ רש"י חולין ד' קכ"ו ע"ב גבי עכבר הים דכתב שם דהוא מין דג ועיין תוס' ב"ק ד' נ"ה ע"א דמחלקים בין חית הים לדג הים ועיין בהך דנדה ד' כ"ב ע"ב גבי תנינים ע"ש ברש"י והני הוה גדר חיה עיין ב"ב ד' ע"ד ע"ב אורזילא דימא ע"ש. ובזה י"ל מה דפליגי הירושלמי והבבלי דגמ' דילן ס"ל בחולין ד' ס"ז ע"ב דלויתן דג טהור הוא דיש לו סנפיר וקשקשת ובירושלמי ספ"ט דשבת מבואר דטמא הוא והטעם משום דס"ל דהוה בגדר חיה והיינו תנינים כמבואר בגמ' והנה גם גבי נחש מבואר בדברי רבינו לעיל בהל' ט' מהך דכריתות דהוה שרץ וכן מבואר בחולין ד' ס"ז ע"ב וד' ס"ד ע"א ועיין תוס' נדה ד' כ"ג ע"א ד"ה לישני ותוס' סנהדרין ד' מ"ז ע"א, אך בירושלמי כלאים פ"ח ה"ה מבואר להדיא דנחש הוה חיה ע"ש, ועיין סנהדרין ד' נ"ט ע"ב ובהך מחלוקת דר"א ור"ע שם ד' ט"ו ע"ב אם נחש הוי בן תרבות או לא ועיין מש"כ בזה רבינו בהל' סנהדרין:

הלכה יד

אלו המינים כו'. עיין בהך דמכות ד' ט"ז ע"ב ע"ש גבי בניתא דבי כרבא:

הלכה טו

לפיכך כל מיני כו'. עיין בה"ה, ועיין בתוס' פסחים ד' קט"ו ע"ב ועיין בהך דשבת ד' צ' ע"א דיש חשש סכנה באיזה מינים ע"ש. אך בתוספתא דתרומות לפי גירסא דידן בפ"ז הוה זה מחלוקת דר"י ורבנן אם צריך לסנן ע"ש, ועיין רש"י חולין ד' ס"ז ע"א ד"ה באורתא דדייק וכתב כשיראנה ומשמע דבלא זה ליכא חשש והטעם משום דכיון דאין לו הנאה מהם רק גזיה"כ דחייב עליהם כמבואר בע"ז ד' ס"ח ע"ב וד' כ"ו ע"ב וב"מ ד' ס"א ע"ב וא"כ י"ל דשייך בזה גדר מתעסק דפטור דכאן לא שייך נהנה עיין שבועות ד' י"ט ופסחים ד' ל"ג וכ"מ אך אם יראנה ויסבור שהוא היתר יהיה זה תליא בהך דאביי ורבא בשבת ד' ע"ג ובהך דר"נ ב"י ור"ה בריה דרב יהושע בפסחים ד' ל"ג ע"ש:

ואם שהה כו'. מוכח מדברי רבינו דלא כפרש"י שם דר"ל דאנו רואין את השרץ שהוא חי וע"כ בתלוש התליע ע"ש רק משום דאחר י"ב חודש אינו מתקיים ומותר ועיין לקמן בהל' כ"א דאפילו סרחה ונשתנית צורתה אם אכלה כולה לוקה והוא מהך דנדה ד' נ"ו ע"א גבי יבש דאם כולה טמא ואף דרבינו ז"ל בהל' אבות הטומאות פ"ד הי"ב כתב דזה רק מדבריהם ועיין שם ד' כ"ח ע"א גבי מת שנשרף ומש"כ רבינו פ"ג מהל' טומאת מת ה"ט ומוכח שם דמה"ת טמא ועיין בהך דזבחים ד' ק"ו ע"א גבי א"ב דשויא חרוכא, ובהך דשבועות ד' כ"ד ע"א ע"ש וצ"ל כמש"כ התוס' חולין ד' קכ"ו ע"ב גבי ביצת השרץ דנהי דשרץ איקרי צב ועכבר לא איקרי וה"נ ס"ל לרבינו גבי שרץ שיבש ונשתנית צורתו דאף דלענין טומאה בטל ממנה שם צב ועכבר אבל מ"מ שם שרץ נשאר עליו מה"ת, וזהו ג"כ י"ל כעין מה שחלקו התוס' מנחות דף ס"ט ע"ב גבי עיכול בין שלמים לאינם שלמים וזהו כה"ג ועיין בהך דנדה ד' נ"ה ע"א גבי בשר המת שהופרך וכ"מ בזה. אך י"ל כעין מש"כ התוס' מנחות ד' ס"ט ע"א גבי חלב דאין לך מחשבה גדולה מזו מה שאוכלו ועיין בהך דחולין ד' ק"כ ע"א גבי דם שהקפה משום דאקפיה אחשביה ר"ל כך דס"ל דדם שבישלו באור בטל ממנו איסור דם ואם קרש בחמה נהי דשם האיסור עליו כמבואר במנחות ד' כ"א מ"מ אין עליו שם אוכל כמבואר בתוספתא דטהרות הובא בירושלמי שבועות פ"ג ע"ש בתוס' ד' כ"ג ע"א, אך כיון דאקפיה בידים שפיר יש שם אוכל עליו, ועיין בתוס' נזיר ד' נ' ע"א ד"ה בחמה ג"כ זה החילוק ועיין בחולין ד' קכ"א ע"א גבי אלל ע"ש ברש"י ותוס' אם גבי איסור שייך ג"כ זה מחשבה וביטול וע"ש ד' ק"ב ע"ב גבי זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו ע"ש ועיין מש"כ בזה לקמן פ"ד ה"כ דרבינו פסק כמ"ד בירושלמי שבת פ' שמונה שרצים דעורות הרכים חייבים עליהם משום נבילה הובא בתוס' חולין ד' ע"ז ע"א, ולכך ס"ל לרש"י שם ד' קכ"א דגבי איסור לא מהני שמבטל הבשר להעור משום דלא גרע מעורות הרכים ועיין תוס' זבחים ד' פ"ו דגבי עצמות קדשים מהני ועיין בהך דנדה ד' נ' ע"ב לא אם אמרת בטומאה חמורה שכן כו', ומתמיה שם על זה ולכאורה מאי קושיא הא כיון דאוכלה אין לך מחשבה גדולה מזו אך עיין שם ברש"י שכתב דמיירי כגון שלא ידע שזה הוא וזה רק שייך גבי טומאת דעוף טהור דהטומאה לא בא מחמת האכילה וההנאה רק מחמת הבליעה משא"כ גבי איסורים דהאיסור הוא מחמת אכילה והנאה ולא שייך בזה מתעסק ולכך א"צ מחשבה וא"כ כאן דרוצה לאכול הפרי ולא התולעת וגם אין בו הנאה וכמש"כ ולכך אם יבש הוה עפרא בעלמא ושרי, ועיין בשבת ד' קי"ג ע"ב והא ודאי איתמחויי איתמחי וע"ש ברש"י, ועיין מש"כ רבינו בפה"מ פ"ט דפרה ה"ב גבי כנים והדירה שבתבואה דאין בהם לחלוחית ע"ש וא"ש:

הלכה טז

פירשו כו'. עיין בה"ה, ועיין בירושלמי תרומות פ"ח ה"ג אפילו יצאו על שפת אוכל ג"כ אסורים, ואף דגבי פריש לדפנא דמנא פסקינן דהיינו רביתא ומותר כמבואר בחולין ד' ס"ז ולקמן בהל' י"ט ע"ש בה"ה בשם הרשב"א צ"ל כך דגבי פירא היינו טעמא דכ"ז שלא פירש אין עליו שם שרץ כלל לא דהוה שרץ והתורה לא אסרה, ועיין כאן ד' ע' ע"א גבי הדביק שני רחמים ועיין בתוס' מעילה ד' י"ג ע"א דר"ל גבי חלב מוקדשים דכ"ז שלא יצא לאויר העולם לא נאסר אף דנעקר לפיו ע"ש ועיין תוס' חולין ד' י"ד ע"א ד"ה ונסבין גבי דם דאף אם נפלט מבפנים מצד זה לצד זה לא נאסר ע"ש ומש"כ התוס' פסחים ד' ע"ד ע"א ד"ה האי ושם בע"ב בד"ה אסמיק דכיון דניכר מבחוץ אסור גבי דם וא"כ ע"כ צ"ל דבאמת דם הוא רק דהתורה לא אסרה אותו כ"ז שלא פירש וכיון שניכר מבחוץ הוה כפירש. ובאמת זהו מה דר"ל בגמ' דזבחים ד' כ"ו ש"מ דם המובלע באברים דם הוא ע"ש בתוס' ור"ל דדם הוא אך גבי אכילה התורה לא אסרה אותו, וע"ש ד' צ"ב ע"ב ברש"י ד"ה או דילמא ע"ש, וע"ש ד' י"ט ע"א גבי כינה מהו שתחוץ רביתא הוא כו' ע"ש ברש"י, וברש"י יבמות ד' ע"ח ע"ב, ועיין בנזיר ד' נ"א גבי גלגלין דאמר שם מחמת דסופו לצאת, ועיין במס' ידים פ"ב מ"ב רשב"ג אומר כו' ובמקואות פ"ו מ"ז ובהך דזבחים ד' כ"ב דמבואר שם דיש שם מים עליו, וה"נ שם פרי עליו ולכך כיון שיצא תיכף חל עליו האיסור אבל גבי מים שם התורה התירה זה ולכך אף אם פירש כ"ז שלא יצא חוץ לא אסור, ועיין במש"כ רבינו ז"ל בהל' ק"פ פ"ח הי"ב גבי מרק של פסח ע"ש, ועיין בהך מחלוקת דתמורה ד' ל"א ע"א גבי כזית רמה הבא מחי ע"ש בתוס' ד"ה מלא אם יש שם הראשון עליו או הוא בריה אחרת, ובתוס' חולין ד' ס"ז ע"ב ד"ה לרבות ע"ש:

הלכה יז

תולעת כו' אבל דג כו'. עיין בהשגות ובמש"כ ה"ה ז"ל, ועיין בירושלמי דתרומות פ"ח הנ"ל מה דמחלק בהך תמן בגופיהן ור"ל דכיון דיש שם בשר עליו שוב נאסר:

הלכה יח

שרץ המים כו' והרי הן עצורין כו'. עיין בירוש' סנהדרין פ"ז הי"ב ומה שבגיגיות כו' ע"ש:

הלכה כא

זה שאמרנו כו' ואפילו סרחה כו'. כ"כ בזה, ועי' בהך דתמורה ד' ל"א גבי אפרוח ביצה ובתוס' חולין דף ס"ד ע"ב. אך באמת יש נ"מ בין היכא דנשתנה הדבר מחמת הפסד הדבר הראשון דנמצא דעל ידי ההפסד נעשה הדבר השני ולכך יש סברא בירושלמי ספ"א דערלה דגם ביצת ע"ז שנעשית אפרוח מותרת אף דאפרו אסור כמבואר בכ"מ,

ועיין בע"ז ד' כ"ט ע"ב אטו משום דאחמיץ פקע איסורו הרי חזינן דעל ידי הפסד הדבר גבי איסורי הנאה לא פקע. אך באמת כך דהנה בירושלמי שם מקשה ביצת ע"ז היכי משכחת לה ע"ש ולכאורה קשה אמאי לא מוקי לה כגון שעשאה חליפין בע"ז דנאסרה כמבואר בכ"מ, ועיין בירושלמי פ"ה דע"ז ופ"א וגם אמאי לא מוקי לה כהך דע"ז דף מ"ב ע"ב גבי קן על האשרה ע"ש וצ"ל כך דרק דבר שהעצם הוא האיסור אז י"ל אם נשתנית צורתה אזל האיסור ופנים חדשות באו לכאן וכעין דאמרינן בהך דשבת ד' קט"ז ע"א אזלא כתיב אזלא קדושתיה כו' אבל דבר דהאיסור הוא מחמת דדבר אחר גורם לה אז אין נ"מ גם בנשתנית צורתה דמ"מ ע"ז גרם לה שתבוא ועיין רש"י ע"ז דף מ"ו ע"ב ד"ה או ע"ש דכל שאתה מהיה ממנה הרי הוא כמוה, ועיין תוס' סנהדרין דף מ"ח ע"א ד"ה משמשין מ"ש דאטו עורו של מת גרע מתכריכין ע"ש. ובזה א"ש דכיון דהאיסור של המת הוא עצם ועורו לא הוה בכלל משא"כ תכריכין, ועיין במש"כ הרא"ש ז"ל בנדרים דף נ"ה ע"ב גבי הנודר מן הדגן ע"ש ובהך דחולין דף ס"ט ע"א אלא כל מכח לא אמרינן כו' וזה ג"כ הטעם משום דהוה כבריה חדשה ועיין בהך דנדה דף ט' ע"א גבי הך דר"י זו ש"ז כו' וכעין שכ' התוס' דחולין הנ"ל, ועיין בהך דנזיר דף נ"ג ע"ב גבי חצי קב עצמות דאמר שם לא צריכה דאקמיח אקמוחי. ולכאורה הא זה הוה מחלוקת דתנאי באהלות פ"ב מ"ז גבי רובע עצמות שנבדקו ע"ש א"כ מאי קמ"ל הא מבואר במשנה דאהלות כך. אך אפשר לומר דיש חילוק בין אקמח אקמוחי לנדקדק, עיין נדה ד' נ"ה ע"א בהך מחלוקת דר"ל ור"י ושם אמר דאם אקמח והוה עפרא לכ"ע טהור ומשמע שם דטהור לגמרי ומ"מ גבי חצי קב עצמות מטמא אף דאקמח והטעם כמש"כ דהיכא דהטומאה הוא בעצם הדבר אם נשתנה פקע אבל גבי חצי קב עצמות דאף אם היה פחות מכשעורה דאין בהם טומאה כלל מ"מ כיון שבאו מרוב בנינו ומנינו יש עליהם שם טומאה או לשיטת רבינו אף בשאר עצמות המת ג"כ טמא לכן אף אם נשתנה מ"מ יש שם טומאה עליהם וכמש"כ, ועיין בנדה דף נ"ו ע"א דגבי יבש מטמא משום רקב ואף דמבואר בנזיר דף נ"א ע"ב דמת שטחנו אין לו רקב וצ"ל דטחנו שאני כיון דנשתנה בידים ועיין בהך דכריתות דף ה' ע"א גבי לחם קלוי כו' ובע"ז דף ל"ז ע"ב ודף מ"ו ע"א ועיין בירושלמי דנזיר פ"ז ה"ב דאמר שם דאין רקב לבשר ויש רקב לעצמות וא"כ י"ל דטומאת עצמות גבי אקמח אקמוחי הוא משום רקב אך בגמ' דילן לא ס"ל כן כמבואר דף נ"א ע"א ע"ש:

הלכה כב

נמלה שחסרה כו'. והנה מדברי הגמ' מבואר דהטעם משום דחסר משיעורא ויהיה נ"מ אם נוצרה כך חסר רגל אחת אם יש עליה שם בריה עיין בהך דבכורות דף מ"ה ע"א

גבי חסר כו', ומבואר שם בגמ' דלא אזלינן בתר דידיה אף דנברא כך, ועיין בהך דחולין דף קכ"ח ע"ב גבי ארכובה דהוה מחלוקת אם הוה אבר לגבי אבר מן החי אף דנברא כך. והנה בתוס' כאן דף נ"ב כתבו דה"ה קרניו ג"כ צריך שיהיה, ועיין בהך דב"ק דף ע"ח ע"ב אם קרניו הוה בגדר שיור ע"ש ואף שאם אכלן פטור כמש"כ רבינו בהל' אבות הטומאות פ"ד ה"ח מ"מ הוה חסר ועיין בהך דשבת דף ע"ז ע"ב מ"ט קרנא דקמצא רכיכי ע"ש ברש"י. והנה גבי רקב דמבואר בנזיר ד' נ"א דאם חסר אין לו רקב מבואר בירושלמי דרק אם חסר דבר שהנשמה תלויה בו ע"ש אך כאן אין נ"מ, ועיין בהך דבכורות ד' ג' ע"א דרק דבר דהוה מום אם חסר אז ע"י זה לא מקרי כל, ובמש"כ רבינו ז"ל בהלכות בכורים פי"ב הל' ט"ו ע"ש ועיין בהך דחולין דף קמ"א ע"ב גבי גזזיניה לגדפי אם יש על הכנפים ג"כ שם רגל ע"ש ובהך דב"מ ד' צ"א ע"ב גבי דש באווזין ותרנגולים ע"ש בתוס' ובמשנה דזבחים דף ס"ח ע"ב וכ"מ דנקט יבש גפה אך רבינו ז"ל גרס גופה ע"ש בהל' איסורי מזבח:

הלכה כה

ריסק נמלות כו'. עיין לקמן בדברי רבינו פ"ד ה"ב דס"ל דגבי טמאה ליכא נבלה ע"ש בה"ה ואפשר לומר דרבינו ס"ל כמו שהובא בתשובת הרשב"א חלק א' סי' תקי"ג בשם ירושלמי לרבות הריסוקין מלא תאכל ע"ש, ועיין בתו"כ פ' שמיני תשקצו לאסור כו' עירוביהן ע"ש וקשה הא כבר מרבה שם מן ושקץ לרבות עירוביהן אך נ"ל דר"ל כגון ריסוקין, ועיין בירוש' נזיר פ"ו לרבות את הצרופין דיש על זה לאו בפ"ע. ונ"ל דהלאו הוא הך דבל תשקצו עיין במעילה ד' י"ז ע"א ומש"כ הרמב"ן ז"ל בס' המצות בשורש ט' ע"ש, וס"ל לרבינו דזה הלאו רק על שרצים מרוסקים ולכך נקט רק מרוסקים ואף דבירושלמי נזיר מבואר שם דאף על אחד אם הוא כזית חייב משום נבלה י"ל דהירושלמי ס"ל שם דגם בבהמה טמאה חייב משום נבלה כמבואר שם בירושלמי, אך באמת לכך נקט בגמ' דילן מרוסקין משום די"ל דאם היו שלמין בפ"ע חייב על כל אחת ואחת בפ"ע דהוו כגופין מחולקין ועיין בהך דכריתות ד' ט"ו ע"ב ובדברי רבינו בהל' שגגות פ"ו ה"ב ומש"כ שם, ועיין בהך דסנהדרין דף כ"א ע"ב גבי הך דלא ירבה לו סוסים דצריך קרא לחלק. אך עיין לקמן בפ' ח' ה"ג דמשמע לכאורה מדברי רבינו דגם בהתראה אחת לוקה על כל גיד והטעם כיון דבאמת קיי"ל דאין בגידין בנותן טעם רק עץ הוא והתורה חייבה עליו יש עליו שם דבר בפ"ע ר"ל כך דכל האיסורים יש עליהם שם האיסור קודם האכילה ולכך צריך לחלק בהתראות משא"כ גבי גיד דהאיסור הוא האכילה וכ"ז שלא אכלו אין עליו שם איסור כלל ולכך הוה בריה כמבואר שם ולכך א"צ התראה לחלק

וה"ה גבי נמלות אם הם שלמים חייב על כל אחת בפ"ע וא"כ י"ל דשוב לא מצטרפי בהדדי עיין בהך דשבת דף ע"א ע"א גבי תמחויין, ובירושלמי שם פ"ז, ועיין בשבועות ד' כ"ב ע"א בהך דרב פנחס, ועיין בנזיר דף ל"ח ע"ב וע"ז ד' ס"ו ע"א בתוס' ושבת דף פ"ט ע"ב וזבחים ד' ע"ח גבי פגול ונותר ואף דכבר כתבתי הך מחלוקת דתוספתא פ"ג דמכות דמעשר שני ובכורים מצטרפין חוץ לחומה שם מיירי כשעירבן, ועיין במעילה ד' ט"ז גבי קדשי מזבח עם קדשי בה"ב מצטרפין וכבר הקשה על זה בירושלמי שבת פ"ז ואמר שם מכיון שהם מצטרפין אין חולקין ע"ש וט"ס, אך עיין במכות ד' י"ז ע"א דיליף שם לענין חוץ לחומה בכורים ממעשר, ועיין בירושלמי יומא פ"ה ה"ה דגם גבי הזאות אם נתערב פר כהן משיח דמו עם דם פר העדה אף למ"ד דבעי במתנה שיעור מ"מ הני מצטרפי בהדי הדדי משום דילפי מהדדי כמבואר בזבחים דף ל"ט ע"ש, וה"נ גבי מעשר ובכורים כן, ולכך כאן גבי נמלים צריך מרוסקים דאל"כ לא מצטרפי, ועיין בהך דמנחות דף ע' ע"ב דגבי חדש מצטרפי תבואה עם בצק אף דלכאורה זה הוה לאו בפ"ע כמבואר בכריתות דף ה' וצ"ל משום דמבואר בירושלמי חלה פ"א דכל שלא נתחייב בחדש בשעה שהוא קלי שוב אינו חייב על לחם שלו משום חדש א"כ נמצא דהם גורמים זה לזה ולכך מצטרפי, ועיין בהך דשבועות דף כ"ח ע"ב גבי הך דעיפא ואבימי ובירושלמי בנדרים פ"ב ה"ג אם הככרות מצטרפות להדדי כיון דיש חיוב על כל או"א, וע"ש דף כ"ג ע"ב ודף ל"ח ע"א גבי פרוטה מכולם מצטרפת:

פרק ג

הלכה א

כל מאכל כו'. ולענין דם טמאים אם יש בו איסור טומאה ג"כ כ"כ בזה מהך דכריתות ד' ד'. והנה עיין בחולין דף ק"כ ע"א גבי שומנא דמוכח שם דאין עליו רק טומאת אוכלין אבל נבלות לא ע"ש בתוס', וא"כ לפי"ז אין איסור עליו רק משום הטמאים ולשיטת רבינו לא הוה רק עשה כמבואר לקמן בהל' ו' לא כתוס' חולין דף ס"ד ע"א, ועיין בהך דבכורות דף נ"ה ע"א גבי כבד שנימוח דמשמע רק כבד, ועיין בנזיר דף נ' ע"א גבי כזית נצל ע"ש בירושלמי בזה דהוה מחלוקת אם רק קרש או שצריך שיעור שיהא בו כזית דוקא לכשיקרש, ונ"ל דזהו ג"כ כונת הגמ' בחולין דף פ"ז ע"ב דמראה אדמומית ענוש כרת והוא שיהא בו כזית ר"ל דכעת הוא יותר צלול מכל דם וצריך שיהא כזית בהדם בעת שהוא סמוך עיין שבת דף ע"ז ע"א, ועיין בהך דמנחות דף נ"ד ע"א דכל היכא דמעיקרא לא הוה ביה פטור ועיין בתוספתא דכריתות ספ"ב המחה את החלב כו' אם יש בו כזית

ואח"כ אמר שם אכל כחצי זית ושתה כו' ר"ל דאם הקפה דם ג"כ בעי כזית עכשיו ואף דיכול להמחותו, ועיין במנחות דף נ"ה ע"א דהוה מחלוקת בזה במקום שיכול להחזירם לכמות שהן ע"ש ובירושלמי פ"ב דתרומות וכן מוכח מהך דיומא דף פ"ב גבי מרק:

הלכה ג

דבש דבורים כו'. עיין בה"ה מש"כ. והנה רבינו לא הביא רק דבש צירעים ולא הביא דבש הגזין. והנה עיין בתוספתא דבכורות פ"א מבואר שם דדבש הגזין הוא ריר מגופו ע"ש, ועיין בסוטה דף מ"ח. אך באמת כך דהנה רש"י ז"ל פי' שם דהם מין חגבים ע"ש. והנה רבינו ז"ל פסק לקמן בהל' כ"ב דציר חגבים טמאים מותר באכילה ועיין מש"כ רבינו ז"ל בסוף הל' טומאת אוכלים וא"כ לפי"ז דבש לא גרע מציר והא דר"י בבכורות ס"ל לאסור משום דהוה סבר כמשנה ראשונה דתרומות פ"י ע"ש ועיין בעדיות פ"ז מ"ב ובתוספתא שם ולכך הא דאמר בגמ' דבכורות כאן טהור ר"ל מן הכשר או שאינו מטמא ט"א אבל מ"מ מטמא טומאת משקים כמו ציר חגבים כמו שפסק רבינו בסוף הל' ט"א ע"ש. ועיין בהך דב"ב דף פ' ע"א דבש בכוורת ע"ש ברשב"ם מה שדחק עצמו על לשון בכוורת אך ר"ל לאפוקי דבש גזין כמבואר כאן בגמ' משום דאין להם כוורת ע"ש ברש"י וס"ל לרבינו דרק גזין הוה מין חגבים ולא צירעים וא"ש פסק רבינו ולכך לא הביא זה דגזין כאן:

הלכה ה

יונק תינוק כו' והוא שגמלוהו כו'. עיין בירושלמי דנדה פ"א ה"ה מבואר להיפך דפליג אגמ' דילן דאמר שם דהא דאמרינן דעל דעתיה דר"מ גבי דיין שעתן הוה חומרא אם גמלתו זה רק אם גמלתו זמן שאינו יכול לחזור בו ולהניק הרי חזינן דאף תוך כ"ד חודש אינה יכולה להניקו דאל"כ מאי חומרא על דעתיה דר"מ, אך רבינו ס"ל דגמ' דילן פליג על זה ולכך גבי מינקת אם גמלתו ג"כ אסור אף דהיא גרמה לנפשה מ"מ אם נימא אסורה להניקו לא הוה אסרינן לה להנשא דהא אניסא בתקנתא דרבנן עיין בכתובות דף ב' ע"ב, ואף דאמרינן בירושלמי דגיטין פ"ז גבי על מנת שתניקי את בני אם חתכה דדה ביטלה התנאי מ"מ כאן כיון דהאיסור אונסה הוה אנוסה אף דהיא גרמה לזה עיין שבת דף ד' ע"א גבי הך דרב ביבי ע"ש בתוס', ועיין במכות דף ט"ז ע"א גבי אדרא, ועיין בהך דעירובין דף ק' ע"א גבי עלה באילן ע"ש, ועיין בירושלמי ר"ה פ"א גבי ב"ת בעצרת דפליגי בזה אם היכא שהוא אנוס כעת עפ"י דין אם הוא הביא עליו את האונס אם עובר בב"ת או לא, ועיין בתמורה ד' ד' ע"ב וכ"כ בזה וא"כ ע"כ דאף שגמלתו תוך כ"ד חודש

מ"מ יכולה לחזור בה אך הירושלמי ס"ל הטעם משום דלא פלוג דהרי ס"ל במס' סוטה פ"ד ה"ג דאפילו מת התינוק ג"כ אסור ועיין בתוס' כתובות ד' ס' ע"ב ע"ש:
עד סוף כ"ד חודש כו'. כעין זה מבואר בירושלמי תרומות פ"ד דהיכא דתרם פחות מס' וצריך להוסיף לא יוסיף יותר מכשהוא למוד אף דלכתחלה יכול לתרום כמה שירצה אך רבינו לא פי' כן ע"ש:

הלכה ו

אעפ"י כו' אין לוקין כו'. עיין לקמן פ"ד ה"כ דס"ל כשיטת ר"ל בירושלמי דשבת הובא בפסחים דף פ"ד דלוקין על עורות הרכין אף דלא מקרי בשר ועיין בתו"כ פ' שמיני דמרבה גבי דגים ביצים ועורות מחד קרא, ועיין שבת ד' ק"ח ע"א ובמש"כ רבינו בפ"א מהל' כלים ע"ש ועיין לקמן בפ"ו ה"א מוכח שם דס"ל דדם דגים טמאים לא הוה רק איסור מה"ת ודם שרצים לוקה כמבואר בכ"מ וצ"ל משום הך דמעילה ד' י"ז וכריתות ד' ד' ע"ב דיליף מקרא דדם שרץ יש עליו שם שרץ אף בשאר שרצים ע"ש, ועיין בדברי רבינו בהל' אבות הטומאות פ"ג ה"ט גבי חרטום וצפרנים ע"ש דס"ל דיש עליו שם נבלה ממש ע"ש. ובזה א"ש שם מה שדחק הרא"ש בפ"א דטהרות דלמה גבי עוף טהור אמרינן דכנפים ונוצה אין מצטרף וגבי עוף טמא מצטרף. אך לפי' רבינו א"ש דנהי דשם אוכל עליו אבל לא שם נבילה עליו א"כ לדברי רבינו חרטום דהיינו מקום הרך כמבואר בחולין דף קכ"א יש שם נבלה עליו אך עיין בתו"כ פ' אחרי מות דממעט גם חרטום וציפורן וצ"ל דרבינו ס"ל דרק להצטרף יש שם נבילה אבל לא בפ"ע ויהיה נ"מ דהרי לקמן בפ"ד הי"ח מבואר דצפרנים של עוף אף הרכים אין מצטרפין לכזית נבילה ואמאי מטמא טומאת נבלות וצ"ל דטומאה שאני ואף דרבינו לא ס"ל כן גבי עורות שאני התם משום דבפ"ע הם ג"כ מטמאים לכך הוה כבשר ממש משא"כ בצפרנים כיון דרק דמצטרפים אף דלטומאה חמורה מ"מ לא מצטרפי לאכילה ללקות עליו משום נבלה, וגם י"ל דהוה כמו שלא כדרך אכילתו דפטור וגבי נבלת עוף טהור לטומאה י"ל משום דחדוש הוא כמו דאמרינן בהך דזבחים דף ע' ע"א גבי יותר מכדי אכילת פרס ע"ש, ונ"מ לעור עוף של נבילה אם חייבים עליה ועיין חולין ד' ע"ו ע"ב גבי בר גוזלא דרכיך ובהך דשבת ד' ק"ח ע"א ועיין זבחים ד' כ"ח מה דמחלק שם בין אכילת קדשים לטומאה ע"ש ומש"כ רבינו ז"ל בפ"א מהל' כלים ה"ד ע"ש. והנה מדברי רבינו כאן משמע דהך דין של חצי שיעור הוה ג"כ בזה הגדר של היוצא מן הטמא, ועיין לקמן פ"ז הי"ו גבי חוטי חלב שכתב ג"כ כן וא"כ לפי"ז יהיה רק דבר שהיה מתחלה בשיעור שלם ואח"כ נתמעט ולא דבר שלא היה בו שיעור מעולם דלא שייך בו יוצא מן הטמא, אך זה רק דבר דהאיסור הוא העצם

משא"כ דבר דתלוי בזמן או על ידי עצמו אין נ"מ וכ"כ בזה. ובזה יש ליישב דברי רבינו לקמן פי"ד ה"ד היה פחות מכזית כו' ונתפח כו', דלמאי נ"מ לדידן הא בלא זה אסור משום חצי שיעור ודוחק לומר דקמ"ל דאין לוקין אך לפי מש"כ א"ש דנ"מ דהיכא דלא היה בהדבר שיעור מעולם, ועיין תוס' יומא ד' פ"א ע"א ד"ה כל וכ"כ בזה:

הלכה ח

ביצת עוף טמא כו'. עיין בה"ה, וכ"כ בזה לעיל מהך דבכורות ד' ז' ע"ב מה שעוף טמא משריץ ע"ש:

אבל ביצת כו'. כן מבואר בהך דביצה ד' ד' ע"א, ועיין בהך דחולין ד' צ"ח ע"א דקרי לה טמאה, ועיין בירושלמי ביצה פ"א:

הלכה יא

שאין מינו טמא כו'. עיין בהשגות, ועיין בה"ה, ועיין תוס' נדה ד' נ' ע"ב דהסימנים מטמאין ורבינו ר"ל כאן דאף דכל הביצים כי מסרחי הוה עפרא אך במין טמא אין האיסור מחמת אביו רק מחמת עצמו משא"כ בטריפה דאין שייך בו איסור עצמי ועיין במש"כ רבינו לעיל בהל' ח' דאף אם לא שרץ עדיין אסור ולוקה אף דעדיין אין עליו שם המין טמא וכן לשיטת רבינו לעיל פ"ב הי"ז גבי תולעת של בשר דאסורה משום שרץ אף דעדיין לא שרצו, ועיין בירושלמי תרומות פ"ח ה"ג וכן נ"מ להך עכבר של אדמה המבואר בחולין ד' קכ"ו ע"ב אם עדיין לא השריץ אם לוקין עליו משום שרץ, ועיין בריטב"א מכות ד' ט"ז ע"ב גבי בניתא דבי כרבא בשם הרמ"ה, ועיין במרדכי פרק העור והרוטב גבי עופות הגדלין באילן ע"ש, ועיין בירושלמי ספ"א דערלה גבי אפרוח ביצת הקדש וביצת ע"ז, ועיין במש"כ הראב"ד ז"ל בתו"כ פ' ויקרא דאף דאמרינן במעילה ד' י"ב ע"ב דביצת הקדש אין בו מעילה זה רק בזמן שהקדישן היו ביצים גמורות אבל אם אח"כ נגמרו והושיב עליהם שובך וילדו תורים חל עליהם קדושת הגוף ע"ש ונראה דזהו כונת הגמ' תמורה ד' ל"א ע"ב הני מילי גידולין דחזיא למזבח ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל כה"ג דאפרוחים היוצאים מהביצים חזיא למזבח, ועיין חולין ד' קל"ח ע"ב ע"ש, אך למ"ד שם בירושלמי דאפרוח של ביצת ע"ז מותר ושם לא שייך הטעם דעפרא בעלמא דפרש ע"ז אסור וע"כ כטעם רבינו מחמת שאין מינו טמא וא"ש וכ"כ בזה:

הלכה טז

ומקצת הגאונים אסרוהו כו' שהרי הקום אינו כו'. עיין בהך דמכות ד' ד' ע"א גבי ג' לוגין שנפלו לים ע"ש דהיכא דעומדים בפ"ע אין להם ביטול, ועיין מש"כ התוס' בכורות ד' נ"ו ע"א בסוף הדבור ד"ה אין ותוס' סוטה דף ט"ז ע"ב דהיכא דהדבר ניכר בפ"ע אין שייך בזה

ביטול, ועיין תוס' נזיר ד' ל"ו ע"א גבי שום. ובאמת נ"ל דזה ר"ל ג"כ הך דאמרינן בתמורה ד' ל"ד בצפירתא ע"ש ברש"י ר"ל ג"כ שורה בפ"ע כעין הך דמס' כלים פי"ו מ"ג ע"ש ועיין בירושלמי ערלה פ"ג ה"ב דצמר בכור שטרפו בטל ברוב וזה רק אם הצמר נתערב בצמר ואח"כ עשאו בגד אבל אם לאחר טויה עשה ממנו שורה בבגד אינו בטל, ועיין בירושלמי חלה ספ"ג גבי עיסה שלא הורמה חלתה כו' ומקשה שם דכיון שקידש רובה לא בטל המיעוט ומוקי לה ברושם דשוב אינו בטל, ועיין בירושלמי תרומות פ"ד ה"א כיון שנתן דעתו להפריש נסתיימה כו', ושם בהל' י' הדא אמרה דלעת אפילו אחד ממאה ר"ל כיון דאמר שם דאם הוא במקום מיוחד לא בטל ולא מקרי מתערב עם אחרים וה"נ דלעת ר"ל הך דתוספתא דתרומות פ"ה והובא בירושלמי ספ"ג דחלה הנ"ל גבי הלוקט דלעת להיות מפריש דהוה מחלוקת שם אם צריך לרשום ועיין בירושלמי שם בהל' י"ג בלול מעלה כו'. אך באמת נ"ל דט"ס הוא וצ"ל בלול אינו מעלה ור"ל כמבואר שם בירושלמי הוכשר וכן הוא בתוספתא שם פ"ה ע"ש ועיין בהך דתרומות פ"ט דמבואר שם דמחובר לא בטל וזה הטעם ג"כ משום דעומד בפ"ע ועיין בירושלמי ערלה פ"א ה"ה דזה רק בודאי מחובר אינו מעלה אבל בספק איסור מעלה אף במחובר וכן הוא בירושלמי תרומות פ"ט הנ"ל גבי דמאי, ועיין רש"י גיטין ד' נ"ד ע"ב ד"ה הרי זה, ועיין בהך דמנחות ד' נ"ט ע"ב דמבעי שם גבי לבנה שחוקה במנחה אם נפסלת המנחה עבור זה אי מקרי מעורבת. והנה לפי המבואר דבספק גם אם עומד בפ"ע מתבטל וא"כ ה"נ כן גבי חלב וצ"ל דס"ל לרבינו דכיון דאסרו חלב שלהם הוי כמו ודאי איסור והוה גזירה. אך באמת כך דכבר כתבו התוס' כאן ד' ל"ה דזה לא חיישינן דעכו"ם גופא יערב חלב טמא דאין עכו"ם שוטה רק דרבינו ס"ל כיון שאסרו חלב עכו"ם שוב הוה כמו שהוא עצם האיסור רק דמ"מ הא אצל עכו"ם גופא עדיין לא שייך עליה שם איסור, ועיין חגיגה דף כ"ה גבי הך בעיא דבעי מרב ששת גבי עבר וקיבלה ע"ש ושם דף כ"ו ע"א גבי מהו שיניחנה לרגל אחר ובירושלמי שם פ"ג וכי יש לך דבר משנאסר יחזור ויותר, ועיין בירושלמי דמאי פ"ג ה"ד נטל ממנה אדם אחד כמה סאין הראשונה דמאי והשאר ודאי אף שאח"כ חלקן לכמה בני אדם ע"ש ובסוף פ"א דעירובין גבי ד' דברים פטרו במחנה כה"ג דאם קנו בעיר נתחייב בדמאי וחייב אף לאחר שיצאו במחנה וכן להיפך ע"ש וכ"מ אך כל זה כשבא ליד ישראל אבל אם הוא עדיין ביד העכו"ם לא שייך זה, אך כיון שיש עדיין טיפות חלב ביניהן וניכר מהיכן הדבר בא נאסר וכמש"כ בכ"מ מהך דברכות ד' ל"ז ע"ב כשבא מלחם גדול וכ"מ בזה אבל אם מבשלן ששוב ליכא החלב אז מותר לכתחלה דלא שייך בזה גדר ביטול כלל דבתחלה אינו מעורב ולכשיתבטל לא היה עליו שם איסור מעולם וכ"כ בזה בהך

דנדה ד' ס"א ע"ב גבי בגד שאבד בו כלאים, ועי' בירושלמי כלאים פ"ב ה"א תמן את מרבה לבטל איסור תורה כו', ושם פ"ט ה"א גבי צמר ופשתים, ועיין רש"י סוכה ד' ט' ע"ב ותוס' שם ד' ט"ו ע"ב וד' מ"ח ע"ב, ומש"כ ה"ה בשם התוספתא שלוקי נלקחת כו' באמת ט"ס שם וצ"ל של קום ר"ל אם מעמיד את החלב בקום לא בעור הקיבה וכמשנה אחרונה, ועיין בהך דע"ז ד' ל"א ע"ב גבי הך דאמר ר"ז לא קשיא כאן בעיר כאן בדרך והקשה עליו ר"י אטו הני דעיר לא בדרך אתו והם פליגי ג"כ בזה דבאמת זה לא הוה רק גדר גזירה גבי כותי אם מקפיד אמגע עכו"ם, ועיין בנדה ד' נ"ז ע"א דכותים אף קודם גזירה לא היו נאמנים על סתם יינם ובירושלמי דע"ז פ"ה משמע דזה רק לאחר גזירה והך דחולין ד' ו' דגזרו על יינם ר"ל אם הם עצמם נגעו אף דידעינן בודאי דלא נגע בו עכו"ם, ועיין בתוספתא ספ"ח דע"ז גבי ישראל החשוד דאם החשוד על השתיה גם אין לוקחין מהמרתף שלו, ועיין בע"ז ד' מ' ע"ב גבי כהן החשוד למכור תרומה כו'. אך שם רק אם הוא חשוד למכור ולא לעבור הוא בעצמו ובאמת עיקר הטעם דדבר העשוי למכור לרבים לא גזרו עליה אם יש מקום לתלות ולכך אמרינן שם דהבאים מן האוצר מותרים וכעין דאמרינן בירושלמי ע"ז פ"ב ותרומות פ"י אין דבר של רבים נאסר, ועיין בירושלמי פ"ג דדמאי ובתוספתא פ"א גבי אוצר של יבנה ע"ש, ועיין בע"ז דף ל"ב ע"א ומאוצר שרי ע"ש בתוס' וכן הך דשם ד' ל"ד ע"ב גבי מורייס אומן, ושם גבי ההוא ארבא דמורייסא ושם חילקו בין ביוקר בין בזול אבל בשעה שהם בידו לא למכור אז לא חילקו והכל אסור. ובזה א"ש ג"כ מ"ש התוס' שם דף ל"ט ע"א ד"ה אמר רב ע"ש. ובזה פליגי ר"י ור"ז הנ"ל דר"ז ס"ל דגם גבי כותי כ"ז שאין אנו לוקחין ממנו לגבי עצמו עדיין לא גזרו וכן ר"ל בהך דחגיגה דף כ"ב ע"ב לעצמו טיהרנו ור"ל ולעצמו באמת טהור וחוצץ שפיר דלא גזרו על כלי ע"ה אלא לחבר אבל לא לע"ה גופא, ור"י פליג עליה ואמר דמ"מ נאסר כבר ועיין בהך דכתובות דף כ"ג ע"א גבי הני שבוייתא ע"ש, ובמש"כ רש"י פסחים דף מ"ב ע"א גבי עברה ולשה ע"ש מ"ש מבצקות של עכו"ם:

הלכה יח

ביצה כו' ועוף טהור הוא כו'. עיין בהשגות שכתב לוקחין ממנו בסתם משמע אף אם לא אמר לו כלל שהוא טהור, ועיין בהך דבכורות דף כ"א ע"ב ובמש"כ הר"ן ז"ל בפ' ג"ה על דף צ"ד אם סתם הוה כשר ע"ש גבי ניקור אך באמת הא גבי עוף אינו נאמן לומר טהור הוא אלא א"כ בקי בהם כמבואר לעיל פ"א הט"ו ע"ש וכאן מיירי שאינו בקי ואינו מועיל הנאמנות לחוד ולא דמי להך דהל' כ' ולכך שם נקט רבינו אדם שהוחזק בכשרות והראב"ד ז"ל נקט הוחזק בנאמנות ר"ל שנתנו לו נאמנות על זה, ועיין מש"כ לקמן:

הלכה יט

לפיכך אין לוקחין כו'. עיין בירושלמי שבת פ"א דביצים של עכו"ם הוה מי"ח גזירות ור"ל אף כה"ג דאמר של עוף פלוני ואנן ידעינן שהוא טהור מ"מ אסרו בעכו"ם ולכך פסק כן רבינו ז"ל, ועיין מש"כ ה"ה ז"ל פי"ח מהל' א"ב הי"ח ע"ש גבי עכו"ם מסיח לפי תומו, ועיין גיטין ד' י"ט ע"ב גבי שטרי פרסאי מקרי ליה לב' עכו"ם ואפשר דזה נכלל בכלל עדותן המבואר בירושלמי דשבת הנ"ל:

הלכה כ

ביצי אדם כו' אא"כ אדם שהוחזק בכשרות כו'. עיין ב"מ דף ס"א ע"ב דהם היו חשודים לערב קרבי דגים טהורים עם דגים טמאים ואז אינו ניכר וכמו גבי חילק כמבואר בע"ז ד' ל"ט ע"א ועיין בסוכה ד' י"ח גבי אברומי ע"ש ברש"י ועיין בירושלמי ע"ז פ"ב אין לוקחין כו' ומביא שם הך עובדא דטליא דלוי כו' הוה מזבין פירין וזהו קרבי דגים ואמר שם דבעי נאמן ולא מומחה והטעם י"ל משום דכיון שיש סימנים חיישינן שסומך עצמו על הסימנים, ועיין בירושלמי דנדה פ"ג דאמר שם דאין הנשים נאמנות לומר על הולד אם ילדה זכר או נקבה והטעם שהם סומכות על הסימנים והסימנים אינם מובהקים ועיין בנדה ד' נ"ז ע"א אימור לא בקיאי בטינוף ע"ש:

הלכה כא

וכן אין לוקחין כו'. עיין לקמן פ"ח ה"ז וספי"א ושם השיג הראב"ד ז"ל, ועיין מש"כ רבינו בהל' מעשר פי"ב הי"ז וכ"מ אך רבינו ס"ל מחמת הך דאמרינן בירושלמי דמאי פ"ב ופ"ה דלמכור ברבים צריך קבלה ע"ש רק בא"י כיון שרובה ישראל הוה כל ישראל בחזקת מוחזק בכשרות לא בחזקת סתם משא"כ בחו"ל אבל במקום דדי אף בסתם גם בחו"ל כן, ועי' מש"כ רבינו ז"ל לקמן בהל' שחיטה ספי"י, ועיין בירושלמי חלה פ"ד ה"ז חזקת בע"ב בסוריא ע"ש והוא ג"כ מטעם דאמר כאן ד' ל"ט ע"ב שגר לו בעה"ב, ועיין בתוספתא פ"א דדמאי ע"ש:

הלכה כב

אבל ציר חגבים כו'. עיין בהשגות, ועי' בתרומות פ"י ובפי' הראב"ד ז"ל סוף מס' עדיות ובתוספתא ריש פ"ג דעדיות ובמש"כ רבינו בהל' טומאת אוכלים פט"ז ה"ד ובהשגות שם ע"ש:

הלכה כג

פתוחות כו'. והטעם דכיון דהם פתוחות הוי כל החביות כאחד וכמבואר במשנה ספ"ג דמעשר שני, ועיין בעירובין ד' צ"ז ע"א, ובהך דתרומות ספ"ד גבי שתי קופות ע"ש ובתוספתא:

פרק ד

הלכה א

האוכל כזית כו'. **ובהלכה ב' אין אסור כו'**. עיין מעילה ד' ט"ז ע"א דזה הוה מחלוקת דאמוראי לפי שיטת רש"י ותוס' וכ"כ בזה לעיל, ועיין תוס' חולין ד' ל"ב ע"א גבי טרפה אם חל עליה איסור נבלה ובאמת זה הוה פלוגתא בירושלמי פ"ו דנזיר ע"ש דפליגי ר"ל ור"י, ועיין בהך דחולין דף ע"ה ע"א גבי הך בעיא דנולדו בדגים סימני טרפה דמשמע שם דבאמת בכל מקום יש על טרפה דין נבלה רק כיון דיש קרא בחולין ד' ע"ד וד' קכ"ח דשחיטת טרפה מטהרתה א"כ א"א שתחול עליה שם נבלה כיון דיש לה תקנה בשחיטה וא"כ לפי"ז גבי דגים דאין שייך בהם שחיטה שוב הוה טרפה כמו נבלה וא"כ נ"מ לפי"ז גבי טמאה אם נימא דיש עליה נבלה שוב אם היא טרפה תיכף הוה נבלה וזהו מה דקאמר בגמ' דזבחים ד' ס"ט ע"ב מי שיש במינו טרפה ע"ש ועיין בתוס' שם ד"ה אי מש"כ בשם ר"ח ועי' בתוספתא שבת פי"ו דבן שמונה חי הפורש ממנו הוה אבר מן החי אך שם גבי אדם, ועיין בשבת ד' קל"ו ע"א גבי הך מחלוקת גבי בן שמונה אם מהני שחיטה ע"ש:

הלכה ב

[השמטה **במש"כ שם בענין אם לא ידע שכבר נקרב חטאת הראשונה. והנה** עי' במש"כ רבינו ז"ל בהלכות תרומות פ"ד ה"ח גבי תרם אחד מהם ואח"כ תרם הב' אם לא ידע שחבירו תרם ומחלק שם אם היו ממחין וע' תמורה דף י"ב ע"א ודף י"ג ע"א אך שם מיירי כגון שידע שחבירו כבר תרם. וע' ב"ב דף מ"ב ע"ב גבי שותפים כיורד ברשות דמי דסתם שותפין כן. וע' ר"ש בפי"ז דאהלות בשם תוספתא דאין השותפים עושים בית הפרס דהוה כשדה שאינו שלו ע"ש ועי' בחולין דף מ"א ע"א אם שייך גבי שותפין אין אדם אוסר דבר שאינו שלו והכי נמי גבי תרומה כן דנהי דהוה כיורדין ברשות מ"מ גדר לדעת לא הוי כמש"כ לעיל רק בזמן שהם ממחין דהיינו אם היו מקפידין זע"ז שלא יחלקו זבל"ז וע' רשב"ם ז"ל ב"ב דף ק"ו ע"ב גבי חלוקת מעות מהך דב"מ דף ס"ט וע' קידושין דף נ"ב ע"ב גבי כישא ומש"כ רש"י חולין דף קל"ה ע"ב דגבי תבואה כמאן דפליגי דמי ובבכורות

דף נ"ו ע"ב ע"ש. וע' פאה פ"ג מ"ה גבי ב' שלקחו את האילן נותנין פאה א' דכל קציר וקציר יש לכ"א חלק בו וה"נ אם הם מקפידין שלא לחלוק הוי כמו תבואה אחת וכ"א יש לו חלק בכל וכמש"כ הר"ן נדרים דף מ"ה ע"ב וע' בירוש' סוף ב"מ גבי כותל שבין ב' מחיצות דכולו לזה וכולו לזה ע"ש ובירוש' דמאי פ"ו ה"י דאם קנה ע"מ שלא לחלוק הוי כל קלח וקלח של שותפות וכן הוא בירוש' שביעית פ"י ה"ו תמן כל קלח וקלח של שותפות וע' בסוטה דף מ"ג ע"ב גבי כרם של שותפות אם חוזר עליו וכירוש' שם ספ"ג ר' ירמיה בעי גנב משל שותפים אם הוה כגנבה אחת או כב' גניבות. וא"כ כאן מכיון דמקפידין זע"ז שלא לחלוק יש לכ"א חלק בכל וגם דאם מקפידין זע"ז שוב לא יוכל כל אחד לתרום גם על חלקו וא"כ נמצא שחבירו מפקיע ממנו חלקו וזה א"א ולכן יכול לתרום על הכל וכע"ז מבואר בירוש' פ"ח דפסחים ה"א דאם מחמת קפידת הרב לא יוכל העבד לעשות פסח כלל לא מהני ויכול שפיר לעשות פסח ובזה א"ש דברי רבינו בהל' ק"פ פ"ב הי"ג דלמשנה ראשונה דנשאר כך וא"כ נמצא דע"י הרב ימנע העבד מלאכול פסח כלל וזה א"א לכן יאכל משא"כ למשנה אחרונה דסופו לכוף את הרב לשחררו וא"כ יש לו תקנה לפסח ולכך כ"ז שלא כפו אותו שפיר מעכב מלאכול בפסח דהרב לא פשע במה שב"ד לא כפו אותו וכע' מש"כ התוס' ב"ק דף ע"ו ע"א דלעקור מצוה א"א וע' ביבמות דף ק"ט ע"ב דהוי מחלוקת במקדש אחות יבמה אם נפטרה וע"ש בתוס' דף י"ח ע"ב ודף מ"א אך שם כיון דיש לו עוד אח שפיר י"ל דנשואין מפקיעין וע' בירוש' פ"ג דשם ה"א כל יבמה שנראית לצאת בחליצה אינה יוצאת כו' והוי כהך דתמורה דף כ"ה וכ"מ דברי הרב ודברי התלמיד כו' ול"ד להא דיבמות דף ע"ט גבי נפלה ואח"כ נפצע דשם הוא ממילא וע"ש דף ח' ע"א גבי תינח נשא כו' ותוס' שם דף ט"ז ע"ש. וכן נ"מ גבי אם אנס בתולה ואח"כ נשא את אחותה אם עי"ז נפקע ממנו החיוב שאם מתה אחותה שלא יהי מחויב לישא אותה ואף דבירוש' שם אמר דאף אם אח"כ מתה אחותה כבר נפטרה זה רק אם היתה אחות אשתו בשעה שאנסה וע' ירוש' קדושין פ"א ה"ב גבי יעוד כה"ג ובמק"א אבאר זה. וע' מש"כ הר"ן בנדרים דף מ"ו ע"ב כה"ג לשיטת הרמב"ם ז"ל גבי חלקו דא"י לאסור ע"ש ובסנהדרין דף קי"ב ע"א גבי בהמה ועיסה וביצה דף ל"ז ע"ב והוא ג"כ מטעם זה שהאחד לא יוכל להפקיע של השני וכן ר"ל בנדרים דף פ"ה גבי קונם כהנים כו' ע"ש ברא"ש ובירוש'. וא"כ ע"כ יכול לתרום על הכל משא"כ אם אין ממחין דהיינו שכ"א יכול ליטול חלקו בפ"ע וא"כ שוב לא יכול לתרום על הכל בלי דעת חבירו וכן מוכח בערובין דף פ' ובירוש' שם דהיכא דאינו רוצה לערב כלל אז כופין אותו אבל אם רוצה לערב אך דע"י סיבה לא עירב אז אין כופין אותו וזהו כונת הגמ' שם הא דאסר

הא דלא אסר ע"ש ברש"י. ולכך אם הראשון תרם כשיעור תרומת שניהם תרומה וזהו כונת הירוש' שם בפ"א דמקשה אתם ולא שותפים ותירץ כאן להלכה כאן למעשה ור"ל כך דבאמת עפ"י דין אין שותפין יכולים לתרום זה בל"ז כמש"כ רק דא"כ יופקע עי"ז חלקו לגמרי וזה א"א לכך למעשה שפיר יכולין לתרום ולכך רבינו לא הביא כלל הך דין דאתם ולא שותפים. אך י"ל דרבינו ס"ל דהך ולא שותפים הוא כר' אלעי בחולין דף קל"ו ואנן לא קי"ל כן. וע' בהל' בכורים פ"ו גבי רה"ג דרק אם אין בכ"א כשיעור אז שותפין פטורים וגבי תרומה לא שייך זה וע' ר"ש ז"ל פ"א דכלאים גבי הטומן לפת וצנונות בשם גאון דגם למעשר בעי שיעור וע' ירוש' פ"ג דפאה גבי הקוטף שבלין בה"ג ובהל' מתנות עניים פ"ד הכ"ז ובפ"ב ה"ו: ע"כ השמטה]

[השמטה **מש"כ**. בענין שמירה לד"א דלא מהני וכה"ג מבואר בתמורה דף כ"ט ע"א תשמור לי ולא לאדון אחר ע"ש: ע"כ השמטה]

הלכה ג

האוכל עוף כו'. עיין בירושלמי דנזיר פ"ו מבואר דגם באבר מן החי יש לאו דנבלה וכן מבואר בתוספתא ספ"ז דחולין האוכל אבר מן החי חייב שתים ע"ש, ועיין בתוספתא סוף מס' זבים, ועיין מש"כ רבינו לקמן בהל' י"ז דחצי כזית נבלה וחצי כזית בשר מן החי מצטרפין, וכן חצי כזית נבלה וחצי כזית טרפה, והא דאמרינן במעילה ד' ט"ז דאף לר"י דאמר דאבר מן החי נוהג בטמאה וה"ה לבשר מן החי כמ"ש שם התוס', ועיין כריתות בתוס' ד' כ' ע"ב ד"ה אכל ע"ש ומ"מ אמרינן במעילה דבשר נבלה אינו מצטרף עם בשר החי וצ"ל כך דלכך מצטרף משום דיש על זה שם נבלה ג"כ וגם כיון דאם תמות תהא נבלה שפיר מצטרף אבל שם קאי אם נימא דעל בהמה טמאה לא יחול איסור נבלה לכך שוב לא מצטרף וזהו כונת רש"י שם במעילה וא"ש:

הלכה ד

ואסור לאכול כו'. עיין מש"כ רבינו בפ"ב מהל' אבות הטומאות ה"ו דאין שחיטתו מטהרתו כו' ונ"מ למה שכתבתי דיש מין דהגמר הוא אחר לידה וכשיהיה ח' ימים אז נגמר ומ"מ למפרע לא הוה ולד וזהו כונת התוס' ערכין ד' ב' ע"א מ"ש דאמאי פטור גבי נפל ע"ש בד"ה לאתויי וקשה הא זה מבואר להדיא בסנהדרין ד' פ"ד ע"ב דיש מיעוט על זה מקרא אך צ"ל דר"ל כגון שאם לא הרגו היה חי אך עדיין לא נגמר ויהיה נ"מ להך שכ' התוס' נזיר ד' י"ג ע"א גבי תיומים ע"ש, וכן נ"מ כאן אם מטהר שחיטתו מידי נבלה, ועיין בהך דנדה ד' כ"ד ע"ב גבי הך בעיא דרבא אם יש גבי בהמה יולדת לז' ע"ש ועיין בירושלמי יבמות פ"ד דזה הוה ב' יצירות ולא יצירה אחת ועיין ברכות ד' ס"א ע"א דגבי

בהמה לא כתיב ב' יצירות ע"ש. וגם מהך דנדה לא משמע כן ע"ש דאמר שם כל בציר תרי ירחי כו' משמע דעיקר היצירה לא היתה כך אך נ"מ דיוכל להיות שיוגמר לאחר זמן וכמש"כ:

הלכה ה

השליא שיצאת כו'. עיין לקמן פ"ה הי"ג דפליגי בזה רבינו עם הראב"ד אם אסור, ועיין לקמן פ"ט ה"ז דנקט ג"כ לשון פטור ולקמן בהל' כ' נקט דמותר וע"ש בתוס' בכורות ד' ז' דזה הוה שליא וצ"ל דעור חמור שאני דמאוס טפי כמבואר בחולין ד' ע"ז ע"ב ועיין בתוס' שם דף ס"ד ע"ב וכאן בהי"ח:

הלכה ו

האוכל כזית כו'. ולענין דם של טרפה לכאורה הוה כמו של נבלה וכמש"כ, ועיין בהך דחולין ד' קי"א דאמר ומשום שמנוניתא ואמאי לא אמר משום דם ואסור משום טרפה, וע"ש ד' קי"ג ע"א ברש"י ד"ה הני מילי, אך כאן מיירי בשנתבשל בקדרה ול"ל למימר הטעם משום שמנונית ומכש"כ לשיטת התוס' דס"ל דעל כבד ליכא איסור דם מה"ת א"כ בודאי צריך לאסור משום טרפה, ועיין מש"כ רבינו לקמן ספט"ו ע"ש, ולקמן פ"ו ה"א דדם חגבים ודגים טמאים אסור משום שהוא תמצית גופם אף דציר חגבים טמאים ס"ל לרבינו דמותר לעיל בפ"ג הכ"ב ועיין בהך דעירובין ד' כ"ח ע"א דאמר שם דציר דגים הוה כמו שומנו, והא דאמר בחולין ד' צ"ט ע"ב דזיעה בעלמא ע"ש בתוס' ובע"ז דף מ'. אך באמת ר"ל כך וכמו שיטת רבינו בהך דפסחים ד' כ"ד ע"ב גבי מה דקאמר התם זיעה בעלמא ר"ל דאין זה עצם האיסור רק היוצא מן האיסור ועל זה אין לוקין עיין לקמן פ"י הכ"ב ועיין בהך דחולין ד' ק"כ דגם שומנו אינו עצם נבלה, ועיין בירושלמי תרומות פ"י גבי מי כבשים ומי שלקות דהוה מחלוקת דאמוראי אם האיסור הוא בגדר עצם תרומה או רק שיוצא מהתרומה ע"ש וס"ל להגמ' דידן בהך דחולין ד' צ"ט הנ"ל דלר"י הא דמין במינו לא בטל הוא רק בעין ולא טעם וע"ש ד' ק' שקדם וסילקו, והך דזבחים ד' ע"ט ע"ב גבי חרסין שם ס"ל דמשקין הבלועין בדבר הוי כמו בעין, ועיין בהך דנדה ד' ס"ב ע"ב גבי חרסין שבלעו משקין ע"ש דהוה כמו בעין לגבי דאורייתא כיון שיכולין לצאת ע"ש ובתוס' ע"ז ד' ס"ז ע"א גבי חלב שנבלע בבשר, וע"ש ד' ל"ב גבי חרס האנדריני וכ"מ בזה, ובהך דיבמות ד' פ"ב ע"ב שם נימוח והוה עצם הדבר, ועיין תוס' ע"ז ד' ס"ט ע"א דמחלקי כה"ג גבי תרומה, ועיין בהך דנדרים ד' נ"ב ע"ב דמשמע שם דציר הוה כמו יין מן הענבים וע"ש בתוס' ישנים ד' נ"ג ע"א ד"ה הנודר ובדברי רבינו בהל' נדרים פ"ה הי"ג דלא חלק בין זיתים וענבים לשאר משקים ע"ש, וא"כ קשה למה נקט גבי כבד טרפה

משום שמנונית ולא משום דם טרפה ובפרט לשיטת התוס' דמיירי בלא מליחה, וע"כ צ"ל דלא חל שם איסור על דם ולא מקרי היוצא מן האסור ולא דמי לדם דגים, ועיין תוס' חולין ד' קי"ג ע"ב ד"ה דם וכ"מ, ועיין בהך דבכורות ד' נ"ה ע"א גבי כבד שנימוח ע"ש:

הלכה ט

וענין הכתוב כו' ואי אפשר לה לחיות כו'. עיין חולין ד' ל"ז, ועיין בהך דנדה ד' נ"ה ע"א גבי גלודה דמוכח שם דאף במקום שאין המכה גורם לה המיתה רק ע"י המכה וסיבה חיצונה וא"א בלא הסיבה ג"כ יש עליה דין טרפה. גם די שיהא החסרון באבר שממנו נטרפת ולא שיהא החסרון גופה עושה המיתה רק שהאבר גורם להמיתה, וזה בעצם תליא בהך מחלוקת דחולין ד' נ"ד ע"א אם אלו טריפות דוקא או אלו כשרות דוקא ר"ל דהני טריפות דחשיב זה הוה דין בעצם דקיי"ל דע"י זה נטרפת הבהמה משא"כ דבר שיהא סיבה שע"י זה תיטרף בזה לא חשיב בכלל טריפות, ועיין ברש"י חולין ד' מ"ו ע"א דס"ל דלמ"ד דלגבי כבד אף אם נשתייר ממנו קצת כשרה הטעם דטרפה לא משום דהוא מטריף להבהמה רק גורם סיבה דעל ידי זה תיטרף הבהמה שתפול המרה ע"ש. ובזה א"ש הך דשם ד' מ"ג דמקשה מר"י אר"י גבי כזית וע"ש ברש"י ותוס' דהא מסיפא דמתניתין הסתמא להיפך ועיין ב"מ ד' ל"ג דר"י ב"י בשם ר"י ס"ל הלכה כסתם ע"ש אך באמת עיקר הקושיא משום דר"י ס"ל אלו טריפות דוקא וכן ס"ל בהך דנזיר ד' נ"ג ע"ב וע"ש בירושלמי דקאמר שם בינתים מהו ר"ל משני המשניות וס"ל לר"י דמשנה ראשונה עיקר, ועיין בירושלמי חלה פ"א ה"ג ובכלאים פ"ו ג"כ כה"ג ע"ש והעיקר הפלוגתא כאן כך דיש ב' דברים אחד דהדבר אינו עושה פעולה כלל להטריף, והב' אף דהוא סיבה באבר המטריף מ"מ אפשר שיבריא, אך אם הדבר ישאר כמו שהוא ולא יתקלקל וגם לא יבריא אם זה מקרי חסרון עיין כאן ד' מ"ו ע"ב מה דמחלק שם גבי ריאה שיבשה בין אוזן בכור דכאן הדרא בריא וכאן לא הדרא בריא ולא אמר שיתקלקל יותר וע"ש ד' צ"ג ע"א גבי ביעי חשילתא דהוה מחלוקת בזה ע"ש ובהך דסוכה ד' ל"ו ע"א דאמר שם ג"כ דהטעם הוא משום שצריך שיבריא ע"ש, ועיין ברש"י חולין ד' מ"ה ע"ב ד"ה מפני כבדו דכתב שם שני לשונות אם משום דזה גופה או משום שעתיד, ושם ד' נ"ו ע"א ד"ה וקרומו רך, אך שם ר"ל דלא משום דסופו לינקב לכך טריפה רק דר"ל דלא הוה הגנה וע"ש בתוס' דף מ"ב ע"ב ד"ה ואמר וד' ע"ו ע"ב ד"ה אפסיק דכל היכא דהטריפות משום דסופו כך לא חשיב לה בכלל יתר ונשבר הגולגולת חשיב וע"כ דזה גופה כן, והך דאמר שם ד' נ"ד ע"א גמירי דאי בדרי לה כו' ר"ל גם החסרון יתרפא לא שהבהמה תחי', ועיין ב"מ דף ק"ז ע"ב דגם טרפה יכולה לחיות ע"י סמא, וביבמות דף קי"ד ע"ב ושם ד' ק"כ

ע"ב דיכולה לכוות וכאן ד' מ"ב ע"ב ותוס' ערכין ד' כ' ע"א ועיין תוס' בכורות ד' ל"ט ע"ב דמחלקי בין ע"י רפואה בין מאיליו ותוס' יבמות ד' ע"ה ע"ב גבי ביצים אך העיקר כך דכל היכא שהחסרון גופא ג"כ יכול להתרפאות אז לא הוה חסרון, וזהו מה דר"ל בגמ' שם ד' מ"ה ע"ב מוח זה לא מעלה ולא מוריד ולמה דייק זה אך ר"ל משום דכשזה כלה בא אחר כמבואר שם ד' קכ"ה ע"א ע"ש וכן בהך דנדה ד' נ"ה ע"א הנ"ל גזעו מחליף משא"כ כשהדבר בעצמו אינו חוזר אז הוה טריפה אף דיכול לחיות ע"י איזה פעולות, ועיין מש"כ לקמן בהל' שחיטה:

הלכה יב

ודבר זה אין כו'. עיין בהך דקדושין ד' כ"א ע"ב ע"ש ברש"י:

הלכה יז

כל הנבלות כו' ונבלה כו'. כן מבואר בתוספתא דמכות ובמעילה וט"ס שם ע"ש, ועיין בירושלמי פ"ו דנזיר דס"ל דנפקא מחד קרא נבלה וטרפה, ועיין בירושלמי פ"ב דפסחים מבואר ג"כ כן, ועיין בזבחים ד' ס"ט ע"ב דאם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבלה לענין איסור. וכן הוא שיטת רש"י פסחים ד' כ"ה ע"א דטרפה לא התירה אותה השחיטה לענין אכילה, וזה ר"ל הך דחולין ד' פ"ה ע"ב מודה ר"מ שאין מתירתה באכילה ר"ל כה"ג דאין השחיטה מועלת לה, ולכך נקט במעילה הנ"ל מיתת פרה וחיי גמל ולא חיי פרה וכ"כ בזה ואף דמוקי לה שם כר"י ור"י ס"ל בע"ז ד' ס"ו דמצטרפין כל איסורים צ"ל דרק על ידי תערובות גמור ע"ש בתוס' ותוס' שבת ד' פ"ט ע"ב וזבחים ד' ע"ח ע"א ע"ש, ועיין בתוספתא ספ"ז דחולין דאבר מן החי חייב ג"כ משום נבלה:

אבל אם צרף כו'. הנה לפי מה דמבואר במעילה ד' י"ז ע"א דלענין לאו דבל תשקצו הוקשו להדדי א"כ לחייבו עכ"פ משום זה ולמה אינו לוקה וצ"ל דהוה כמו לאו שבכללות ולענין אם י"ל בזה דהמיעוט ישלים לרוב כמו הך דסנהדרין ד' ע' ע"ב גבי בן סורר בבשר עוף, ועיין בירושלמי שם בסוף גבי עיר הנדחת דהוה בעיא שם אם נשים משלימין לרוב וכן יהיה נ"מ להך דהלכה י"ח כאן דנקט ואין מצטרפין, ועיין חולין ד' ע"ו ע"ב דצירוף הוא מחצה על מחצה, ועיין עירובין ד' נ"ה ע"ב ורש"י פסחים ד' מ"ג ע"ב ד"ה אין דנקט חצי זית ע"ש. אך בנזיר פי' להיפך ועיין בנדה דף ע"א ע"א גם דם תבוסה ע"ש:

הלכה יח

ומן הגידין כו'. הנה סיום הטעם מפני שאין אלו ראויין לאכילה ומשמע דשם נבלה יש עליהם רק דאינם ראויים לאכילה ועיין לקמן פ"ח ה"ה שכתב שהטעם שאינם בכלל בשר ועיין לקמן פ"ט ה"ז גבי המבשל בחלב, ועיין רש"י פסחים ד' מ"ז ע"ב דכתב שם

דאתיא כמ"ד דיש בגידין בנותן טעם ע"ש ור"ל דיש עליו שם בשר ועיין בביצה ד' ז' ע"א גבי נבלת עוף טהור ע"ש ברש"י ובהך דפסחים ד' פ"ד ע"א דמבואר שם גם גבי גידין הרכין דנתמעט מן מיעוט הפסוק ע"ש בתוס' בשם הירושלמי. ומ"מ אוכל אותם בפסח כמש"כ רבינו בהל' ק"פ פ"י ה"י רק דאין נמנין עליו ע"ש, ועיין בהך דזבחים ד' ל"ה ע"א ודף צ"ז ע"ש, ועיין בפסחים ד' פ"ג ע"ב גבי כל הגידין בשר ור"ל לשיטת רבינו לאכול אותם בפסח ונ"מ כאן לגבי גידים הרכים אם אכלם אם עובר עליהם וע"ש בתוס' פסחים הנ"ל ובירושלמי סנהדרין פ"ח גבי בן סורר ומורה ע"ש ועיין בירושלמי נדרים פ"ז הנודר מן הבשר אסור בגידין וצ"ל דרק בלשון ב"א כן ועיין מש"כ בזה לקמן פ"ח, והך מ"ד דס"ל בחולין ד' צ"ב ע"ב דעץ הוא והתורה חייבה עליו לא ר"ל מחמת הך דאין בגידין בנותן טעם כמש"כ התוס' שם, דשם ר"ל בגדר טעם בשר, והך דשם ד' צ"ט ע"ב ר"ל בנתינת טעם לדבר אחר וקאי על כל גידין ועולא ר"ל רק על גיד הנשה ומטעם דאינו ראוי לאכילה כלל ולכך הוה ס"ד דרב חסדא בחולין ד' צ' ע"ב דלא שייך בזה ממשקה ישראל ומשום דכל כמה דלא אכיל ליה אין עליו שם איסור כלל כיון דלא חזי לאכילה כלל, וע"ש ברש"י ד"ה לישדיניה:

הלכה יט

כשאר טינופת שבגוף כו'. עיין מש"כ רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"א הכ"ג דמהני בה מחשבה לענין ט"א ועיין מש"כ רבינו בפה"מ במס' תמורה ספ"ו גבי כשרה שינקה מן הטרפה דמעל"ע אינו נעכל החלב במעיה וא"כ למה סתם רבינו ז"ל כאן גבי קיבה הטמאה ולא חילק, ועיין לקמן בפ"ט הט"ו. אך שם י"ל דנאבד שם חלב ממנה אבל שם אוכל יש עליו, אבל כאן קשה, ועיין מש"כ רבינו בהל' רוצח פי"ב ה"א קודם שישתנה בגופו ע"ש, ועיין מש"כ רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"י ה"ב דמי רגלים של בהמה אין מכשירין דס"ל דפקע שם מים מהם, ומש"כ רבינו שם בהל' ח' ולקמן בהל' כ' די"ל משום דנסרח, וע"ש בפ"ב מהל' ט"א הכ"א גבי משקה שנטמא והך דפ"י הל' ח' הוא משום דס"ל דנטהרו המים בגוף וכשיטת הראב"ד שם, וזהו כונת הירושלמי פי"א דתרומות אין המים יוצאין על ידי בהמה ר"ל דעל ידי אדם נטהרים מיד ששתה אבל ע"י בהמה לא ולא כפי' הראב"ד בפ"ב שם בהשגות וזהו ג"כ כונת התוספתא הובא בר"ש פ"ב דטבול יום מ"ב חומר במשקין שהמשקין אין להם טהרה משא"כ במים ור"ל בגוף אדם וא"ש מ"ש הר"ש, ועיין מש"כ התוס' מנחות ד' כ"ב ע"ב דגבי משקין לא שייך לכי מסרחי ע"ש וזה ג"כ הטעם דמשנה פ"ב דמכשירין מ"א דאם שתה מים טמאים והזיע הזיעה טהורה משום דפקע הטומאה מהמים ולכך בבית טמא ודלא כפירוש רבינו בפה"מ, וצ"ל דס"ל

לרבינו דרק חלב של בהמה טהורה עיכולה הוא מעל"ע וקודם מעל"ע עדיין הוא ראוי לאכילה רק דפקע ממנה שם חלב ולכך מהני ג"כ מחשבת אוכלין אבל חלב טמאה מיד נתעכל ולכך מותר ולכך לא חשיב רבינו כאן קיבת כשרה שינקה מטרפה, ועיין תוס' ע"ז דף ל"ה ע"א ד"ה לפי ע"ש:

הלכה כ

ויש עורות שהן כו'. עיין ירושלמי שבת פ' שמונה שרצים הובא בתוס' חולין ד' ע"ז דזהו מחלוקת דר"י ור"ל אם העור הוה בכלל בשר גם לענין אכילה, ועיין זבחים דף כ"ח דהוה מחלוקת לענין אכילת קדשים, אך שם מטעם למשחה לגדולה ועיין תוס' נדה ד' נ"ה ע"א ד"ה שמא ע"ש גבי עגלה ערופה, ועיין מש"כ רש"י חולין ד' קכ"א ע"א גבי אלל אם גם לענין איסור אכילה הוה הדין כן ועיין בהך מחלוקת דמנחות ד' נ"ד ע"א אם יש דין דיחוי באיסורין ע"ש, ועיין בתו"כ פ' שמיני גבי עור של דג:

הלכה כב

שכיון שנגמר דינו כו' נעשה כבהמה טמאה כו'. הנה מלשון רבינו משמע דס"ל כשיטת ר"ת בכ"מ דשור הנסקל אין נאסר בהנאה מחיים ועיין במש"כ בפי"א מהל' נזקי ממון ה"ח, ועיין לקמן פט"ז ה"ז ע"ש. והא דנקט רבינו לשון כבהמה טמאה עיין בהך דזבחים ד' ע' ע"ב דצריך קרא דחלב של שור הנסקל אינו מטמא ע"ש ובלא קרא הוה אמינא דמטמא והיינו משום דס"ד דהוה בגדר בהמה טמאה, ועיין בהך דסנהדרין ד' קי"ב גבי בעיא דרב חסדא אם מהני סכין לטהרו מידי נבלה גבי בהמות עיר הנדחת, אך זה רק שם דהדין של עיר הנדחת הוא הריגה בסכין והוה אמינא דאין שם שחיטה על זה משא"כ כאן, ועיין חולין ד' פ"א ע"ב דמוכח שם דמהני שחיטה גבי נסקלין לטהרו מידי נבלה וכן מבואר בהך דזבחים ד' ע' ע"ב הנ"ל וע"ש ד' ס"ט ע"א בתוס' ד"ה יכול, ועיין בחולין ד' פ' ע"ב דשחיטת קדשים אינה ראויה משום דלא נגמר הדבר בשחיטתה ע"ש ועיין רש"י חולין ד' ק"מ ע"א דגם של עיר הנדחת לא נגמר בהריגה דאח"כ צריך לשורפן, ועיין רש"י מנחות ד' ק"א ע"ב ד"ה שור הנסקל ע"ש, ועיין פסחים ד' ל"ח ע"ב גבי משתמרת לשם מצה ע"ש אף דשם סתמא ג"כ כשר וראיה דהא אמר שם דשל נחתום שעשאן למכור בשוק יוצא בה ידי מצה ע"ש וכל היכא דבעי מחשבה מפורש לא מהני כה"ג עיין במש"כ הראב"ד ז"ל בהל' פרה פ"ז ה"ג ע"ש, ועיין בסוכה ד' מ"ד וכ"מ בזה וב"ב ד' קמ"ב ע"א רפויי מרפיי וע"כ משום דכאן סתמא ג"כ כשר ומ"מ אם הפעולה לשם דבר אחר שצריך כן לא מהני לשם זה וה"נ גבי שחיטה אף דאם שחטו לכלבים ולרפואה הוי שחיטה כשרה כמבואר בתוספתא בחולין בכ"מ ועיין רש"י ב"ק ד' ע' ע"א מ"מ גבי עיר

הנדחת כיון דהתורה צותה בחרב א"כ השחיטה בסכין הוא מחמת ההריגה ולא מחמת השחיטה ואף דעל ידי זה נשחטו הסימנים וכעין זה סבירא ליה לרש"י שבת ד' כ"ה ע"א ד"ה ואין עשה דאף דהדלקת נר ביו"ט מותר מ"מ כיון שזה הפעולה נכלל בגדר שריפת קדשים שאסור ביו"ט גם זה כן ולכך גם גבי שחיטת קדשים צריך קרא לטהר כמבואר בזבחים ד' ס"ט אף דגבי שחיטה לא בעי כלל כונה לכ"ע והא דמבואר בחולין ד' ל"א דלרבנן דר"נ בעי כונת חתיכה ה"פ דהמעיין שם בגמ' יראה כך בהך מחלוקת דרב ור"י גבי נדה שנאנסה כו' דהנה כך עיין בחגיגה ד' י"ח ע"ב וד' י"ט ע"א מבואר דהא דבעי לתרומה ולקדשים כונה הוה רק מדרבנן, אך כך דלטבילה ודאי בעי מה"ת כונה לתרומה ולקדשים וכמו גבי כביסה לריב"י כמבואר בחולין הנ"ל רק לטהרה לתרומה וקדשים בעי זה רק בגדר מעלה ור"י ס"ל דגם לחולין מה"ת בעי כונה לטבילה רק דהמעלה לטהרה בחולין ליכא ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בהל' פרה פ"י ה"ז דרבינו ס"ל דגבי הזאה בעי המזה כונה לטהר והר"א ז"ל ס"ל דלא בעי כונה רק להזאה ולא לטהרה ועיין רש"י סוטה ד' ל"ט ע"א ד"ה הזאתו פסולה דס"ל כשיטת רבינו ויליף לה מקרא ועיין בתוס' ישנים יומא ד' מ"ב ע"ב ד"ה מה דס"ל כשיטת הראב"ד ז"ל וזה תליא בהגירסות דשם ד' מ"ג אם בעי קטן שיש בו דעת או די גם בקטן שאין בו דעת ועיין במש"כ רבינו בהל' ק"פ פ"ב ה"ד דרק קטנים שאינם בני דעת אז אין שוחטים ועיין בסוכה ד' מ"ב ע"ב דלר"י בעי כמו גדר קנין ועיין בירושלמי מעש"ש הובא בתוס' סנהדרין ד' ס"ח ע"ב מחלק ג"כ כן ובהך דיבמות ד' ק"ה ע"ב דלמ"ד דלא ממעט מקרא גבי חליצה בעי עכ"פ הגיע לעונת נדרים דהיינו לשיטת רבינו בן י"ג שנה רק לא הביא שתי שערות ועיין מש"כ רבינו בהל' שגגות פ"ט ה"ג ויראה לי שאינו מביא וכו' ויהיה בן דעת ר"ל כה"ג ועיין בתמורה ד' ב' ע"ב גבי קטן מהו שימיר ע"ש ובירושלמי פ"א דתרומות דס"ל גבי חרש דהיכא דבעי כונה עפ"י דין אז לא מהני והיכא דבעי שמירה מסיבה אז מהני, ולכך כאן גבי שחיטה כיון דנקט דגם חרש ושוטה מהני ע"כ לא בעי כונה ועיין בתוס' חולין ד' ל"א ע"א שכתבו דחרש שוטה וקטן מקרי מכווני לחתיכה ע"ש ועיין במעילה ד' כ"א גבי עשאוהו כזיעת המעטן מוכח שם דרק היכא דמהני ממילא אז מהני הפעולה שלהם, ועיין לעיל בחולין ד' י"ב ע"ב גבי קטן יש לו מחשבה, ועי' בירוש' פ"ד דמעשרות גבי תינוקת שטמנו תאנים וביצה ד' ל"ד ע"ב בתוס' ואמר שם בירושלמי מקום שמחשבתו של גדול מתקיימת מעשיו של קטן מתקיים ואמר שם דרק אם די בזה הפעולה אבל אם צריך עוד איזה דבר ר"ל דעיין בכריתות ד' י"ט ע"ב דיש שני דברים אחד כונה ואחד מחשבה והמחשבה הוא הדבר שמחשב לעשות והכונה הוא הדבר שבשביל זה הוא

עושה והיכא דגבי גדול די במחשבה אז גבי קטן די במעשה אבל אם גבי גדול בעי כונה על זה לא שייך הקטן כלל, ועיין במס' טהרות פ"ח מ"ו גבי גוזל שנפל לגת דאמר שם דגם חרש שוטה וקטן שהעלהו טמא ע"ש בר"ש, ועיין במש"כ רבינו בסוף פ"ג מהל' טומאת אוכלים, ואמאי הא בעינן מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, אך מדברי רבינו משם מוכח כך דאם חישב ואחר העלהו אז גבי חרש שוטה וקטן לא מהני זה, אך אם בשעת העלאה חישב לאכילה לאדם אז מהני גם בחרש שוטה וקטן והטעם דרק ברישא דמיירי בשחישב עליה ועדיין הוא בתוך הגת דאז עדיין אינה ראויה לאדם רק כיון דחישב עליה מהני כיון דעדיין אינה נפסלת מאכילת כלב כמש"כ רבינו בפ"ה משא"כ אם העלהו אף בלא מחשבה מטמאה טומאת אוכלים דרק די במחשבה ולא בעי כונה וכמש"כ, ועיין בהך מחלוקת דב"ב ד' פ' ע"ב דחד אמר שזב על כלי מאוס וחד אמר שזב על גבי קשקשין ע"ש ברשב"ם והטעם כיון דבעצם הוא עומד לאכילה רק ע"י איזה דבר נמאס אז רק כשהוא שם בעי מחשבה וכונה ומטמא משום דעדיין הוא ראוי לכלב לא משום דנעשה אוכל אדם משא"כ כשהעלהו דע"י זה נעשה אוכל אדם, ועיין בהך דמנחות ד' ס"ט גבי חטים שבגללי בקר דאם חישב עליהם בעודן ברעי אז לא מהני מחשבה אבל אם לאחר שלקטן חישב עליהם אז מהני, ועיין מש"כ רבינו בפ"ב מהל' ע"א הי"ז ע"ש, ועיין במש"כ רש"י חולין ד' קכ"א ע"ב גבי אלל המכונס דכנסוהו תינוקות הוה כמו נתכנס מאליו והוא ג"כ מטעם זה דזה לא די במחשבה רק גדר כונה כמ"ש רש"י שם דמחשבה לא הוה רק מכאן ולהבא ועיין במס' כלים פ"ה מ"ד מחלוקת אם מהני גמר בכלים שלא בכונה ע"ש. והנה לכך פרש"י בחולין ד' ל"א ע"ב שם גבי להקר כתב שם ונפלה כולה ר"ל כך דאם להקר היינו שתהיה כולה בנהר אז גם לר"י מהני זה דהיינו טבילה דלטהרה לא בעי כונה לכך פי' דר"ל דכוונה למים רק לא לגדר טבילה דהיינו שלא תהא כולה במים וכה"ג לרבנן דר"נ בעי לשם חתיכת בשר אך לא לשם זביחת סימנים דהיינו לעשות כדין שחיטה רוב סימנים וכדומה אבל אם לא כוון לשם חתיכת בשר לא מהני לרבנן ולכך גם חש"ו לא מהני דהם לא מכווני ולא מהניא כונתם רק כמו חתיכה בעלמא ולא בשר, אבל בקדשים גבי שחיטה וכן בשארי דברים גם בחולין לר"י מה"ת בעי כונת הדין רק לא כונת הפעולה רק גבי טבילה הוה זה בגדר מעלה וגבי שחיטה קיי"ל דכשרים ואינם מרצין וזהו כונת רש"י בחולין ד' י"ג ע"א ד"ה מנין ע"ש, אך אם נעשה הפעולה ע"י אחרים אז גבי טבילה הוה כונת אחרים כונה מעלייתא כמבואר בגמ' דחולין הנ"ל והטעם משום דהוה כמו דאמרינן בנדרים ד' ל"ה ע"ב דהכל צריכין דעת בעלים חוץ ממחוסרי כפרה ר"ל דאף דאנן קיי"ל כר"י בהך דנדרים ד' ל"ה ע"ב וכ"מ דכל קרבן שהיא חייבת צריך הבעל

שיתן לה גם בנזירות ובחיללה שבת שם רק שהוא צריך ליתן לה אבל ההקדש צריכה היא שתקדיש, ועיין מש"כ רבינו בפ"י מהל' שגגות ה"ו ובהל' נזירות פ"ט ובזה א"ש הך דתמורה ד' י' ע"א גבי הך דקרבנו על נזרו שהפרישוהו אחרים ודחק שם ואמאי לא מוקי כה"ג בבעל שהפריש עבור אשתו אך באמת להקדיש צריכה היא רק שהוא צריך ליתן לה הקרבנות משא"כ בהך דקרבן סוטה עיין בירושלמי פ"ב דסוטה והובא בתוס' שם ד' כ"ג ע"א דשם החיוב הוא על הבעל להפריש הקרבן וגם אין שום מציאות לסוטה שלא יהיה לה בעל וא"כ עיקר החיוב הוא כן. ובזה א"ש מ"ש התוס' שם סוטה ד' ו' ע"ב מהך דנזיר ד' כ"ד ע"ש, ועיין בהך מחלוקת דערכין ד' כ"א גבי עולה ושלמים של חבירו אם צריך שידע בשעת הפרשה או בשעת הקרבה והטעם כך משום דעולה ושלמים יכול להפריש גם אם אינו חייב ולכך שפיר חל ההקדש רק זה נ"מ אם ר"ל שמקנה לו העולה והשלמים שיהיה שלו לענין שיוצא בהם ידי חובתו או רק שמקנה לו שיפטר בהם ועיין בתמורה ד' י' שם דאמר מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה אך י"ל דשם קאי על קרבנות נזיר דלא הוה כלל בנדר נדר ונדבה, משא"כ בשאר קרבנות י"ל דהוה בגדר קנה על מנת להקנות בנדרים דף מ"ח ע"ב ונ"מ להך דין דהמקדיש מוסיף חומש י"ל דרק בהני דלא בעי כלל דעת כמו מחוסרי כפרה ואף דבתמורה ד' י' לא משמע כן לס"ד מ"מ למסקנא י"ל כך, אך י"ל דכיון שלא הקנה לו רק ע"מ להקנות דהיינו להקריב וכיון דנפל בו מום שוב נשאר של המקדיש, ועיין בירושלמי נדרים פ"ה דמבואר שם דהא דהמתכפר לבד עושה תמורה זה גם במצורע דהוה מחו"כ דאין צריך דעת המתכפר כלל ועל זה אמר שם דמ"ד טובת הנאה של מתקן פליג, אבל בגמ' דילן דלא ס"ל דתליא זה בזה שם ר"ל בקרבנות כמו של נזירות דאף דאם חייב עצמו בהן מתחייב מ"מ להקדיש אינו יכול רק מדעת הנזיר וכמבואר בירושלמי פ"ב דנזיר ה"ה וכמש"כ לדידן דס"ל כר"י כנ"ל בזה המתכפר נקרא בעלים לענין תמורה ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' תמורה פ"א ה"ד ע"ש דמשמע שם רק אם הבהמה הוא של המתכפר ועיין תוס' תמורה ד' ז' ע"ב דמשמע דאם הבהמה של המקדיש גם המקדיש עושה תמורה, וגבי חטאת ואשם לכ"ע גבי הפרשה בעי דעת דאל"כ לא חל ההקדש כלל דהא לא בא בנדר ובנדבה רק אנן פסקינן דגם גבי עולה ושלמים בשעת הקדש בעי דעת אך זה צ"ע אם ר"ל שלא חל ההקדש כלל או ר"ל דהאחר אינו יוצא בה כיון שלא ידע בשעת ההקדש, וגבי חטאת ואשם דצריך להתרצות גם בשעת כפרה הוא משום דאל"כ הוה כמו דאמר לא יתכפר לי חטאתי דלא מכפר ולא משום דיכול לחזור בו וגם לא כמש"כ רש"י דצריך שידע שמקריבין עבורו רק דצריך שיתרצה ואף אם לא ידע מ"מ יצא ועיין בתוספתא דתמורה פרק ג' דמתחלה נתרצה

ואח"כ הביא חטאת אחרת דהוה כמאן דמחי כמבואר בפסחים ד' פ"ח ע"א ובעירובין ד' פ"ב ע"ב גבי ערוב כה"ג הוה הראשונה כחטאת ואשם שנתכפרו בעליה באחרת הרי חזינן דמ"מ הקדושה הראשונה נשתייר ולא שיכול לחזור בו רק כמו דאמר לא יתכפר לי חטאתי, ויהיה נ"מ ג"כ לדידן אם לא ידע בשעת הקרבת החטאת והאשם רק אח"כ הביא חטאת שלו וכבר נקרב החטאת הראשון אם מהני או לא, ועי' בהך דפסחים ד' פ"ח ע"א דאמר שם דגבי עבדו ושפחתו העברים ואשתו בסתמא ג"כ מהני. והנה בנדרים ד' ל"ו ע"א מבואר דאם הפריש פסח על חבירו לא עשה ולא כלום, ועיין בירושלמי פ"ח דפסחים דהוה בזה מחלוקת ועיין בהך דשבת ד' קמ"ח ע"ב דרק רועה הרגיל אצלו יכול להקדיש עבורו ועיין בירושלמי פ"ח דפסחים דמבעי ליה אם הרב יוצא בהקדש העבד שלא מדעתו. אך כך דאם הפריש פסחו על חבירו לבד בזה לא עשה ולא כלום דלא חל ההקדש כלל וזה הך דנדרים דף ל"ו הנ"ל וזכות ג"כ כאן לא מהני וזה משום דהקדש בעי דעת דוקא שידע ולא מהני זכות ועיין בתוס"י נדרים ד' ל"ו ע"ב שכ' כמו כן וזהו מה אתם לדעתכם שצריך שני דברים שלכם ולדעת דהיינו שיכול לשאול על תרומתו ועל הקדשו כן גבי שליח צריך גם דעת בעלים ולא מהני זכות בלבד ולכך גם גבי תרומה בשל חבירו לא מהני גילוי דעת רק שליחות גמורה ולא כשיטת הרמב"ם ז"ל בהך דב"מ ד' כ"ב ע"א רק כשיטת התוס' ישנים בנדרים הנ"ל ועיין מש"כ התוס' גיטין ד' מ' ע"ב דהא דיכול לתרום אפוטרופוס של יתומים להאכיל הוא רק משום תקנה ועיין בירושלמי פ"א דתרומות דרק ביתום קטן, ואף דהתוס' ביומא ד' ס"ו ע"א כ' דגבי מעשר בהמה יכול אפוטרופוס לעשר זה משום דשם הוה בגדר זכות עיין בבכורות ד' ל"ב דמעשר בהמה של יתומים מקילין בהם והוה כעין הך דכתובות ד' ק' ע"ב דמייתי זוזי חריפא וכן המצוה הוא ג"כ גדר זכות רק גבי הקדש לא מהני משום דצריך דעת משא"כ גבי מעשר בהמה דמאליו הוא קדוש שפיר מצי אפוטרופוס לעשר, אך מ"מ רועה הרגיל אצלו יכול להקדיש כמבואר בשבת הנ"ל דזה הוה כמו גדר שליח וכמו גדר פועל בגת ואריס עיין מש"כ רבינו פ"ד מהל' תרומות ה"י והל' י"ג ע"ש, אך אם הפריש פסחו ומינה אחרים עליו שלא מדעתן בזה שפיר י"ל דהיכא דהוה לאחרים גדר זכות מהני. והנה בגמ' דפסחים דילן ד' פ"ח נקט סתמא וי"ל אף דלא שמעו לא בשעת הפרשה ולא בשעת הקרבה ומיירי כגון שהמנה אותם על פסחו דומיא דבנו ובתו הקטנים. אך בדברי רבינו שם פ"ב מהל' ק"פ ה"ח נקט ואם שתקו ר"ל ששמעו ושתקו וכעין בהך דעירובין ד' פ"ב ע"ב ע"ש. והנה בגמ' דילן נקט שחטו ושחט עליהם ובדברי רבינו שם נקט שחט עליהם ואח"כ שחטו ומשמע דאף ששתקו מ"מ כיון שאח"כ שחטו קרבן אחר הוה זה מחאה

ועיין בהך דחולין ד' ל"ט ע"ב גבי הוכיח סופו על תחלתו וב"ב ד' קל"ח ע"א וכ"מ, ובאמת שם נקט ג"כ שפחה וע"כ היא קטנה וכמש"כ רש"י שם והיאך מהני מחאתה ועיין בהך דנזיר ד' כ"ח ע"ב מיחה כו' וגילח ע"ש בתוס' ובפה"מ לרבינו ושם הוה ג"כ בגדר מעשה ואף דבהך דכתובות ד' י"א גבי גר קטן לא מהני החזרה רק לכשיגדיל שם הוה בגדר כמו דאמרינן כאן בחולין ד' ל"א ע"ב כונת אחרים כו' וכמו גבי מחו"כ דאין צריך דעת כלל וכמו דאמרינן בירושלמי נדרים פ"ד דס"ל להירושלמי דהך דנקט שם ומקריב עליו קני זבין וקני זבות ר"ל מאחר שיכול להפריש עליו ולא הכהן כפי' הגמ' דידן ואמר שם שלא נכנס לתוך ידו כלום ר"ל שלא צריך להקנות לו כלל ועיין בירושלמי פ"ח דפסחים ה"ג דאמר שם דאם נימא דגבי הממנה אחרים על פסחו יוצא לחולין וחוזר וקדוש וא"כ מאי טעמא לא הוה אתנן ואף דרבינו ז"ל בהל' איסורי מזבח פ"ד כתב בהל' ט"ו דהטעם משום שכבר זכה בו גבוה קשה דהא זה תליא בהך בעיא דע"ז ד' ס"ג הובא שם בהל' י"ב לכן תירץ הירושלמי כך דהא הטעם דיוצא לחולין וחוזר וקדוש אף דבכל התורה אינו כן הוא משום דהתורה גילתה לנו דבפסח יכול למנות אחרים אף אחר שהפרישו וכאן ע"י זה יפסל הפסח וא"כ שוב לא שייך בזה דין התורה שחידשה לנו וא"כ שוב לא נכנס לתוך ידה כלום ושוב אין עליו דין אתנן, וה"נ גבי גר כה"ג ולכך מהני הטבילה שלו אף דצריך לשם קדושה כמבואר בירושלמי פ"ג דקדושין וברש"י יבמות ד' מ"ה ע"ב ע"ש רק כמש"כ ועיין בנדה ד' ל"ב ע"א והטבילוה קודם לאמה גבי אכילת תרומה ע"ש, רק דמ"מ צריך גבי גר שיקבל המצות מדעת ולכך זה לכשיגדיל ואז אם לא נתרצה לקבל פקע הגירות ועיין תוס' סנהדרין ד' ס"ח ע"ב ע"ש ולכך צריך דוקא בגדלות. אך מ"מ אף לר"נ גבי שחיטה אף דלא בעי כונה כלל להדבר הנשחט מ"מ להסכין צריך פעולת אדם מחמת וזבחת, ועיין בשבת ד' ע"ב ע"א בהך מחלוקת דאביי ורבא גבי מתעסק אם לחתוך דבר פטור אם זה מקרי מתעסק או לא ורבא לשיטתיה ולכך אמר דזרק לנועצה הוי גדר מתעסק לרבנן. אך כ"ז אם הדבר אינו נצרך בשביל דבר אחר אבל אם נצרך בשביל ד"א אין עליו שם שחיטה משא"כ גבי שור הנסקל דלא נצרך לגדר שחיטה לכך מהני שחיטתו לטהר ואף דגבי עריפה אמרינן אדרבא עריפתו זו היא שחיטתו וכן דחייתו לצוק זו היא שחיטתו כמבואר בזבחים דף ע' ע"ב וביומא ד' ס"ד שם זה הוה בגדר פעולה ולכך מהני לסלק שלא יבוא לידי טומאת נבלה דמחיים אין בה דין של טומאת נבלות וזה תליא אם הטומאה באה ממילא או המיתה פועלה וזה תליא בהך מחלוקת בחולין ד' ט' ע"א גבי לא בדק בסימנין אם יש עליה חשש טומאת נבלה ע"ש, ועיין ברש"י מנחות ד' ק"א ע"ב ד"ה ועוד ע"ש משא"כ לגבי איסור נבלה בזה כל שלא נשחטה יש עליה שם

איסור של נבלה וכמש"כ לעיל בשם הירושלמי והתוספתא גבי אבר מן החי ולעיל בהל' ג' ולכך לא מהני עריפתה גם לענין איסור וכן מליקתה ג"כ כן כמבואר ביבמות ד' ל"ב ע"ב משא"כ גבי חרב של עיר הנדחת דהוה זה בגדר מיתה וקנס לכך י"ל דלא מהני אף לטהרה מידי נבלה:

נודע שהוא פטור כו'. כן מבואר ממשנה דכריתות ד' כ"ג ע"ב ע"ש והנה שם בגמ' ד' כ"ד אמר שם דאם שנים אומרים הרג ושנים אומרים לא הרג אם בא לאחר גמר דין אסור ולא אמרינן תרי ותרי ואוקי אחזקתיה ועיין שם בתוס' מה דחלקו דלאחר שנסקל אסור ע"ש ועיין בהך דיבמות ד' ל"א ע"א גבי תרי ותרי דהוה ספיקא דרבנן או דאורייתא ועיין תוס' עירובין ד' ל"ו ע"א דהוה זה מחלוקת תנאים אך זה רק במקום שכעת היא ודאי טמאה ועיין במש"כ הר"ש ספ"ה דטהרות בשם תוספתא דאם שנים אומרים נטמא ושנים אומרים לא נטמא הוה ככל ספק טומאות שברה"י טמא וברה"ר טהור ע"ש ועיין במש"כ התוס' כתובות ד' כ"ה ע"ב בשם ריב"ב דהיכא דנגמר הדין ע"פ הראשונים הוציאו מחזקתו ועיין ברמב"ן שם. אך באמת כך דהנה התוס' בכריתות שם כתבו בשם רבינו אפרים דרובע ונרבע מותר בהנאה ע"ש מ"ש עליו ועיין מ"ש רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ד להיפך. אך באמת כך דהנה עיין בתמורה ד' כ"ח ע"א מבואר בהדיא דרובע ונרבע הודאת שני עדים פוסלתו מאכילה, ועיין בסנהדרין ד' נ"ה ע"א מבואר ג"כ דנאסר גבי רביעה ע"ש. אך כך דיש שני גדרים בהאיסור דאחד דכיון דצריך לבערו לכך הוא אסור וכמו דאמרינן גבי פירות שביעית לאחר הביעור לשיטת רש"י ולרבינו אסורים בהנאה והאיסור הוא משום דהתורה הצריכתו ביעור, ועיין בהך דע"ז ד' ס"ב ע"ב מבואר הוא דאמרינן דכיון דהוא צריך קבורה ע"כ הוא אסור בהנאה ועיין בתוס' ישנים יומא ד' ס' דכתבו כן, ובהך דע"ז ד' כ"ט ע"ב גבי עגלה ערופה, ועיין כריתות ד' ו' ע"א מלמד שטעונה גניזה ובע"ז ד' נ"ב ע"א גבי ע"ז של ישראל שטעונה גניזה ע"ש ברש"י ושם בע"ב בגמ' דיליף מזה דלא מהני לה ביטול, ועיין תוס' יבמות ד' ק"ד ע"א דילפי מזה דא"צ שריפה ע"ש וא"כ נמצא דעיקר האיסור הוא משום דטעון גניזה ואם יהנה ממנה בטלה הגניזה וכן גבי חמץ י"ל כן, ויש דברים להיפך דאדרבא מחמת שהם אסורים בהנאה לכך הם צריכים קבורה או שרפה וזה בעצם כונת הגמ' בהך דסנהדרין ד' נ"ה דאמר שם גבי מה אילנות כו' ר"ל כך דמה אילנות דחזינן דאף שהתורה צותה לנו לשרוף אותם מ"מ כלה ר"ל דאף האפר אסור כמבואר בסוף תמורה וכ"מ, א"כ חזינן דלא משום דאסור לכך צותה התורה לשרוף דהרי אף לאחר שרפה עדיין לא נגמר האיסור דהרי גם אפרה אסור וע"כ אדרבא משום דהתורה צותה לכלה אותם לכך אסורים בהנאה דאם נימא דמותרים

בהנאה שוב לא הוה כליון וכן אמרינן בחולין ד' קל"א וגיטין ד' מ"ד ע"א אישתרושי קמשתרשי ע"ש ור"ל דהוה כמו שהדבר קיים ולכך באמת תופסין דמיהן ג"כ דהוא מחד טעם כל שאתה מהווה ממנו כו', עי' רש"י ע"ז ד' מ"ו ע"ב, ועיין חולין ד' פ"ט ע"א גבי עיר הנדחת דאפרו אסור וכן מבואר בתוספתא ספ"ג דקדושין דתפסי דמיהן והוא מחד טעם, וא"כ י"ל דגם אדם המסית חייב מיתה זהו כונת הגמ' שם בסנהדרין, ואח"כ אמר שם דגם בעלי חיים כן רק משום דחס רחמנא עלייהו ור"ל כמו הך דקדושין ד' נ"ז ע"ב לא מצינו בע"ח שאסורין ועיין ירושלמי פ"ה דע"ז לא התפיסה התורה איסור בבע"ח, ועיין תוס' תמורה ד' כ"ח ע"ב דלאסור בע"ח אזלינן להקל ע"ש. והנה עיין בחולין ד' קל"ח ע"ב וד' ק"מ ע"א דגם גבי בע"ח יש מ"ע דובערת הרע ע"ש ועיין בדברי רבינו בהל' נזקי ממון פ"י ה"ז ע"ש בהשגות, ועיין סנהדרין ד' ל"ו ע"ב ברש"י ושם ד' ט"ו ע"ב גבי מאי זכה זכה לשמים ותוס' שם ד' פ' ורש"י ב"ק ד' צ"א ע"ב אנא בעינא למעבד מצוה. אך באמת כך דגבי שור הנסקל מחמת שהרג את הנפש אז מלבד המצוה של ב"ד יש בו ג"כ הך ובערת הרע משום דהוא הוה בגדר דין של בעלים ולכך פסקינן דשור של טרפה ושל אדם טרפה פטור, וכן אין גומרין דינו אלא בפני השור, ועיין ב"ק ד' מ"ה וסנהדרין ד' ע"ט ע"ב ומה דאמרינן שם ד' פ' דשור שנגמר דינו שנתערב בשורים אחרים מעליא סוקלים כולם התם רק משום מצוה דובערת הרע ולכך פסק רבינו ז"ל שם בהל' נזקי ממון פי"א ה"י דכולם נסקלים ושם בהל' י"ב גבי ולד פסק דמכניסין לכיפה ולא נסקלין ע"ש והוא משום דגבי ולד ליכא הך מצוה דובערת דהוא לא הרג, אבל גבי רובע אז הוה רק בגדר דין ולכך גם באונס חייב עיין ב"ק דף מ' ע"ב ועיין בהך דחולין ד' קכ"א ע"ב גבי והרובע חייב, ובסנהדרין ד' ע"ח גבי הבא על הטרפה ומשמע דאף השור ג"כ נהרג ולא דמי לשור שהרג את הנפש, ועיין בחולין ד' ע"ד ע"ב גבי בן פקועה, ושם הוה רק בגדר דין על הבהמה ולא משום האדם, וכן להך דין דבעי שם בסנהדרין ד' ט"ז גבי שורו של כה"ג בכמה הוא ג"כ רק בהרג את הנפש ולא ברובע וכן בהך דין דר"י דב"ק ד' מ"ד ג"כ רק בשור שהרג את הנפש כדמוכח בהך דתמורה ד' כ"ח גבי מן הבהמה. ועי' בנדה ד' מ"א ע"א וכ"מ, ודלמא כי איצטריך קרא לבהמת הקדש וכן מוכח בתוספתא דב"ק ספ"ד ע"ש וכ"מ, וא"כ י"ל כך דגבי שור שהרג האיסור הנאה שלו משום דיש בו מצות סקילה וקבורה ולכך אף אם עדיין לא נתקיים הפעולה אסור עיין תוס' סנהדרין דף פ' וזבחים ד' ע"א וכ"מ. אך המדקדק בדברי רבינו כאן שכתב ונעשה כבהמה טמאה מוכח דאין בו איסור הנאה מחיים רק דנעשה מין חדש ופקע ממנו תורת שחיטה משא"כ ברובע ונרבע י"ל דרק לאחר שנהרגו אז אסור בהנאה עפ"י דין ב"ד. ובאמת כן מפרש רבינו ז"ל

בפה"מ הך משנה דערכין ד' ז' בהמה שנהרגה אסורה בהנאה ר"ל אשאר בהמות כגון רובע ונרבע ולא קאי כלל אשערה רק דר"ל כך דהבהמה נאסרה לא מטעם המיתה רק מטעם הדין ולכך אף דלאחר שנהרגה שוב אין עליה דין כלל ופקע מעליה שם בהמה כלל עיין נזיר דף מ"ח ע"א דבשלמא בהורג את הנפש התם האיסור משום בעל השור כמבואר בב"ק ד' מ"א משא"כ גבי רובע ונרבע וכמש"כ, וא"כ הוה אמינא דאין שייך בהו כלל גדר איסור אחר ההריגה ועיין בהך דבכורות ד' י' ע"ב סד"א עריפה במקום פדיה ולא דמי לבהמת עיר הנדחת דשם אין האיסור מטעם בהמה רק מטעם עיר הנדחת ולכך אסור לעולם משא"כ כאן וקמ"ל דמ"מ אסורה ולא קאי כלל אשערה דבאמת כיון דאמרינן בע"ז דף ל"ד ע"ב דרק גופו אסור וא"כ י"ל דה"ה שערו ג"כ לא, ועי' בנזיר דף נ"א גבי גלגלין ובהך דעירובין ד' כ"ז ע"ב אם צמר הוה בכלל גוף ובהך דחולין ד' ל' ע"ב גבי חלדה, ואף דגבי פטר חמור וקדשים גם שער אסור כמבואר בתמורה ד' ל"ד וכ"מ שם י"ל דהוה בגדר גיזה, ועי' בכורות ד' ט' ע"ב ושם ד' כ"ו ע"א וכ"ה ע"ב ואף דהגיזה בעצמו שרי זה רק בבכור בעל מום אבל לא בבכור תם דאסור מטעם הקדש וכן גבי פטר חמור אסור ג"כ ונ"מ אם לאחר שגזז הצמר מפטר חמור מת החמור י"ל דהצמר מותר וכן למ"ד פטר חמור אסור מחיים אם לאחר שגזז הצמר פדה את החמור י"ל דגם הצמר מותר ועי' בפה"מ לרבינו בפ"א דבכורות ובדברי הרא"ש שם ע"ש, ולכך לא הביא רבינו כלל דשער של שור הנסקל אסור בהנאה וראיה דצריך קרא בפ"ע להנאת עורו, ועי' תוס' ב"ק ד' י' וזבחים ד' ע"א ונדה ד' נ"ה, וגבי אדם המיתה אוסרתו ולכך דבר שאין עליו שם האדם מותר, ועי' ערכין שם ד' ז' ע"א גבי אשה מעוברת סד"א כו', ויהיה נ"מ גבי שפחה או כגון הך דתמורה דף כ"ה דהיא בת חורין וולדה עבד או כמו הך דשבת ד' קל"ה ע"ב גבי שפחה לזה ועובר לזה אם שם ג"כ אין ממתינין עד שתלד ועי' בתוס' סנהדרין ד' פ' ע"ב וכ"מ, נמצא כך דגבי שור שהרג הא דלאחר סקילה אסור בהנאה הוא משום דנעשה מחיים דבר חדש וממילא נאסר וא"כ ליכא למימר הכא אוקי תרי להדי תרי ואוקי הבהמה אחזקת היתר הנאה שלה משום דעכשיו אין עליה האיסור משום שם דשור הנסקל רק זה ממילא וכמש"כ משא"כ ברובע ונרבע אז י"ל שפיר דאוקי תרי לבהדי תרי ובטל מעליה שם בהמה שנהרגה וי"ל דמותרת בהנאה ולכך בהל' נזקי ממון פ"י ה"ו כתב רבינו דגם שור של הקדש שהרג סוקלין אותו ועיין בהך דסנהדרין ד' קי"ב ע"ב מבואר שם דגבי עיר הנדחת משום כבוד שמים אין הורגין בהמת הקדש כמו שאר בהמות ע"ש ברש"י. אך בזה א"ש דכאן החיוב סקילה הוא משום עצם הדבר ולא מהני זה לאפקועי ממנה משא"כ בבהמת עיר הנדחת אין הורגין אותה מחמת עצמה רק משום

שהיא של עיר הנדחת ולכך משום בזיון קדשים אין הורגין אותה ועי' ע"ז ד' י"ג ע"ב משום הך דונתצתם וכעין הך חילוק דמחלקינן בהך דתמורה ד' י"ז ע"א גבי טרפה דפקע ממנה הקדושה לגמרי דהוה כמו פסולי הגוף, וע"ש ד' כ"ח ע"ב, ועי' בירושלמי פ"ב דפסחים ה"ב דבעי שם גבי פטר חמור שהרג את הנפש במה מיתתו אם בעריפה אם בסקילה ומשמע ג"כ מטעם זה, גם י"ל דשוב אין יכולים לפדותו וכעין פטר חמור שמת עי' בתוספתא בכורות שם ועי' בספרי פ' קרח אך פדה תפדה ע"ש בפסקא קי"ח, ועי' בהך דפסחים ד' י"ג ע"ב בתוס' ד"ה אין בהך דאמר דיכול לפדות אף דהדמים אסורים וע"ש ד' ל"ג גבי תרומת חמץ ובתוס' ישנים יומא דף נ"ו גבי איסורי הנאה ועיין בהך דבכורות ד' י"ב ע"א ודף ט' ע"ב אם זה הוה כגדר פדיון קדשים אך זה ודאי אף אם נימא דבשה יוכל לפדותו משום דהוה רק גדר הפקעת ההקדש לא פדיון בשלקא בשויו ודאי לא דזה הוה גדר פדיון. ובזה א"ש הך דשם דף י"ב גבי מהו לפדות בפסולי המוקדשין וקאמר שם משום כצבי וכאיל ותיפוק ליה דנ"מ לענין שויו וצ"ל דגדר פדיון לכ"ע לא מהני עיין בתרומות פ"ו בהך מחלוקת דר"מ ורבנן אין הקדש פודה את ההקדש ועיין ב"מ ד' ו' ע"ב ועי' בסנהדרין ד' קי"ב ע"ב דהוה מחלוקת גבי בכור בע"מ אם הוה בגדר שללה או לא, ועי' במש"כ רש"י ז"ל בחולין ד' קל"ב ע"א בד"ה ואם אחד שכתב הטעם משום דאין קדושה חלה על קדושה ובגמ' דבכורות אמרינן משום הך דכצבי וכאיל וכן כתב שם רש"י ד' ק"ל ע"א אך ר"ל כך דשם שה שיש עליו הוא קדוש ובשרו שנאכל בתורת חולין הוא משום שיש עליו שם חיה כצבי וכאיל ופטור מן המתנות, ועי' בהך דקדושין ד' י"ג ע"ב מידי דהוה אפסולי המוקדשין כו', משמע דזהו משום צד קדושה. ובזה א"ש הך דבכורות דף נ"ג ע"ב גבי הך דאמר שם יהיה קדוש והקשה שם טעמא דכתב רחמנא כו', ואמאי לא מוקי לה בפסולי המוקדשים ובשלמא גבי פסולי המוקדשים י"ל דהוה כמו לקוח, עיין בירוש' ב"ק פ"ז דאמר שם דפדיון אינו כלקוח אך מ"מ הא מצי לאוקים בבכור בעל מום ועיין בתמורה ד' ז' ע"ב גבי הך מחלוקת דר"ע וריב"נ, אך י"ל כיון דיש עליו שם צבי ואיל א"כ ממילא פטור ממעשר בהמה, ועי' בבכורות ובפה"מ שם:

פרק ה

הלכה א

מפי השמועה למדו כו'. הנה עיין בתוס' זבחים דף ס"ט ע"ב שכתבו דלמ"ד טרפה אינה חיה אם נחתך אבר מן החי מן הטרפה אין עליו שם אבר מן החי לענין טומאה רק מן המת ונ"מ לבשר, א"כ לפי"ז איך אמרינן כאן ד' ק"ג ולקמן בהל' ה' דגבי תלש חלב מן

הטרפה כו', ואמאי הא בטל מעליו שם אבר מן החי. ובאמת לכאורה זה תליא אם החיות הוא בכל האברים או החיות הוא בלב וממנו חיים כל האברים ועי' בהך דחולין דף ל"ז ע"ב גבי דאמר שם א"א דלא הויא מסוכנת פורתא ע"ש ובתוס' שם ד"ה ומה דכיון דמתה אין לך חסרון גדול מזה, ועי' תוס' ב"ק ד' ע"ו ע"א ד"ה שחיטה שאינה ראויה ע"ש בתוס', ועי' בהך דמכות דף ח' ע"ב גבי מה דאמר שם בהורג אביו אם יש עליו חיוב משום מכה אביו ובסנהדרין דף פ"ד ע"ב ועי' בירושלמי ב"ק פ"ד דהוה מחלוקת בזה אם יש נזקין בכולו וגמ' דידן לא ס"ל כן שם דף מ"ג ע"א ועיקר המחלוקת הוא כך אם אמרינן דכל אבר ואבר חי בפ"ע וכן להיפך מסתלק ממנו חיותו בפ"ע או החיות הוא רק במקום אחד ובאמת זה הוה הך דאמר ביבמות ד' ע"ט ע"ב דא"א שלא נעשה קודם מיתתו כו' ומדחה שם כחישותא הוא דאתחיל ביה ועי' גיטין דף ע' ע"ב ע"ש, ועיין מש"כ רבינו ז"ל בפה"מ אהלות פ"א מ"ו דיש נ"מ בין בעלי חיים בזה ע"ש ועיין בהך דכריתות דף י"ג ע"א בהך מחלוקת דרש"י ותוס' אם יש על שם אבר מן החי מן הנדה ג"כ שם נדה ע"ש ובאמת נ"ל דזה כונת הירושלמי בנזיר פ"ג ה"ה במה דהביא שם הך מחלוקת דנזיר דף מ"ג ע"א דרבי ורבנן דמר יליף מלהחלו וחד יליף מן במותם ואמר שם בבבלי דגוסס א"ב כו' וזה ר"ל בירושלמי מחלוקת ביניהם ואמר שם אתיא דר"ל כשמעון בר ריב"א כו' הא נפיקא כו' ר"ל כך דס"ל דלכך גוסס ישנו בכלל מחולל משום די"ל דהמיתה כבר התחילה בו באיזה אבר וא"כ יש עליו שם גדר אבר מן החי דהוא בכלל חלל כמבואר בנזיר דף נ"ג ע"ב, וזהו דאמר דהוא מרגיש בעצמו שהוא מת לאברים, וזהו באמת הגדר ג"כ מה דיש נ"מ בין טרפה למסוכנת דמסוכנת הוא החסרון בכל האברים בשוה והטרפה החסרון באבר אחד שעל ידו נטרף כל הבהמה, ועיין במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' טומאת אוכלים פ"ב ה"ד אם יבש עיקר האילן אף שעוקצי הפירות הם לחים אם מקרי תלוש או מחובר וזהו ג"כ כן אם היניקה הוא בכל הפירות מן הקרקע דרך האילן או הפירות יונקים מן האילן והאילן יונק מן הקרקע ועי' בהך דברכות ד' מ"א ע"א עיקר אילן ארעא כו' ובירו' שם ר"י עביד את האילנות כקשין, ועי' בדמאי פ"ו ה"ה ר"י עביד זיתים כקרקע כו' והטעם דלשיטתיה אזיל דס"ל דהפירות יונקים מן הקרקע דרך האילן ולא מן האילן ועיין בירושלמי שבת פ"ז סה"ג דהסוחט זיתים מאביהם דהיינו בשעה שהם מחוברים חייב משום קוצר ע"ש וכ"כ בזה, ועיין בירושלמי כלאים פרק ב' ה"ד גבי גפן שיבשה אם יש בו דין כלאי הכרם ושם פ"ז ה"ב ובירושלמי פרק ה' דביצה ע"ש והנה גם כאן גבי אבר מן החי תליא בזה אם משום שנתלש מן החי או משום החיות של עצמו. ובפשוט י"ל דהך דחולין ד' ק"ג הנ"ל אזלא אם ס"ל טריפה חיה, ועי' בחולין ד' מ"ב היכי ס"ל

לר"ל ובנדה ד' כ"ד היכי ס"ל לר"י וכ"מ בזה אך רבינו פסק זה. אך יש לחלק אם תלש זה האבר שנולדה בו הטריפה או אם תלש אבר אחר מן הטריפה, ועי' מש"כ ר"ת ז"ל בס' הישר דמוקי לה גבי חלב כגון שלקתה בכוליא עד מקום חריץ ואח"כ תלש כוליא זו בחלבה וזהו כוונתו דכיון דזה הדבר גופו הוא שנטרף הבהמה על ידו א"א לומר דאחר נטילתו מן הבהמה יפקע ממנו שם הדבר שניטל ממנה כיון שהוא בעצמו גרם להדבר הזה, וכעין שכתבו התוס' זבחים ד' ק"ה ע"א בשם הירושלמי אין מי חטאת מטמאין לחזור ולהטמא ממנו, ועי' בהך דמנחות ד' ט"ו ע"א גבי פיגול ובירוש' פ"א דפיאה גבי שבולת הראשונה אינה חייבת בפאה מאחר שהיא עצמה הביאה כל השדה לחיוב פאה ר"ל דאין שום דבר יכול שיעשה בו שינוי בעצמו ע"י עצמו, ועי' תוס' נדה ד' ל"ה ע"א גבי מקום זיבה מעין הוא אם הטיפה עצמה גורמת לעצמה מחמת מעין ועיין תוס' ב"ק ד' ע"ז ע"א גבי פרה כה"ג ע"ש, וה"נ כן, וגם י"ל דנ"מ להך דחולין ד' ל"ב גבי חיי ריאה תלויין בקנה ומ"מ קי"ל דניקבו מעיים בין סימן לסימן טריפה ומ"מ אם תלשן בין סימן לסימן יש עליהם שם אבר מן החי, ועי' בתוספתא שבת פ' ט"ז גבי בשר הפורש מבן שמונה וכ"כ בזה:

הלכה ב

אחד כו' ואחד כגון הלשון כו'. עיין בהשגות ועיין בהך דחולין ד' קכ"ח ע"ב דהוא מחלוקת גם בכוליא אם יש עליו שם אבר או לא, וכן פסק רבינו בהל' אבות הטומאות פ"ב ה"ד ופ"ד ה"ו דאין עליהם שם אבר מן החי לגבי טומאה, ועיין בפ"ב מהל' טומאת מת ה"ג ע"ש, וע' בהך דמעילה דף ט"ז ע"א ובמש"כ הראב"ד ז"ל בתו"כ פ' שמיני דיש חילוק בין אבר מן החי מן הבהמה לשאר אבר מן החי ע"ש, ועי' לקמן בהל' ג' גבי אם חלק הבשר מן הגידין, וע"ש בהשגות. והנה בירושלמי דנזיר פ"ו מבואר דלכך אם חלקו לאבר מן החי פטור הוא משום דכיון שיש עליו טומאה ובטלו טומאתו לכ"ע אף דגבי אבר מן החי מן האדם זה הוה מחלוקת במשנה פ"ב דאהלות ובנזיר ד' נ"א ושם ד' נ"ג ע"ב ומ"מ במגע ובמשא מטמא אף אם חסר כמבואר בנזיר שם וע' בכלים פ"א אם נשתייר חוט של ערב ע"ש במשנה ה' ועי' בפ' ו' דעדיות ובחולין ד' קכ"ט ע"ב ובכ"מ בזה, אך זה רק באדם אבל גבי בהמה מבואר בתוספתא דאהלות דאם נחלק טהור ולכך כיון שבטלה הטומאה בטל גם האיסור וא"כ לפי"ז באבר של החי מן עוף אף אם נחלק חייב משום אבר מן החי כיון דלית בו טומאה, וא"כ לפי"ז אין ראיה מהך דחלב דיש בו איסור אבר מן החי אף דאין כולו דגבי חלב שאני כיון דלית בו טומאה יש עליו שם אבר מן החי אף בלא גידין ועצמות ואף אין בו כולו, וכה"ג ס"ל לרבינו בסוף פ"א מהלכות

אבות הטומאות דפסק שם הך דין דנבלה שנתערבה בשחוטה אף דאנן לא קי"ל כר"י וכמו שהשיג עליו הראב"ד ז"ל, וצ"ל ג"כ כן דהיכא דהנבלה נתערבה בשחוטה כשרה דאז נ"מ גם לענין איסור בטלה גם לענין טומאה משא"כ היכא דאין נ"מ לענין איסור אז י"ל דגבי טומאה לא שייך ביטול, ועי' בע"ז ד' נ"ב ע"א גבי ביטול ע"ז לענין טומאה ובירושלמי פ"ב דערלה ה"ג גבי דבר המחמץ אם שייך גם גבי טומאה ע"ש בזה ורק היכא שיש גם איסור, ועי' בירושלמי פ"ה דתרומות ה"ג וזה ר"ל ג"כ הגמ' דבכורות דכ"ב ע"ב, ועי' בפסחים ד' מ"ו ע"א גבי בצק בעריבה ובכורות דף י' גבי איסורו חישובו וחולין ד' קכ"א גבי אלל ע"ש ברש"י ותוס':

הלכה ג

אבל אם הפריד כו' כזית מן הבשר כו'. ר"ל ואז חייב על הבשר ג"כ משום אבר מן החי כיון דמתחלה תלש אבר שלם והוה על הדבר שם אבר מן החי והראב"ד ז"ל י"ל דס"ל דאז אינו חייב רק משום בשר מן החי כיון דנאבד שם אבר מן החי ממנו, ועי' בחולין ד' קכ"ט ע"א דאמרינן שם גבי טומאה כששימש מעשה עץ שימש ע"ש בתוס' ד"ה שימש דר"ל דאם נחלק נסתלק שם הדבר מעליו, ועי' במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' טומאת אוכלים פ"ג ה"ה דרבינו ז"ל פסק שם דא"צ הכשר אף לדידן בבשר שנטל מאבר מן החי משום דס"ל דהגמ' דשם אזלא כמ"ד שם ד' קכ"ח ע"ב דדי באבר מן החי גידין ועצמות לבד וכמו ארכובה, אך רבינו ז"ל בהלכות אבות הטומאות פ"ב ה"ה לא פסק כן וס"ל דבעי גם בשר וא"כ לא שייך לומר מעשה עץ שימש, וע"ש בתוס' חולין ד' ע"ג ע"ב ד"ה סד"א ותוס' פסחים ד' י"ח ע"א, ועי' בהל' טומאת מת פ"ב ה"ד דפליגי ג"כ רבינו עם הראב"ד כעין זה אם הטומאה הוא משום כזית מן המת או כזית מאבר מן המת ע"ש, וע' בירושלמי נזיר פ"ו. רק דס"ל דאין העצמות מצטרפין כיון ששינהו מברייתו ור"א דאמר בגמ' דידן אפילו חלקו מצטרף זה רק אם נטלו בידו לאכול שלם ואכלו מקצת מקצת ולא שחלקו ואח"כ אכלו דבזה י"ל דגם ר"א מודה דפטור ועי' בהך דזבחים ד' ק"ה ע"א בהך דאמר שם דכי נקט ליה בידו מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה וזהו כוונת רבינו בהל' ד' חלקו לאבר לא ר"ל כפי' הראב"ד ז"ל ורש"י שחלקו ואח"כ אכלו רק דר"ל שאכלו מעט מעט, ועי' בהך דזבחים ד' ק"ח ע"ב גבי מוקטרי חוץ ומש"כ רבינו שם פ' י"ט הי"א העלה אבר חסר וע"ש בהשגות, אך רבינו שם ר"ל שלא היה בו כזית בשר רק עצם משלימו לכזית וס"ל דרק אבר כן ע"ש בהל' י', ודלא כגירסת הגמ' זבחים ד' ק"ז ע"ב רק כגירסת הגמ' מנחות דף כ"ג ע"א אבר ולכך אם חסר ממנו קצת פקע שם אבר ממנו וכעין דאמרינן כאן, ועי' מה דס"ל לרבינו ז"ל ג"כ בהל' פסח פ"י ה"ג דגבי שבירת עצם

משמע ג"כ דאם הוא עצם שיש בו מוח דהיינו קולית חייב אף בפחות מכזית מוח ונראה דזה ר"ל הגמ' דפסחים ד' פ"ה ע"א בקולית כו' ור"ל דאז אף אם אין בו בשר כלל ומוח, ג"כ חייב כמבואר בחולין ד' קכ"ה ע"א דמעלה ארוכה מבחוץ ע"ש. אך קשה דא"כ מאי מקשה שם ניתי עשה דאכילה ולידחי ל"ת דלמא מיירי כה"ג דאז ליכא עשה דהא ליכא כזית בשר, או יש לומר דרבינו ר"ל שם דהא דנחסר דהיינו כגון שחלקו מתחלה דשוב נאבד שמו וכמש"כ כאן, והך דר"א כאן ד' ק"ג ע"ב דבעי אכל חצי זית לא קאי כלל אאבר מן החי רק אחלב וכדומה עי' מש"כ רבינו ז"ל לקמן פרק י"ד ה"ג ובירושלמי שבת פ"א ה"א ע"ש או דקאי אבשר דאבר מן החי ומשום כזית בשר. והנה רבינו בהל' ד' כתב ואכלו מעט מעט וי"ל אף אם שהה באכילתו יותר מכדי אכילת פרס ועיין בהך דזבחים דף ע' ע"א דגבי נבלת עוף טהור מצריך קרא יתירה על זה ורבינו לא הביא זה בהלכות אבות הטומאות ועי' בתוס"י כריתות ד' י"ג ע"ב דלפי פירושם מבואר כך במשנה דצריך דוקא כדי אכילת פרס ע"ש, ועי' בזבחים ד' ל"א ע"ב ע"ש:

הלכה ה

תלש אבר כו' ונטרפה כו'. ולענין אם בעי בבת אחת ממש או בחתיכה אחת ונ"מ אם חתך רגל בצומת הגידין וכדומה עי' בהך דיבמות ד' ל"ג ע"א בתוס' כגון שחתך אצבעו בסכין כו' דדוקא במשהו אחרון, ועיין תוס' כתובות דף ל' ע"ב דס"ל דלא בעי שיהא בב"א ממש ועי' בהך דיבמות דף ק"כ ע"ב גבי שחתך בסכין מלובנת דמשמע דהוה בב"א, וע' בחולין דף ח' ע"א דמשמע דהוה קצת בזה אחר זה וצריך לחלק בין סכין לחרב דחידוד הסכין אינו בעצם הדבר ועי' במשנה כלים פרק י"ד משנה ה' דסייף משישופנה ר"ל רק להסיר החלודה ואז הוי החידוד בעצם ולכך באים כאחת משא"כ משישחיזנה דהיינו דבר נתוסף בהעצם ע"ש בפה"מ ולכך אמרינן חדודה קודם לליבונה ועיין בהך דסנהדרין ד' נ"ו ע"א חורפא דסכינא הוא דקא בזע ע"ש ועיין בחולין ד' מ' ע"ב כגון שהיה חצי קנה פגום והוסיף כו' ומשמע שם דכ"ש אחרון א"א לחלקו לשנים, ועי' בהך דכריתות ד' י"ט ע"ב דהוה פלוגתא דתנאי אם החלק האחרון הוא שיעור מצטרף או שיעור עצמיי וא"א לחלקו וזהו כוונת הירושלמי דברכות פ"א מאן תנא ראיה מתחלקת לשנים ר"י ור"ל הך ר"י דכריתות הנ"ל ועי' תוס' זבחים דף פ' ע"א שכתבו שא"א שלא יוכלו לחלוק הכ"ש לשנים וע' תוס' נדה ד' ל"ה ע"א:

וכן התולש כו' תלש כו'. עי' בגמ', וצ"ל דס"ל לרבינו כשיטת רש"י בחולין שם ד' ק"ב ע"ב דאפילו למ"ד בהמה בחייה לאו לאברים עומדת מ"מ בשר עומד אם יש כזית וע"כ כאן מיירי דיש בו כזית גבי חלב גם על לאו דאבר מן החי דהרי אין בו עצם ולכך חייב ג':

הלכה ו

בשר המדולדל כו' אבל היכול לחזור כו'. כן מבואר להדיא בתוספתא דע"ז ספ"ט ובתוספתא כאן פ"ג ע"ש ועי' כאן ד' קכ"ז ע"ב מעורין כחוט השערה ע"ש ועי' בהך דשם ד' קכ"ט ע"ב, והנה בד' ע"ו ע"ב ולקמן בהל' ח', נקט רוב גבי נשבר, ועי' בירושלמי פסחים פ"ז אמר שם ר"י כל הדברים טהורים ברובם כיון שחתך רובם כפרוש הוא, ועי' בירושלמי פרק ו' דנזיר מבואר שם דאם מחוברים כשעורה לא זה יונק מזה ולא זה יונק מזה ומ"מ מיקריא שלמה, ועי' בהך דכריתות דט"ו ע"ב גבי אבר מן החי ע"ש, ובהך דערלה פ"א ה"ד גבי חוט של מיתון מה דבעי שם אם פחות מכן הוה כתלוש ע"ש ובהך דכלים פ"א, ועי' בירושלמי פסחים פ"ג גבי ציפורן המדולדלת והאבר המדולדל אם נגע בטמא אם הוה חיבור ע"ש, ובתוספתא פ"ג דכלים ובהך דחולין שם, ותוס' שם דף ע"ג, אך נראה לחלק בין נדלדל לנחתך ועיין במשנה דכלים פרק א' מ"ה ע"ש:

הלכה ט

עובר שהוציא כו'. והנה רבינו פסק דלא משום גדר לידה נאסר דא"כ הוה גדר אבר מן החי רק משום טרפה, ולכאורה י"ל דאף לרב דס"ל יש לידה זה רק ביד ומשום הך דנדה ד' כ"ח ע"א דיציאת יד הוה גדר לידה רק לא לכל ולכך אינה טמאה מה"ת ועי' מש"כ לעיל בהל' אס"ב. אך לדידן אין נ"מ דלא הוה לידה כלל רק מחמת חוץ למחיצה ואף דקי"ל דמיתה עושה ניפול וא"כ חזינן דזה דבר בפ"ע אך י"ל דכיון דאין המיתה פועלת בדבר הוה כעין הך דאמרינן בערכין דף ז' ע"ב גבי שער, ועיין במש"כ התוס' מנחות דף ע' ע"א גבי מעיים, ונ"מ ג"כ לאבר דעובר מת דהנה רבינו בהל' י"א פסק לכאורה כרבא שם ד' ע"ד דגם בעובר מת אין שחיטה עושה ניפול וע"ש בתוס' ד' ע"ב ע"א ד"ה וחכמים אם נגע קודם שחיטה בהאבר אם מטמא או לא ועיין מ"ש שם התוס' דף ע' ע"ב ד"ה מ"ט תיפוק ליה דטומאה בלועה לא מטמא. אך י"ל דנ"מ לאבר היוצא. אך י"ל דרב חסדא לשיטתיה דיליף מק"ו א"כ גבי אבר היוצא ליכא ק"ו ועי' בבעל המאור שם אך זה רק אם נימא דהטעם דהיוצא הוה כילוד אבל אם נימא משום בשר בשדה לא שייך זה כלל גבי טומאה אך באמת זה תליא בהך מחלוקת דשם ד' ע"ב ע"א אם משום דעובר במעי אשה אין בו טומאה כלל או משום דיש עליו שם טומאה רק טומאה בלועה ולכך שוב גבי ידו לא הוה בלועה וגם אם נפתח הקבר אף בלא לידה מ"מ טמא למ"ד משום טומאה בלועה. ובזה א"ש מה שפסק רבינו ז"ל בפ"א מהלכות אבות הטומאות גבי חררת דם דאינה מטמאה לא במגע ולא במשא והוא להיפך מהגמ' דבכורות ד' כ"ג ע"ב. אך כך דהא רבינו ס"ל דהא דמטמא עד שתסרח לכלב זה רק אם היתה כבר טמאה לא פקעה

ממנה הטומאה וא"כ קשה מה מהני גבי ולד מה דאמר בגמ' שם דאיתחזי אגב אמו הא לא נטמא עדיין וצ"ל דשם אתיא כרב חסדא דבעצם עובר מת יש עליו שם טומאה רק משום דהשחיטה יכולה לטהר אותו וא"כ באבר היוצא יש עליו הטומאה ולכך חל עליו שם טומאה מעיקרא וגם משום דס"ל דהוה כלידה כמש"כ משא"כ לדידן דס"ל כרבא ע"כ דלא חל כלל שם טומאה על אבר מת ואדרבא שם אבר מן החי עליו כמש"כ רבינו והאיסור הוא רק משום יצא חוץ למחיצתו ולכך גבי חררה טהורה לגמרי ואף דרבינו ז"ל בסוף הל' טומאת מת פסק כר"ע דעובר במעי אשה טמא אם לא הוה בלועה ע"ש ולכך אם נפתח הקבר טמא וכן אף יצא שלא בגדר לידה ג"כ טמא מ"מ גבי בהמה כיון דמהניא שחיטה לא אמרינן זה ויהיה נ"מ לגבי בהמה טמאה אם הוציא העובר את ידו והוא מת טמא וכמש"כ התוס' שם וכן אם הפילה חררת דם ג"כ מטמא במשא ואף דרבינו ז"ל בהלכות אבות הטומאות פ"ב ה"ט לא ביאר שם היכי מיירי אם מת או חי, אך דהא נראה מדברי רבינו דס"ל כרבנן דריה"ג דבן פקועה אינו מטמא טומאת אוכלים כמו דס"ל גבי דגים וכן פסק כרבנן דר"מ בזבחים ד' ק"ה וא"כ היאך כתב שם דבשר העובר מגע טרפה שחוטה ובמאי איתכשר והוא לא פסק כר"ש דאמר איתכשר בשחיטה וע"כ מיירי במת ומ"מ פסק דהאבר הוא רק גדר טריפה ולא גדר מת וא"ש, ובזה א"ש ג"כ מ"ש התוס' כאן ד' ס"ט ע"א ד"ה ותבעי ע"ש דזה הפעולה שיצא האבר בעזרה לא מהני רק אם לא הוה לידה רק משום שיצא חוץ למחיצתו י"ל דעזרה מפקיע זה אבל בגדר לידה לא מהני זה, ור"ל כך דהך דאמר דזה מיקרי טרפה ר"ל דשוב לא שייך להבהמה או להעובר שנפרש ממנו וגם גדר אבר מן החי לא הוה כיון דלא מיקרי לידה וא"כ הוה כמאן דלא נפל דהא באבר מן החי בעינן עד שיפול כמבואר ד' קכ"ז ע"ב ואם נימא דהוה כילוד לגבי אכילה מיקרי ניפול אבל לדידן לא, רק דאין דבר שיוכל להתירו ואסור משום גדר שאינה זבוחה, ועי' מש"כ התוס' כאן דף ע"ה ע"ב ד"ה בן פקועה ולכך יש עליו שם טריפה כמש"כ דגם בטריפה אין השחיטה מתירתו לאכילה מהך דחולין ד' פ"ה ע"ב, וע"ש בתוס' שכתבו בד"ה אימא דולד בן שמונה הנמצא בטריפה אסור משום טריפה, אך א"כ היאך אמרינן שם ד' ס"ח ע"ב לא מצינו טריפה שחוזר להכשירה הרי משכחת לה דכל זמן שהוא עובר בן ח' יש עליו שם טריפה וכשנעשה בן ט' פקע ממנו שם טריפה אך באמת כך דהא דבן שמונה מותר אף דלא שייך בו ד' סימנים אכשר בו רחמנא רק משום הך דכל בבהמה תאכלו ולכך ס"ל לרבינו ז"ל לקמן פ"ז ה"ג דבן ט' חי חייבין על חלבו כרת משום דגבי בן ט' חי ההיתר רק משום ד' סימנים אכשר בו רחמנא ולא משום כל. וזה תליא בהך בעיא דר' אושעיא שם ד' ע"ד ע"א ע"ש, וע"ש בתוס' ד"ה לדברי בדף ע"ה ע"א ועי' במה שפסק

רבינו בהלכות תמורה פ"ד ה"ג גבי השוחט את החטאת דרק בן ד' חי מותר לאכול ולא בן ה' אף דפסק כרבנן ולא ס"ל כמש"כ התוס' בתמורה ד' י"א ע"א ד"ה ומצא רק משום דאם מצא בה בן ה' יש עליו שם ולד חטאת ותמות וגם י"ל דכיון דנשחטה אמו שוב הוה הולד בגדר יוצא דופן או יתום דפקע ממנו קדושת הגוף כמבואר בתמורה ד' י"ז ע"א ובכורות ד' מ"ב ע"א וכן פסק רבינו שם בהל' תמורה פ"ד ה"ח ועי' בתוספתא בכורות פ"ג דמבואר שם דיש עליו קדושת הגוף. אך י"ל דזה אתיא כת"ק דר"א בתוספתא תמורה פ"א וע"ש בתוספתא פ"ג דאם שחטה העובר אסור באכילה ר"ל משום דצריך פדיון והא דאמרינן בהך דחולין ד' ע"ה ע"א מה שהקשה ר"ל לר"י מהך ברייתא דמוצא מכלל שליל ואמאי לא קרב ותירץ מידי דהוה אמחוסר זמן ועי' תוס' זבחים ד' ל"ה ע"א ד"ה פיגול וד' צ"ח ע"ש ואף דהא כתבו התוס' תמורה דף י' ע"ב דעל עובר לא שייך גדר מחוסר זמן צ"ל דרק לענין הקדש דמותר להקדיש וחל עלייהו הקדש אבל לענין הקרבה לא והוה כמו ליל שמיני דאף דמקדישו מ"מ לגבי הקרבה הוה מחוסר זמן עי' חולין ד' פ"א ע"א ורש"י בכורות דכ"א ע"ב וכ"מ ועי' תמורה ד' כ"ה ע"ב ותוס' ד"ה דת"ק וצ"ל דזה אתיא כת"ק דר"א הנ"ל אך כל זה בשנגמר אבל אם הוא קודם גמר אז לא חל עליו כלל שם זה ומותר משום הך כל בבהמה וכן מוכח בתוספתא דחולין פ"ד דמייתי שם הך דהשוחט את החטאת ע"ש, וא"כ בבהמה טריפה דלא שייך בה הך כל אז בן ח' שבה י"ל דאסור משום גדר נפל וא"ש ולכך ס"ל לרבינו ז"ל כאן בהל' י"א דאינו לוקה על אבר היוצא והאיסור רק משום שאינה זבוחה ועיין מש"כ התוס' שבועות ד' כ"ד ע"א, ומש"כ רבינו ז"ל לעיל פ"ב ה"ג גבי בשר אדם ע"ש וה"נ כן:

הלכה יג

השוחט כו' ושליא כו'. עי' בהשגות, ועיין בה"ה וכ"כ בזה, ועי' בהך דחולין ד' קי"ג ע"ב גבי בשר בחלב ע"ש דאמר שהוא פירשא בעלמא, ועי' בזבחים דל"ה ובתוס' שם ד"ה פיגול ושם בע"ב דמשמע שם דאם אכל שליא מפיגול חייב אם נימא דולדי הקדושים במעי אמן הם קדושים וא"ש מ"ש שם התוס' ד"ה הא דברייתא ר"ל אם נימא דולדי קדשים בהווייתן הם קדושים ומ"ש שם לא הקשה רק ממוראה ואלל ועי' במש"כ רבינו ז"ל בהל' פסולי המוקדשים פ' י"ח הל' כ"ג דמוכח שם דס"ל דיש על השליא שם בשר וחייבין עליו משום פיגול ונותר. אך נ"ל כך דכ"ז שהוא בפנים עדיין שם בשר עליו וכמו גבי ביצים כמבואר בביצה דף ז' ע"ש ועי' בהך דב"מ ד' ק"ב ע"א ביצה ביציאת רובה הוא דאיחייב לה בשילוח ר"ל דקודם לזה אין שם ביצה עליה, ובאמת קשה למה לא מוקי הך דר"ה דביצה דף ז' להך דב"מ הנ"ל, ועי' תוס' ב"ב ד' ע"ט ע"ב, וה"נ גבי שליא כן

דאם יצא לחוץ הוה רק פירשא בעלמא ר"ל דבר הנפרש ואין עליו שם בשר וכעין דאמר בחולין דף קט"ז ע"ב גבי חלב קיבה ע"ש ברש"י וב"ק ד' מ"ז ע"א ותוס' שם ד' ס"ד ע"ב אך כאן שמקצתה בפנים ומקצתה בחוץ ס"ל לרבינו ז"ל דכיון דעדיין מקצתה בפנים יש שם בשר גם על מה שיצא בחוץ, וע' תוס' מנחות דף ע' ע"א ד"ה ביצי ע"ש:

הלכה טו

קרע את כו' צריך שחיטה כו'. ואם חתך אבר מן החי ממנה אם חייב משום אבר מן החי כיון דלענין טומאה אינה מטמאה דמהניא ליה שחיטת אמו כמבואר בחולין ד' ע"ה וכן פסק רבינו בהל' אבות הטומאות פ"ב ה"ו ע"ש בכ"מ, וא"כ י"ל דאינו חייב רק משום גדר נבלה וצריך כזית בשר ואף דמצינו גבי אבר היוצא אף דהועילה שחיטת אמו לטהרו מידי נבלה כמבואר במשנה, מ"מ האבר אסור אך זה רק משום טריפה ובפרט לשיטת רבינו דאינו לוקה כלל על זה כמש"כ ועי' בירושלמי פרק ו' דנזיר גבי אבר מן החי שחלקו דהיכא דבטלה טומאתו בטלה גם איסורו. אך יש לדחות. וכן יהיה נ"מ למה דמבואר לקמן פ"ו ה"ד דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל גבי דם השליל אם רק על דם הלב חייב כרת או גם על דם שחיטה ע"ש בה"ה בשם ההשגות והטעם משום דהא מבואר בהך דזבחים ד' כ"ו ע"א דבאמת גם בדם שחיטה מתערב דם אברים ע"ש ומ"מ חייב עליו כרת משום דכל דם שחיטה כן הוא ובזה יש לפרש הך דכריתות ד' כ"ב ע"א גבי הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשתי כוסות ע"ש ושם ג"כ כן דאם קיבל בכוס אחת ודאי חייב ולא איכפת לן גם שי"ל שנתערב בו דם התמצית כיון שדרך הקזה כן הוא ומקרי דם הנפש אך כיון דחלקו בשני כוסות הוא כאילו חלקו וי"ל כיון דמעורב בו גם דם התמצית פטור וכעין זה אמרינן בירושלמי פ"ו דנזיר גבי רמון של ערלה אם חלקו בתוך פיו ואכלו תליא בהך פלוגתא דר"י ור"ל דאבר מן החי והטעם אמר שם דהא יש בו משקין בהרמון דאין חייבים עליו דהוה רק זיעה רק אם אכלו שלם חייב אבל אם חלקו שוב כיון שנשתנה מברייתו שוב י"ל דאין המשקין מצטרפין עם הפרי וה"נ גבי דם כן בהך דכריתות וא"כ י"ל דה"ה גבי בן פקועה כיון דאין צריך שחיטה י"ל דגם על דם שחיטתו אין עליו חיוב כרת כיון דמתערב בו שאר דמים. וגם הא בשחיטה בתחלת השחיטה למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף והוה רק דם המכה עי' חולין ד' ל"ו ע"א. ובזה י"ל מ"ש התוס' שם ד' ל"ה ע"ב על רש"י דס"ל דדם חללים דבהמה ג"כ מכשיר וא"כ מאי שנא גבי דם שחיטה דהוה מחלוקת ועיין תוס' בכורות דף י' ע"ב גבי השוחט את העורב ועי' בירושל' סוטה פ"ט גבי דם עריפה מהו שיכשיר ע"ש. ובזה א"ש דבדם שחיטה מעורב גם שאר מיני דמים ונ"מ לפי זה גבי דם שחיטה של בן פקועה י"ל דאינו מכשיר וע"ש

ד' ע"ד ע"ב ע"ש ועי' בהך דיומא דף פ' ע"א דאמר שם טעון קריעה משמע דהוא בגדר תיקון לא סילוק האיסור בלבד ויהיה נ"מ גם לדם חיה של בן פקועה אם צריך לכסות אם מיקרי דם הנפש אך י"ל דכיון דכבר כיסה דם הנפש של אמה הוה כמו שכיסה מקצת דם ויהיה תליא בהך מחלוקת דחולין ד' פ"ח אם בעי כל הדם. אך יהיה נ"מ אם היה אמו טרפה דאין צריך לכסותו דקי"ל דלא שמה שחיטה אם הבן פקועה צריך לכסותו כמו שחייב במתנות גבי בהמה דמיקרי לשון זבח או כיון שכבר התחיל בה שחיטה והוה שאינה ראויה י"ל דנפטר הדם מכיסוי, וכן נ"מ להך דב"ק ד' ק"ו ע"ב דמשמע שם קצת דבן פקועה אינו חייב משום טביחה דד' וה' עי' תוס' שם ד' מ"א ע"א בן פקועה כי האי דאהני בו שחיטת אמו לטהרו מידי נבלה אם חייב בד' וה' משום דהא מבואר בב"ק ד' ע"ב ע"א דבעינן וטבחו כולו באיסורא, ועיין בתוספתא ב"ק פ"ז גבי כוי אם חייב בד' וה' ושם ד' ע"ז ע"ב בהך דמוכר את הטרפה ועי' מש"כ התוס' חולין ד' קל"ב ע"א ד"ה וצריך דמחלקי בין היכא דכל שיות שיש בו חייב וה"נ י"ל גבי טביחה ומכירה וא"ש וכן יהיה נ"מ לגבי שור הבר אם חייב בד' וה' וכ"כ בזה מהך דנזיר ד' ל"ה ע"א:

פרק ו

הלכה א

והאוכל כזית מן הדם כו'. כן מבואר בהך דכריתות ד' כ"ב ע"א ובחולין ד' פ"ז ע"ב וכ"מ אך ביבמות ד' קי"ד מבואר דדוקא רביעית ועי' מש"כ התוס' ע"ז ד' ל' ע"ב גבי יין נסך דמטמא בכזית הואיל והאיסור הוא משום תקרובות ע"ש, ועי' תוס' נזיר ד' ל"ח ע"א דמבואר שם דגבי יין של ערלה ושל כלאי הכרם צריך רביעית ועי' תוס' זבחים ד' ק"ט ע"א גבי יין של נסכים ע"ש ובהך דנזיר ד' ל"ד וד' ל"ח, ורבינו ז"ל פסק בפ"ה מהל' נזירות ה"ב דבשתיה דוקא רביעית רק יין קרוש הוה בכזית מחמת הך דשבת ד' ע"ז ע"א, ועיין נדה ד' ע"ב ע"ב אפילו אתה מרבה כו' רביעית יין וע"ש בתוס' דכתב דלא פליגי עליה אך עיין במנחות ד' פ"ט דגרסי שמן ועי' תוס' סוכה דף ו' ע"א ורשב"ם ב"ב ד' נ"ח ע"ב דגרס רביעית יין ופסחים ד' ק"ט ע"א, והנה עיין בתוספתא דתרומות ובדברי רבינו שם פ"י ה"ב דדי בשתיה בכזית ועיין במש"כ רבינו בהלכות מעש"ש פ"ב ה"ה דגבי מעשר שני חוץ לחומה רק אם שתה רביעית יין אז חייב, ועיין בירוש' מעש"ש פ"ב דמבואר שם דגם גבי מעש"ש שתייתו בכזית דאמר שם דמצטרפין וכיון שאין שיעורו אין מצטרף, ועיין בתוספתא שם בתרומות דס"ל דאף דהם שוים מ"מ אין מצטרפין ועיין בהך דיומא דף פ"א דלא מייתבי דעתא ועיין בהך דחולין ד' ק"ח ע"ב גבי חצי זית בשר וחצי זית חלב

דמצטרפי. אך שם י"ל משום דגבי בשר בחלב חייב אף שלא כדרך אכילה כמבואר בהך דפסחים ד' כ"ה ע"א ועי' בתוספתא פסחים פ"א דגם גבי חמץ אף דשתיה ג"כ בכזית מ"מ אינם מצטרפין ע"ש ועי' בתוספתא דכריתות פ"ב דאין מצטרפין אף דאכילה ושתיה שוין אך שם בסוף פרק גבי דם נקט אכל כחצי זית ושתה כחצי זית מצטרפין אם ממין אחד ור"ל דאף אם הקפה הדם לא די במה שבא מן צלול שהיה בו אז זית רק צריך שיהא בו עכשיו זית ועוד קמ"ל דאף דאמרינן תמחויין מצטרפין עיין שבת ד' ע"א וכריתות דף י"ב ע"ב מ"מ זה רק אם הוא ממין אחד דהיינו מין דם אחד דאם הם ממינים מחולקים אז תמחויין מחלקים עיין בכריתות שם דף ד' ע"א גבי חלב של ג' שמות ובהך דהוריות דף ג' גבי הוראת ב"ד אם מצטרף גבי שני מיני חלבים ושם דף ז' ע"ב ואף דרש"י בנזיר בדף ל"ד מבואר דס"ל דגבי נזיר אכילה ושתיה מצטרפין י"ל הטעם אף אם נימא דלא שוו להדדי בשיעורים מ"מ כיון דאם נקרש היין הוה בכזית א"כ זימנין משכחת לה דהשיעורים שלהם שוים שפיר מצטרפי כמו דאמרינן בהך דסוכה ד' י"ז ע"ב גבי עור ומפץ אך הא התוס' כתבו ביומא ד' ע"ז ע"ב דאין דרך לשתות יין קרוש רק שצריך לשרותו אך הא גבי נזיר מרבינן גם אכילת צער כמבואר בספרי פ' נשא ועיין נזיר ד' ל"ה ובשבועות ד' כ"ב ע"ב דאין דרך חרצן לאוכלו בלא תערובות ומ"מ בנזיר חייב ועיין בירושלמי נזיר פרק ו' ה"ב פסולת פרי ע"ש אך י"ל דזה תליא טעם דמ"ד דאינו חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג דהטעם משום כדי שיהיה תערובות אך בירושלמי אמר דהטעם משום בריה ע"ש, ובזה י"ל הך דר"ע וראב"ע גבי רביעית יין דנדה ד' ע"ב ע"ב דאזיל לטעמא דס"ל עד שיאכל שני חרצנים וזג וכמש"כ, ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' שבועות פ"ד ה"ד דאם אמר שלא ישתה הוה ברביעית. וצ"ל כך דס"ל לרבינו דכיון דקי"ל כמ"ד בכריתות דף ה' דעל שתיה במעש"ש הוה לאו בפ"ע א"כ לא אתי מכח אכילה ולכך בעי רביעית משא"כ בתרומה וחמץ דהוה לאו אחד והא דר"ל בירושלמי במעש"ש דע"כ הוא לאו אחד זה קאי אתרומה כמבואר בכ"מ, אך גבי דם כיון דכתיב לא יאכל והוציאו הכתוב בלשון אכילה די בכזית אך אם נימא דהלאו קאי גם אאכילה אז י"ל דשתיה כאכילה בכזית אבל אם נימא דקאי אשתיה בלבד אז הוה ברביעית ויהיה זה תליא בהך דירושל' דיומא הובא בתוס' שבועות ד' כ"ג אם י"ל דקאי גם על דם שקרש ויהיה זה תליא בהך מחלוקת דמנחות ד' כ"א גבי דם שקרש אם לוקין עליו, והנה אנן פסקינן דלוקין, אך ר"י ס"ל שם דאין לוקין ואף אם אח"כ נצלל ואף דר"י ס"ל במנחות ד' נ"ד דאין דיחוי באיסורין זה רק משום דאזיל לשיטתיה דחצי שיעור אסור מה"ת וא"כ לא נדחה לגמרי וכמ"ש רש"י בסנהדרין ד' מ"ז ע"ב גבי אבלות משא"כ גבי דם שקרש ועיין בהך דכריתות דף ד' ע"ב

דצריך קרא לדם כיסוי דחייבין עליו ע"ש דלא נימא דהוה כעפר וגם ס"ל לר"י לחלק בין דם קדשים לשאר דמים ובפרט לר"י דס"ל דהוה לאו בפ"ע בקדשים כמבואר בכריתות דף ד' וכ"מ והגמ' דיבמות אזיל לשיטת ר' יוחנן כדגריס רש"י בשבת ד' קכ"א ע"א ע"ש אך באמת נ"מ בין אם המחה דבר אוכל דאז י"ל דדי בכזית ובין משקה כמו יין עיין תוס' חולין ד' ק"כ ע"א גבי נפש לרבות את השותה ותוס' נדה דף ל"ב ע"א, וגם נ"מ אם הצליל את הדם אם די בכזית כמו עכשיו או שיבוא מכזית וזהו כונת הגמ' בחולין ד' פ"ז ע"ב גבי מראה אדמומית ענוש כרת והוא דאיכא כזית ועי' בהך דמנחות ד' נ"ד ע"א ומש"כ התוס' סנהדרין דף ד' ע"א גבי דם השרץ דדי שיהא צלול כעדשה ולא בעי שיעור לכשיקרש יעמוד על כזית, ועיין בשבת ד' ע"ז ע"א גבי דם נבלות ובהך דבכורות ד' נ"ה ע"א גבי כבד שנימוח מטמא ברביעית ומשום דאיקרי בא מן הדם משמע אבל בלא זה הוה די בכזית ועיין בירושלמי נזיר פ"ז גבי נצל אם די בכזית או צריך לכשיקרש יעמוד על כזית, ועיין פ' י"ד ה"ט אך שם רק ר"ל אשיעור שהיה, ועיין כריתות ד' י"ג ע"ב דאמר שם אפילו כ"ש וכבר עמד על זה הראב"ד ז"ל בתו"כ פ' שמיני דהא סתם שתיה ברביעית אך י"ל דבאמת עיין בתוס' יומא ד' מ"ט ע"א ד"ה זר כתבו שם דלר"י חייב מיתה אף בשאר דברים המשכרים ובאמת בגמ' בכ"מ מבואר להיפך דרק לאו רק דנ"מ אם מחלל עבודה. אך כך דגבי יין גזיה"כ הוא דאם שתה מחלל עבודה אף דלא נשתכר כלל כגון ששתה בתוך הסעודה עיין תוס' תענית ד' י"ז ע"א ד"ה ויודע ובתוס' ישנים יומא ד' י"ח ד"ה לא מאכל אבל בשאר משכרים אם נעשה ע"י זה שכור ס"ל לר"י דחייב מיתה ולרבנן רק לאו ולא מחלל עבודה ואם לא נשתכר אז לר"י לאו ומחלל עבודה ולרבנן רק משום דאינו שוה בזרעו של אהרן כמבואר בהך דבכורות ד' מ"ה ותליא בגירסת רבינו בהלכות ביאת מקדש פ"ו. ובזה נתבאר ג"כ מש"כ הראב"ד ז"ל בפ"א מהל' ביאת מקדש ה' ט"ז בשם תו"כ גבי שתה בחוץ ונכנס לעזרה ולכאורה הא זה מבואר להדיא בגמ' דב"מ דף צ' ע"ב ע"ש מבית אביך את למד אך שם ר"ל אם נשתכר ע"י זה דאז אין נ"מ היכן שתה אבל גבי רביעית יין דאף אם לא נשתכר מ"מ גזיה"כ הוא י"ל דדוקא דאם שתה בפנים וכה"ג אמרינן בפסחים דף מ"א ע"ב גבי פסח אין לי אלא שבישלו משחשיכה כו', ולכאורה מ"נ ל"ל קרא על זה הא מ"מ מבושל הוא אך י"ל דנ"מ להך דשם דמ"א ע"א גבי צלאו ואח"כ בישלו או להיפך דאף דצלי אש הוא מ"מ אסור משום שבישלו לא שהוא מבושל ולכך צריך קרא על זה דהוה אמינא דזה רק בלילה בזמן אכילת פסח, ועיין בתוס' סנהדרין דף מ"ב ע"א דרק דיני נפשות אסור ולא דיני ממונות ור"ל גדר גזיה"כ אף דאינו משכר זה רק בדיני נפשות ועיין במו"ק ד' י"ד ע"ב דאכלי ושתי כו' ר"ל שאר משקין אך שלא

ישכרו. וזהו מה דר"ל הגמ' בכריתות יכול אפילו כ"ש ר"ל אם נשתכר מן היין אפילו בכ"ש יהא חייב מיתה וגם י"ל דהוה אמינא דהוה כמו יוהכ"פ דתליא בכל אחד במלא לוגמיו שלו כמבואר ביומא דף פ' ע"ש וזה ג"כ כוונת ר"נ בעירובין ד' ס"ד לא מעליא הא שמעתא כו' דר"ל דלדידיה לא הוה משכר וגם מלא לוגמיו שלו היה יותר גדול מרביעית, וגם י"ל דנ"מ לת"ק אם נתן לתוכו מים דהוה מזוג אם מצרפין המים להיין לשיעור ועיין תוס' חולין ד' כ"ו ע"א דהמים נהפכין להיות כיין וכן נ"מ לגבי נזירות כה"ג אם מזוג די ברביעית יין, ועיין בירושל' דנזיר פ"ו דאמר שם כוס מזוג לוקין עליו ע"ש דר"ל משום משרת ועיין בירושלמי ע"ז פ"ה דאמר שם על הך דיין במים דאם במדה הוה כיין ביין ר"ל משום דהוא מתקן להיין וכעין הך דביצה ד' ל"ח דהוה חד מינא ע"ש בתוס' ד"ה משום ותוס' פסחים ד' קי"ד ע"א ד"ה אעפ"י ובהך דמנחות ד' מ"ב ע"ב לגבי תכלת ועיין בתוספתא דנזיר פ"ד דאמר שם בין מזוג וכן מבואר בספרי פ' נשא פסקא כ"ג אך י"ל דהשיעור לא משלים. וגם נ"מ דאף אם נימא דמשלים מ"מ שם יוצא מן הענבים אין עליו דהא מן הענבים לא יצא ועיין בהך דב"ק ד' ק"א בתוס' ובחולין ד' ק"כ ע"ב ופסחים ד' כ"ד ע"ב אם יש על יין שם ענבים אף בלא קרא, ועיין תוס' זבחים ד' ע"ח ע"ב וכ"מ, ועיין ירושלמי תרומות פ"א ה"ט דהוה מחלוקת שם לגבי זיתים וענבים לגבי שבת בהוצאה ולגבי תרומה אם הוה דינן כמשקין לגבי שיעור או כאוכלין ע"ש:

אבל דם דגים כו'. עיין בהשגות, ועיין בירושלמי תרומות פ"ח ה"ג משמע כפי' הראב"ד ז"ל דאמר שם דמורייס מדאצליל אסור ר"ל משום מראית עין דדם. אך י"ל דס"ל לרבינו דלא חיישינן לגזירה רק משום איסור כרת ולא משום לאו, עיין יבמות ד' קי"ד ע"א ע"ש, וע"ש ד' קי"ט ע"א ושם ד' פ"ב ע"א. והנה מבואר בירושל' דנדה פ"ב דדם דגים הוא שחור ע"ש בהל' ו'. והנה לפי המבואר בכריתות ד' כ"ב ובחולין ד' ל"ו דם הנפש הוא רק אדום וא"כ ליכא למיגזר משום כרת ועיין בהך דסנהדרין ד' פ"ד ע"ב גבי חבלה ע"ש וכ"מ, ועיין חולין ד' ל"ד בשר בבשר מיחלף והוא משום הך דבכורות ד' כ"ט ע"ב דבשר עגל מיחלף בשלחיה ועי' ע"ז ד' ל"ה ע"ב גבי חלב טמא, ועיין יומא ד' נ"ו ע"ב גבי דם פר בדם שעיר ע"ש ועיין בפסחים ד' ע"א ע"ב דר"י ס"ל גבי בעלי מומין לא מיחלף ובחולין ד' מ"א ע"ב ס"ל לר"י דשפיר מיחלף משום דרמי מידי אמומא ע"ש וצ"ל כמש"כ התוס' זבחים ד' ע"ה ע"ב ד"ה דהאי ע"ש:

הלכה ב

דם האדם אסור כו'. הנה כ"כ דרבינו ס"ל הטעם לא משום דמחלף בדם רק משום דנפרש מן חי וזה ר"ל מה דאמר שם מצות פרוש כמו הך דחולין ד' ע"ד וכשיטת רבינו ז"ל לעיל

פ"ב ה"ג ועי' במש"כ הראב"ד ז"ל פ"ג ה"ה ע"ש ונ"מ דאף אם אצבעו מטפטף דם ג"כ אסור דלא כשיטת התוס' שם ועי' בהך דעירובין ד' צ"ח ע"א גבי רוק דכ"ז דלא היפך אין עליו שם רוק כלל ולכך מבין השיניים שרי ועיין תוס' שבת ד' ס"ב ע"א ד"ה והא תניא שכ' דבמקום שלא נראה לא שייך מראית עין לכ"ע וכה"ג כתבו התוס' עירובין ד' ע"ז ע"ב גבי סולם בד"ה א"ה ע"ש ואף דבחלב לא אסרו אם פירש זה משום דדם חשיב כגוף עיין מעילה ד' י"ב ע"ב מה דמחלק שם בין דם לחלב משום דאינו מתקיים בלא דם ואף דדם לא הוה בכלל בשר כמש"כ התוס' פסחים ד' כ"ב וכ"מ ועיין חולין ד' קי"ג ע"ב ד"ה דם מ"מ נקרא יוצא מן הבשר ונ"מ לענין דם של שור הנסקל דאף דאימעוט בע"ז דף ל"ד ע"ב בשרו דוקא ולא פרשו מכל מקום דמו אסור בהנאה ג"כ וכמו גבי קדשים מחיים: [השמטה **מש"כ** שם דדם של שור הנסקל אסור וכמבואר להדיא במכילתא פ' משפטים פ"י דמרבה שם דם וחלב ועור: ע"כ השמטה]

הלכה ג

אין חייבים כו' כ"ז שיש בו אדמומית כו'. כן מבואר בהך דחולין ד' פ"ז ע"ב כל מראה אדמומית כו' ועיין בהך דנדה דף כ' ע"א דמשמע שם דגבי דם הקזה דם השני הוא דיהה יותר וכשיטת רש"י בחולין ד' ל"ו ע"א ועיין מש"כ רש"י פסחים ד' כ"ב ע"ב:

ועל דם הכנוס כו'. הנה רבינו ז"ל ס"ל להיפך מרש"י, ועיין במשנה תמיד ד' ל"א ע"א דאמרינן שם גבי קרבן תמיד דצריך לקרוע את הלב ולהוציא את דמו, ועיין מש"כ התוס' פסחים דף ס"ה ע"א דלהעלות דם התמצית על גבי המזבח ליכא איסור אבל להעלות דם שלא נתקבל על הכלי על המזבח אסור ע"ש וביומא דף ס"ד בתוס"י ועיין ברש"י זבחים ד' צ"ב ע"ב ד"ה או דילמא ע"ש, והנה לשיטת רבינו דדם השחיטה שנכנס בתוך הלב הוה רק גדר דם האברים וא"כ מה חשש יש בדם הלב, וצ"ל כהך דאמרינן בזבחים ד' כ"ו ע"א ש"מ דם המובלע באיברים כו' ע"ש בתוס', ועיין בהך דזבחים ד' ס"ד ע"ב וד' ס"ו ע"א דמשמע דגבי עוף עיקר הדם הוא בגוף ולא בראש ע"ש ומה דאמרינן בגמ' שם דף ס"ה ע"א ונמצה דמו כולו ר"ל משום דגבי עולת העוף לא בעי שיריים כמש"כ התוס' זבחים ד' נ"ה ע"א וע"ש בתוס' ד' נ"א ע"ב ד"ה תן ע"ש, ועיין בפה"מ לרבינו בזבחים פ"ו דנקט שם דגם דם הכבד צריך למצות אע"ג דלא הוה רק דם האברים, וע' בהך דנדה ד' נ"ט ע"א בתרנגלת דאית בה כמה מיני דמים, ועיין במנחות ד' כ"א ע"א דמשמע שם דדם שצריך להקריב יש בו חיוב כרת וא"כ גבי עוף חייב ג"כ על הני דמים כיון דצריך להתמצות וא"כ למ"ד שם דילפינן גם שאר דמים מקדשים וא"כ ה"ה בדם העוף דחולין י"ל דחייבין על דם הכבד כרת וכן על דם הכליות של עוף. ובזה א"ש מ"ש התוס' כריתות ד' כ"א

ע"ב ד"ה כי דאמאי לא מוקי לה בלב עוף הך ברייתא ומש"כ שם מדקתני בל"ת דלמא אתיא כר"ש דלא נאמר כזית רק לענין כרת ולא לענין לאו אך בזה א"ש דגבי עוף י"ל דאף על שאר דמים חייב כרת וכמש"כ, ועי' במש"כ רבינו בהל' שגגות פ' י"ד ה"ב גבי ב"ד שהורו וטעו שרק על דם שחיטה חייב ולא על דם הלב והטעם הוא משום דאמרינן בתוספתא שם דאמרו דאין חייב רק על דם הקרב לשמים וע"ש בתוס' ישנים ד' ג' ע"א בד"ה הורו ע"ש, ועיין ברש"י כריתות ד' כ"א שכתב שם כמש"כ רבינו כאן דחיה בכלל בהמה, אך בס' יראים כתב דזה הכוונה דמרבינן בכריתות דף ד' ע"ב דם כיסוי דר"ל דם חיה שצריך לכסות ע"ש:

הלכה ד

השליל כו' לפיכך כו'. עיין בהשגות ובה"ה, וכ"כ בזה ועיין בירושלמי פ"ז דנזיר ה"ב מה דבעי שם אם נפלים יש להם רקב ואמר שם דתליא בהך מחלוקת אם דם נפלים מטמאים ברביעית דמ"ד אין דמם מטמא כו' ס"ל דאין להם רקב ואף דמחלוקת הוא באהלות פ"ב אם גבי קטן צריך רביעית דדי אף בפחות מרביעית לר"ע וצ"ל משום דס"ל דהוה בגדר בריה, ועי' מש"כ התוס' נדה ד' כ"ז ע"א ד"ה כל ע"ש ובדברי הראב"ד בהשגות פ"ד בהל' טומאת מת הי"ג ע"ש בסוף ובתוספתא פ"א דשבועות ועיין ביומא ד' פ' ע"א טעון קריעה ע"ש והא דלא אמר כאן משום כל בבהמה צ"ל משום דדם לא הוה בכלל נבלה כמש"כ, אך א"כ לפי"ז אם נימא דגיד נוהג בשליל ואף דמותר מטעם כל בבהמה כמבואר שם דף ק' ע"ב זה שייך רק אם נימא יש בגידין בנותן טעם אבל למאי דקי"ל אין בגידין בנותן טעם לא וכעין דאמרינן בפסחים ד' כ"ב ע"א ע"ש:

הלכה ז

הכבד כו'. עיין בכ"מ, ועיין בבכורות ד' נ"ה ע"א זכרותא דדמא כבדא ע"ש ובאמת עיקר הטעם דלא מהני מליחה לכבד הוא משום דהרי בגמ' ד' קי"ב אמרינן מישדי ביה תרתי גללי מילחא כו' והרי חזינן דהמלח שואב אם הדם ומבואר שם ד' קי"א ע"ב דגבי דמא דכבדא לא מהני זה דאינו נמשך אחר המלח ולכך לא מהני בו מליחה דאין המלח שואבו ועיין בירושלמי פ"י דתרומות ע"ש. אך נ"מ דאף למ"ד דס"ל במנחות ד' כ"א דדם שבישלו וכן מלחו אינו עובר עליו בדם הכבד כיון דבלא זה הוא קפוי וגם אין המלח שולט בו חייב וא"ש מ"ש התוס' ד' קי"א ד"ה דם ע"ש ובאמת נראה מאי דאמרינן בגמ' מנחות ד' כ"א גבי דם שבשלו ומלחו ר"ל אם עכשיו נצטמק ונפחת משיעור אבל קרש בחמה כיון דהדר אף דכעת אין בו כזית מ"מ חייב וכעין דאמרינן במנחות ד' נ"ה ע"א הואיל ויכול לשולקה גבי גרוגרות:

הלכה י

אין הבשר כו' ומשליכו מיד כו'. עיין בהשגות אך בהלכות גדולות מבואר כדברי רבינו אך הטעם כך דזה ודאי ס"ל דגם אחר מליחה נשאר קצת דם בהבשר וכיון שנתעורר הדם לצאת שוב י"ל דחל עליו תורת דם עיין תוס' חולין ד' י"ד ע"א ושם ד' פ"ז ע"ב ד"ה כל וד' צ"ז ע"ב ד"ה וכחל, רק די"ל דזה אינו יכול לצאת רק ע"י הדחק וכעין דאמרינן ד' קי"ב גבי ככר שחתך עליו בשר ועיין בנדה ד' ס"ב ע"ב דמבואר שם דבלוע שאינו יכול לצאת אלא ע"י הדחק בדרבנן לכ"ע לא הוה כמו בעין ועיין תוס' כריתות ד' ט"ו ע"ב ע"ש ועיין בירושלמי פסחים פ"ז גבי חד גברא בישל תרנגולתא בשמן שרפה וצוה לו לשולקה והטעם משום דבעצם שמן בבשר הוה נותן טעם לפגם כמבואר בע"ז ד' ל"ח ע"ב רק מה דנבלע בעין אסור לכך צוו לו לשולקה ושוב מה שאינו יכול לצאת הוה כמו בלוע שאינו יכול לצאת ושרי, וכן הך טעם דאמרינן בירוש' פי"א דתרומות גבי כלי חרס מגעילו ג"פ ועיין שם בפ"ב דערלה ובפסחים פ"ג ה"א ובלבד לאחר ג' תבשיליו וכן כתב רבינו בהלכות מעשה הקרבנות פ"ח הי"ד ומבשל ושונה ומשלש הוא ג"כ מטעם זה דשוב הוה כמו בלוע דאינו יכול לצאת ולכך כאן צריך מתחלה להדיח הבשר דכ"ז שיש דם בעין עליו אז הוה הדם שבתוכו ג"כ כמו בעין ועיין בהך דמנחות ד' כ"ג ע"א גבי שמן שמקצתו בלוע ומקצתו בעין ע"ש ובע"ז ד' ל"ג ע"ב בתוס' ד"ה כסא ושם ג"כ כן דכ"ז שיש עליו גם הבלוע כמו בעין וע"ש ד' ס' ע"ב ד"ה אי ע"ש ועיין תוס' ביצה ד' ט"ז ע"ב גבי הך דכתבו שם גבי דגים אם מותר השמנונית שנבלע ועיין בהך דמעילה ד' י"ז ע"א בתוס' ד"ה והא שכ' שם ואמאי טהור ואף דר"י ס"ל דבלוע כמאן דליתא וצ"ל ג"כ משום זה כיון דיש מקצת בעין הוה הבלוע כמו בעין ועיין בנדה ד' י"ג ע"ב גבי הך דר"י דאמר שם רואין אותן גבעולין כו' ע"ש ברש"י והוא ג"כ כן וא"ש. והנה כבר ידוע מחלוקת הראשונים אם דם שמלחו הוה מה"ת או דרבנן לכך שם לכ"ע דבלוע שאינו יכול לצאת לא הוה כמו בעין אך רבינו ז"ל לא ס"ל כן ולכך הצריך חליטה ועי' במש"כ הראב"ד ז"ל בהל' שמיטה פ"ז ה"ג דבלוע הוה כמבוער ועיין תוס' פסחים ד' נ"ב ע"א ובירושלמי פ"ה דמעש"ש דאמר שם הכל מודים בתבלין שהוא כמבוער ע"ש בהל' ו' ולכך ס"ל לרבינו בהל' מעשה הקרבנות פ"ח כמש"כ משום דאין שם נותר חל על דבר שאינו בעין וכן מבואר בפה"מ בהך דזבחים ד' צ"ז גבי מריקה ושטיפה דעיקר נותר הוא משום שמנונית הדבוק בכלים ועיין רש"י שם דף כ' ע"א וד' כ"א גבי ידים לענין לינה ועיין בהך דפסחים ד' פ"ג ע"א דאמר שם עצמות לישדינהו אף דיש בהם טעם בשר ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' ק"פ פ"ח הי"ג גבי נטף מרוטבו על הסולת כתב שם וישליכנו

וא"צ לבערו והוא ג"כ מטעם זה ואף דמבואר בשביעית ספ"ז גבי וורד חדש שכבשו ע"ש דחייב בביעור או די"ל דזה תליא בהך מחלוקת דהכובש ג' כבשים וכמבואר בירושלמי שם ה"ה גבי לולבים שכבשן עם העלים ע"ש או דאפשר לומר כמבואר בע"ז ד' ל"ה ע"א כיון דאוקמי קמוקים כמאן דאיתא לאיסורא בעיניה ע"ש:

הלכה יב

והרוצה לאכול בשר חי כו'. עיין בהשגות, ועיין בהך דפסחים ד' ע"א ע"א ובהך דמנחות דף ק' ע"א דמבואר דאוכלין אותם חי וזה ליכא למימר דמולחין אותם עיין ירושלמי רפ"ג דעירובין דמתחלה אמר שם דבשר מליח מערבין בו ואח"כ בעי שם אם מותר לערב בבשר חי ומביא ראיה מהך דמנחות ד' ק' וא"כ מוכח דאוכלין אותו בלא מליחה ובפרט למה שכ' הר"ן ז"ל פ"ה דע"ז דאיסור מליחה בשבת חייב משום מבשל לכ"ע ע"ש ודלא כמש"כ הר"א ז"ל בס' ב"ה דהיו מולחין אותם מחמת קדשים, ועיין בהך דנדרים ד' י"ח ע"ב ע"ש ברש"י, ואם מותר מה"ת להניחו בחומץ בשבת עיין בהך דשבת ד' ק"מ ע"א אלא מעתה שרי אומצא אך זה רק במים ועיין מש"כ רבינו בפכ"ב מהל' שבת ה"י שהוא כמבשל ע"ש ועיין בהך דזבחים ד' צ"ד ע"ב ומש"כ רבינו בפ"ח מהל' שבת ה"ב ע"ש גבי שורה חטים ושעורים, ועיין בעירובין ד' ק"ד ע"ב גבי הך דאמימר דחזי דתרו ביה בונתא ע"ש:

ואם חלטו בחומץ כו'. וכן בהל' י"ג וכ"מ דחומץ מצמת צמית ועיין ברש"י חולין ד' צ"ז ע"ב דס"ל דכבוש כמבושל לא הוה רק בחומץ ובולע ופולט וצ"ל או משום דאם שהה זמן רב גם חומץ מבליע ומפליט כמבואר בפסחים ד' ע"ד ע"ב או לכך נקט רש"י שם תבלין משום דתבלין מרככי כמבואר בהך דחולין ד' קי"ב ע"א ואם מתבל בתבלין כו' וע"ש ד' קי"א ע"א גבי כבד אמר ג"כ כן. ובאמת נ"ל דזהו מה דאמרינן בסוף פ"י דתרומות ביצה שנתבל בתבלין ע"ש בדברי רבינו בפט"ו מהל' תרומות ור"ל דמיירי אף באינה קלופה ומשום דתבלין מרככי לה וכמש"כ ועיין חולין ד' צ"ח ע"א בתוס' ובמס' פרה פ"ה מ"ו אם יש עליה שם כלי, ועיין בפ' י"ז דכלים מי"ד בר"ש בשם תוספתא ע"ש וכן נמי הא דאמרינן שם בתרומות במשנה י' גבי הך דכל הנכבשים זה עם זה מותרים ע"ש וע"ש בירושלמי דאמר לית כאן נכבשים אלא נשלקין ור"ל בחומץ וכמו דמבואר בתוספתא שם מחמת דחומץ צמית אבל תרדין בלעי טפי עיין חולין ד' קי"ב ע"א דסילקא אסירא ור"ל משום דתרדין בלעי טפי, וע"ש בירושלמי גבי כרוב של שקיא כו', ועיין בהך דפסחים ד' מ' גבי שורין בחומץ וחומץ צומתן ובהך דשבת דף ק"ט ע"א דחומץ צומת המכה, ועיין

בהך דמנחות ד' פ"ו ע"א דנקט שם כבוש ושרוי בפ"ע וע"כ דכבוש ר"ל בחומץ וכשיטת רש"י בכ"מ, ועיין ברכות ד' כ' ע"א גבי זיתים שכבשן בטרפיהן ע"ש ברש"י:

הלכה יג

וכן ביצה כו'. עיין פסחים ד' ע"ד ע"ב שכ' שם רש"י דאסמיק וע"ש בתוס' מה דתמה עליו אך באמת רש"י ר"ל מה דאמרינן בחולין ד' צ"ג ע"ב גבי ביעי דגדיא דבעי חוטין אדומים ועיין לקמן בפ"ז הי"ד ע"ש:

הלכה כ

סכין ששחט כו' ואם חתך כו'. עיין בה"ה, אך באמת עיקר הטעם כמש"כ רש"י ד' ח' ע"ב משום דדם לא בלע סכין ע"ש ותוס' שם ד"ה והלכתא ועיין תוס' שם דף קי"ג ע"א ד"ה אין מחזיקין דס"ל דלא שייך דם משריק שריק היכא דהדם בעין דלא כמש"כ התוס' כאן:

פרק ז

הלכה א

האוכל כזית כו' אבל שאר בהמה. ר"ל כמש"כ דאף אם נימא דתאו מין בהמה הוא לענין כלאים וכדומה מ"מ לגבי חלב לא משום דאינו ראוי לקרבן, ועיין בהך דחולין דף ע"ה ע"א בהך מחלוקת דר"י ור"ל אך שם המין ראוי הוא ועיין בהך דכריתות ד' כ"א ע"א גבי כוי ושם משמע דהוה בריה בפ"ע ועיין ביומא ד' ע"ד וא"כ ודאי פסול לקרבן ומ"מ יש בו אזהרה עיין בתוס' שם דאל"כ למה לן קרא לרבות דמו וכ"כ בזה:

הלכה ג

ואם שלמו כו'. עיין בהשגות ועיין בה"ה, וכ"כ בזה:

הלכה ה

אבל האליה כו'. כ"כ בזה דזה רק גבי אליה דחולין אבל אליה של מוקדשין יש בה גם איסור חלב וזה ר"ל התוספתא ספ"ז דחולין וע"ש בתוספתא ספ"ט גבי גידין שבכליות ובמוקדשין ואין חייבין עליהם ומשמע דהם שני דינים, ועיין בתוס' כאן ד' צ"ב ע"ב ד"ה אמר, ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' ק"פ פ"י הי"א ע"ש בהשגות דמוכח שם דגם במוקדשים ליכא איסור דאורייתא בהני קרומות אך שם רק בהני דלא קרב ועיין לקמן בהלכה י"ו ע"ש:

הלכה ו

ויש שם חלב על כו'. עיין בחולין ד' קל"ד ע"ב דאמר שם דנותנם לכהן ממתנות כהונה וכן פסק רבינו בפ"ט מהל' בכורים הי"ט ועיין בחולין ד' מ"ט ע"א ע"ש ואף דהא מבואר

בחולין ד' קל"ו ע"ב ברש"י דונתן לו ולא לכלבו וא"כ ה"נ נימא כן וצ"ל דזה רק בדבר שבלא הטרפה היה ראוי אבל כאן הוי כמו צמר שבראשי כבשים אף דאינו ראוי לאכילה מ"מ נותנו לו, וע"ש במאור ובמלחמות ועיין תוס' בכורות ד' ל"א ע"ב ד"ה מבליעו בחלבו. גם י"ל דזה בטל אגב קיבה:

הלכה יז

אין מולחין כו'. עיין בה"ה ועיין מש"כ רבינו לקמן ספט"ו. והנה שם דייק רבינו בשר נבלה מליח שנבלל עמו בשר שחוט ור"ל כך דרק אם מתחלה נמלח הנבלה ואח"כ נבלל עמו הטהור אז אסור ושם משמע דאף אם יש ס' ג"כ אסור דהרי כ' שם דא"א לעמוד על הטעם ור"ל כך דהנה רבינו ס"ל לקמן בפ"ט הכ"ה דמלח שואב ועיין ב"ב ד' פ"ט ע"ב ע"ש. והנה ס"ל לרבינו דע"י המלח לא נבלע טעם הדבר רק גוף הדבר והוא עומד מובלע בהבשר בעין וא"כ לא שייך כלל לומר דליבטל דהוא אינו מתערב כלל עם הבשר רק עומד בפ"ע בתוך הבשר וזהו ג"כ מ"ש רבינו לקמן פט"ז הל' ד' ולמה אין בודקין את החטים בנ"ט מפני שהן שואבות ר"ל ועומד בתוכו גוף היין ואינו מתערב כלל ולכך לא שייך בו נט"ל כיון דהיין עומד בפ"ע בהחטים מי התירו וכעין מ"ש רבינו ז"ל לעיל פ"ג הט"ו גבי קום שבחמאה ע"ש שאינו מתערב. אך כל זה אם נמלחו בזה אחר זה אבל אם נמלחו בב"א אז לא נבלע רק הטעם ובטעם י"ל ביטול בס' כמו שאר איסורים. וכן מבואר בירושלמי דתרומות פ"י ה"ז דמחלק בין בב"א בין בזא"ז. אך גבי שומן כיון שכתבו התוס' בשבת ד' ק"ח שהשומן ממתיק את המלח אז י"ל דגם בב"א אינו נכנס ממש לתוכו רק הטעם ובטעם שייך גדר ביטול. והנה עיין מש"כ רבינו בפה"מ על הך דחולין ד' צ"ו ע"ב גבי גיד הנשה דמחלק שם כך דלא כהתוס' דרק גיד צריך יותר מס' וזהו מה דאמר כבשר בלפת ועיין בתוס' שם ד' צ"ז ע"ב ד"ה כל, וע"ש ד' קי"ב ע"א דבלפת אין ניכר בו טעם שומן ועיין בהך דד' צ"ז גבי גדי שצלאו בחלבו דשם לא קאמר דין ס' ע"ש בתוס' ד"ה ההיא ובדברי רבינו פט"ו הל"ב משמע משום דאין בו ס' סתם נגד החלב. אך באמת כך דבאמת מר"ה לא קשה כלל דהוא ס"ל דמין במינו אפי' באלף לא בטיל כמש"כ התוס' ע"ז ד' נ"ו ע"ב ועיין רש"י פסחים ד' ל' ע"א דחלב ובשר הוי מין במינו וע"ש ד' כ"ג ע"ב דהוה מחלוקת תנאי בזה ע"ש ברש"י ד"ה חלבה ועיין בהך דזבחים ד' ק"י ע"א דקרי לה מין במינו אינו חוצץ ע"ש ועיין חולין ד' ק"ג ע"א. אך באמת גבי צלי ג"כ י"ל כמש"כ דהיכא דזה הדבר האוסר כמו החלב דהוא מפעפע ורק התחיל לצלות קודם ההיתר י"ל דנכנס הבעין באיזה מקום ולא נתערב ועומד בפ"ע ולכך אסור ולכך דייק שם הגמ' אפילו מראש אזנו ר"ל אף דזה נצלה ג"כ במהרה כמבואר בע"ז ד' ל"ח

ובכתובות ד' ה' מ"מ החלב נצלה קודם ולכך אסור משא"כ בכחוש או בשומנו של גיד הנשה לא נכנס עצם הדבר רק טעם ושייך בו גדר ביטול ולכך אמרינן במשנה שם כבשר בלפת דזה אתיא כמ"ד יש בגידין בנותן טעם ר"ל שיוצא מן הגיד טעם ממש ובזה יש חשש הנ"ל כמש"כ ואף דבלפת אין ניכר טעם של שומן כמש"כ רש"י אך אנן לא קיי"ל כן. אך זה רק בגיד עם בשר אבל לא בגיד עם גידים. והנה באמת מלשון רבינו פט"ו הל' ל"ב משמע דהוה גדר כמו לטעמא עביד וכמש"כ רבינו בפה"מ ערלה פ"ב מ"י ע"ש. אך באמת ר"ל כך, דהנה עיין בדברי רבינו פט"ו ה"ב דדבר שישנו בעין ויש בו גדר טעימה אז לא מהני ביטול בס' וכן הוא שיטת רש"י חולין דף צ"ח וד' צ"ט ע"ש, ועיין בירושלמי ערלה פ"א ה"ד מה דבעי חילפא מר"י ור"ל תבל אם אוסר יותר ממאתים ואמר דאינו אוסר ואמר דהך כל המחמץ קאי אענבים ור"ל דאינו יוצא מהם הממש רק הטעם וכעין שכ' התוס' ע"ז ד' ס"ט ע"א ורש"י חולין ד' צ"ט ואח"כ אמר שם דאם צמקו או בשלו אז אוסר וט"ס שם ור"ל דאז הוי כמו שיצא מהם ממש ועיין ע"ז ד' ס"ה ע"ב גבי מבוקעות. והנה רבינו ז"ל פי' בפה"מ בפ"ב דערלה מ"א דהיכא דנפל ב' איסורים א' יש לעמוד על הטעם והב' אין לעמוד על הטעם מתוך שנתבטל זה שאין לעמוד על טעמו נתבטל גם זה ע"ש וא"כ הוה אמינא דהנה טעם הגיד אם נימא דאוסר לא הוה מין במינו עם הירך אבל טעם שומן הגיד שפיר הוה מין במינו עם הירך וכמבואר ברי"ף פ' ג"ה דנקט שם מין במינו כו' כגון שמנונית של גיד והטעם דנקט כך הוא משום דאזיל לשיטתיה בע"ז פ"ה דקיי"ל מין במינו לא בטיל לכן כתב כה"ג דהוה רק מדרבנן ואיסור דרבנן בטל כמבואר בחולין ד' צ"ט ע"ב ועיין יבמות דף פ"ב ע"א דמבואר שם כך דחתיכה טמאה בטומאת משקין דרבנן בטלה אף לר"י ע"ש ועיין תוס' נדה ד' ע"א ע"ב ד"ה ר"י ע"ש, וא"כ הוה אמינא דגם גבי גיד הנשה ליבטל בס' קמ"ל כבשר בלפת ר"ל דאין בו טעם שומן כלל רק טעם גיד וצריך למיטעמיה ועיין בתרומות פ"י מי"א כל המתבשלין זה עם זה כו':

הלכה כא

וטבח כו' ואם כו' מפני כו'. עיין בירושלמי ספ"ב דדמאי דמן הדין חלב שייך על המוכר ר"ל דאין מחשבו מן המשקל וג"ה על הלוקח ר"ל דמנכה לו מן המשקל וא"כ לפי"ז א"ש מ"ש התוס' כאן ד' צ"ג ע"ב דאמאי ס"ל לר"מ דאין נאמנין על החלב יותר מעל הגיד ע"ש ובזה א"ש דלחלב יש בו גם חשדא דדיני ממונות לכן חשוד יותר וכן י"ל טעם דר"מ גבי קרבן כריתות דף י"א ע"ב ע"ש ועיין בהך דב"מ ד' מ' ע"ב גבי שמרים, ועיין בהך דבכורות ד' כ"א על מי מוטל אם על המוכר להודיעו או על הלוקח לשאול ועיין בר"ן כאן בשם הראב"ד ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' עדות פי"ב ה"ט דאם יצא טרפה מתחת

ידו הרי הוא בגדר אוכלי טרפה ולכך הוא פסול לעדות וא"כ ה"נ גבי חלב כה"ג הוה כן וא"כ למה נקט רבינו דלכך מעבירין אותו מפני שהטבח נאמן על החלב משמע אבל בלא זה נשאר נאמן להיות טבח ועיין מש"כ רבינו לקמן בהל' שחיטה פ"ד הי"ד והל' ט"ו דמחלק בין מומר לפסול לעדות ע"ש ועיין בהך דבכורות ד' ל' ע"א כגון דהוה חשוד לתרווייהו כו' ושם בע"ב דיכול לקבל לכנפים בלבד בלא טהרות ע"ש וצ"ל דכאן ר"ל משום חשש תקנה וכעין דאמרינן בהך דבכורות ד' ל' ע"א גבי ההוא טבחא וה"נ כן, ועיין בהך דשבת ד' קמ"ז ע"ב גבי אלונטית דלא יתנה לאוליירין כו':

פרק ח

הלכה ג

וכן הוא לוקה על כל גיד כו'. עי' בה"ה וכ"כ בזה כיון דקיי"ל אין בגידין בנותן טעם הוה גופין מחולקין, ועי' מש"כ רבינו ז"ל בהל' ק"פ פ"י ה"ד ובירושלמי שם פ"ז דמחייב על כל עצם ועצם אף בהתראה אחת ועי' בהך דמכות ד' כ' גבי פיאות מחלקות ותוס' שבועות ד' ג' ע"א ע"ש, ועי' בהך דסנהדרין ד' כ"א ע"ב גבי סוסים ע"ש דצריך קרא לזה:

הלכה ד

העוף כו' **ואם נמצא כו'**. עיין בהך דבכורות ד' מ"ה ע"א גבי רוב מנינו דמבואר שם דאזלינן בתר רובא דאינשי דדי בקכ"ה אברים. וכן פסק רבינו בהל' טומאת מת פ"ב ה"ח אך שם משמע דאם היתה אצבע יתרה נספרת ע"ג היד אז לא אזלינן בתר רובא דאינשי ע"ש, ועי' בחולין ד' קל"ז ע"א גבי עז בת רחל אם חייב בראשית הגז או רחל בת עז ועי' בבכורות ד' י"ז ע"א ונ"מ לרחל בת עז דאף דהוה גדר חימום מ"מ פטור מראשית הגז מטעמא דלעמוד לשרת אך יהיה נ"מ לרחל בת עז בת רחל דאז אם בתר מינו אזלינן שפיר מיחייב בראשית הגז ואם בתר דידיה ג"כ וכ"כ בזה, ועי' בהך דעירובין ד' מ"ח ע"א ובירוש' דשבת פ' כל כתבי גבי מצילין בשבת לרעבתן כדי מזונו ולחולה כדי מזון כל אדם וכ"מ אך החילוק כך דכיון דכאן אין השינוי תלוי בהגיד גופא רק בכף ובכף עצמו אין נ"מ לן לענין דינא וכיון שהכף הוא משונה אז י"ל שפיר דאזלינן בתר דידיה, ובהך דבכורות דף מ"ה הנ"ל שם הוה כמו שקיבל מסיני דקכ"ה אברים מטמאין, ולא מטעם רוב רק הדין הוא כן, ועי' בהך דקדושין ד' נ"ד ע"א גבי הך דכתנות כהונה שלא בלו דכיון דאי אפשר שלא יהנה הוה כמו שהתירה התורה ליהנות מהן, ועי' בהך דכריתות ד' ה' ע"א גבי מה דאמר שם כשהוא שוקל בהכרע הוא שוקל ומבואר שם דאם לא הכריע הוה בגדר חסר, ואף דאין מבואר בתורה שצריך הכרעה אך כיון שאי אפשר בלא זה

הוה כמו שמפורש בתורה, ועי' בירוש' פי"א דתרומות ה"ה דמבעי שם גבי לוג שמן של מצורע אם אינו צריך למצות ומיצה הוה כמו יתר ועי' תוס' מנחות ד' כ"ג ע"א ד"ה הוא עצמו ובהך דבכורות ד' י"ז ע"ב מה דאמר שם שאני התם דרחמנא אמר עביד מוכח שם ג"כ דדבר שא"א בלא כך הוה כמו שמפורש בתורה כך וכ"כ בזה, ועי' בהך דכריתות ד' כ"א ע"ב מה דאמר שם אלא משום דלית בהו איסור ג"ה כו', משמע שם דהפטור הוא משום המין ולא משום הסיבה:

הלכה ו

האוכל גיד הנשה כו'. עי' בכ"מ מ"ש בשם הרשב"א וצ"ל דסבירא ליה לרבינו דכיון דגבי בהמה טהורה אחשבה רחמנא לגיד שיהיה עליו שם איסור לעבור עליו חל עליו ג"כ שם נבלה או מוקדשים וכעין דאמרינן בהך דבכורות ד' י' ע"א איסורו חישובו, ועי' בפסחים ד' מ"ו ע"א גבי כזית בצק בעריבה ועי' ב"ב ד' צ"ז ע"א כדרך שאמרו לענין איסורן כך אמרו לענין הכשרן ור"ל דלא צריך לחשבו וכמו הך דחולין ד' פ"ז ע"ב גבי דם וכן ס"ל לרבינו גבי לבונה דאף דפסק בהל' איסורי מזבח פ"ו ה"ח ומשמע שם מלשונו דס"ל כשיטת רש"י בכ"מ דהוה רק גדר פסול אך זה רק אם הוא בפ"ע אבל מנחה שנטמאה עם הלבונה פסק רבינו בהל' פסולי המוקדשים פי"ח הי"ב דאם אכל כזית לוקה ודייק שם מלבונת המנחה שנטמאת ומשמע דוקא אם נטמאת המנחה ועי' מש"כ שם בהל' כ"ד דאין עליהם טומאת הגוף וזה ר"ל בבאה בפ"ע ובזה א"ש הך דגמ' שם ד' מ"ו ע"ב ועי' שם בפה"מ דפי' שם על לבונה לגבי אכילה ועל עצים לגבי הקרבה ע"ש והטעם ג"כ משום זה דכיון דהמנחה עצמה נטמאת וחל עליה שם טומאה לוקה גם על הלבונה של המנחה והוי כגדר דאמרינן בחולין ד' קכ"ט כששימש מעשה עץ שימש, ועיין בהך דחולין ד' ל"ו ע"א גבי צריד של מנחות ע"ש בתוס' ובאמת ר"ל ג"כ זה כמו לבונה דהלבונה בעצמה לא חל עליה טומאה רק אגב המנחה נטמאת ג"כ ועי' מש"כ התוס' מנחות ד' י"ג ע"ב ד"ה לאכול דס"ל שם גבי לחם הפנים דאם נטמא חלה אחת נטמא כל הסדר והוא ג"כ מטעם זה דהוא כמו דבר אחד ועי' בירושלמי פ"ג דחגיגה גבי צירוף בהל' ב' דשם ר"ל ג"כ גבי קומץ מנחה דזה לא משום צירוף רק דהוה כמו דבר אחד וכעין שכ' התוס' שבת ד' נ"ח ע"ב גבי זוג ועינבל דהוה כמו דבר אחד. ובזה י"ל ג"כ מ"ש רש"י בהך דפסחים ד' מ"ז ע"ב גבי המבשל ג"ה בחלב דזה אתיא כמ"ד יש בגידין בנ"ט ע"ש. אך בזה א"ש דכיון דיש עליו תורת ג"ה יש עליו דין בשר גם לגבי בשר בחלב ובעצם זה הוא תליא בהך מחלוקת דד' צ"ב ע"ב עץ הוא והתורה חייבה עליו ע"ש בתוס' אם זה תליא בהך

דאין בגידין בנ"ט ובאמת הוא דבר בפ"ע דשם ר"ל בגדר בשר וכל הגידין כן וכאן אמר דבעצם יש עליו שם בשר רק עץ הוא בגדר אכילה:

הלכה ט

טבח הנאמן כו'. עי' מש"כ רבינו לקמן בהלכות שחיטה דשם כ' רק אם הוא בודק לעצמו ומוכר דמשמע רק שעושה זה לעצמו ג"כ וכן בהל' עדות פי"ב כ' ג"כ שהוא בכלל אוכלי טרפה ודייק שם ג"כ בודק לעצמו, ועי' בתוספתא דע"ז פ"ח דגבי ישראל החשוד משמע שם דרק חשוד למכור אז מותר ליקח יין ממרתף ואם הוא חשוד על השתיה אז אף ממרתף שלו אסור, ועי' בע"ז ד' מ' ע"ב גבי כהן החשוד למכור תרומה לשם חולין כו' ובהך דבכורות ד' כ"ט ע"ב גבי עורות עבודין ועי' בירוש' דדמאי פ"ב ה"ב בהך מחלוקת דר' יונה ור"י גבי חברים חשודים לאכול ואינם חשודים להאכיל ע"ש בר"ש ור"ל כן דהנך דהוא מתארח אצלם ס"ל לר' יונה דאינם חשודים כלל רק דלא קיבלו עליהם חברות ור"י ס"ל דאף אם חשודים לאכול כיון שאינם חשודים להאכיל המתארח אצלם ס"ל לר"י דהוא נאמן והקשה שם דאמר שם על עצמו אינו נאמן משמע רק דאינו נאמן אבל לא חשוד הרי חזינן שם דאף דחשודים לאכול אין חשודים להאכיל ועי' בירושלמי שביעית פ"ה ה"ט ע"ש בהך בעיא דר"פ אך זה רק לענין להתארח אצלם אבל ליקח מאתם כיון דהם חשודים לאכול אף דבר דידעינן בודאי דליכא בו חשש אסור ליקח מאתו, ועי' ע"ז ד' ל"ט ע"ב אך שם מיירי במקום שאינו חשוד רק סתם וכשיטת רבינו לקמן בסוף פי"א. והנה עי' מש"כ רבינו ז"ל בהל' מטמא מו"מ פ"י ה"ט גבי ע"ה שקיבל עליו דברי חברות ונחשד ובהל' י' דשם כ' ה"ז אינו נאמן לעולם וכפי הנראה מדברי רבינו שם דמחלק בין נחשד לעצמו או שנחשד למכור לאחרים דנחשד לעצמו אינו חשוד רק לזה הדבר ובנחשד לימכר לאחרים אז פקע ממנו תורת חברות לעולם עד שיעשה תשובה גמורה וכן מפרש בהל' י"א הך דבכורות ד' ל' דזה רק למכור לאחרים ע"ש ולהיפך מכאן וכעין הך דירושלמי דדמאי הנ"ל, וצ"ל דס"ל כך דלענין שיפקע ממנו גדר נאמן אז רק אם מכר לאחרים אבל לענין שיהיה בגדר חשוד אז אם נחשד לעצמו ונ"מ כך דהיכא דפקע ממנו גדר נאמן בדברים דצריך נאמן כמו גבי שביעית שיש דברים שסתם ע"ה חשוד עליהם ויש דברים שרק ודאי חשוד אז חשוד עליהם עי' בירושלמי פ"ח דשביעית ה"ב גבי לוקח הוא שמן ערב שביעית וכן בפ"ט ה"ז גבי מורסן, וכן שם פ"ה ה"ו גבי כלים ועי' בפ"ה דמעשרות ה"ז גבי פשתן אותם דברים רק בודאי חשוד אסור אבל סתמא לא ושאר דברים אף סתם ג"כ חשוד, ועיין בתוספתא דעירובין פ"ה דאמר שם דמותר להוליך ערוב בבית ע"ה בשביעית ולא חיישינן שמא מחליף מחמת דאינו חשוד על השביעית משמע שם

דאם הוא חשוד אז חיישינן לחילופא ואף דבגמ' מבואר להיפך דלא חיישינן לחילופא ועיין לקמן בהל' י' ובירושלמי פ"ג דדמאי ה"ד מבואר שם דגבי כותים אף משנחשדו מ"מ נאמנים על הפקדון וצ"ל כך דלענין לאסור הפירות מטעם חלופי לא חיישינן אך זה רק שיהיו כמו סתם אבל למכור אותם בתורת ודאי היכא דבעי רק נאמן אז ע"י שהיו ביד החשוד על השביעית נפקע מהם זאת ועיין לקמן בהל' י' גבי הך דהלוקח בשר כו' ואפילו עבדי ישראל. ועיין בע"ז ד' ל"ט דאמר שם עבדו של חבר הרי הוא כחבר אך זה רק במי שאינו חשוד אבל אם שלח ביד מי שהוא חשוד אז אף דלעצמו אין חוששין שמא יחליף מ"מ אין עליהם שוב בחזקת פירות של חבר וכמש"כ. נמצא כך דבמקום דבעי נאמנות דוקא אז מיד שנמצא אינו נאמן פקע ממנו הנאמנות לעולם. אך מ"מ נ"מ דיכול ליקח מאשתו וכמבואר בירושלמי דמאי פ"ב וכן פסק רבינו בפ"י מהל' מעשר הל' ד' ה' ע"ש אבל היכא דרק חשוד אז אם נחשד לדבר אחד לא נחשד לשאר וא"צ בירור גמור ששוב אינו חשוד ואינו נעשה חשוד רק אם הוא עצמו אינו נזהר ואסור ליקח ממנו אף ע"י אשתו או עבדו, וכן אף במקום שיודעין בודאי שאין בו חשש זה, ועיין מש"כ רבינו ז"ל בפי"ב מהל' מעשר הי"ו גבי אסור ליקח ממנו כל דבר שיש בו כו' ר"ל ואף דידעינן בודאי שבזה הדבר אין בו מ"מ גזרו על זה וא"ש:

הלכה יב

וכן בשר הנמצא כו' וכבר אסרו כו'. עיין בה"ה. והנה מדברי רבינו מוכח דס"ל דזה הוה תקנה דאף אם ידעינן בודאי שזה כשרה מ"מ גזרו ומה דאמר שם בגמ' בהך דרב אסרינן ניהליה ר"ל אף אם לא מצאו אלא חתיכה אחת, ועיין בתוספתא דטהרות פ"ו בהך מחלוקת דרשב"ג ורבנן גבי הנבלות והשחוטות ועיין בהך דביצה דף מ' ע"א גבי הך דר"ה ב"ח ע"ש ברש"י אך אם יש סימן אצלו או ט"ע אז הוי כמי שלא נעלם כלל מעיניו, ועיין בדברי רבינו בפה"מ שקלים פ"ז דבעיר שכולה ישראל אין שייך גדר בשר שנתעלם מן העין ועיין בירושלמי שם גבי אם היו מחרוזות. ובאמת י"ל דזה תליא בהך דחולין ד' י"ב וב"מ דף כ"ד ע"ב ע"ש אך כ"ז קודם תקנת רב אבל לאחר תקנת רב ובפרט לפי מה דס"ל לרבינו דבזמה"ז אין לוקחין בשר עד שנודע שהוא מומחה וכיון שנעלם מן העין הוה כמו שאין אנו יודעים ממי לקח. אך י"ל לפי מש"כ התוס' לחלק במנחות ד' מ"ב ע"ב ובעירובין ד' צ"ז דרק אם אנו רואים ממי לוקחים אז צריך מומחה אבל במוצא לא איכפת לן אין ראיה:

הלכה יד

ג"ה מותר כו'. עיין בה"ה, ור"ל לפי המסקנא שם ד' כ"ג ע"ב דילפינן ק"ו מחלב:

הלכה טז

כל מאכל כו' והדמים מותרים כו'. עיין בה"ה ועי' בתוס' חולין ד' ד' ע"ב. והנה רבינו ז"ל פסק בנדרים דאסור ע"ש בהך דדף מ"ז אך שם כך דעיקר הטעם הוא משום דאיסורי הנאה אין להם דמים ולכך לא תפסי ובנדרים שם ר"ל כך דהחליפם המדיר ולו מותרים וא"כ שפיר יש עליהם שם פירות הראשונים דאישתרושי קמשתרשי ליה כמבואר בחולין ד' קל"א ע"א ובגיטין ד' מ"ד והביא ראיה שם מהך דהאומר לאשתו קונם שאני נהנה לך וס"ד דהבעל לוה ונותן לאשתו ועיין בהך דע"ז דף ס"ג ע"ב גבי הך דאומר אדם לפועליו כו' ע"ש והוא בעצמו יכול להחליף הנכסים וא"כ תיכף בשעה שלוה הוה כאילו החליף הנכסים שלו מה ששיעבד עצמו להמלוה בזה וא"כ היאך היא מותרת ליקח המעות הא הויא אצלה חליפי איסורי הנאה וכאן שפיר תפסי דהא לו הם מותרים ולא הוה כהך דב"ק ד' ק"ט דשם הנכסים אסורים לו בהנאה וא"כ לא הוה חליפין כלל ומה דאח"כ הבע"ח נפרעין זה לא איכפת לו כלל ותירץ דלא מיירי שהוא לוה רק היא לוה ובאמת לכתחלה אסור משום דאסור להחליף ובדיעבד שרי, ואח"כ מקשה שם מערלה ולא הביא כל המשנה והטעם משום דס"ל דמיירי אף בערלה בחו"ל דרק לו אסור בהנאה אבל אחר שרי וא"כ שפיר תפסי דמיהן וא"כ הדמים אסורים לו כיון דהוו בגדר תפיסה ולכך תירץ דרק דיעבד אבל לכתחלה אסור משא"כ בכל איסורי הנאה מותר ליהנות מהדמים אף לכתחלה וא"ש:

וכל דבר כו' אסור לעשות כו'. באמת נ"ל דהא דאמרינן בירושלמי פ"ב דערלה ופ"ב דפסחים מה שרצים הקלים עשה בו המאכיל כאוכל לא ר"ל כמו הך דיבמות ד' קי"ד דהיינו להזהיר הגדולים על הקטנים רק דר"ל דאסורים לעשות בהם סחורה, ועי' בתו"כ פ' שמיני לא יאכל, ועיין מש"כ בס' בה"ג בהל' כיסוי הדם בהך דכתובות ד' ק"ו ע"ב אין משתכרין בשל הקדש ובשל עניים נראה מדבריו שגם זה מהך טעמא דאין עושין סחורה כו'. והנה התוס' פסחים ד' כ"ג כתבו דחזירים אף בנזדמנו אסור לגדלם ע"ש מטעם הגזירה ועיין שבת ד' צ' ע"ב בתוס' ד"ה שמצניעין ושם דף קנ"ה ע"ב ברש"י ד"ה חזיר. והנה בב"ק ד' פ' ע"א אמר שם גבי גר שנפלו לו כו' משמע דגם בחזירים כן אך י"ל דכיון דקיי"ל בקדושין ד' י"ז ע"ב וע"ז ד' ס"ד דירושת הגר רק מדרבנן ואיסור לא תיקנו לו כמבואר שם לכך מותר לגדלם כיון דמן הדין אינם שלו ולכך לא נקט בגר עצמו שנתגייר ועיין מש"כ רבינו בסוף פ"ה מהל' נזקי ממון ובתוספתא דע"ז ספ"א מוכר לו חזירים ע"ש ובדרך הבלעה עם עורם אם מותר עיין בהך דבכורות ד' ל"א ע"ב גבי מעשר בהמה מה דמחלק שם בין דאורייתא לדרבנן, ועיין מש"כ רבינו בסוף פ"ה מהל' בכורות

ע"ש, ועיין ב"ב ד' ע"ח ע"ב גבי חמורה מניקה למאי צריך ואמאי לא נימא לחלב וצ"ל דכיון דמפרש לא הוה כמו הבלעה, ועיין בבכורות ד' ל"ב גבי מבליע בעצמות. אך ע"ש בפה"מ לרבינו דכתב שם דהחלב לא חזי למידי ע"ש, ועי' בהך דע"ז ד' י"ד ע"א גבי זה וזה דאסור ע"ש, ועיין בירושלמי שביעית פ"ט ה"ט מה דאמר שם ר"ל שניא היא שנפלו לו ע"כ, ועיין בספרי פ' נשא דמבואר שם דנזיר מותר לעשות סחורה ביין אף דאסורה לו ואפשר לומר דר"ל ביין שהיו לו קודם שנזר. גם י"ל דזה תליא אם נזירות הוא איסור חפצא או איסור גברא דאם נימא דהוא רק איסור גברא אין החפץ נאסר כלל ולא שייך בו גדר סחורה:

פרק ט

הלכה א

בשר בחלב אסור לבשלו כו'. הנה עיין בירושלמי שבת פ"ז דהמעשן חייב משום מבשל גבי שבת. והנה בירושלמי פ"ו דנדרים מבעי שם אם יש במעשן משום בשר בחלב ע"ש ומה דבעי שם משום תבשילי שבת ר"ל לגבי מבשל אחר מבשל דאחר צליה יש בישול ואחר בישול אין בישול עיין פסחים דף מ"א אבל על בשר בחלב הוה בעיא וכן פסק רבינו כאן בהל' ו'. אך נ"ל דזה רק לעבור על בישול בשר בחלב וכן הך דסנהדרין ד' ע"ב בישל ולא טיגן ר"ל ג"כ לענין לאו דלא תבשל אבל על האכילה חייב אף במטוגן ובמעושן וכן מוכח הך דחולין ד' ק"ד ע"ב דאמר שם אתי לאסוקי כו' ומיכל בב"ח כו' ואמאי לא חייש הא הוי איסור תורה במבשל לחודא. ובזה א"ש משום דמבואר בירושלמי פ"א דמעשרות ה"ו עשה כן בב"ח מהו שיחייב משום מבשל ואמר דאין בישול גמור אלא על האור וזה רק על לאו דמבשל אבל משום אוכל בב"ח חייב גם בכלי ראשון בלא אור וכן הא דאמרינן כאן דף ק"ח ע"ב באיזה בישול אמרו בבישול שאחרים אוכלין ע"ש ברש"י דר"ל בישול גמור וזהו ג"כ רק לענין לאו דלא תבשל אבל משום אוכל בשר בחלב י"ל דחייב אף דכאן בתוספ' נקט יאכל ע' בתוספ' פ"ג דמכות נקט יתבשל אף אם נתבשל כמאכל בן דרוסאי וכן ר"ל הך דפסחים ד' מ"ה ע"ב גם בב"ח חידוש הוא דאי תרו ליה כולי יומא כו' ר"ל ג"כ כן. דהנה עיין ברש"י פסחים ד' כ"ה ע"א דס"ל דכבוש גבי בב"ח לא הוה כמו מעורב כלל רק כמאן דמנחי ליה בכדא ועיין תוס' מנחות ד' ק"א ע"ב ד"ה פיגול דלא כתבו כן רק דהוה כמו מעורב בעצם. אך באמת כך דעיין בחולין ד' ק"ח ע"א בהך דאמר אביי טעמו ולא ממשו כו' ע"ש ברש"י מש"כ ואף ע"ג דכי מסלק זה מתוך זה. אך באמת הפי' דלא מחמת שהם מעורבים זה הוא האיסור דהא אם אוכלם בב"א

בלא תערובות מזגיות אין כאן איסור כלל מה"ת רק כך דהתורה אמרה דאסור לבשל בשר עם חלב וע"י הבישול נעשה איסור חדש דנעשו שניהם איסור חדש, והאיסור הוא ע"י מה שנתהווה ע"י בישול שניהם. והנה באמת גבי כלאים שם אם האיסור הוא ע"י מה דינקי מהדדי או האיסור הוא ע"י הזריעה עיין רש"י פסחים ד' כ"ה הנ"ל ותוס' חולין ד' ק"כ ע"ב ד"ה היכא שכ' שם דהאיסור נעשה ע"י הזריעה וגם העבירה היתה בשעת הזריעה ובאמת זה הוה מחלוקת בירושלמי פ"א דכלאים ה"ט דפליגי שם ר"י ור"ל אם זרע שני מינים וחלקם גדר אחר הזריעה דר"י פוטר ור"ל מחייב ועיין בהך דחולין דף קי"ד ע"ב כלום נאסר פרי עם פרי אלא ע"י האם ר"ל דעיקר האיסור הוא ההשרשה וזה נעשה ע"י קרקע, ועיין בהך דנדרים דף נ"ח ע"ב דאמר שם גבי שביעית איסורו ע"י קרקע משא"כ בכלאים ע"ש ברא"ש וברש"י ובתוס' מנחות ד' ס"ט ע"ב ד"ה בצל ע"ש אך שם ה"פ דגבי בצל שנטעו בכרם איסור הזריעה הוא רק משום כלאים דרק ע"י קרקע וכן גבי ערלה כן אבל מה שהדבר נאסר אז אין שייך עליו גדר כלאים וערלה רק שם איסור הנאה משא"כ גבי שביעית דהא לא נאסר כלל רק יש בו דין פירות שביעית ולכך אם נזרע בח' בטלה ממנו שם דין ז' רק דין ח'. ובזה א"ש ג"כ מה דמקשה מטבל דהא טבל ג"כ הוא לא הוי גדר איסור רק דין לכך נימא ג"כ שיתבטל ע"י קרקע ותירץ דדיגון הוא דקא גרים, ובאמת יש נ"מ גבי כלאים ג"כ בהך דמבואר בירושלמי פ"ה ה"ז גבי פעמים שהקשין מותרים והדגן אסור ע"ש וכן נ"מ להך דין דירוש' פ"ה דמעשרות ה"ד זרע בבית והעביר הסכך או להיפך זרע בחורבה ובנה עליו בית דהנה בפ"ה דכלאים מ"ד מבואר דבית שבכרם זורעין בה ואם בתחלה זרע ואח"כ עשה עליו בית אם האיסור הוא מטעם שגדל מן האיסור או האיסור הוא שעדיין יש עליו שם כלאי הכרם ונ"מ לדידן דפסקינן דרק אין גידולי איסור מעלין את האיסור אבל מ"מ הגידולין עצמן מותרין וכמבואר בירושלמי פ"א דערלה ה"ד וכן דייק רבינו בהל' כלאים פ"ה הכ"ד אבל אם נימא דעדיין שם כלאי הכרם עליהם אז גם הם אסורים ונ"מ לענין מלקות, ובאמת זה תליא אם גבי כלאים יש אוסר ונאסר או שניהם ביחד אסורים, ועיין בהך דמנחות דף ט"ו ע"ב ומה האוסר אינו נאסר כו' ובירושלמי כלאים פ"ז ה"ה גבי הך מחלוקת דר"א ור"י ומבואר שם כך דהאוסר הוא התבואה אוסרת את הגפנים וגם אוסרת עצמה, לכן אם התבואה הוסיפה מאתים או הירק נאסרו גם הגפנים אף שבגפנים אין הוספה, ועיין בהך מחלוקת דירושלמי בכלאים פ"ה ה"ז דר"ל בשם ר"א עם ר"י אם הביא דגן אז נאסר הכל או בהשרשה נאסר הכל וע"ש בפ"ז ה"ה אימתי מתקדשת יש שם שתי גירסות אם משתשליש או משתשריש והוא כך דהתבואה אוסרת עצמה בתחלה ואח"כ אוסרת הגפנים ולאסור הגפנים צריכה

שליש, וכן הענבים יעשו כפול הלבן אך לאסור עצמה אז די בהשרשה וקמיפלגי שם אם הקשין או הזמורות הוה עצם האיסור או רק שנאסרו ע"י דבר אחר, ועיין בתוס' חולין ד' קט"ז וכ"מ בד"ה עיקרן נאסר ע"ש מ"ש מהך דכתובות. אך באמת זה הוה מחלוקת בירושלמי פ"ה דכלאים הנ"ל אם הם נאסרים מיד מחמת עצמן או רק הם נאסרים ע"י האיסור, ועיין תוס' עירובין ד' צ"ב ע"ב גבי גפנים בגדולה ע"ש דאף אם אין גפנים כיון שיש שם כרם נאסר וזה ר"ל הספרי פרשת תצא כרם אף שאין עושה פירות, ומוכח מדברי רבינו בפ"ה מהל' כלאים הכ"ג דאף דלא ניתוסף בהגפנים כלום מ"מ אם יש איסור בהתבואה נאסרו הגפנים אם הם הגיעו כפול הלבן אף קודם שהעביר בתוכו העציץ, אבל אם לא הוסיף מאתים אף דמ"מ יש כלאים בהתבואה רק דנתבטל מ"מ הגפנים לא נאסרו כיון דעכ"פ עכשיו אין האוסר נאסר, ועיין בהך דב"ב ד' כ"ו ע"א ושם ד' י"ח ע"א ברש"י ד"ה גדר. ובאמת אם נימא דהזמורות אינם אסורים מחמת עצמן רק דאסורות ע"י התבואה והענבים א"ש בזה מה דמבואר בירושלמי פ"ח דכלאים ה"א דמתחלה אמר שם גבי מקיים כלאים דלר"ע לוקה וע"י מעשה לכ"ע לוקה ואח"כ אמר שם על הך משנה דמכות דף כ"א פתר לה כר"ע ואמר שם דגם לר"ע אינו לוקה והטעם כך עי' תוספתא פ"ד דמכות דמבואר דאינו לוקה ועיין בע"ז ד' ס"ד ע"א דמבואר שם דלרבנן אין כאן איסור כלל ועיין תוס' ב"ק ד' פ"א. אך הדין הוא כן גבי כלאים. דהנה כבר הקשה התוס' על הרשב"ם דמשמע דס"ל דכלאי זרעים אסורים ועיין תוס' שבת ד' פ"ד ע"ב מה דהקשה על רש"י דס"ל דכלאי זרעים הוי רק דרבנן מהך דבכורות ד' נ"ד. אך כך לפי המבואר בירושלמי הנ"ל ספ"א דכלאים גבי הך מחלוקת דר"י ור"ל ס"ל ר"י כך דאם היה מתחלה זרועה שעורים ואח"כ זרע אצלם חטים אז הוה החיוב כלאים תיכף ע"י הזריעה ואז י"ל דהזרעים ג"כ נאסרים. ובזה א"ש מה דצריכי התוס' ב"ב ד' צ"ד לדייק מהך דחולין דכלאי זרעים מותרים אף דזה משנה מפורשת רק משום דשם משמע דאף כלאים כה"ג דעובר מיד בשעת זריעה מ"מ אינם נאסרים. אך באמת אין זה ראיה דשם ר"ל על איסור הבא מאליו עיין בתוס' שם בחולין, והטעם משום דכבר יש שם שדה על הקרקע וכעין מש"כ התוס' עירובין דף צ"ב וקדושין ד' ל"ט, ועי' ערכין ד' י"ד ע"ב, אבל אם זרע חטה ושעורה בב"א אז אין החיוב בא רק לאחר שגדלו ולכך אם באמצע חילקן גדר ס"ל לר"י דפטור ור"ל ס"ל דמ"מ חייב. ובזה י"ל מה דכתב רש"י דכלאי זרעים הוה דרבנן ר"ל כה"ג הוא רק בשעת הזריעה, ועיין בהך דב"ק ד' נ"ה ע"א דשם נקט רבינא ג"כ אלא רק בהני דזורע חטה ושעורה כאחד ע"ש. והנה עיין בספרי פ' תצא וכן משמע מדברי רבינו פ"ה מהל' כלאים הי"ח דהא דדבר שאין דרכו לזרוע פטור זה רק באיסור מקיים אבל בזריעה חייב

אף זה. ובזה א"ש הך דב"ק ד' פ"א הנ"ל דכל היכא דעלו מאליו או שנזרעו שלא מדעתו כמו אנס הקיום שלהם הוה כמו זריעה דמעיקרא, ועיין בירושלמי פ"ה דכלאים ה"ז על הך דהיה עומד בכרם דאמר שם דמיירי בעומד בשדה לבן והרוח סיערתו לשדה כרם ונ"מ דמה דמבואר שם דלפניו אסור אם זה הוי בגדר זורע או בגדר מקיים, ועיין בדברי רבינו שם בהלכה י"ז דלענין האוסר בעצמו הוה בגדר זורע ולענין הגפנים רק אם קיימם ואז הוה בגדר מקיים ונ"מ דלא אסר רק כמו זרוע ובא דרך אם הוסיף מאתים, וא"כ כך דהנה אף דרבינו ז"ל ס"ל כאן פ"ח הל' ט"ז וכ"מ דאין לוקין על הנאה אף במקום שאסור בהנאה זה רק בשאר איסורים אבל בכלאי הכרם דאף שלא כדרך הנאתו אסור י"ל דלוקין אף על זה, ועיין לקמן פ' י"ד ובפ' ה' מהל' יסודי התורה וא"כ לפי"ז כך גבי המקיים בכלאי הכרם זה גופא הוה הנאה וכעין שרשיפא דפסחים דף כ"ז ועיין ברא"ש נדרים ד' מ"ז ע"ב ובהך דעירובין ד' ל"א ע"א וכי מותר לקנות בית באיסורי הנאה ע"ש בזה ולכך אמרינן בירושלמי דמקיים בכלאי הכרם אף לדידן לוקה וכן גבי כלאי זרעים אם קיימם היכא דעדיין לא הוו בגדר זריעה כמש"כ אז ג"כ לוקה די"ל דזה גופא הוי זריעה אך ההיא משנה דמכות הנ"ל דמיירי בשביעית ומבואר במשנה פ"ז דכלאים מ"ה דאז אינו נאסר מחמת דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו שוב ליכא מלקות על מקיים לדידן ואף דהא הזמורות הם שלו והם נאסרו וכמש"כ הר"ש בכלאים ועיין בנדרים ד' מ"ב ע"ב גבי ארעא רחמנא אפקריה ע"ש מ"מ לפי מה שכתב שהזמורות בעצמם אינם נאסרים רק שנאסרים ע"י האוסר דהיינו התבואה והענבים וכיון שהאוסר עצמו אינו נאסר הם ג"כ אינם נאסרים, והנה לגבי בב"ח אם זה הוה בגדר אוסר ונאסר או שהם שניהם נאסרים ביחד באמת זה תליא בהך פלוגתא דרב ולוי גבי חצי כזית בשר וחצי זית חלב שבישלן אם לוקה על בישולן ר"ל אם יש עליהן כלל שם בב"ח ורבינו ז"ל פסק כלוי דשניהם אז יש עליהם שם איסור לבשל בשר בחלב ואחר שבישלן נעשה איסור ואסור לאוכלן ומצטרפין ביחד גם לענין אכילה ואז אין עליהם שוב איסור בב"ח רק דבר אחד אסור ובאמת כן מפרש רבינו ז"ל הך משנה דמעילה ד' י"ח הערלה וכלאי הכרם מצטרפין ר"ל דאוכל חצי זית מן הענב וחצי זית מן הירק לוקה עליהם עיין לקמן פ"י ה"ז ואך לשיטת הר"א ז"ל בפרק י"ד ה"ו דאף במין איסור אחד כיון שאין טעמן שוה אין מצטרפין ודוקא במיני מתיקה כמבואר בשבת ד' פ"ט ע"ב אך זה רק בשאר איסורים אבל בכלאי הכרם ובב"ח כיון דגם שלא כדרך הנאתו אסור לוקין אף כגון זה וכן בב"ח מצטרף אף דאכילה ושתיה לא מצטרפין כמבואר ביומא ד' פ"א שם רק משום דבעי מיתבי דעתא ובדרך אכילה אבל כאן לא איכפת לן, וא"כ נמצא דגבי בב"ח האיסור

אכילה הוא רק דע"י שנעשה הרכבה מזגיית ע"י בישול ונולד בהבשר טעם חלב ובחלב טעם בשר ע"י זה נאסר הדבר לא מטעם בב"ח רק ממילא וכמו לשאר תנאי דחולין ד' קט"ו בטעם איסור אכילה, והך דפסחים ד' מ"ד ע"ב הנ"ל ר"ל דמותר לשרות הבשר בחלב ולבשלו אסור מטעם מבשל ולא מיירי כלל לענין אכילה. והנה עיין בבכורות ד' כ"ג ע"א דגבי נבלה בטלה בשחוטה דבמשא מ"מ מטמא ולשיטת רבינו הוה זה מה"ת דלא כהתוס'. וכן ס"ל לרבינו גבי חמץ לענין בל יראה דמ"מ עבר על בל יראה אף אם הוא כזית ביותר מכדי אכילת פרס, ועיין בהך דמנחות ד' נ"ח גבי שאור בל תקטירו ע"ש בתוס' ד"ה חצי דאם יש כזית לא צריך כלל קרא לרבות דמ"מ הרי הקטיר כזית שאור וכן הדין גבי כלאים בתוס' ע"ז ד' ס"ה ע"ב ונדה ד' ס"א וברש"י תמורה ד' ל"ד דמ"מ הרי הוא לובש כלאים וא"כ לפי"ז י"ל דגם גבי בב"ח אם בישל כזית או חצי זית בשר בתוך יורה של חלב דמה שייך כאן גדר ביטול מ"מ הרי נתבשל ואם נימא דזה אסור וא"כ שוב ממילא נאסר לאכול וזהו דמקשה בגמ' אע"ג דליכא נותן טעם נמי ר"ל אם חידוש הוא דהיינו שע"י בישול בב"ח נולד איסור חדש שאסור לאוכלו וא"כ למה צריך נתינת טעם כיון שהבישול עבר בלא טעם וכמו גבי כלאי הכרם וכדומה ותירץ דדרך בישול אסרה תורה ר"ל דגם הבישול אינו עובר רק עד שיהא כמו דרך תערובות לא שיבשל כזית בשר ביורה גדולה של חלב דזה אין דרך בישול. והנה עיין בתוספתא כאן פ"ח דאמר שם בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אסור ברפואה או י"ל דקמ"ל כמו דאמרינן בפסחים דכ"ה דבב"ח גם שלא כדרך הנאתו אסור או דר"ל דקאי על המבשל דאף אם בישלו לרפואה עובר על הבישול דלא נימא כמו דמבואר בתוספתא דמנחות פ"י גבי קצירת חדש לפני העומר דלרפואה מותר לקצור דלא שמה קצירה קמ"ל דכאן הוה גדר בישול, ועיין ב"ק דף ע' ע"א גבי השוחט לרפואה ובתוספתא דחולין וכ"מ גבי כיסוי הדם וגבי מתנות כהונה ע"ש:

הלכה ד

וכן בשר חיה כו'. עיין בהך דכריתות ד' כ"א ע"ב במה דאמר שם דגים וחגבים שכולו היתר ומקשה שם במאי ואמאי לא מוקי לבב"ח וצ"ל משום דקי"ל דגם חיה ועוף מותר מה"ת, ועיין בהך דבכורות ד' ט"ו ע"א מה דמצריך שם קרא לענין חלב דלא נימא כצבי וכאיל גבי פסולי המוקדשים ואמאי לא מצריך מיעוט שמוזהר עליהם לבשלם בחלב דלא נימא דהוה כחיה אך עיין בחולין ד' קט"ו ע"ב דחד יליף שם איסור בב"ח מהך דלא תאכלנו דכתיב גבי פסולי המוקדשים ע"ש וזהו דר"ל התוספתא הובא בחולין ד' ק"ג ע"ב בתוס' דבב"ח נוהג במוקדשים ור"ל אפסולי המוקדשים ומטעם זה וא"ש. ועיין

בתוס' חולין ד' נ"ח ע"א ד"ה ושוין וכ"מ. אך באמת שם י"ל דהטעם לא משום דבשר עוף הוה דרבנן רק משום דכותח הוה מי חלב וזה רק דרבנן וכמש"כ התוס' שם דף קי"ד ע"א ד"ה המבשל ע"ש, גם יהיה נ"מ לפי מש"כ לעיל לגבי תאו די"ל דאף דהוא מין בהמה מ"מ חלבו מותר וכמו שדייק לשון רבינו לעיל פ"ז הל' א' מה יהיה דינו לגבי בב"ח לדידן ובזה יש ליישב דברי רבינו בהל' ממרים פ"ב ה"ט דמבואר שם דס"ל דבשר חיה אסור מה"ת בבב"ח ע"ש וי"ל דר"ל כגון תאו דלגבי קרבן וחלב יש עליו שם חיה לדינא אבל מ"מ לענין בב"ח הוה בגדר בהמה. ובזה א"ש מה דלא חשיב ליה בתוספתא דכלאים פ"א גבי הני דברים בשור הבר מה דנ"מ בין ר"י לרבנן ע"ש דלא חשיב בב"ח משום דלגבי בב"ח לא אזלינן בתר הדין שיש עליו דין חיה רק בתר דידיה ולכך לא צריך מיעוט גבי פסולי המוקדשים דשם רק דין של צבי ואיל עליו, ונ"מ לחיה שילדה נדמה כמין בהמה דאז אף דלענין הכל הוה כחיה מ"מ לגבי בב"ח אסור, ועיין בהך דבכורות ד' י"ז ע"א. וכן יהיה בזה נ"מ לר"ש דאסר קלוט בן פרה אז יהיה נ"מ אם מה דנימא דליכא גבי בהמה טמאה דין בב"ח, אם מהך מיעוט דגדי אז י"ל דגבי קלוט בן פרה שפיר נוהג, ואם מטעם דאין איסור חל על איסור לא נהוג, ועיין בירושלמי שבועות פ"ג ה"ד בהך דר' בון בר' חייא בעי גבי שבועה שאוכל משחיטת פלוני:

לפיכך מותר לבשלו. כן דייק רבינו מהך דנקט שם דף קי"ג בשר בהמה דוקא, ועיין בר"ן ובזה יש ליישב מה דאמרינן שם ד' ק"ד ע"ב אתא לאסוקי ומיכל ואמאי לא אמר שם דהבישול גופא הוה איסור דאורייתא אך משום דשם נקט הגזירה על בשר עוף וגבי בישול לא גזרו על בשר עוף, ועיין בהך דבכורות ד' כ"ט ע"ב דמבואר שם דבשר חיה מיחלף בשל בהמה, ועיין בחולין ד' ל"ד ע"א מבואר שם ג"כ כן, ועיין בירושלמי פסחים פ"ד ה"ד דאמר שם אפילו בשר עוף ג"כ אסור בלילי פסחים משום צלי ע"ש והוא ג"כ משום דמיחלף, ועיין בבלי פסחים ד' י"א ע"א אם הגזירה הוא משום מיחלף או משום בדיל, ואנן קי"ל כרבנן דגזרינן משום מחלף, אך מלשון רבינו כאן משמע דלא גזרינן משום מחלף רק משום תקלה שלא יאמרו, וצ"ל כך דכיון דאין עליו איסור אכילה מטעם בב"ח רק כמש"כ לעיל דכיון דנתבשל בב"ח נעשה ע"י זה איסור וגבי חיה ועוף לא מיקרי כלל נתבשל בב"ח וא"כ ליכא בזה כלל חשש חילוף ובפרט לפי מה דמבואר בכ"מ דהיכא שיעשה איסור מלבד הגזירה לא גזרינן עיין בהך דשבת ד' מ"ה ע"א גבי אין מניחין נר ע"ג דקל בשבת ועיין ביומא ד' י"ד ע"א גבי כה"ג ביוהכ"פ ועיין בתוס' יבמות ד' ל"ו ע"ב גבי מינקת ע"ש וכ"מ בזה, וה"נ א"א למיכל בב"ח דאורייתא עד שיבשל בתחלה ויעבור איסור תורה על בישול לא גזרו בזה, והא דלא גזרו על בישול עצמו י"ל משום

דזה דבר חדש לא גזרינן, ובזה א"ש מה דלא עשו סייג גבי פסח לראב"ע דמותר לאכול עד חצות ואמאי לא עשו הרחקה קודם חצות קצת דזה יותר שכיח לטעות עיין בזבחים ד' נ"ז ע"ב ואין לומר דהיכא דקביע זימנא לא חיישינן כמו בהך דשבת דף י' ע"א ע"ש הרי גבי חמץ עשו הרחקה כה"ג ועיין רש"י פסחים דף ב' ע"ב ודף ד' ע"ב ע"ש ולרב"ע אחר חצות יש עליו שם נותר עיין פסחים ד' ע"א ע"א וד' ק"כ ע"ב ועיין בתוספתא פ"ה דפסחים ופרק ב' דמגילה ע"ש אך צ"ל ג"כ כן כיון דהוא דבר חדש דרק עד חצות לא גזרינן. אך יש לדחות דהנה באמת בירושלמי פ"א דברכות מבואר שם דלא גזרו הך עד חצות רק בקדשים קלים והטעם משום דכהנים זריזין הם רק בקדשים קלים דגם הבעלים אוכלין כמו תודה אז גזרו גם על הכהנים אך אנן לא ס"ל כן כמש"כ רבינו בהלכות מעשה הקרבנות וכמש"כ רש"י בשבועות ד' ט"ו ע"ב ד"ה בלילא, ועיין תוס' מנחות דף כ' ע"ב, והנה גם בפסח אמרינן בפסחים ד' פ"ה דזריזין הם, ועיין בירושלמי ספ"ט דפסחים וכ"מ רק דבר דישנו בכל קדשים לא חלקו וכמבואר בירושלמי פ"א דפסחים גבי בדיקה ופ"ב דפסחים גבי לישת מצה ועיין בתוס' נדה ד' ס"ו ע"ב ותוס' יומא ד' ע"ט ע"ב גבי הך דר"צ משא"כ דבר דלא שייך רק גבי פסח בזה י"ל דלא גזרו:

[השמטה **במ"ש דפסהמ"ק הוי כמו צבי ואיל כו' ובזה א"ש מ"ש התוס' ורש"י. ב"ק דף ע"ו ע"ב ד"ה בשוחט דרק בבע"מ מעיקרא ע"ש משום דפסהמ"ק לא שייך ד"ה כצבי ואיל ומ"ש התוס' בד"ל ס"ח שם בד"ה שחיטה ע"ש**: ע"כ השמטה]

הלכה ו

אבל המבשל בשר מתה כו'. עיין מש"כ רבינו בפה"מ פ"ג דמס' כריתות ע"ש ובאמת כאן על בישול יש פסוק אחר לפי מה דמבואר כאן ד' קט"ו ע"ב דר"א יליף מהך דלא תאכל כל נבלה ע"ש ברש"י וא"כ יש ראיה ג"כ על איסור הנאה ועי' בהך דסנהדרין דף ד' ע"ב גבי חלב ע"ש, ובאמת זה לא קאי רק על החלב ועל הנבלה אבל החלב יש בו משום איסור בב"ח אם נימא דטעם כעיקר אין עליו מלקות מה"ת ובפרט דקי"ל גבי שאר איסורים אין חתיכה נ"נ ואף דמלשון רבינו בפה"מ דכריתות משמע דאין חל עליו כלל שם בב"ח באכילה אך י"ל דזה תליא במש"כ לעיל אם גבי בב"ח ג"כ יש אוסר ונאסר או רק שניהם שוים וזה תליא בפלוגתא דרב ולוי שם ולפי מה דפסק רבינו ז"ל כלוי דשניהם שוים י"ל דעל החלב גם על האכילה עובר משום בב"ח, ועיין בהך דבכורות דף ו' ע"ב ואמאי לא מוקי לה דנ"מ לאסור הבשר ועיין רש"י חולין דף קי"ג ע"ב ד"ה אין איסור דכתבו שם דאם אין איסור חל על איסור לא צריך קרא למעט טמאה ואמאי לא נימא דנ"מ להחלב ועיין שם בתוס' ד"ה קסבר וברש"י שם, אך י"ל דר"ל מדאצטריך שמואל

למעט טמאה ע"כ דאיסור חל על איסור אך באמת כונת רש"י ז"ל כך דאם נימא דאין אחע"א לפי מה דמבואר בהך דמעילה ד' ט"ז ליכא איסור נבלה על בהמה טמאה וכן פסק רבינו לעיל וא"כ שוב יש למעטן מהך דרשא דריה"ג במשנתנו את שאסור משום נבלה אסור משום בב"ח, וזה לא אסור משום נבלה ואם כן לא צריך מיעוט אחר:

הלכה ז

המבשל שליל כו'. אבל המבשל כו'. הנה לפי מש"כ לעיל דדוקא גבי שיליא שיצאתה לחוץ אז הוה פירשא בעלמא אבל בפנים יש עליה שם בשר, והנה כאן הוה מחלוקת אם צריך קרא למעט שיליא או גם בלא קרא וכן גבי שליל הוה ג"כ מחלוקת אם צריך קרא לרבות או גם בלא ריבוי יש עליו שם גדי, ועיין בהך דזבחים ד' ל"ה ע"א מבואר שם דרובא דאינשי לא אכלי ליה ולכך לא חל עליו מחשבת פיגול ע"ש וכן פסק רבינו ומ"מ שם בשר יש עליו דאם פיגל הזבח נתפגלו גם הם, ועיין במש"כ רבינו בהל' פסולי המוקדשים פ' י"ח הל' כ"ג דהוה כאוכל משאר בשר הזבח, וגם נ"מ לעור של שליל דרבינו פסק לעיל פ"ד הל' כ"א דחייבים עליהם גם משום איסור, אם לגבי בב"ח יש עליהם ג"כ שם גדי די"ל דרק גבי נבלה דיש ריבוי לזה בתו"כ ולא לגבי בב"ח, וגם באמת נ"מ לפי מש"כ התוס' בכ"מ בחולין דשם המין ליכא על עובר רק שם הדבר וגם נ"מ בין בן ט' או בן ח' עיין ד' ע"ה ע"א וד' ס"ט ותוס' ד' פ"ט ע"ב וד' צ"ב וד' ק"ג וד' קכ"ו ע"ב ד"ה יכול, ובאמת זה תליא בהך דתמורה ד' י"א ע"ב האומר מה שבמעיה של זו עולה דאסור בעבודה אם משום גדר עבודה הך לאו דלא תעבוד או משום גדר מעילה אף אם נימא דהוא מה"ת ונ"מ אם הקדיש העובר לשלמים עיין רש"י בכורות ד' ט"ו ע"ב מה דאמר שם עוד נ"מ וזה אם יש עליו שם שור או לא, אך לפי מש"כ בהל' א"ב דס"ל לרבינו דאף דקי"ל דעובר ירך אמו הוא מ"מ הוה כמו דאמרינן בהך דמנחות ד' י"ד ע"ב דאם פלגינהו מיפלגי י"ל דלכך ס"ל לרבינו דמחשב לאכול שליל חוץ לזמנו או חוץ למקומו לא הוה פיגול משום דפלגינהו מגוף הבהמה והוה כמו שלא חישב בשעת עבודתו, ונ"מ דנהי דשם פיגול אין עליהם מ"מ פסול מחשבה יש ונ"מ דאם חשב לאכול חצי זית מבשרו וחצי זית מבשר השליל י"ל דשפיר מצטרף לפיגול ולכך רבינו ז"ל בפי"ד מהל' פסולי המוקדשים וכן במשנה דזבחים ד' ל"ה ע"א גבי שליל ושליא וביצת העוף לא נקט כשר רק דלא הוה מחשבת פיגול וגם אפשר לומר דאם חישב שיאכלוהו הכלבים דקי"ל דהוה פיגול אם חישב שיאכלו הכלבים מן השליל או מן השליא י"ל דהוה פיגול כיון דבאמת שם בשר עליהם וכן הך ביצת העוף דפסקינן דגם אם נתפגל העוף אין חייבין עליהם משום פיגול י"ל דמיירי לאחר שנגמרו כמבואר בהך דביצה דף ז' ע"א אבל בשלל

י"ל דאז הוה כמו שליל ושליא ובהכי א"ש לשון רבינו דבפרק י"ד הל' ז' מהל' פסולי המוקדשין נקט שם לשון ביצת העוף ובפרק י"ח הל' כ"ב נקט לשון ביציהם דכאן ר"ל בעודן באשכול ורק מחשבה אין בהם ושם ר"ל בנגמרו ולכך אין בהם חיוב פיגול כלל, ועיין תוס' מנחות דף ע' ע"א ד"ה ביצה ע"ש:

ועיקרי קרנים כו'. ר"ל כמו דאמרינן בחולין ד' קכ"א ע"א מקום שחותכן ויוצא דם ע"ש דמ"מ לאו בשר הוא, ועיין בכורות ד' מ"ד ע"א ע"ש:

הלכה ח

בשר כו'. עיין בהשגות ועיין בה"ה והנה מדברי השגות נראה דאף דחתיכה נ"נ מ"מ אין נאסר רק אם יוכל להיות שגם החלב יכנס לשם וגם מלשון רש"י ז"ל בד"ה מיפלט נראה כן אף דהוא ס"ל בדף קט"ז ע"ב דכל טעם שיוצא ממנו אוסר ועיין בירושלמי פ"א דערלה הלכה ד' גבי אין גידולי איסור מעלין את האיסור מ"מ אין לוקין עליו בכזית רק לפי חשבון דר"ל דכיון דהם עצמן אין עליהם שם ערלה אף דכעת נאסר הכל רק מחמת האיסור שיש בו וה"נ ג"כ ס"ל לרש"י והראב"ד ז"ל כן:

הלכה טו

קיבה שבישלה כו'. ועיין בה"ה, ועיין במש"כ רבינו ז"ל בפרק ב' מהל' טומאת אוכלים הל' כ"ג דמ"מ אם חישב עליו לא בטלה דעתו ומטמא טומאת אוכלים וכ"כ בזה, אך י"ל דלא מחשב חלב רק מכאן ולהבא ואין עליו שם חלב והוה כעין מי רגלים דפקע שם מים מעלין כמש"כ רבינו בהלכות טומאת אוכלים פ"י ה"ב דהוה כמו מי פירות ואין מכשירין ע"ש ועיין בהך דחולין ד' קל"ד ע"ב דזה שייך לכהן בכלל מתנות כהונה וע"ש ברש"י ד' קל"ו ע"ב ולא לכלבך וצ"ל דזה הוה כמו גופה של קיבה וכמו צמר וכ"כ בזה, ועיין במעילה ד' י"ב ע"ב מה דמחלק בין פירשא דאתא מעלמא אף דהוה חיותיה ועיין בהך דנזיר ד' נ"א גבי גלגלין דקמבעיא שם גבי פרש אם הוה כדבר אחר או כעצם הדבר ועיין בירושלמי דע"ז פ"ב דמחלק שם בין פרש לטבעת דאף דפרש ע"ז אסור מ"מ טבעת כיון דלא נשתנה דבר אחר הוא הרי מוכח מדברי הירושלמי כשיטת רבינו דחלב שבתוך הקיבה נשתנה דאל"כ אמאי קיבת עגלי ע"ז אסור בהנאה וצ"ל דהירושלמי ר"ל דלכך פירשא גופה היא משום חיותיה, ועיין ב"ק ד' י"ח ע"ב גבי גללים הואיל ובתר גופא גרירין כגופא דמי. והנה שם בע"ז ד' כ"ט ע"ב ס"ד דר"י דכהן יכול לשורפה חיה אבל לא הודו לו, ועיין שם בירושלמי דשותה בכוס זהום ר"ל כך דהנה בהך דמעילה ד' י"ב ע"ב פליגי שם רש"י ותוס' גבי הך הזבל והפרש דלא נהנין ולא מועלין אם צריך לשלם עכ"פ הקרן והקשו התוס' דא"כ גם גבי היכא דנקט מועלין מדרבנן משלם רק

הקרן כמבואר שם דף ב' ע"ב ע"ש וכ"מ ועיין ברש"י ע"ז ד' כ"ט ע"ב ודו' מ"ב ע"ב בגמ', והנה עיין בירושלמי דיומא פ"ה ה"ז גבי דמים דמשמע שם כשיטת ר"ח בתוס' מנחות ד' נ"ב וכ"מ דפליגי ר"ש ורבנן אם דם בסוף אקדשוהו רבנן ויש בו מעילה גמורה או רק לא נהנין ולא מועלין ועיין בדברי רבינו פ"ב הל' י"א ע"ש בהלכות מעילה ע"ש בהשגות ובתוספתא דמעילה פ"א מבואר לכאורה ג"כ כן, אך באמת כך דהנה עיין מש"כ רבינו ז"ל בפה"מ דגיטין פ"ה על הך מחלוקת דר"י ורבנן אם גזל גמור או רק גזל מפני דרכי שלום פי' שם דנ"מ לענין חומש דהגזל אף דהוי מדבריהם משלם חומש ועל הני לא משלם חומש אבל קרן משלם, וא"כ לכאורה הוה להיפך מהך גמ' דמעילה הנ"ל, וצ"ל כך דעיין בב"מ ד' נ"ה ע"ב דהוה שם מחלוקת גבי תרומת מעשר של דמאי אם משלם חומש זר האוכלה ועיין במעילה ד' ט"ו ע"ב דמבואר שם דיש חומש על תרומת מעשר של דמאי ועיין בירושלמי דמאי פ"א ה"ב דמחלק שם בין פדיון מעשר שני של דמאי ובין אכילת תרומת מעשר של דמאי, ועיין שם בירושלמי פ"ב דערלה ה"א ע"ש, וא"כ מוכח כך דהיכא דמשלם עבור הכפרה צריך לשלם גם בדרבנן חומש והיכא דמשלם עבור הפקעת הקדושה אז בדרבנן א"צ לשלם חומש ותשלום של אכילת הקדש לא הוה גדר כפרה עיין תוס' פסחים ד' כ"ט ע"א וכ"מ ולכך גבי תרומה מבואר בב"מ דף נ"ד ע"ב דגם על חומש צריך להוסיף חומש וגבי הקדש מבעי לן שם על פדיון אם צריך להוסיף חומש וגם גבי מעילה של הקדש הטעם דצריך להוסיף על חומשו חומש משום דזה גדר תחלת הקדש כמבואר בגמ' שם ובדברי רבינו בהל' מעילה פ"א ה"ה ובלא זה הוה אמינא דאין צריך להוסיף חומש על חומש. ובזה יש ליישב מ"ש התוס' פסחים ד' ל"ה ע"ב ד"ה שחילל מאי קמבעיא ליה גבי חומש שיחללו על גבי קרקע עיקר המיעוט הוא גבי חומש, אך באמת שם ר"ל גבי חומש של מעילת הקדש ושם ר"ל גבי חומש של פדיון הקדש, ועיין מש"כ התוס' פסחים ד' כ"ט ע"א דבמקום דליכא קרן וחומש ליכא גם אשם ועיין רש"י מעילה דף ב' ע"ב דכתב שם דחומש בהדי איל אשם מייתי ליה, ועיין הך דכריתות ד' כ"ו ע"ב דמבואר להיפך דחומש בהדי קרן מייתי, ועיין בהך דב"ק ד' ס"ה בהך מחלוקת דר"י ורבנן אם מקשינן קרבן לחומש ע"ש ובהך דב"מ דף ג' ע"ב דקאמר שם חומש וקרבן חדא מלתא היא, ועיין בהך דשבת ד' ס"ט בהך מחלוקת דאביי ורבא גבי תרומה אם חומש במקום קרבן קאי ע"ש, אך באמת כך, גבי קדשי בדה"ב, וכה"ג דהמעילה הוא בשביל הפסד ההקדש אז החומש שייך להקרן אבל היכא דנהנה מקדושת הגוף ומקרבן עיין בהך דמעילה דף ט' ע"ב אז שייך החומש לקרבן וי"ל דאז לא הוה החומש כתחלת הקדש, וכן נ"מ לגבי הקרן דמשלם בעבור מעילה אם הוה כהקדש

שני דאין מוסיפין עליו חומש או כמו הקדש ראשון, ועיין רש"י ב"ק ד' ק"י דמשמע שם דחומש מעכב הכפרה רק דלא מעכב שלא יוכלו להקריב האשם קודם, וע"ש ד' ק"ד ע"ב אלמא חומש ממונא הוא ר"ל דאמאי א"צ להוליך אחריו ושם ד' ס"ה ע"א ברש"י ד"ה משלם דכתב דחומש כפרה דשבועה הוא ועיין מש"כ רבינו בהל' גזילה פ"ז ה"ח והל' י"ב דמשמע שם דרק לאחר שהחזיר הקרן לבעלים אז נעשה החומש קרן ועיין תוס' ב"ק ד' ק"ד ע"ב דלא ס"ל כן, אך באמת בירושלמי שם הוה זה מחלוקת ע"ש, ועיין בהך דב"מ ד' מ"ג ע"ב ע"ש והנה בזה נ"מ ג"כ דהרי מבואר ב"ק ד' קי"א דצריך להביא הקרן קודם הקרבן ע"ש ובהך משנה דכריתות ד' כ"ו ע"ב לא משמע כן דקתני גבי שני אילים לחולין יקרב לאשמו קודם ועיין בלשון רבינו פ"א מהל' מעילה ה"ה, ועיין בהך דכריתות ד' כ"ב ע"א בהך מחלוקת דר"ט ור"ע וברש"י שם שכתב שם והמעות יפלו לנדבה לקיץ המזבח ע"ש וזה תליא בהך דבכורות ד' י"ב ע"ב וד' מ"ז ע"ב ובדברי הירושלמי פ"ו דתרומות ה"א דהיכא דעל פי דין א"צ ליתן אם הוה כמו שנתן או רק דא"צ ליתן וע"ש דף ט' ע"ב בתוס' ד"ה לאפקועי וכמו דאמרינן שם ד' י"ב ע"ב דגם למ"ד דצריך שיבוא ליד כהן מ"מ בספק הוה כמו שבא וכן בהך דדף מ"ז ע"ב גבי אם מת האב לאחר ל' אם הוה כמו שנתן או רק שהוא פטור ונ"מ לשיטת ר"ע שם ד' מ"ט ע"א גבי מת הבן ביום ל' דמספקא ליה אם כלפניו או כלאחריו לגבי פדיון הבן היאך הוה דינו גבי בן חלל ומת האב ביום ל' אם נפטר הבן ע"י זה אם נימא דהפטור של ספק הוה כמו תשלום או פטור בעלמא, ועיין בהך דב"ב ד' קכ"ו ע"א בהך דמלוה שעמו פלגי ע"ש ברשב"ם והטעם דמזכה נכסיו כדי שע"י זה יטול הוא חלק בכורה וה"נ כן, אך אם נימא דספק אינו מוטל בגדר חיוב כלל לא שייך זה. והנה עיין בדברי רבינו בהל' גנבה פרק ב' ה"א גבי גנב נכסי הקדש היכא שלא מעל מ"מ משלם הקרן וכן הוא בתוספתא דב"ק ועיין רש"י חולין ד' פ"א ע"ב ד"ה ר"י כגון אכל מעשר שני של חבירו בגבולין ואף דשם לד"ה ממון גבוה הוא ועיין קדושין ד' נ"ג ע"ב ובתוס' ובכורות דף ט' ובירושלמי פרק ג' דכתובות גבי מ"מ הפסידו ממון ועיין בכורות ד' י"א ע"א גבי הגונב פטר חמור של חבירו ובירושלמי קדושין פ"ב ה"ט, ועיין במש"כ רבינו ז"ל בפה"מ משקלים פ"ז ה"ד גבי בהמה שנמצאת בירושלים דאם אח"כ בא בעליו צריך לשלם לו הקרן ע"ש. אך באמת הוא כך דיש ב' מיני תשלומין להקדש אחד שהתשלום יהיה הקדש תחת הראשון והב' רק שלא יהיה להקדש הפסד וגם שלא ירויח מהקדש ועיין בהך מחלוקת דר' וראב"ש בירושלמי דמעשר שני פ"א הובא בדברי רבינו בהל' מעש"ש פ' י"ז הל' כ' גבי האוכל מעש"ש בתורת חולין ועיין בתוספתא דשקלים פ"ג גבי האוכל בשר ק"ק לאחר זריקת דמן דיש שם מחלוקת אם משלם קרן וחומש

ע"ש ור"ל שצריך התשלום הזה להקדישו לשמים, ועיין בהך דכריתות ד' י"ח ע"ב דהוה מחלוקת אם גבי הקדש שייך ג"כ דין ממון, ועיין במנחות דף צ' גבי מספק סלתות ע"ש וכן בהך דתמורה ד' כ"ז גבי הך דצריך לעשות דמים דהוה מחלוקת אם מדאורייתא אם מדרבנן ע"ש ובב"מ, ועיין בירושלמי כתובות פ' י"א ה"ד דאמר שם מה פליגין להביא מעילה ע"ש דר"י אמר מביא ור"ל על הדמים שהוא מוסיף אם צריך להקדישן והוה כמו הקדש ראשון ואם אינו מקדישם לא קדשו או דאין צריך להקדישם וחל עליהם הקדושה משום הפדיון גם יש לפרש דר"ל דאף דקי"ל כשמואל דהקדש של מנה שחיללו על ש"פ מחולל מ"מ ס"ל דמעל דמ"מ ע"י יצא הקדש של מאה מנה לחולין וא"כ צריך לשלם קרן וחומש מחמת מעילה ויהיה זה תליא במש"כ לעיל אם התשלומין הוא מחמת הדין או משום הפקעת ההקדש, וגם נ"מ למש"כ לעיל גבי חומש גבי שדה אחוזה דקי"ל דפודה בנ' שקל אם זה הוא שהתורה שמה אותה בכך או שהתורה אמרה שלא יפקע קדושתה רק ע"י נ' סלע ועיין בהך דב"מ ד' ס"ח ע"א דמשמע שם דהוה גזיה"כ דדמיה בכך ובאמת זה תליא בהך בעיא דר"א בערכין דף ה' ע"א אם הקדיש שדה אחוזה למזבח בכמה הוא פודה אותה ע"ש, ונ"מ אם גם בה שייך הך דשמואל גבי חילל שוה מנה על ש"פ, ועיין בהך דתמורה ד' כ"ז ע"ב בהך דעולא דאמר ל"ש אלא דשמוה בתרי וע"ש בתוס' ד"ה לא מה דהקשו דהא מבואר בסנהדרין דמעכב עשרה או ג', אך באמת כך דיש לחלק בין היכא דמחלל קדשי מזבח כמו הך דתמורה הנ"ל דשם העיקר לא הוקדש לדמים רק קרבן רק כשנעשה בעל מום צריך לחללו על דמים ולהביא קרבן אחר משא"כ בקדשי בדה"ב דהעיקר הוא קדושת הדמים ושם מעכב השומא מה"ת ולכך מבואר בכריתות ד' י"ג ע"ב דשתוי לא מהני לזה ע"ש גם י"ל כמו דאמרינן בירושלמי דב"ק פ"א דשומא די עפ"י שנים רק שיהיה בפני ב"ד ע"ש בהל' ג' ועיין בב"ב ד' ק"ז ע"ב ובע"ז ד' ע"ב ע"א דהוה גדר פשרה ומש"כ התוס' סנהדרין דף ו' ע"א ד"ה בצוע ובהך דב"מ ד' ל"ב אם השומא צריך ע"י ב"ד או רק צריך בפני ב"ד ועיין בהך דסנהדרין ד' י"ד ע"ב גבי מעש"ש ונטע רבעי שצריך ג' אם הוה בגדר ב"ד או בגדר שומא ומש"כ הר"ש בפ"ה דמעש"ש מ"ה דמחלק דגבי נטע רבעי צריך ב"ד וגבי מעש"ש צריך רק שומא והטעם י"ל כשיטת הגאונים עיין לקמן בדברי רבינו פ"י הל' י"ח דיש בנטע רבעי שני מיני פדיונות אחד להפקיע הקדושה בלבד ואחד לחללו על המעות ונ"מ דאף אם רוצה לאוכלם בירושלים מ"מ צריך חילול וזה בגדר פדיון וזה בגדר חילול ונ"מ דלזה צריך כסף צורי דוקא ולזה די גם בפירות ועיין מש"כ לקמן בפ"י בזה ובדברי רבינו בהל' מעשר שני פ"ד ע"ש, וגם גבי הקדש בה"ב י"ל דדי בשנים רק שיפדו אותם בפני עשרה וזה הוה גדר העמדה וגבי

קדשי מזבח צריך העמדה לראות את המים כמו גבי בכור ועיין זבחים ד' ק"ד וביצה ד' כ"ז ועיין בהך דכתובות ד' ק"ה ע"א גבי מבקרי מומין ובהך דערכין דף ד' בתוס' ד"ה ולא ומש"כ רבינו ז"ל בהל' אסורי מזבח פ"ו ה"ד ע"ש ועיין בהך דמעילה ד' י"ב גבי עופות ובמש"כ רבינו ז"ל בהל' ערכין פ"ה הל' ט' דזה לא הוה בגדר מום רק בגדר פסול ולכך לא שייך בו פדיון עוד י"ל דנ"מ אם שמו הדבר של ההקדש או ששמו הדבר שנותן אותה עבור ההקדש ואף דבסנהדרין ד' ט"ו ע"א מבואר שם דאין נ"מ אך שם קאמר הטעם משום חשש טעות וזה לא הוה רק גדר ממון ולא איסור וגם י"ל דגבי ערכין שאני דכיון דכ"ז דלא אתו ליד גיזבר אין עליהם שם הקדש כלל כמבואר בחולין ד' קל"ט לכך בעי ג' על זה ג"כ משא"כ גבי הקדש דתיכף שחילל מיד בא ליד הקדש וכל היכא דאיתא בי גזא כו' כמבואר בחולין שם וכ"מ בזה י"ל דא"צ, ועי' בערכין ד' כ"ז ע"ב מוכח שם ג"כ דאין מעכב העשרה ועי' בערכין ד' י"ז ע"ב. והנה הך דערכה כערכי עלי שם הוה לא בגדר שומא רק בגדר פסק ועי' מש"כ רבינו פ"א הל' כ"א ע"ש בהשגות ופ"ג הל' א' ע"ש ושם דף ו' ע"ב גבי היוצא ליהרג ושם דף ד' ע"א וגבי גוסס דאמר לאו בר העמדה והערכה וע"ש דף ז' ע"ב בתוס' ד"ה בעידניה וד' י"ז ע"ב וברש"י ד' כ"ד ע"א מבואר שם דאזלינן בתר העמדה בדין ולא בשעת נתינה ומהך דדף ז' ע"ב וד' י"ז ע"ב משמע להיפך דאזלינן בתר נתינה ועיין בתוספתא ערכין פ"א משמע ג"כ דאזלינן בתר נתינה, אך באמת נ"מ בין הוא שהעריך עצמו דאז הוה ההערכה בגדר גוף ובין אם העריך אחרים אז לא הוה הערכה בעצם ובזה א"ש שינוי הלשון בין הך דכתובות ד' ל"ז ע"ב גבי היוצא ליהרג ואמר אחר ערכו עלי ובערכין שם אמר ערכי והטעם דכאן בערכין הערכה הוה בעצם ולכך כיון דיוצא ליהרג לא שייך בו גדר פדיון והערכה דאין את מי לפדות ולהעריך וכן הטעם גבי גוסס לא משום דאין לו כח להעמידו כמ"ש רש"י ותוס' שם דף ד' וסוטה דף כ"ז רק משום שאין מי להעמיד כיון דלמיתה קאי ועיין בפסחים דף צ"ח ע"א כגון שהיה אביו גוסס ובתוס' עירובין ד' ס"ו ע"א בהגה"ה גבי גוסס ובזה א"ש מש"כ רש"י בנזיר ד' ס"ב ע"ב ד"ה אלא דאין ערך לעבד מפני שאין גופו קנוי לו והוא תמוה דהא מפורש בריש פ"ק דערכין דיש לו גדר ערך ע"ש. אך באמת כך דנהי דאין גופו קנוי לו מ"מ לא גרע מאם העריך אחר אך נ"מ כמש"כ דבעצמו יש העמדה בעצם הגוף ובאחר לא ועיין במש"כ רבינו בפ"ב מהלכות נזירות הל' י"ח, ועיין בערכין ד' י"ח ע"א שיתן כזמן הערך וזה נ"מ אם ר"ל בזמן שאמר ערכי או בזמן שהעמידוהו וע' בלשון רבינו שם אך זה נ"מ בין אם העריך אחר דאז אזלינן בתר האמירה ובין אם העריך עצמו דאז אזלינן בתר העמדה אך אם יש מי להעמיד, ונ"מ ג"כ אם עבד אמר דמי עלי אם אזלינן בתר דמים שקצבה להם

תורה דזה לא גרע מהך דאמרינן בערכין ד' י"ט ע"ב גבי אמדוהו אומד של נזקין ע"ש ושם דף ה' ע"א גבי שדה אחוזה, אך יהיה זה תליא אם מה שהתורה שמתה דמי עבד לשקלים אם הוא קנס גדר דמים או גדר דין ועיין בירושלמי ספ"ג דכתובות אם כל דמי העבד קנס או יותר מדמיו, ועיין תוס' ב"ק ד' מ"ב ע"ב ד"ה נקי אם זה הוי גדר דמים של עבד או רק דין ושם ד' כ"ד ע"א ד"ה השתא ע"ש, וגם י"ל דזה תליא בהך דב"ק דף מ' אם כופר דמי ניזק או דמי מזיק, ועוד נ"מ לענין חומש דשדה אחוזה כמבואר בערכין ד' כ"ה וע"ש בתוס' ד' כ"ז ע"א ד"ה המקדיש אם צריך ליתן החומש לפי מה ששמתה תורה וכמש"כ רבינו בפ"ד מהל' ערכין הל' ה' או רק כפי שויה וכמו דאמרינן שם ד' כ"ז ע"ב אין מוסיפין חומש על עילויו של זה ע"ש וזה יהיה נ"מ אם נימא שהתורה שמה שויה של שדה אחוזה בכך, או רק גזיה"כ וכמש"כ. עוד יש לומר דבאמת אף לדידן דקי"ל כשמואל דחילל על שוה פרוטה מחולל זה לא שישום אותה בש"פ רק השומא צריך להיות כדינו רק הוא אם חיללו על ש"פ מחולל, וזהו ר"ל הך דב"מ ד' נ"ז ע"א אימר דאמר שמואל דיעבד אבל לכתחלה מי אמר ע"ש ר"ל דהשומא יהיה כדין והוא עבר על זה וחיללו על ש"פ, ועיין במש"כ רבינו בפ"ז מהל' ערכין הלכה י"א אין פודין אכסרה ובהך דב"מ ד' נ"ה ורבינו מפרש שם דהך דב"מ ר"ל דפרה של חולין היתה יפה משל הקדש ונ"מ דאם ר"ל דמקבל עליו את ההקדש ששוה כך וכך ויכול לומר לדידי שוה לי וא"כ תפס הפדיון לגמרי והוה כהקדש שני דאין צריך להוסיף חומש משא"כ ברישא הוי מה שהשניה יפה יותר כמו שמקדיש בראשונה וכמו דאמרינן בירושלמי מעשר שני פ"ד ה"ג וא"כ הוה הקדש ראשון וצריך להוסיף עליו חומש וא"ש שם לשון הגמ' ולשון רבינו, ועיין במעשר שני פ"ד מ"ג ובתוספתא דמעשר שני שם. והנה באמת זהו ג"כ כוונת התוס' בתמורה ד' כ"ז ובמנחות ד' ע"א ע"ב דרק בעלים יכולים לפדות בש"פ והוא כך דעיין בהך דבכורות ד' כ"ה ע"א לכאורה מבואר להיפך דמבואר שם גבי פרה אדומה דג"כ סגי לחללה על ש"פ אף דשם לא שייך גדר בעלים אך י"ל דגיזבר וב"ד הוי בעלים דפ"א, ועיין בירושלמי תרומות פ"א הל' א' ומעשרות פ"ה הל' ו' דהוה מחלוקת אם גיזבר כבעלים או לא, ועי' בקדושין ד' כ"ז גבי ר"ע ידו כיד עניים כו', ובירושלמי פ"ד דפאה הל' ו' יד הפרנס כיד העני, ועי' בשביעית פ"י בהך מחלוקת אם כותבין פרוזבול על נכסי אפטרופוס ועיין ב"ק ד' ל"ט ע"ב אם שייך באפוטרופוס רשות משנה ובדברי רבינו שם בהלכות נזקי ממון דאף דפסק בפ' ד' דרשות משנה מ"מ גבי אפוטרופוס לא פסק כן בפ"ו, ומה דבגמ' אמר דר"י ס"ל רשות אינו משנה י"ל משום דר"י ס"ל בירושלמי הנ"ל דגיזבר כאחר דמי, ועיין בהך דתמורה דף כ' ע"א גבי כה"ג שהפריש פרה דמשמע שם קצת דכה"ג מיקרי

כמו בעלים דפרה ע"ש ועיין יומא ד' מ"ב ע"א ובתוספתא סנהדרין פ"ב משמע דגבי פרה מוכרח שיהיה כה"ג, אך באמת כך דהנה עיין בקדושין ד' כ"ט ע"א גבי משכו במנה כו' מ"ט ונתן הכסף כו', והנה באמת ל"ל למימר זה הוה ליה למימר דבלא פדיית כסף לא פקע ההקדש אך כך דגבי הקדש יש איסור וממון ותיכף שחילל ההקדש על הכסף פקע האיסור אך הפודה לא קנה אותו עד שיתן הכסף להגיזבר ועי' בחולין ד' קל"ט ע"א לפי שמצינו כו' אינן חייבין כו' וע"ש בתוס' ד"ה לפי, ועי' ברמב"ם בהל' ערכין פ"ז הל' י"ג דדייק ונתן הדמים לא בפדייה לבד אף דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא מ"מ אין הדבר בעצם קנוי לו עד שיתן הדמים להגיזבר, ועיין מש"כ רש"י סוכה דף מ' ע"ב ד"ה קודש, ועיין מש"כ התוס' ישנים יומא ד' ס"ב ע"א ד"ה ולקיחתו דכתב שם התוס' כגון שעשה שליח לקבל המעות ומה צריך שליח הא תיכף שמחלל המעות של ההקדש על השעירים תיכף נעשו השעירים קודש והמעות חול, אך זה רק לאיסור הקדש אבל לממון הקדש דהא גבי שעירים צריך חסריה בממונו כמבואר בשבועות ד' י"ד ע"א ולזה צריך שיבואו המעות ליד הבעלים, ועיין בתוספתא מנחות פ"ח גבי שומרי ספיחין, ועיין בזה בהך דערכין ד' כ"ג ע"ב גבי בע"ח ולשיטת רבינו דס"ל שם בפ"ז הל' י"ו דס"ל דהוה הקדש גמור מן הדין רק לאיסור ולא לממון ולכך די בפרוטה רק משום שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון צריך דינר וכן מבואר בירושלמי פ"ח דכתובות הל' י' ע"ש וכן ס"ל להראב"ד ז"ל בהלכות מעשה הקרבנות פ' ט"ו הל' ז' גבי האומר דמי פרה זו כו' דכתב שם ונ"ל שהפדיון כ"ש ר"ל שאין כאן דין ממון הקדש רק איסור הקדש, ועיין בירושלמי פ"ג דקדושין דהוה מחלוקת שם אם בתוך ל' יש על הדמים קרבן מעילה, ועיין בירושלמי פ"ז דב"ק דמבעי שם אם פדיון הוה כמו גדר מקח מן ההקדש או רק סילוק איסור של הקדש ועי' תוס' שם ד' ע"ו ע"א ובהך דתמורה ד' ל"ב ע"א ד"ה מקדישין, אך באמת כך דגבי בעלים עצמן אם פודין אז הוה רק סילוק האיסור דעדיין שם בעליו עליו כיון דהוא צריך להוסיף חומש ועי' בירוש' פ"א דמעשרות אף ידי הבעלים לא יצאה מאחר שאומרים לו פדה אתה ראשון ועי' ב"ק ד' ס"ט ע"ב גבי הך דר"מ לענין פדייה אוקמי רחמנא ברשותיה כו', וזהו כונת רבינו ז"ל בהלכות מעשר שני פרק ז' הי"ח ואעפ"י כן אם פדה מוסיף חומש ע"ש בהשגות דהקשה מאי קמ"ל אך דקמ"ל זה דלא נימא כיון דקיי"ל מעש"ש ממון גבוה הוא לא מקרי הבהמה שקנה שלו וא"צ להוסיף חומש על השלמים קמ"ל וכעין הך דב"ק הנ"ל, ועיין במנחות ד' פ"ב ע"א בהך מחלוקת דהמתפיס מעות מעש"ש לשלמים אם חל עליהם שם שלמים ע"ש, ועיין בירושלמי פ"א דמעש"ש אם בלקיחתה לשם שלמים פקע מהם שם מעש"ש ע"ש ואכמ"ל נמצא כך דהבעלים

עצמם מיד שחיללו ההקדש על המעות מיד שייך הדבר להבעלים וא"צ נתינת מעות להגיזבר, וזהו כונת הירושלמי בקדושין פ"א ה"ו פדה מן ההקדש במנה ולא הספיק להביא מנה עד שעמד במאתים ר"ל שחילל ההקדש על מנה ועדיין לא נתן להגיזבר ויליף לה מקרא ויסף חמישית כו' הא אם יוסיף הרי הוא קם כו' אף דהחומש אינו מעכב כמבואר בכ"מ אך ר"ל כך דמי שצריך להוסיף חומש דהיינו בעלים דלא יצא ההקדש מרשותו לגמרי רק איסור הקדש עליו כמש"כ מיד שפדה הרי הוא שלו אף שלא נתן המעות לגיזבר ובזה אין הפודה כלקוח כמבואר בירושלמי דב"ק הנ"ל ואף אם לאחר העמדה והערכה פדה אותה רק בפרוטה הוה ג"כ שלו משא"כ באחר אז לקנות הדבר צריך שיבוא המעות ליד גיזבר וגם בשוויין דנהי דאיסור הקדש פקע ממון הקדש עדיין לא פקע ומ"מ נ"מ דהמותר די שיתן להקדש קרקע וכדומה דברים שאינו יכול לחללו עליהם וזהו כונת הגמ' ברכות ד' מ"ז ע"ב הקדש שחיללו ע"ג קרקע כו' ולא פדה בכסף כו' ר"ל דאם מתחלה פדאו בפרוטה אז עבור המותר יכול ליתן קרקע דבקרקע פקע ממון ההקדש ובפרוטה פקע איסור ההקדש, ועיין בתרומות פ"ו מ"ה דחכמים מתירים לשלם עבור תרומה שאכל בשוגג בהקדש שנפדה ע"י קרקע ר"ל דאז ממון ההקדש פקע ורק האיסור נשאר והוה כמו בעלים ואז יהיה די בפרוטה והוה כמו הך דערכין ד' כ"ג ע"ב הנ"ל וד' כ"ט ע"א גבי המקדיש בזמה"ז דאז ג"כ ליכא ממון רק איסור ודי בפרוטה רק לפרסומי מלתא בעי דינר וכמבואר בירושלמי פ"ח דכתובות הנ"ל וא"כ א"ש הך דבכורות ד' כ"ה הנ"ל גבי פרה אדומה ומעילה דף י"ד ע"ב דמבואר דאף בלא בעלים די בפרוטה דשם אין נ"מ כלל לממון הקדש דהא חוזר וקדוש רק משום איסור בזה די לכ"ע בפרוטה. ועוד נ"מ דהנה לפי מש"כ דלא דשמין ההקדש בפרוטה רק שמין ההקדש בשויה והוא מחללו על פרוטה דהנה אנן קיי"ל ב"מ ד' נ"ג ע"ב וד' נ"ה ע"א וערכין ד' כ"ז דבעי שיהא בחומשו פרוטה ע"ש וכן פסק רבינו בפ"ה מהל' ערכין ובהל' מעש"ש פ"ה רק שם פסק דאין מוסיף עליו חומש אם אין בחומשו ש"פ. הנה עיין במעילה ד' כ"א ע"א דמבואר שם דיכול לפדות לכתחלה בש"פ ע"ש וכן פסק רבינו בהל' מעילה. אך באמת כך דהנה רבינו ז"ל בהל' מעש"ש פ"ב ס"ל בהל' ט' דמעש"ש שאין בחומשו פרוטה הקדושה שיש עליו הוא רק מדרבנן ע"ש דמפרש כן דברי הגמ' דב"מ ד' נ"ג ע"א דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי לא כפי' רש"י משום תערובות. והנה גבי הקדש אם הקדיש דבר שצריך לפדות כ"ז שאין בחומשו פרוטה אם היה מתחלה כן לא חל עליו הקדושה מה"ת להיות בגדר פדיון משום הך דאמרינן בערכין ד' כ"ד אין להקדש אלא מקומו ושעתו, ואף דהא אמרינן בירושלמי פ"ה דתרומות ה"א דבמקום שאין עליו מקח

כלל לא אמרינן זה, זה רק אם בשעת ההקדש היה שוה רק אח"כ הוזל אבל אם מתחלה כן לא, וזה ר"ל רבינו ז"ל בפה"מ דמס' מעילה פ"ג על הך דערבה של הקדש דפי' שם דמשום דאינה ראויה לשום דבר אין בה מעילה כו' ע"ש אף דיכול לעשות ממנו איזה דבר מ"מ גבי הקדש לא שייך זה דאין להקדש כו', ועיין בגיטין ד' כ' גבי מה דאמר שם גבי עלה של זית שאני התם דחזי לאצטרופי. וכן מבואר בירושלמי פ"א דקדושין ה"א דראוי להשלים עליו לא ר"ל מחמת דאם ישלים עוד עלין יהיה שוה עבור עלין אחרים זה אינו דמ"מ הוא עצמו אינו שוה רק ר"ל דע"י צירוף אחרים ויעשה כלי יהיה גם בעלה עצמה פרוטה וכעין זה אמרינן בירושלמי דמעש"ש פ"ד ה"א ע"י זה וע"י זה נמכר ביוקר ע"ש אבל לענין הקדש לא שייך זה כמש"כ, ועיין בירושלמי פסחים פ"ב ה"ג גם שם ראוי להשלים גם בפחות מש"פ. אך כל זה בהקדש שצריך לשום ולעשות העמדה והערכה אז לא חל עליו הקדושה מה"ת היכא שאין בחומשו פרוטה ועיין ב"מ דף נ"ה לרבות פחות מש"פ ובירוש' פ"ב דפסחים הנהנה וכו' ועיין בגיטין דף י"ב ע"ב במחלוקת דרש"י ותוס' גבי עבד ע"ש ועיין בכריתות ד' י' ע"ב לאו אורח ארעא כו' אבל במעות הקדש עצמן דאין צריך העמדה והערכה שם שייך גדר פדיון אף בפרוטה. ובזה א"ש דשם מיירי במעות הקדש ואף דשם במשנה נקט נוטל כו' או כלי אך כ"כ לעיל דגבי שומא לעלויה להקדש כמו הך דסנהדרין ד' ט"ו זה לא מעכב כאן, ועיין בדברי רבינו בהל' מעילה פ"ז ה"ו דמבואר דס"ל דלחלל הקדש על כלי לא בעי שיהיה הכלי ש"פ וכמו גבי טענה בשבועות ד' מ' ע"ב ע"ש. וכן אם הדבר שוה הרבה אף שהוא מחלל רק על פרוטה די בזה כיון דהעמדה והערכה על ההקדש הוה כדין ודלא כמש"כ התוס' גיטין ד' ס"ה ע"א דלדידן בעי ד' פרוטות, וה"נ ר"ל גבי פרש של מוקדשין במעילה ד' י"ב דהתשלומין לא הוי רק בגדר מכירה כמבואר בירושלמי דיומא פ"ה הנ"ל וא"כ יכול לשלם אם ירצה גם קרקע ושארי דברים אף שאינם ראוים לחלל עליהם הקדש וכן צריך להקדיש התשלומין וכמש"כ. והנה באמת גבי פרש וחלב של קיבת ע"ז אם ר"ל דמיירי בעגלי תקרובת ע"ז ומשום דגם הוא קרב לע"ז וכמש"כ רבינו בהל' ע"ז פ"ז ה"ג וזה ר"ל הגמ' דניחא ליה בנפחא, ועיין בירושלמי דע"ז פ"ב, או משום שהוא כמו גוף הדבר, ונ"מ לאם עשה בע"ח חליפין לע"ז דאסורים אם גם פרשיהן אסור מה שאכל אח"כ. אך י"ל דזה נ"מ מה דאמר שם ואב"א קרא ועיין מש"כ רבינו לעיל פ"ה מהל' אישות ה"ב דשם נקט הטעם משום קרא דולא ידבק ע"ש ונ"מ לכה"ג. אך י"ל דכיון דרבינו ס"ל בהל' ע"ז פ"ח ה"ג דיד של ע"ז אסור וא"כ כיון דזה נמי הוי כמו יד לע"ז כיון דחיותיה היא כמבואר במעילה דף י"ב הנ"ל נאסר והוי כמו הך דמעש"ש פ"ג גבי המשאיל קנקנים למעש"ש

וכמש"כ שם ולכך י"ל דלכך גם במתנות כהונה שייך חלב הקיבה לכהנים ג"כ משום זה משום דהוה כמו גוף וא"כ לפי"ז קשה דאמאי לא נימא דיהיה עכ"פ עליו מעילה דרבנן ובגדר מעילה בשלמא הך דפרש וזבל באמת נראה מדברי רבינו בהל' מעילה פ"ה דהך דלא נהנין הוא רק מחמת החצר שהוא של הקדש ע"ש אך מגמ' דילן לא משמע כן וכן גבי חלב קשה, אך י"ל דלכך קאמר בירושלמי פ"ב דע"ז הנ"ל דשותה אותה בכוס זהום ור"ל דכיון דמאיס לא גזרי ביה מעילה וכעין דאמרינן במעילה ד' ג' ועיין תוס' מנחות ד' נ"ב ע"א ע"ש וזהו ג"כ כונת הירושלמי מעש"ש פ"ג ה"ט מה דאמר שם על הך דחמורה מועלין בה ובחלבה והקשה והרי חלב כמותה הוא ר"ל דלאו בר העמדה והערכה וכל דבר שהוא טעון פדיון ר"ל שיש לו פדיון מועלין בו וזה אין לו פדיון מחמת דלאו בר העמדה הוא עיין בתוס' שם ודו' ט"ו ע"א וחולין ד' קל"ה ע"א גבי גיזה ותוס' בכורות ד' כ"ו ע"א גבי התולש צמר ע"ש, ואמר שם אם תפתרינהו לשם הלכות מיתה ר"ל דהוה כמו חטאות המתות דמועלין בהן מדרבנן אף דאין להם פדיון ותירץ לית יכיל דטענינן חמור ר"ל וחמור מאוס כמבואר בחולין ד' ע"ז ובכורות ד' ז' ע"ב א"כ לית בהו מעילה מדרבנן וכמש"כ וה"נ ר"ל כאן גבי חלב ופרש וא"ש:

השמטהואף דבירושלמי פסחים פ"ב ה"ג אמר שם ר"י בעי הנהנה מן ההקדש פחות משוה פרוטה כו' ור"ל במזיד אם צריך לשלם קרן ופשט שם מהך ברייתא המובא בבבא מציעא דף נ"ה ע"ב דגבי שוגג מרבינן פחות משוה פרוטה להשבון וס"ל דגם במזיד כן, וכן פסק רבינו בהלכות מעילה פרק ז' הלכה ח' והקשה שם אמאי גבי חמץ פטור כמבואר במשנה ותירץ דאינו ראוי להשלים. והנה באמת גבי תרומה מבואר בגמ' פסחים דף ל"ב ע"ב דאם לית בו כזית ואין בו שוה פרוטה אין צריך לשלם אפילו קרן, ועיין בדברי רבינו פרק י' מהלכות תרומות הלכה כ"ד ע"ש וצ"ל דירושלמי דפסחים הנ"ל מיירי וכן הך דבבא מציעא דף נ"ה דבשעה שהקדישה היה בה שוה פרוטה ועיין בירושלמי מעשר שני פרק א' הלכה ב' דאמר שם גבי פחות משוה פרוטה אין אומרים לו ליתן אבל אם היה שוה פרוטה מעיקרו אומרים לו ליתן ולכך גם בהקדש כן ול"ש בשוגג ול"ש במזיד, ובאמת גבי הך דמשנה דפסחים דף ל"א ע"ב בהך דהאוכל תרומת חמץ י"ל דמיירי עד שלא הגיע ליד כהן ובשוגג מכל מקום צריך להפריש קרן וחומש דהא יכול להשהותו לדידן דס"ל דטובת הנאה אינה ממון כמבואר שם דף מ"ו ולכך חייב משום דבר הגורם לממון לדידן דאחר הפסח מותר ע"ש דף כ"ט, אבל במזיד אף אם נימא דהמזיק מתנות כהונה חייב גבי תרומה עיין חולין דף ק"ל ע"ב מכל מקום כאן פטור דעכשיו לא שייך בו גדר מתנות כהונה, אבל אם בא ליד כהן י"ל דלפי דמים משלם וכמבואר שם דף

ל"ב ואז אף בשוגג פטור ולכך מבואר בתוספתא דפסחים פרק א' דאם אכל חמץ של הקדש משלם קרן וחומש ושל תרומה פטור ור"ל דמיירי בתרומה שבא ליד כהן ועיין בר"ש ריש פרק ז' דתרומות ומה דאמרינן בגמ' שם דף ל"ב חמץ בפסח בר דמים הוא משום דאיירי בבא ליד כהן, ואף דא"כ גם לריה"ג לא יהיה צריך לשלם לו משום הך דבבא קמא דף צ"ח ע"ב דהכל מצווין עליו לבערו זה רק אם האחר קיים המצוה דהיינו שביערו אבל אם אכלו צריך לשלם ואף דהוא צריך לבערו, ועיין תוס' שם דף כ"ח ע"ב ודף כ"ט ע"ב. אך באמת י"ל דכיון דע"כ צריך לבערו פקע שם בעלים ממנו אף אם מותר בהנאה ועיין תוס' סנהדרין דף פ"א ע"א גבי שור הנסקל, ובהך דבבא קמא דף ע"ז ע"ב גבי קדשים דאמר שם דכי מזבין קדשים לא הוה מכירה והוא גם כן משום דלא הוה בעלים, ועיין תוס' שם דף ס"ו ע"ב ד"ה דגזל, ועיין תוס' כתובות דף ל"ג ע"ב ד"ה גנב ע"ש ובאמת לכך אמרינן בקדושין דף נ"ו ע"ב דהמקדש בציפורי מצורע ומשמע אף במשולחת וכמו שכתבו התוס' שם דף נ"ז ע"א ד"ה משעת ורבינו לא ס"ל כשיטת התוס' רק דמשולחת מותרת לגמרי ומכל מקום לא הוי קדושין כיון דע"כ צריך לשלחה פקע שם בעלים ממנה, וגם הירושלמי ס"ל בפסחים שם דהך משנה מיירי בתרומה שלא הגיע ליד כהן והך דמבואר דמשלם קרן ר"ל לשבט או י"ל דמפריש ואחר כך יכול למוכרה לכהן. וזהו מה דאמר שם הך דר' בון בר"ח בעי האוכל תרומת חמץ בפסח למי משלם ור"ל דתליא בהך דר"י ור"ל אם היכא דליכא גדר ממונות דהיינו שאכל תרומה של אבי אמו כהן ונפלה לו בירושה אם צריך ליתנה לשבט או די במה שמפרישה ויכול אחר כך למוכרה, ואחר כך דחה דכאן שאני משום דיש בה הנאה ור"ל קודם נתינה לכהן דמכל מקום כיון דיכול להשהותה לאחר הפסח ואחר כך ליתנה אם אכלה צריך לשלם קרן וחומש לשבט, או אפשר דר"ל דאף דבא ליד כהן מכל מקום כיון דאסור בהנאה פקע שם בעלים ממנה ועיין מה שכתבו התוס' פסחים ד' ל"ב ע"א ד"ה דבר מש"כ שם דלראב"י דאסר בהנאה אפילו היתה לה שעת הכושר אין כאן נתינה ע"ש, ואף דיכול ליתנה אחר הפסח וכ"ז שלא נתנה לא עבר לדידן. אך י"ל כיון דכבר נתחמצה קודם קריית תשלומי תרומה שוב לא מהני מה שקורא לה שם תשלומי תרומה, ועיין בירושלמי פרק א' הלכה ד' דגם בשה חמישית אין עליה שם תרומה, וע"ש בפ"ב דגם בהקדש אם הקדישו לאחר ביעורו צריך לבערו ואתיא אף לריה"ג דס"ל דמותר בהנאה מכל מקום כיון שכבר חל עליו חובת ביעור שוב לא מצי לאפקועי ונ"מ לשיטת הירושלמי פרק א' דתרומות דיכול לתרום כרי של הפקר אף שלא זכה בו ואם היה חמץ ותרמו בפסח מהו כיון דעליו אינו עובר. וכן אם יכול לשלם ממנו על תרומה שאכל, ועיין בירושלמי פרק ו' דתרומות אם

יכול לשלם מפירות הפקר דמוכח שם דיכול ע"ש במשנה ה' ובירושלמי שם בהך דר"י ור"ל דרק משום דאין בהם זיקת תרומות ומעשרות אז הוה פלוגתא שם וכן שם בהלכה ו' גבי פירות שביעית דרק משום דאין משלמין חוב, וגם נ"מ אם קודם הפסח קרא שם תרומה שיחול בפסח על חמץ, ועיין בירושלמי פרק ז' דגיטין גבי אם אחזו קורדייקוס אחר שתרם ואמר שיקדש למחר ע"ש ובירושלמי פרק ה' דמעשר שני סוף הלכה א' גבי אלו ראה ככר מתגלגל בנהר כו' ושם פרק ז' דדמאי אם עומד אדם בע"ש ואומר הרי זה תרומה למחר. אך י"ל דלגבי תשלומי תרומה כיון דקיי"ל כמ"ד בירושלמי פרק ו' דתרומות דדוקא נתינתו מקדשתו וכאן כיון דא"א לקיים מצות נתינה א"א לשלם בזה. והנה לפי מש"כ לעיל בשם הירושלמי דאף גבי תרומה אף אם אינה יפה ש"פ וגם אין עליה שם תשלום מכל מקום צריך לשלם י"ל משום דקיי"ל דתרומה תליא בכזית ואף דזה רק לענין שוגג אבל לענין מזיד הוה רק גדר ממון כמבואר צ"ל דס"ל דמכל מקום כיון דיש בו גדר מצות נתינה צריך לשלם וס"ל דהמזיק מתנות כהונה גבי תרומה חייב לשלם משום נתינה וגם בפחות משוה פרוטה ס"ל דיש גדר נתינה דלא כהך דבבא קמא דף ק"י ע"ב ע"ש וכ"מ:

הלכה טז

אסור להעמיד הגבינה כו'. עיין תוס' חולין ד' צ"ט ע"ב ד"ה לא מש"כ שם דחימוץ והעמדה לא הוה כמין נתינת טעם גמור אף דהא מבואר בע"ז ד' ל"ה כיון דאוקמי קמוקים כמאן דאיתא לאיסורא בעיניה ועיין בחולין ד' ו' ע"א וביצה ד' ל"ח גבי תבלין ותוס' ע"ז ד' ל"ד ע"א ד"ה דורדייא ולפי מש"כ רבינו לחלק בין דבר שצריך לחול עליו האיסור לא חל כ"ז דליכא טעם ובין דבר דכבר הוא אסור, ואמאי בהך דביצה ד' ל"ח אמרינן דיש שם בעל התבלין על הקדירה לאסור התחומין וצ"ל דכיון דכבר חל על התבלין תחומין שלה שוב לא נבטל שמה מעליהם והוה כעומד בפ"ע ואף דמבואר בירושלמי דמעש"ש פ"ה ה"ו דתבלין הוה כמבוער גבי היכא דצריך לבער ע"ש אך משום דהוה גדר ממון לא בטל:

ומפני חשש זה כו'. עיין בהשגות, ועיין לעיל פ"ג הי"ג ע"ש בה"ה, ועיין בירושלמי דמאי פ"א ה"ג גבי הך דר"י הוה אכל קופד ומתקן דמאי משום דהוא חושש למשקין שבו ואף דלא גזרו על תערובות דמאי כמבואר בהך דחולין דף ו' ע"ש וצ"ל כך. דהנה יש בזה כמה סתירות בעיקר גדר הדמאי אם באמת צריך להפריש מעשר ראשון, רק משום הממע"ה א"צ ליתן. אך בכ"מ מבואר בדברי רבינו בפיהמ"ש דלכך צריך להפריש מעשר ראשון כדי להפריש ת"מ לא משום הפרשת מעשר ראשון, אך דע"ה היה מיעוט מהם חשודים

על מעשר ראשון רק דבתר תקנת יוחנן כה"ג כל שלא קיבל עליו חברות אף דהוא ודאי מעשר מ"מ צריך הלוקח ממנו להפריש דמאי. והעיקר משום ת"מ, ועיין בירושלמי פ"ז דברכות בשעה שגזרו על הדמאי היו מכניסין לבתיהן ר"ל דעדיין לא נקבע ועיין בפ"ב דערלה ה"א מבואר שם ג"כ כן. ובהני דגזרו משום חשש שם לא גזרו על תערובות אבל הני דגזרו רק משום דלא קיבלו עליהם דברי חברות שם אין נ"מ בין תערובות או לא רק התקינו לתקן אך זה רק על חברים שקיבלו עליהם חברות, וכעין שיטת הראב"ד ז"ל כאן דעל גזירה לא אזלינן בתר טעם, ועיין שם בירושלמי בדמאי דאמר דלכך קילור של עכו"ם אסור בהנאה משום לא ידבק בידך אבל שמרים של גוי אם נתייבשו מותרים ע"ש והטעם עיין בתוס' ע"ז דף ל"ד גבי דורדייא דארמאי מש"כ בשם ר"ת ועיין בהך דחולין ד' ק"י ע"א גבי פורצנא והטעם כך. דדבר שגזרו עליהם אף אם נטל ממנו הטעם מ"מ אסור כמו חרצנים רק לאחר י"ב חודש שוב לא גזרו עליהם אבל שמרים לא גזרו עליהם בעצמם רק דאסורים משום שיש בהם טעם ולכך אחר שיבשו מותרים וזה החילוק בין קילור של עכו"ם לשמרים דשם היה האיסור בעין וגזרו עליו ושוב לא מהני מה שנתערב בקילור משא"כ בשמרים, ועיין בהך דבכורות ד' כ"ט ע"ב גבי כל דבר שיש בו זיקת מעש"ש לאתויי קרבי דגים דמערבי בו שמן זית ר"ל דזה בכלל גזירה ומטעם קנס כמש"כ רבינו בהל' מעשרות פי"ב ע"ש:

הלכה יח

ואם נאכל כמו שהוא כו'. עיין בהשגות וכונת הראב"ד כך דס"ל דגם במליח שייך גדר תתאי גבר עיין תוס' חולין דף קי"ג ע"א ובר"ן שם ועיין שבת דף ק"ח דבדבר מלוח אינו נופל למטה, וצ"ל כאן בדברי השגות ועוף לא ירד, ועי' תוס' פסחים ד' ע"ו ע"א ד"ה תניא ע"ש:

פרק י

הלכה א

ויש איסורים אחרים כו' והן החדש כו'. ולענין חדש שלא הביא שליש מוכח מדברי התוס' ד' כ"ג ע"א ד"ה קוצר דמותר באכילה ועי' בתוס' מנחות ד' ע"א ע"ב ד"ה אומר ולא רק דמותר לקצור רק דאין חל עליו איסור חדש כלל ועי' בירושלמי חלה פ"א ה"ד דמבעי שם אם חייב על לחם שלו משום חדש ונראה דט"ס הוא וצריך להיות להיפך וקאי לר"א דס"ל שם דפחות משליש לא מקרי לחם ומבעי ליה דנהי דלא הוה לחם מ"מ יש על קלוי שלו שם חדש וכמבואר בהך דמנחות דף ע"א דסתם קליות הוא לא הביא שליש, ועיין

בירושלמי פאה פ"ב ה"א ומש"כ בזה בדברי רבינו שם אך גבי פאה עיקר הטעם משום דלא הואי קצירה, ועיין בתוספתא פ"ט דמנחות ע"ש, ואמר בירושלמי דחלה הנ"ל דרק לר"א דס"ל דלא מקרי לחם היכא דלא הביא שליש אז פטור גם הקלוי משא"כ לדידן וכן מוכח מדברי רשב"ם פסחים דף ק"ט ע"א בד"ה קליות דכתב שם דרק מחטים ישנים וסתם קליות לא הביא שליש וכמש"כ ועיין מש"כ רש"י מנחות ד' ס"ט ע"ב בהך בעיא דר"ש בן פזי בד"ה שהביאו שליש דכתב רש"י שם דאם עקרה קודם הבאת שליש לא מהניא כלל עומר למישרייה משמע דאין עליה אז שם איסור כלל, ועי' רש"י נדרים ד' מ"ט ע"ב ד"ה חסיסא:

הלכה ב

החדש כו' אסור לאכול כו'. עיין פסחים דף כ"ג ברש"י ותוס' דנקטו חטים משמע אבל של שעורים אסור להאכיל לבהמה קודם הבאת העומר משום דיש עליהם גם שם טבל וכמו שטבל אסור בהנאה של כילוי אף לכהן ה"נ כן כ"ז שלא הביא העומר במין שמביא ממנו העומר אסור להאכילו אף לבהמה, ועי' בירושלמי חלה פ"א ה"א גבי הך מה דבעי ר"א אם יוכל להביא העומר מהני דהשרישו אחר העומר שעבר אך הביאו שליש לפני שנה הבאה ואמר שם דאם נימא דאינו יכול להביא א"כ א"א שהעומר יתירן ואמר שם הרי שאר מינים תלוים בעומר ואין העומר בא מהם, ולמש"כ באמת יש נ"מ דזה הוה בגדר טבל וזה הוה בגדר איסור, ועי' בתוספתא שבת דאמר שם דמותר לטלטל חדש בשבת ע"ש בפט"ו ור"ל משום דיכול להאכילן לבהמה. אך י"ל דמיירי בשל חטים וכמש"כ. או י"ל דר"ל באותו שבת שהעומר קרב ונ"מ להך דין דמוקצה לחצי שבת, וכן נ"מ לזמן הזה דליכא הקרבה דאז לא הוה גדר טבל:

אלא בזמן שיש כו'. הנה במשנה נקט מיד ומה הלשון מיד אך ר"ל דאף דלאכול שיריים של המנחה לר"י שם ד' כ"ו ע"ב והכי קיי"ל כמש"כ רבינו בפי"ב מהל' מעשה הקרבנות, רק משישלוט האור ברובו, זה רק גבי קומץ דהוא מתיר שיריים אבל גבי חדש למ"ד דכשאין בהמ"ק קיים האיר המזרח מתיר וא"כ אדרבא העומר אוסר החדש ולכך תיכף כשקרב ע"ג המזבח וקלטו המזבח כמבואר שם ד' כ"ו ע"ב שוב נסתלק האיסור וע"ש ד' נ"ז ע"א גבי חימצה בראשו של מזבח דמקרי הקרבה תיכף כשבא על המזבח. ובאמת י"ל דזה ר"ל שם ד' ה' ע"ב בהך דאמר רב מנחת העומר תוכיח ואמר שם מה למנחת העומר שכן מצותה בכך ר"ל דאדרבא לכך אסור משום דבעי להקריב עומר וזהו הגורם האיסור וע"ש דף ה' ע"א ברש"י ד"ה ואם איתא דמשמע שם דלא ס"ל כפי' התוס' רק משום עומר עצמו ומ"מ הוה מקרי איסור, ועיין תוס' קדושין ד' נ"ז ע"ב גבי מה שלי

בשלך אם הדם מתיר או משום דקודם זריקה אסור ונ"מ ג"כ להך דאמרינן בזבחים ד' כ"ו ע"ב גבי בשר אסור באכילה אבל בעלים נתכפרו אם יש בזה משום מעילה אם הוה כמו קודם זריקה או כיון דכאן שוב לא שייך זריקה שוב ליכא מעילה ולא שייך הך דין דלפני זריקה, ועי' פסחים דף ע"ז ע"ב ברש"י ד"ה דם ע"ש, ועי' בהך דסנהדרין ד' ס"ג דיליף מלאו דלא תאכלו על הדם, וי"ל דמיירי קודם שפיכת שיריים או כגון לאחר מתנה אחת דאף דהקרבן כשר מ"מ הוה עדיין דם בכוס, ועי' בהך דזבחים ד' ל"ח ע"ב דנקט שם אינן באות בלילה וע"ש ברש"י דמשמע הטעם משום דנפסלות בשקיעת החמה. אך באמת י"ל דהוי אמינא דכיון דזרק מקצת דם הוה כמו שקלטו מזבח לשאר הדם ע"ש ד' מ"ג ע"א אך התוס' שם מחלק בין דם דלא מקרי לחם, וגם י"ל כיון דלא מעכב לא שייך קלטו דלאו חדא מלתא היא ועי' בירושלמי יומא פ"ה דבעי שם למ"ד שיריים הפנימים מעכבים אם נותנם בלילה ואמאי הרי נפסלים וצ"ל כמש"כ, ועיין תוס' סוטה ד' כ"ג ע"א מש"כ שם בשם הירושלמי לר"ש דאמר קומץ קרב בפ"ע ושיריים קריבין בפ"ע אם קרב בלילה וע"כ צ"ל דס"ל דזה הוה כמו גדר הקרבה בפ"ע לא ששייך להקומץ ע"ש, אך א"כ מי מקדשם וצ"ל דכלי הראשון מקדשם לאחר שקמצו עיין מנחות דף ז' ע"א וד' ח'. גם י"ל דר"ש לשיטתיה שם ד' כ"ו ע"א, וכן ג"כ גבי מחוסרי כפרה הוה ג"כ מחלוקת אם הקרבן מתקן להדבר או אדרבא בשביל הקרבן הוא מחוסר וזה תליא בהך מחלוקת דר"ע וריב"נ בכריתות ד' ח' ע"א אם שאר הקרבנות חובה לאכילת קדשים או לא וזה אם הוא בגדר תיקון כמו טבילה או אדרבא העיכוב הוא משום הקרבן אז י"ל דכל הקרבנות מעכבין, ועיין תוס' שבועות דף ח' ע"א ד"ה ואימא מש"כ מהך דכריתות ד' כ"ו יולדת כי קמייתי קרבן כו'. אך י"ל דנ"מ להך דכריתות ד' ח' הנ"ל, וגם י"ל דכיון דהעומר ע"ג מזבח הוה כמו לחמו של מזבח כמבואר בזבחים דף פ"ה ע"ב וא"כ הוה כמו ליכא עומר ושוב היום מתיר, אך זה תליא אם נימא דכל שעה ושעה מתיר או רק האיר המזרח מתיר וכאן בהאיר המזרח לא הויא חזיא להיתר דאז היה העומר א"כ שוב שאר יום לא מתיר ועי' מש"כ התוס' מכות ד' י"א ע"ב בד"ה אמר אביי מה דמחלקי שם בין הבאת סימנים וכן נ"מ לגבי מה דקיי"ל דאם השריש קודם העומר העומר מתירן והוא הדין קודם להאיר היום אם השריש כל יום ט"ז אם מתיר או לא או רק האיר מתיר ועיין בהך דפסחים ד' נ"ה ע"א בתוס' ד"ה כל הרכבה, אך כל זה למאן דפליגי אר"י אבל כיון דרבינו פסק כר"י שוב צריך הקרבה כמו גבי שאר מנחה ולכך השמיט רבינו הך מיד:

מחצות היום כו'. עיין בפיהמ"ש לרבינו דפירש דאזלינן בתר חצות היום דירושלים ר"ל אף דזה הוה גדר תקנה והוה אמינא דאזלינן בכל מקום בזמן חצות דשם ועיין בירושלמי

דמאי פ"ב ה"א בהך מחלוקת דר' וראב"ש גבי פירות דמאי אם הולכין אחר מקום שהפירות משם או אחר מקום מעמדו ועיין בהך דפסחים ד' נ"ב ע"א אטו אגבא דחמרא קלטינהו ע"ש ובירושלמי פ"א דגיטין ה"א היתה ידה ארוכה וקיבלה גט בא"י אם צריך לומר בפ"נ אם אזלינן בתר קבלת הגט או בתר עמידת האשה ע"ש ולכך קמ"ל רבינו כאן דאזלינן בתר זמן שבירושלים:

הלכה ד

ותבואה שהשרישה אחר שקרב כו'. והנה בזמה"ז דכל היום אסור אימת הויא השרשה שיתיר היום וגם י"ל דאף דגבי עומר די קודם הבאת העומר אבל עכשיו צריך שישרש קודם י"ו דהיינו קודם זמן קצירת העומר, ועיין בירושלמי פ"א דחלה דהוה שם ג"כ מחלוקת ומביא ראיה מהך ברייתא דפסחים ד' נ"ה ע"א מהך דר"י וברש"י שם ד"ה מנכש דנקט עד שעת הקרבתו אף לאחר שהאיר המזרח אם נשרש ג"כ מותר אך משום דר"י לשיטתיה דס"ל דעומר מעכב, ועיין בירושלמי חלה פ"א דלמ"ד דקצירה מתרת לקצור בעי שם אם קצר ונטמא הקצירה אם חזר לאיסורו ר"ל דס"ל דלא דהקצירה מתרת רק הקצירה שהוא מביא ממנה העומר, ועיין בהך דמנחות ד' ק"ב ע"א גבי מה דאמר ר"א שם מעילה אטומאה קרמית כו' לבתר דפקעה לה כו' הרי חזינן כיון דניתר פעם אחת שוב אין חוזר ונאסר, ועיין מש"כ התוס' בכורות ד' ל"ח ע"ב דס"ל דמום אף שיש לו רפואה מ"מ הוה מום, ועיין תוס' זבחים ד' י"ב ע"ב דקרא דעבר מומם ירצה הוא רק אם ע"י רפואה וצ"ל כך דגבי קדשים שהם נפרדים אם פדאן קודם שיתרפא המום שוב לא חל עליהם קדושה עוד אבל בבכור וכדומה אז י"ל כיון דעבר מומן חל עליהם הקדושה למפרע, ועי' בהך דתמורה דף כ"ד ע"א בהך מחלוקת דראב"ש ורבנן אם חל איסור חטאת שנתכפרה בעליה אח"כ, ועי' בע"ז ד' ס"ג גבי אתנן שקדמה והקדישתו אם חל עליה איסור אתנן ע"ש, וצ"ל הטעם דלא דהקצירה מתרת לקצור רק משום דאסור לקצור קודם קצירת העומר וא"כ עכשיו דצריך לקצור קצירה אחרת שוב הוה כמו קודם קצירה, ועי' בהך דפסחים ד' צ"ח ע"א דאמר שם דלמ"ד חצות קבע אם הפרישה לאחר חצות שוב לא נקבע כלל לפסח דהקביעות הוא רק זמן התחלת שחיטת הפסח ולא זמן שחיטת הפסח, וע"ש ד' צ"ו ע"ב וד' ע"ג ע"ב וכן ס"ל לרבינו ז"ל בהל' ק"פ דאם בתחלת זמן שחיטה היה בדרך שוב נדחה מפסח ע"ש וא"כ גם כאן כן גבי השרשה כיון דתחלת הזמן לא השריש שוב אין השרשה מתרת ולא דמי לקצירה דלעיל כמש"כ, ועי' בהך דנדה ד' ל"ו ע"ב וד' ל"ז ע"ב גבי קושי סמוך לנדה ע"ש, ועי' מש"כ הרא"ש ז"ל בנדרים ד' ע"ב ע"א גבי זמן דהפרה אם צריך שיהיה זמן המקיים בעת שיוכל להפר ע"ש, וע"ש ד'

ע"ו ע"א בהך דר"א דיליף מזרעים טמאים, וזה תליא אם הזריעה מטהרת או מה שזרועים ומטבילה אין ראיה דכ"ז שלא נטמא אין עליה שם טבילה כלל, ועי' בהך דכריתות ד' י"ג ע"א דאם אכל חצי פרס וטבל ואח"כ השלים לא מהניא טבילתו ע"ש, וה"נ ר"ל גבי נדר ע"ש ברש"י ד' ע"ה ע"ב ד"ה ומה מקוה דמפרש דקאי אחכם ור"ל לפי מאי דמסקינן שם ד' צ' דאין חכם מתיר עד שיחול הנדר ואף דכבר נדר וכמו גבי טבילה וכמש"כ:

הלכה ה

תבואה שהשרישה כו' הרי אלו ספק כו'. עיין בהשגות, ועי' בתוס' פסחים ד' נ"ה ע"א ד"ה כל דכתבו בפשיטות דכמאן דמנחי בכדא ואף דזה בעיא וצ"ל דס"ל דזה רק במקום שיוכל לקלוט אז י"ל דבטלינהו אגב ארעא אבל במקום הגריד דאין קולט כלל לכ"ע כמאן דמנחי בכדא, עיין בירושלמי פ"א דכלאים ה"ט מודה ר"ל בזורע כו' ע"ג טרשים שהוא פטור, וע"ש בירושלמי פ"ז ה"א ועי' מש"כ רש"י בפסחים ד' כ"ה ע"א ד"ה זאת אומרת ובמנחות ד' ע"א ע"א אי הכי משעת זריעה ע"ש והראב"ד ז"ל משום דקשיא ליה מהך דפסחים ד' נ"ה הנ"ל ס"ל דזה לכ"ע אסור רק מפרש כך. דהנה מדברי רש"י במנחות דף ס"ט ע"ב מבואר דאם קצרן קודם הבאת שליש לפני העומר לא חל עלייהו עומר להתירן ע"ש ונראה דזה רק אם דעתו עוד הפעם לזורען אחר העומר עי' בהך דפיאה פ"ג ה"ג גבי המירוג ע"ש, ועי' רפ"ה דמעשרות גבי העוקר שתלים אבל אם קצרן לאכילה, אם נימא דלא כשיטת התוס' דחדש אינו נוהג בפחות משליש אף לאכילה אז שפיר התירן העומר, ואח"כ זרעינהו דאז י"ל דשוב בטל ההיתר שלהם ומבעי ליה אם אח"כ חוזר בו מהזריעה אם יכול ללוקטן ולאוכלן, וזה הוה כמו דאמרינן בכ"מ מעשה מוציא מידי מחשבה, ועי' בירושלמי פאה פ"ב ה"ה גבי קצר חצי אגרי ע"ש זהו כונת הראב"ד ז"ל:

וכן שבולת שהביאה כו'. עי' במנחות ד' ס"ט ע"ב ע"ש בתוס', ואף דרבינו ז"ל ספ"ה מהל' כלאים ס"ל דזה בודאי לא אמרינן דהגידולים ילכו בתר העיקר רק דנ"מ דאם טרח אז נתבטל גם העיקר ואם לא טרח נשאר העיקר כמו שהיה ולכך שם נקט לשון ונעקר וכן בהל' מעש"ש פ"י הל' י"ו נקט לשון שגדלה דהיינו מאליו ולא שטרח לבטולה, וא"כ היכי נקט כאן הך דין דהתוספות ילכו בתר העיקר וצ"ל דס"ל דכיון דחזינן דגבי חדש אזלינן בתר השרשה אף דעדיין לא חל עליו שם איסור חדש לכמה שיטות, ולכך י"ל דכאן אזלינן בתר עיקר, ולכך דייק רבינו כאן שהרי השרישו קודם לעומר ר"ל כיון דחזינן דתליא בהשרשה לא שיהיה חל עליו החיוב, א"כ חזינן דזה רק דין לא חיוב בעצם ולכך י"ל דאזלינן בתר עיקר, ועי' מש"כ התוס' קדושין ד' ל"ח ע"ב דחדש איסורו בא מאליו ע"ש. אך י"ל כמו דאמרינן בנדרים דף נ"ט ע"ב מחמת דאיסורא לא זרעי אינשי ולכך

אינו מתבטל ה"נ י"ל גבי שיבולת כה"ג, וכעין דאמרינן כאן במנחות ד' ע' הכא לאו היינו זריעתו וזהו ג"כ כונת רש"י בסוטה ד' מ"ג ע"ב ד"ה כאן בהרכבת איסור דהמיעוט הוא רק משום דהוה כמו גזלן ואמאי לא קאמר דיבטל כמו ילדה שסבכה בזקנה י"ל ג"כ משום זה דאיסורא לא נטעי אינשי ולכך לא בטל, ועי' בירושלמי ערלה פ"א ה"ב גבי עכו"ם שהרכיב אילן מאכל ע"ג אילן סרק חייב בערלה ושם מוכח דמונה משעת נטיעה ראשונה ועי' בירושלמי סוטה פ"ח דס"ל שם דבאילן סרק הוה כמו נטוע בתחלה ודלא כשיטת ר"י בירושלמי דערלה הנ"ל, ועי' מש"כ בזה בהל' מעש"ש, ועי' בדברי רבינו בה' שמיטה ויובל פ"ד ה"כ דלא הביא שם רק הדין דשל ששית בשביעית ולא של שביעית בשמינית והטעם ג"כ משום דלא טרח אבל בהלכה כ"א דשם טרח ואף דאיסורא לא זרעי אינשי שם שאני הואיל ואיסורו ע"י קרקע:

הלכה ו

כלאי הכרם כו' בין שזרעם כותי כו'. ואם ר"ל בתוך של ישראל או בתוך של עכו"ם ועי' בירושלמי פ"ז דכלאים ה"ד דיליף שם מקרא דשל עכו"ם ג"כ אסור והוה שם מחלוקת אם אתיא כמ"ד אין קנין לעכו"ם בא"י והפסוק צריך דלא נימא כיון דעכ"פ קנין נכסים יש לו כמבואר בירושלמי דפיאה פ"ד וכ"מ לכך צריך קרא על זה, ועי' תוס' ע"ז ד' ס"ג ע"ב. אך זה אם אין קנין מחמת דיש דין א"י עליו אבל אם יש קנין הוה כמו כלאים בחו"ל ועי' בירושלמי ספ"ג דערלה דגבי עיירות המובלעות דהוה כמו שעומדין על הגבולין דבהם שפיר יש קנין אין כאן איסור כלאים של א"י ורבינו ז"ל ס"ל דבחו"ל גבי עכו"ם אם זרע מותר באכילה וכן משמע שם בסוף פ"ח ואף דהתוס' בשם הירושלמי לא ס"ל כן רבינו ז"ל מפרש הך דשבת ד' קל"ט גבי כשותא בכרמא דאם ישראל אמר לעכו"ם לזרוע אסורים ולא לענין איסור זריעה מיירי דזה שרי אף לכתחלה בישראל רק לענין הזרעים דגבי ישראל אסורים עכו"ם שזרען מותרים אך אם ישראל אמר לעכו"ם אסור ורק בגדול אבל בקטן לא, וכן ס"ל לרבינו כך הדין בפ"ה דהל' כלאים ה"ג גבי שאר זרעים וע"ש בהל' ו' דלזורען מותר לכתחלה אבל מ"מ הזרעים אסורים וזהו ג"כ הפלוגתא דכשותא שם לשיטת רבינו אם זה הוה כמו ירק או כמו זרע דזרע מותר לזורעם וירק אסור לזרוע וא"כ בחו"ל מותר לומר לזרוע כשותא מחמת כל המיקל והזרעים ג"כ מותר מחמת דזרען עכו"ם ועי' בתוספתא דכלאים פ"ג דאמר שם דאינו כלאי זרעים ור"ל משום הך דמבואר בירושלמי פיאה פ"א דמותר לזרוע זרעים עם זרעי אילן אך מקשה שם בתוספתא דמאי נ"מ. אך לפי מש"כ בשיטת רבינו דהמחלוקת הוא אם מין זרע או מין ירק צ"ל דר"ל בתוספתא לענין הך דערוגה דפסחים ד' ל"ט מאי נ"מ בין זרעים לירקות גבי ערוגה ועיין

בירושלמי ספ"ד דמעשרות דאמר כן גבי צלף. אך זה קשה מנ"ל זה לרבינו גבי ירקות בחו"ל אם זרען עכו"ם דמותר דיעבד דלמא רק גבי זרעים. ובאמת רבינו ז"ל ס"ל בהך דערלה פ"א מ"ב גבי עכו"ם שנטע ע"ש בפיהמ"ש דאם נטע עכו"ם בתוך שלו ואח"כ קנה ממנו ישראל אינו חייב בערלה. והנה בירושלמי פ"ז דכלאים הנ"ל מבואר דאף למ"ד יש קנין מ"מ גבי כלאים אם חזר ולקח ממנו ישראל יש בו דין כלאים. והנה למאי צריך הריבוי או די"ל דלא בעי שיהיה כמו זרועים ועומדים כמו בהך דפסחים ד' כ"ה דרק אם הוסיף מאתים אסור רק דתיכף שקנה מיד נאסר הכל וכן גבי מש"כ רבינו כאן שעלו מאליהן אם ר"ל ג"כ ע"י קיום וכעין הך דפ"ה דכלאים גבי הזורע ורוח מסערתו וזהו ג"כ אם ר"ל האיסור משום מקיים והוה כמו זרועים ועומדים או ר"ל דהוה כמו זורע, ועי' בירושלמי כלאים פ"ב ה"ד גבי הך דר"ש ב"י גם כרמייהו ור"ל שיהיה פחות מטפח וכמו הך דסוטה ד' מ"ג ובירושלמי פ"ו דכלאים, ואף דקיי"ל דכל הכרם אסור זה רק אם לא עשה בהן מעשה וכעין הך חילוק דמחלקים בסוכה ד' ט"ו ע"א גבי גזירת תקרה דבטולי תקרה שאני וע"ש ברש"י ד' י"ב ע"ב ד"ה אין מסככין שכ' שם שהרי המעוות תיקן, ועי' פסחים ד' י"א ע"א הוא עצמו כו' ותוס' עירובין ד' ע"ד ע"א ד"ה עד מה דמחלקים בין אם עשה דקה ע"ש, וזרע הכרם ואח"כ קצר ואח"כ חזר ותיקן הגפנים אבל כל זמן שלא קצר לא רצה לתקן הגפנים ולקצרן אח"כ משום דס"ל דזה יהיה כמו זריעה מעיקרא וע"ש בפ"ה ה"ז, ומ"מ גבי ערלה כה"ג פטור משום דהוה שורש פטור כמבואר בירושלמי פ"א דערלה ה"א וה"ב גבי נטעו עכו"ם עד שלא באו ישראל, ואף דבאמת לא דמי דהא שם בירושלמי מחלק בין של הקדש דלא הוה שורש פטור פוטר כמבואר בתוספתא דאם הקדיש ונטע ואח"כ פדה חייב וא"כ י"ל דגם גבי עכו"ם כה"ג דהא יכול ליקח ממנו כמו פדיון גבי הקדש ולא דמי לחו"ל ולקודם שכבשו. אך י"ל דלא דמי לקיחה לפדיון עיין בתוס' פסחים ד' מ"ו ע"ב וכ"כ בזה אך מ"מ אף אם נימא דרבינו ז"ל בפיהמ"ש ס"ל כן גבי ערלה מ"מ לא יגרע מערלה בחו"ל דהוא הלכה. אך י"ל כך דהנה מבואר בירושלמי פ"א דערלה דאף דקיי"ל דעלה מאליו חייב זה רק ברה"י אבל ברה"ר פטור כמו בנוטע לרבים דאין כאן לא ונטעתם ולא לכם וכן פסק רבינו בפיהמ"ש ובפ"י מה' מעש"ש ע"ש, וא"כ י"ל לפי מש"כ רבינו ז"ל בפיהמ"ש דעירובין פ"ו גבי דירת עכו"ם לא שמה דירה דלא מקרי חצירו גבי עכו"ם א"כ הוה כמו נטע לרבים או ברה"ר ובפרט אם נימא דגזל עכו"ם מותר ורבינו פסק דנוטע לרבים בחו"ל פטור, וכן נמי אם נטע לרבים הוא ג"כ רק ברה"י ולכך כיון דרבינו ז"ל ס"ל דיש קנין לעכו"ם הוה כמו חו"ל וא"כ ממילא אין כאן ערלה כלל, ועיין בירושלמי פ"א דערלה ה"א גבי בנות הדס דחייב בערלה רק במקום

שמשמרין והטעם כיון דבלא חשב לשם בנות הדס אינו חייב בערלה א"כ אין הנטיעה פועלת רק דזה לא גרע מעלה מאליו וכעין דמבואר בסוטה ד' מ"ג ע"ב וא"כ במקום שאין משמרין הוה כמו עלה מאליו לרבים דפטור כמש"כ רבינו בפיהמ"ש. אך כל זה גבי ערלה אך גבי כלאים למה ס"ל לרבינו דמותר גם בירק אם זרע עכו"ם, אך י"ל דכיון דכלאים תלאן הכתוב במחשבה כמש"כ התוס' יבמות דף פ"ג ע"ב וכמבואר בכ"מ. והנה מבואר בירושלמי פ"א דתרומות דעכו"ם לא הוה בגדר מחשבה. ועוד י"ל הא דצריך בירושלמי פ"ז דכלאים הנ"ל לרבות אם לקח הישראל ממנו אח"כ דהנה בקדושין ד' מ' ע"ב ובערלה פ"א ה"ב ובכתובות ד' כ"ב וכ"מ מבואר דחלה נהגה מיד וכן ערלה אף קודם כיבוש, ועי' בתוספתא דמנחות פ"ו מבואר ג"כ כן ובחדש ג"כ ועי' קדושין ד' ל"ז וד' ל"ח בהך דר"ש ובתוס' מנחות ד' מ"ד ע"ב ד"ה קרבו משמע דס"ל דגם קודם ביאה לארץ נצטוו על זה ועי' מנחות ד' פ"ד ע"א מוכח להיפך ועיין בר"ש פ"ב דחלה, וצ"ל דג' תנאי היא דר"ש ס"ל דחדש וערלה וכלאים נהגו אף קודם ביאתן מה"ת ואנן ס"ל דרק לאחר ביאתן ובחלה וחדש הוה מה"ת ובערלה הוה רק הלכה וכמו בחו"ל, ועיין בתו"כ פ' בהר דלכך שמיטה רק לאחר ירושה וישיבה משום דבעי שדך המבורר לך ועיין ערכין ד' ל"ג וביומא ד' י"ב ע"א גבי נגעים דכ"ז שלא נתברר של מי הוא ליכא נגעים, ועיין ברש"י כתובות ד' כ"ה ע"א וכ"מ, ועי' בנגעים פי"ב מ"א ובהך דגיטין ד' פ"ב גבי בית של עכו"ם בנגעים ואם נימא דיש קנין לעכו"ם הא הוה כמו חו"ל וגם למה יראו בתחלה הא הוה כמו הך דהוריות ד' י' גבי לפני הדבור וכמו גר שנתגייר וצ"ל דכיון דכבר קדוש אף שאח"כ נתבטלה הקדושה לענין נגעים הוה כמו מהני שבקדושה הראשונה ועיין ירושלמי שביעית פ"ו ופ"ג דבכורים גבי עזה דהוה רק מקדושה הראשונה ומ"מ נהג בה דין נגעים עי' סנהדרין דף ע"א. והנה גבי כלאים ג"כ כתיב שדך וא"כ לפי"ז קודם כיבוש לא נהג כלאים וכמו בחו"ל דרק מדברי סופרים ודלא כר"ש. והנה הך משנה דערלה פ"א מ"ב דנטעו אעפ"י שלא כבשו חייב ע"ש בר"ש דתלה לה בהך דנטע עכו"ם ור"ל כך דאף אם נימא דאין קנין לעכו"ם מ"מ קנין נכסים יש לו ונהי דשם א"י לא פקע ממנה מ"מ שם ירושה וישיבה י"ל דבטל ע"י זה ועי' במש"כ רבינו בהל' תרומות פ"א ה"י דנקט לפיכך אם חזר כו' משמע אבל אם לא חזר לא ואף דתרומות ומעשרות חייב מה"ת אף בתבואה שגדלה בקרקע עכו"ם זה רק משום שכבר נתקדשה ואין עליה שם חו"ל לפטור כיון דשם א"י יש עליה ולא דמי לביאה שניה דשם מחמת דלא הוה ביאת כולכם וכמש"כ רבינו, משא"כ היכא דבעי ארץ ואין עליה שום חיוב אחר לחייבה אז י"ל דע"י קנין נכסים בטלה ממנה גדר ירושה וישיבה אך א"א לומר כן מבכורים. אך י"ל דהר"ש ר"ל דלמ"ד

יש קנין לעכו"ם מ"מ לא משוה לו רק כמו בלא ירושה וישיבה לכך תליא זה בזה. גם י"ל דהך מתניתין אתיא כמ"ד דערלה מה"ת אף בחו"ל וי"ל דגם קודם כניסה לא"י וכר"ש והא דמצא נטוע פטור משום דעכו"ם פטור מזה ואז לא הוה גדר אין קנין. גם י"ל דהך דנטעו אעפ"י שלא כבשו החיוב רק כמו בחו"ל דהיינו הלכה, וא"כ לפי"ז גבי כלאים אם נימא דבעי ירושה וישיבה לא מהני כלל מה שחזר ולקחה ממנו לכך צריך ריבוי על זה מקרא דלא נימא דהוה ככיבוש יחיד וכמש"כ רבינו ז"ל ר"ל ולא מקרי ירושה וישיבה ועי' בירושלמי חלה פ"ב ה"ב דהוה מחלוקת אם כיבוש יחיד דהיינו מה שכבש ירבעם בן יואש אם חייב בחלה מה"ת היכא דלא בעי ירושה וישיבה וזה ג"כ הך מחלוקת דנדה ד' מ"ז אך זה רק גבי חלה דבעי כולכם אבל בערלה אם נימא דחייב מיד מה"ת לכ"ע אז גם גבי כיבוש יחיד חייב ועיין בתוספתא תרומות פ"ב דמבואר שם דערלה וכלאי הכרם שוה גוי לישראל בכל מקום וכשיטת התוס' ולא כשיטת רבינו. וי"ל דזה אתיא כר"ש בקדושין ד' ל"ח:

הלכה ז

והאוכל כזית כו' ושניהם מצטרפין כו'. כבר כתבתי דרבינו ז"ל מפרש הך דמעילה ד' י"ח וכלאי הכרם מצטרפין ועיין מש"כ רבינו בס' המצות מצוה קצ"ג דלא נקט דבעי כזית אך היכי מפרש רבינו להך דערלה דגבי כלאי הכרם י"ל דר"ל דאף דאינם שוים בטעמן מ"מ מצטרפין דגם שלא כדרך הנאתו חייב אך גבי ערלה לא שייך זה. ונראה דר"ל הפרי עם הקליפה והגרעינין, ועיין בירושלמי ריש פ"ג דערלה ותוס' ב"ק דף ק"א ע"א די"ל דאף דקליפי ערלה אסורים מקרא מ"מ אין חייב עליהם מלקות רק עשה דוערלתם וקמ"ל אם אכלן כמו שהן חייב ומצטרף והוה כגדר בריה עיין בירושלמי נזיר פ"ו גבי משקין דמצטרפין אם אכל הרימון שלמה אף דיש בו משקין דאם סחטן פטור ועיין בחולין דף קי"ט ע"א דאמר שם גם גבי שומר כה"ג וכמו גבי אבר מן החי וכדומה ע"ש בתוס' דף צ"ו ותוס' ברכות דף ל"ט ע"ש בזה:

הלכה ט

כל הנוטע אילן מאכל כו'. הנה עיין בירושלמי ריש פ"א דערלה על הך דקי"ל דנוטע לסיג פטור מחלוקת שם ר"י ור"י מהיכן יליף זה אם ילמד דבר מתחלתו או מסופו מן שנה החמישית ע"ש ור"ל דנ"מ ביניהם דהנה שם אמר ר"י כל שאין לו ערלה אין לו רבעי ומחלוקת שם אם צריך לרבעי שיהא ג' שנים ערלה או שיהיה עכ"פ ערלה ומהך דסוטה ד' מ"ג ע"ב משמע דרבעי נהוג אף שאין לו ג' שנים ערלה, עיין תוס' מנחות ד' ס"ט ע"ב ע"ש, והנה בערלה שם על הך מה דאמר דר"י בעי עד שיהא לו ג' שנים ערלה

ואמר שם ר' יונה עיקר ערלה צריכה לו אין ערלה פחות מג' שנים לא ר"ל דר' יונה ס"ל דאין ערלה פחות מג' דאם כן היאך בעי שם במי שנטע שנה ראשונה לסיג ושניה למאכל כו' כיון שעירב בו מחשבת חיוב, אך יש לדחות דשם ר"ל דאם מתחלה בשעת נטיעה חשב שיהיה שנה ראשונה לסיג ושנה שניה למאכל התם חייב גם בשנה ראשונה ומה דאמרינן שם נטע לסיג יכול לחשוב עליו למאכל י"ל דזה ר"ל בשעה ראשונה וכן הך דסוטה ד' מ"ג ע"ב אך שם בסוטה נקט טעם דלכך מהני נמלך משום דהא מעיקרא לפרי קיימא וא"כ לפי"ז גבי חרובא שיטה וצלמונא דסתמא לאו לפרי קיימא כמבואר בירושלמי ערלה פ"א ה"ב ועיין מה שכתב רבינו בפ"א מהלכות מעשרות ה"ט ע"ש בהשגות ובפרק א' מהלכות מעשר שני ה"ג א"כ אם הרכיב בהם אף דהם עדיין בתוך ג' בטל ולא שייך בהו למימר דאם מימלך אך באמת זה תליא בהך מחלוקת דאביי ורבא בזבחים ד' צ"ד ע"א אם דבר דצריך לחשוב עליו ואז מקבל אם מיקרי ראוי לקבל או רק דבר דצריך ליטול ממנו המחשבה שחשב להיפך. ועיין תוס' נדה דף נ' ע"א ד"ה שזרען ע"ש גבי הכשר, ועיין בירושלמי סוכה פ"א גבי קוצר לסכך והוכשרו ואמר לכשיעשה מצותן יחזירן לגורן אם הוה כמו הכשר קודם מחשבה או לא עיין בחולין ד' קכ"ח ע"א, ועיין נדה ד' נ"א ע"א גבי סיאה אזוב וקורנית אם הוה סתמא לאדם, ועי' בהך דסוכה ד' י"ג ע"ב במה דס"ל לרש"י גבי עולשין ושאר מרור דסתמא הוה מאכל בהמה אך משום דמבואר בירושלמי פ"ז דשביעית ופרק ז' דנדרים דבא במחשבה יוצא בה ידי מרור הרי חזינן דמיקרי ראוי אף דצריך לחשוב עליו, ועיין עירובין ד' כ"ח ע"ב גבי קור וכפניות, אך י"ל דבזה פליגי בפסחים ד' ל"ט אם רק עולשי גינה או אף עולשי שדה דעיין בנדה ד' נ"א דמחלקים שם גבי סיאה אזוב וקורנית בין חצר לשדה דבחצר סתמא לאכילה ובשדה סתמא לעצים, ועיין שבת ד' קכ"ח ע"א בתוס' דמספקא ליה שם, ועיין בירושלמי פ"א דדמאי ה"א דס"ל דבגינה לא הוה כחצר ע"ש, אך עיין בסנהדרין דף נ"ז ע"א מוכח דגינה הוה כחצר ועיין רש"י סוף ב"ק גבי כשות וחזיז ובפסיקתא רבתי פ' כ"א גבי הך דתני ר' חייא דבירק גינה נשמר, ועיין עירובין ד' כ"ח ע"ב בדגונייתא ע"ש דזה הוה אוכל, וכן מבואר בע"ז דף ז' ע"ב גבי שבת, ועיין בירושלמי פ"ד דמעשרות ה"ה ע"ש דאמר שם נהגין בבית כצ"ל ור"ל אף בחצר ירקי אינו כלום, ועיין ב"ק ד' פ"א גבי תלתן וזהו כוונת הירושלמי שביעית פ' ז' הל' ו' גבי סיאה אזוב וקורנית דנקט שם דאם היתה שניה נכנסת לשלישית שלישית וגבי שביעית כה"ג אמרינן ששית והקשה דלמה גבי אינך אמרינן דאם נכנסת מששית לשביעית הוה שביעית ותירץ דכאן ברשות הבעלים הוא ר"ל דהא ע"כ הם בחצר דאל"כ הוה עצים וא"כ הבעלים מוחזקים, ולכך בגינה

ס"ל לת"ק דיוצא ידי מרור דסתמא לאכילה משא"כ בשדה, ור"י פליג עליה וס"ל הואיל וראוי לחשוב, ועיין בחולין ד' נ"ט דעיקרא דמרירתא הוה תיאה ומבואר בפסחים ד' ל"ט דיוצא ידי מרור ואנן קי"ל דאינו מטמא טומאת אוכלים עיין נדה ד' נ"א ע"ב ע"ש בתוס' וע"כ כמש"כ, אך באמת עיין בירושלמי ערלה פ"א הל' ב' דאמר שם ר"י מייתי נטיעות מחוץ לארץ בגושיהן לארץ ואמר שם מה נשכר ר"י אמר שנים ור"י אמר רבעי ור"ל כך דהנה רבינו ז"ל פסק לקמן בהל' ט"ו דאין רבעי נוהג בחו"ל כלל והטעם משום דס"ל דחו"ל הוה גבי ערלה כמו קודם ירושה וישיבה. והנה מבואר בירושלמי פ"ה דמעש"ש ובתוספתא פ"ז דמנחות דרבעי לא נהוג רק אחר ירושה וישיבה וס"ל דהא דערלה הוה נהוג קודם ירושה וישיבה הוה כמו בחו"ל ובגדר הלכה, והנה בתוספתא דמנחות הוה מחלוקת אם הרבעי צריך שיהיה שגם הג' שני ערלה שלהם יהיה בזמן חיוב הרבעי, או לא רק דזה דבר בפ"ע, ובאמת זהו כוונת מה דמבואר במשנה דפרה פ"א הל' א' אם רביעי למנין או בן ארבע שנים ע"ש ור"ל כך אם הוה כמו דבר אחד וא"כ צריך שגם ג' שני הערלה יהיו בזמן חיוב רבעי לענין רבעי או זה דבר בפ"ע, והנה סתם נטיעות עיין בשביעית פ"א עד שיחלו ומבואר בירושלמי לחד שיטה דהיינו שנה רביעית ועיין ברש"י ר"ה דף י' ע"א ד"ה ופירות דכ' ג"כ כן, ועיין בתוספתא פ"ט דב"מ ע"ש, והנה בירושלמי דערלה שם נקט הביא נטיעות בגושיהן ר"ל עם העפר כמו הך דב"מ ד' ק"א ע"א וקאמר דמה ישכור ר"י אמר שנים ר"ל דהוא ס"ל על הך דר"י דכל שאין לו ערלה אין לו רבעי ור"י בעי שם שלש שנים ר"ל דס"ל לר"י דאין ערלה פחות מג' אבל לענין רבעי אין נ"מ בדיני הערלה ור"ל כך דעיין בהך דברכות ד' ל"ה בהך מחלוקת דכרם רבעי או נטע רבעי וברש"י סוטה ד' מ"ג ע"ב ע"ש ובשאלתות דר"א פ' קדושים דגבי רבעי בעי דוקא שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב כמו גבי כרם ממש ועי' תוס' קדושין דף ב' ע"ב דיש מחלוקת תנאי בזה ור"ל הך דראב"י דסוטה ד' מ"ג ע"ב ועיין בתוספתא ס' מעש"ש דהוה מחלוקת דר' ורשב"ג בכעין זה ע"ש ונ"ל כך דהא דקי"ל דהעולה מאליו חייב זה רק גבי ערלה אבל גבי רבעי כיון דבעי כרם אין שם כרם עליו והך דסוטה למ"ד דלא בעי כרם וא"כ לפי"ז אם מתחלה נטעה שיהא ג' שנים לסיג והרביעי למאכל ואח"כ לאחר נטיעה חישב עליו למאכל והנה ערלה ודאי נהוג כעת דבא במחשבה דלא גרע מעולה מאליו כמבואר בסוטה שם אך לרבעי לא מהני זה כמש"כ וגם דהא בעי אשר נטע כמבואר שם אך הרי לרבעי הרי נטעה מתחלה שיהא למאכל בזה יהיה תליא בהך מחלוקת דר"י ור"י דלר"י דס"ל דהרבעי והערלה הם דברים נפרדים ואף דזה ודאי דצריך שיהא נוהג ערלה מתחלה אך מ"מ א"צ שיהא נוהג הערלה באופן שגם הרבעי יהא נוהג

אבל ר"י ס"ל דלא נהגא רבעי כעת וכמש"כ דאם מחמת הערלה לא היה שייך רבעי כיון דהוה רק כמו עלה מאליו וכמש"כ וזהו כונת הירושלמי וכן ג"כ מה דפליגי בריש פ"א הנ"ל אם ילפינן דצריך למאכל מראשו או מסופו ג"כ כן אף דקי"ל דנטע למאכל שוב אין בו מחשבת סייג כמבואר בירושלמי שם ועיין בירושלמי דמאי פ"א הל' ג' גבי לקחו לאכילה וחישב עליהן לזרע לא כל הימנו וכן מבואר בירושלמי פ"ח דשביעית הל' א' גבי סיאה ואזוב לקחו לאוכלין לא מהני מחשבה לעצים ועיין בירושלמי סוכה פ"א גבי חישב עליו לאוכלין לא מהני מחשבה לסכך אח"כ, ועיין בבלי שם ד' י"ג ע"ב וכ"מ, אך מ"מ י"ל דאם חישב עליו מתחלה שיהא שנה ראשונה למאכל ושניה לסיג י"ל דשפיר מהני עי' בירושלמי שם ועיין בנדרים דף ע' גבי מופר ליכי למחר ע"ש בתוס' ישנים ד"ה בעי דאם דעתו שתחול מהיום הך מופר ליכי למחר י"ל דחל, וא"כ י"ל דפליגי בזה דמאן דיליף מרישא דקרא ס"ל שיטע ג' הראשונים למאכל ואידך ס"ל דבעי גם שנה הרביעית והחמישית שיטע למאכל, ועיין לקמן בהל' י"ח אך לפי"ז בחו"ל דלית לה רבעי א"צ זה רק בג' שנים לבד:

הלכה י

בד"א כו' אבל כו'. וס"ל לרבינו דאין לוקין על ערלה שבחו"ל עיין בירושלמי פ"ט דנזיר וכי לוקין על הלכה ועיין בהך דתמורה ד' י"ח ע"א מבואר ג"כ דעל הלכה למשה מסיני אין לוקין, ועיין ברמב"ן בס' המצות שחולק בזה ועיין במש"כ רבינו בהל' טומאת מת פ"ב ופ"א הל"ב אך באמת כך דס"ל לרבינו דזה הוה דין חדש מהל' למשה מסיני לא דהלכה מפרשת דהערלה דכתיבא באורייתא שייך גם בחו"ל רק דזהו דין בפ"ע ונ"מ כך. דהנה עיין בירושלמי פ"ב דפסחים דמוכח שם דגבי ערלה שלא כדרך הנאתו עובר על עשה מהך דוערלתם דאמר שם עשה לרחקו כתיב ר"ל דגבי שאר הנאות לא הוה רק שיהיה בגדר אכילה ובכלאי הכרם גם הלאו הוה אף שלא בגדר אכילה ובערלה רק עשה, ועיין תוס' ב"ק ד' ק"א ע"א דר"ת ז"ל ס"ל כעין זה ומה דמקשה שם מהך דפסחים ד' כ"ה לשיטת רבינו א"ש דרק גבי ערלת א"י דכתיב בה הך עשה דלרחקו אסור אף שלא כדרך הנאתו אבל ערלה בחו"ל דהוה איסור בפ"ע הלכה בפ"ע שם שלא כדרך הנאתו שרי, ועיין בהך דקדושין ד' נ"ו ע"ב בתוס' וברש"י שם ד' ל"ח ע"א ד"ה ואסורים בהנאה גבי כלאים דנקט משום תקדש לשון הקדש, ובאמת קשה הא בקדושין ד' נ"ו ע"ב דחה הגמ' זה, אך י"ל כך דהנה שם אמר דגבי ערלה רק שנים וע"ש ברש"י ותוס' מה שדחקו שם, ועיין פסחים ד' מ"ד ע"ב אך באמת ר"ל כך דהנה גבי כלאים יש קרא דבעי שרפה וגבי ערלה ליכא קרא עיין תוס' סוכה ד' ל"ה ותמורה ד' ל"ג ע"ב ועי' תוס' ע"ז ד' מ"ח ע"ב גבי

נטע והבריך והרכיב מה דהקשה שם בד"ה ואין נוטעין א"כ אמאי ערלה בשרפה ע"ש אך גבי כלאים לא קשה זה דכיון דהתורה צותה לנו שישרפו אז א"א לנו להפקיע זה וכמש"כ התוס' ב"ק ד' ע"ו ע"א גבי קדשים דהיכא דהמצוה בשרפה א"א לעשות עצה להפקיע זה אף שנעשה פנים חדשות מ"מ אסור וזה ר"ל רש"י בפסחים דף ד' ע"ב מדכתיב תשביתו סגי בביטול ר"ל דשם אין המצוה שיהיה בשרפה רק שיהיה נשרף ולכך אם עושה איזה פעולה שיתבטל הדבר לא איכפת לן, משא"כ אם היה המצוה בשרפה או לר"י דס"ד דיליף מנותר דשוב המצוה הוה שריפה אז א"א לן לבטל זה, ועיין בירושלמי שבת פ"ב ופסחים פ"ז גבי מהו להצית האור במדורת חמץ ואמר שם דזה תליא אם המצוה הוא בשריפה מחמת נותר אסור דאז הוה גדר מצוה והוה כמו עשיה, ואם רק משום ביעור אז מותר, ועיין מש"כ רש"י פסחים דף ו' גבי מפולת כה"ג דלכתחלה לא זהו ביעורו וכיון דתוך ל' חל עליו מצות הביעור מדרבנן שוב א"א לבטלו וזה ג"כ הך טעם דב"ש שם ד' כ"א, ועי' בירושלמי פסחים פ"ב הל' ב' דאם הקדיש לאחר ביעורו וכן אם הפקיר לאחר זמן ביעורו לא מהני גבי חמץ ור"ל אף למ"ד דמותר בהנאה דשפיר חל ההקדש וההפקר מ"מ א"א לעשות פעולה לבטל ממנו החיוב, וע"ש בירושלמי פ"ג הל' ב' גבי עריבה דאם היה מתחלה כזית ומיעטו צריך לבער את כולו כיון דחל עליו חובת ביעור, וכן הוה הדין גבי כלי מקדש עיין בהך דזבחים ד' צ"ו בתוס' ד"ה אלא וי"ל חידוש הוא, ואף דכתבו התוס' שם ד' פ"ו גבי עצמות קדשים דיכול לבטל הבשר לעצמות ולהשליכם ועיין פסחים ד' פ"ג גבי עצמות קדשים כו' לשדינהו אך זה רק קודם שחל עליו המצוה של שריפה אבל אח"כ לא מהני זה ועיין בתמורה דכ"ד ע"ב גבי בכור דוקא קדושה חמורה ושם ד' כ"ה ע"א דברי הרב ודברי התלמיד כו' וה"נ כן ועיין בזבחים ד' ע"ד ע"ב רחמנא אמר לא תפדה ע"ש ובהך דב"ב ד' קל"ג הוא אפסקיה ורחמנא אמר אין לה הפסק וכ"מ בזה, וה"נ החילוק שבין ערלה לכלאי הכרם דגבי כלאי הכרם מצותו בשריפה מחמת הך תקדש וממילא אסור לבטלו וזה מה דקאמר רש"י דהוה כהקדש. אבל בערלה רק הדין שישרף ולא מצותו בשריפה וזהו דר"ל יש היתר לאיסורו דהיינו להפקיע הדין של שריפה, ועיין תוס' פסחים ד' מ"ד ע"ב אך י"ל דמ"מ גם זה יש עליו איסור משום דיש בו גדר קודש מחמת נטע רבעי ועי' בירוש' פ"א דערלה פ"ו גבי פגי תמרה שיקברו של רבעי ואף דהא מבואר דעדיין לא קדשו עיין נדה ד' מ"ז ע"א גבי פגי ובמש"כ רבינו בהל' מעשר שני פ"ט ה"ב דגם בוסר אין בו קדושה וזהו באמת כוונת המשנה ספ"א דערלה גבי ר"י אומר נוטעין יחור ע"ש ור"ל כעין הך דב"ק דנ"ט ע"א דיחור הוא קטן מסמדר ואף דר"י ס"ל דסמדר אסור מ"מ יחור מותר וגבי רבעי ס"ל דאף בוסר מותר, ועיין בפה"מ

פ"א ה"ז דמבואר שם דבוסר אסור אך זה רק בערלה אבל ברבעי שרי ע"ש במשנה ח' ומ"מ מבואר שם דפגי תמרה צריך קבורה וצ"ל דמיירי בנסחני כעין הך דעירובין ד' כ"ח ע"ב ע"ש ועי' ב"מ ד' פ"ט בתוחלני דיש לו תקנה ע"י חותלות ועי' סוף ביצה גבי פצעילי תמרה ופסק דצריך קבורה ולא כמו דאמרינן בברכות ד' ל"ו ע"א דזרק לאביונות וצ"ל דרק ברבעי דיש עליו שם קדש כמבואר במעשר שני פ"ה גבי בערתי הקודש מן הבית וגם בערלה בא"י ג"כ כן הואיל ועל ידו יש רבעי משא"כ בחו"ל לדידן דס"ל דאין שם רבעי יכול לזרוק אותם וגם שלא כדרך הנאתו שרי ועיין תוס' סנהדרין דף פ' ע"א דגבי הקדש שלא כדרך הנאתו אסור ור"ל בהני דבעי שרפה דע"י זה מתבטל המצוה וכן גבי אותן דצריך לקיים בהן מצוה הכנסה לכיפה כמש"כ התוס"י יומא ד' נ"ה ע"ב ולא בשאר הקדש כמבואר בכ"מ דרק כדרך הנאתו וכמש"כ, ועיין בירושלמי נזיר פ"ו ה"ב גבי פסולת פרי:

הלכה יא

ספק כו'. עיין מש"כ רבינו בהל' כלאים פ"ח הל' י"ד ולפי מש"כ דס"ל לרבינו דאם זרע עכו"ם ירק סמוך לגפנים מותר אף באכילה ומה דאסר י"ל דרק במפולת יד וא"כ ה"נ י"ל דהא דנקט גבי ודאי דלוקח מהם דשמא לא זרע אותם במפולת יד וגבי ערלה ג"כ כתבתי לעיל דס"ל לרבינו דבחו"ל אינו נוהג בשל עכו"ם, וגם שמא נטע לסייג ולקורות ולא ס"ל כשיטת הירושלמי הובא בתוס' קדושין. ועיין תוס' ע"ז ד' ל"ה ע"ב וד' ס"ג ע"ב ע"ש:

הלכה יב

כרם שהוא ספק כו'. כן מבואר בתוספתא ערלה הרי שמצא נטיעה קטנה, ועיין בהך דברכות דף ל"ו ע"א גבי צלף ע"ש:

הלכה יג

חבית יין כו' אבל ענבים כו'. רבינו מפרש כך דגבי ענבים אמרינן דהבעל הבית גופא הטמירן שם מפני שידע שהוא של ערלה משא"כ ביין דע"כ גנב עשה זה דבעה"ב לא ידרוך ענבים של ערלה. אך לגנב ליכא למיחש כמבואר וא"ש קושית התוס' מ"ש מספק דאנן לא אמרינן כלל גבי ענבים דגנב עשה כן רק דבעה"ב גופא עשה זה, ועיין ע"ז ד' ס"ב ע"ב גבי חטה ע"ש דאמרינן שם דתלינן דילמא גנב טמרינהו:

הלכה יד

עכו"ם וישראל כו'. עיין בהשגות שכ' שהיו האילנות קטנים כו' כה"ג אמרינן בהך דב"מ ד' ק"א ע"א ע"ש, והר"א ז"ל ר"ל דהקנה לו האילנות עד שלא גדל הפרי וא"כ אז לא היה עדיין איסור הנאה. וגם הישראל לא הקנה לעכו"ם אלא מה שיש לו בו ולישראל אין לו

רק מה שיכול לזרוע ולאכול העצים, ועיין ב"ב ד' ל"ו ע"א, ומש"כ רבינו בהל' טוען ונטען פרק י"ב הל' י"ב ע"ש בהשגות ומלשון רבינו משמע שם דקמ"ל דלא נימא דהקרקע הוה כמו חליפי ערלה דהמעות אסורין לכתחלה ובפרט בערלת חו"ל כמש"כ לעיל פ"ח הל' י"ז דערלה בחו"ל תופס דמים קמ"ל וה"נ כן כאן ר"ל רבינו כן דאל"כ אמאי אסור דהא אם החליפן הדמים מותרין וזה הוה כהחליפן, ובאמת הרשב"ם ז"ל בב"ב ר"ל דהוה כעין מה דאמרינן שם האי מאן דאחזיק מגודא דארודי דלא הוה חזקה וה"נ לא איכפת ליה במה שאכל כיון דבלא זה אסורים בהנאה והך דכתובות דף פ' דמבואר שם דבחבילי זמורות מיקרי אכילה והויא חזקה ס"ל לרבינו ז"ל דזה תליא בהך דב"ב שם ד' ל"ו ע"ב דחד אמר ג' שנים סתם וחד אמר עד שיבצור ג' בצירות וכו' וזהו מה דאמרינן שם דקל נערה א"ב ר"ל בג' שני ערלה דלמ"ד ג' שנים סתם הוה חזקה באכילת עצים לבדו אף דאין דרך כן גבי דקל ע"ש בד' נ"ד ע"א האי מאן דפתח דיקלא כו' ולמ"ד עד שיבצור וכו' צריך דוקא לפירות וכדרך וכן מבואר בירושל' פ"ג דב"ב שם שני ערלה ביניהם ע"ש ורבינו פסק כשמואל דאין דעתן על העצים ולא הויא חזקה וא"ש, ובאמת גבי קורא דדיקלא אם מותר לאכול אותו מדקל ערלה לפי הך מחלוקת דברכות ד' ל"ו ועירובין ד' כ"ח ע"ב ועיין בירושלמי ספ"ד דשביעית דמבואר שם דיש עליו קדושת שביעית ע"ש בהל' ז' וא"כ י"ל דיש עליו שם פרי גם לענין ערלה. אך יש לדחות משום דגבי שביעית גם העצים יש עליהם איסור כמו כלאי הכרם עיין בתרומות פ"י מ"ה גבי תלתן ובירושלמי שביעית פרק ט' מ"ז ע"ש בירושלמי בזה גם מש"כ לעיל דעכו"ם אם נטע בחו"ל י"ל דאין לו ערלה ה"נ י"ל כאן גבי הני שתילא ועיין בחולין ד' קל"ה ע"ב וכ"מ ובירושלמי פ"ד דפיאה ה"ד ומש"כ רבינו בהל' מתנות עניים פ"ד הל' כ"ה גבי עוללות, ועיין בירושלמי דמאי פ"ו הל' י' גבי כשחלקו בקמתה, ואף דרבינו ס"ל דאין קנין לעכו"ם בא"י מ"מ לגבי עוללות הביא זה רבינו. והנה בתוספתא פ"ג דפאה משמע דר"ש ס"ל דפטור לגמרי על חלקו של ישראל גבי עוללות וכן שם בפ"ב גבי פאה ס"ל כן לר"י, ועיין בחולין ד' קל"ה ע"ב דממעט שם משדך גבי פאה, אך י"ל דפאה שאני דאם נימא דיש קנין לעכו"ם א"כ יש עליה שם חו"ל על מקצת ואנן קי"ל דחיוב פאה עושה הקצירה כמבואר בחולין ד' קל"ח ע"א ובירושלמי פ"א דפאה, ועיין בירושלמי ספ"ב דפאה דמבעי שם דאם שדה חציה בא"י וחציה בחו"ל אין הקצירה של חו"ל מחייבת חצי שדה של א"י וה"נ ר"ל בהך דחולין הנ"ל דכיון דכל שבולת ושבולת יש להגוי חלק בו נמצא דלא הוה בגדר קצירה של א"י ואף אם ישראל קצרן, אך אנן דלא ס"ל כן אז עפ"י דין חייב הכל דהיינו אם אח"כ לקחו ממנו ישראל אבל אם העכו"ם קצר פטור כמבואר פ"ב דפאה מ"ז מחמת

דקצירת עכו"ם לא הויא קצירה ויש על זה מיעוט מקרא כמש"כ שם הר"ש וע"ש בפ"ד מ"ו גבי שדה כו' ושם י"ל אף אם ישראל קצרה ברשות העכו"ם רק לא שמסר לו דאז חייב כמבואר בתוספתא שם רק שהיה פועל אצלו, ועיין תוס' בכורות ד' י"א ע"ב, ועיין בהך דחולין ד' קל"ג ע"ב גבי עכו"ם וכהן שמסרו צאנם לישראל ובדברי רבינו בהל' ביכורים פ"י ה"ט דמשמע שם דהגוזז צריך שיהיה ישראל ואף דגבי מתנות עניים אף פועלי עכו"ם חייב במתנות עניים כמבואר בדברי רבינו שם ובירושלמי פ"ב הל' ז' ע"ש צ"ל דגבי פועלי עכו"ם אין הקצירה מחייבת ואינה פוטרת וכיון דיש גם פאות קציר חייב, משא"כ גבי ראשית הגז דשוב ליכא עוד חיוב לכך אם הגוזז עכו"ם פטור אף אם הוא של ישראל, אך כל זה שייך גבי פאה אבל גבי עוללות למה פטור חלקו של גוי לדידן וגם לר"ש למה פטור הכל וי"ל דהוה בגדר תעזוב לך ולא לעורבים ולעטלפים וא"כ החלק העכו"ם מתחלה לא חל עליו החיוב אף אם אח"כ חזר ישראל ולקחה ממנו ואף דמבואר בירושלמי פ"ז דפאה דאין לו לעני עד שיתן לו בעה"ב ע"ש בהל' ז' זה רק שעני אסור לטלן אבל של עניים הוה תכף משיודע העוללות כמבואר שם בהל' ח' גבי הקדש דאין מקדיש דבר שאינו שלו ע"ש בירושל' ושם בירוש' בהל' ג' גבי פרט ובתמורה ד' כ"ה גבי לקט אך עוללות אין הדין כן, וע"ש בהל' ה' דס"ל דהוה כשותף ועי' בתוספתא פ"ב דפאה דמבואר שם דאם אין העכו"ם ממחה חייב בפאה והטעם או די"ל כמש"כ דהפטור הוא משום הך דחולין ד' קל"ד ע"ב לא לעורבים ולעטלפים ולכך גם שותפות עכו"ם פוטר הכל משום דעכו"ם לא יניח העניים ללקט וא"כ ממילא פטור ולכך אם נותן הגוי רשות אז חייב מה"ת חלקו של ישראל, או די"ל כמש"כ רבינו בהל' ביכורים פ"ב הל' י"א גבי הברכה דדי אף לשעה נתינת רשות ע"ש בהשגות ר"ל דשם לא בעי הרשות שתחייב בבכורים רק שלא תהא פוטרת ע"ש וה"נ כן גבי פאה, וא"כ י"ל דגם גבי ערלה בחו"ל כה"ג ולכך אם התנה מתחלה שוב הוה הג' שנים של עכו"ם וכן העכו"ם נטען שיהיו שלו וא"כ אין כאן ערלה כלל:

הלכה טו

יראה לי שאין דין כו'. כ"כ בזה ועיין בירושלמי פ"ח דסוטה דאמר שם יצא הנוטע כרם בחו"ל שאין מצוה לחללו ע"ש בהל' ה', אך באמת כך דהנה כ"כ דיש חילוק בין נטע רבעי למעש"ש דגבי נטע רבעי יש בו איסור וקדושה והאיסור והקדושה הוה שני דברים וגם קודם שיבוא לירושלים יש עליו דין קדושה ולכך גבי רבעי צריך לשום ע"י ג' אף אם דמיו ידועים עיין תוס' סנהדרין ד' י"ד ע"ב ובר"ש פ"ה דמעשר שני דבעי ג' אנשים דוקא ועיין בירושלמי שם פ"ה ה"ג דיש שיטה דהא דאמרי ב"ש דכרם רבעי

אין לו ביעור הוא רק בשביעית ומ"מ הקדושה חל עליו מחמת הך דקדש הלולים ע"ש ונמצא כך דהנה עיין בתוספתא סוף מעש"ש יש שם מחלוקת דב"ש וב"ה דב"ש אומרים אין נוטעין אותו ברביעי מחמת שהרבעי שלו חל בשביעית וב"ה מתירין ר"ל כך דהנה שם במשנה מבואר בפ"ה מ"ה ובשביעית פודהו בשויו יעו"ש ונ"ל דר"ל דא"צ להוסיף חומש דכיון דחל עליו דין שביעית ועיין תוס' ב"ק ד' ס"ט ע"א דמספקא להו אי שביעית נוהגת בכרם רבעי אך באמת הוא מבואר בסוף פ"ז דפאה בירושלמי דשביעית חל אף על ההקדש ויליף לה מקרא מושבתה שבת ל"ה ומש"כ התוס' מנחות דף פ"ד ע"א דנזירך דידך אין דהקדש לא זה רק על איסור שביעית אבל קדושת שביעית חל עליו וא"כ שוב אין מוסיפין עליו חומש דהוה אינו שלו וזהו דר"ל בשויו ולכך ס"ל ב"ש דאסור ליטע ברביעית כדי שלא יחול עליו דין שביעית ואף דלכאורה מירושלמי שם דמשנה ג' לא משמע כן י"ל דזה רק כגון שהביא בוסר קודם שביעית דיש בו איסור רבעי קודם שבא שביעית וגם שביעית נהגא בו, משא"כ אם חל עליו שביעית קודם רבעי אז אין לו חומש, וכן מה דנקט שם במשנה ואם היה הפקר ר"ל שהפקירו ג"כ קודם שחל עליו דין רבעי וכמו דאמרינן בקדושין ד' נ"ד ע"ב גבי מתנה ע"ש ובזה א"ש מ"ש התוס' ב"ק ד' ס"ח ע"ב דהא קניא ביאוש אך כיון דהוא ממון גבוה לא שייך בו כלל גדר יאוש ואף דלכאורה מה שייך גדר גזל גביה מה דמקשה שם בב"ק צ"ל משום דאף דקי"ל דממון גבוה הוא יש בו גם דין של ממון הדיוט ועיין תוס' ב"ק ד' ס"ח ע"ב וד' ס"ט ד"ה קריא רחמנא ועיין בירושלמי מעש"ש פ"ד ה"ו מה דאמר שם מתני' דלא כרשב"ג דרשב"ג אומר משיכתו זהו פדיונו ר"ל דגבי מעש"ש יש בו שני קנינים הפדיון והמשיכה כך ס"ל לת"ק ולכך יש נ"מ במעשר שני בין משך ללא משך משום דצריך לקנות הממון הדיוט שיש לבעה"ב בו ורשב"ג לא ס"ל כן רק דס"ל דאין כאן ממון הדיוט כלל רק דהפדיון הוא המשיכה ולדידיה לא שייך גזל כלל גבי מעשר שני ונטע רבעי, ועיין ב"ק ד' ס"ו ע"ב ד"ה דגזל קרבן דחבריה ע"ש ברש"י וזהו ג"כ כוונת הירושלמי מעש"ש פ"ה ה"א אמר ר"י ואפילו כמ"ד בשחרית אתיא כו' ולא רשב"ג היא כו' ר"ל דהא לרשב"ג לשיטתיה לא שייך כלל גדר גזל גבי רבעי וכמש"כ ועיין בירושלמי שקלים פ"ב ה"ב הגונב עולתו של חבירו כו' נתכפר כו' ועיין ב"ק ד' ע"ו ע"א ותירץ בירושלמי דמ"מ פדיון א"א בדבר שישנו תחת אחר בגזל דהא בעינן וקם לו ואמר שם אליו ראה ככר מתגלגל כו' שמא חל עליו הקדש ר"ל דאין מקדישין לאיבוד וכעין דמבואר במנחות ד' ע"ד ע"א ובמעילה דף י' ע"א וכן כתב רבינו בהלכות ביכורים פ"י הל' י"ט ע"ש וכן הדין גבי פדיון ס"ל לרבינו בהלכות ערכין פ"ז הל' ט"ז שאם החוב שנים בדמי השדה אם פדה ליתן לבע"ח לא מהני משום דהוה פדיון

לאיבוד ועיין בירושלמי פרק א' דדמאי ה"ב דהוה שם בעיא גבי דמאי אם מפרישין כ"ש ע"מ לאבד דא"כ לא הוי הפרשה ועיין במש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות פ"ח מהל' מעשר ה"ג דאם יכול לומר שיהיה שעה אחת תרומה ותבטל בק"א וזהו בעצם מחלוקת דתנאי פ"ז דדמאי הל' ו' ר"א ב"ע ורבנן אם זה הוה הפרשה או לא, ועיין בירושלמי חלה פ"ג הל' א' דהוה פלוגתא שם אם פסקינן הל' כראב"ע או לא, ועיין בהך דב"ק דף קט"ו ע"ב גבי חבית משתברת אם יכול לעשותה ת"מ אף דיעבד ורש"י פי' שם משום דהוה הפקר ואינו שלו אך מדברי רבינו מוכח דלא משום זה רק דלא הוה הפרשה כלל, ועיין ב"ק דף צ"ח גבי מעש"ש ע"ש, ועיין בתוספתא פ"ח דדמאי בזה, ועיין בתוס' פסחים ד' י"ג ע"ב ד"ה אין מביאין דמוכח שם דיכול לפדותה אף דהמעות ילכו לאיבוד, ועיין תוס' ישנים יומא ד' נ"ה, אך באמת כך דהנה רבינו ז"ל בהל' מעש"ש פ"ב הל' ג' ס"ל דיוכל לחלל מעש"ש על פירות אחרות וע"ש בהשגות ושם בפ"ד ה"ב ע"ש וה"ג וכבר הקשה עליו הראב"ד ז"ל דהרי מבואר בסוכה ד' מ"א ובבכורות ד' נ"א דבעי דוקא כסף צורה וכן הקשה כאן לקמן בהל' י"ז, אך באמת בתוספתא דשביעית ומעש"ש מבואר דיכול לחללן גם על פירות וס"ל כך דיש ב' מינים אחד חילול ואחד פדיון והחילול הוא שיהיה חל שם של המעש"ש על האחר ועיין בהך דסוכה דף מ' ע"ב אם שייך גבי שביעית דרך חילול ומבואר שם ד' מ"א דבפירי ראשון ד"ה לא שייך והטעם דחילול לא הוה רק שתפקע מזה ותחול על זה וגבי שביעית כיון דפירי ראשון לעולם קדוש אין נופל בו לשון חילול ועיין שם ברש"י דף מ' ע"ב ד"ה קודש אבל בפירי שני י"ל דנופל בו לשון חילול ואידך פליג דס"ל דאינו מתחלל גם פירי ב' רק דרך מקח אך באמת נ"ל כך. דהנה עיין בהך דתמורה ד' כ"ו ע"ב דאמר שם דגבי הקדש בדה"ב אם אמר חליפי זו לא מהני ומחוללת על זו מהני ועיין בירושלמי פ"ב דנזיר דהוה מחלוקת שם דחד אמר דגם חליפי זו מהני בבדה"ב ע"ש ובאמת קשה הא מבואר בתמורה דף ט' ע"א דלשון חליפין משמע תצא זו ותכנס זו וא"כ אמאי לא מהני גם בקדשי בדה"ב אך באמת כך דיש ב' גדרים אחד גדר מקח ואחד גדר חליפין ור"ל כך דחליפין מיקרי ע"י שהמוכר מפסיד הדבר ונעשה זה תחת הדבר הראשון ומקח הוא ע"י מה שנתוסף להלוקח דבר בשביל זה הוא נותן זה להמוכר דיש מציאות שיצא מרשות המוכר והלוקח עדיין לא זכה עיין ב"ב ד' קל"ח ע"א וכן הדין אם נימא ד"ת מעות קונות לכמה שיטות ובהך דכריתות ד' כ"ד ואכמ"ל וכן הדין גבי הך דגיטין ד' ע"ה גבי נתינה בע"כ והוא ג"כ כן דמרשות הנותן יצא ועדיין לא קנה אותה המקבל ועיין ב"ב דף נ"ד ע"ב גבי נכסי עכו"ם הרי הן כמדבר דנפקע רשות העכו"ם ועדיין לא קנה אותה ישראל ועיין עירובין ד' פ"א גבי מעה מחלוקת דר"א ורבנן אם זכה לעירוב ושם

ד' ע"א ע"א בהך מחלוקת דב"ש וב"ה אם הוה אסתלוקי רשותא או קנויי רשותא וכן גבי שכירות מעכו"ם וכ"כ בזה והנה גם לגבי הקדש אם הדבר השני גורם שע"י שנכנס הוא להקדש תצא הראשונה מן הקדש או להיפך ע"י מה שיצאתה הראשונה נכנסה השניה אך בהקדש לא שייך זה דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה וכ"ז שלא נכנס דבר תחתיה לא יצתה הראשונה ועיין תוס' ב"מ ד' נ"ז ע"א דגבי הקדש לא שייך אונאה בשביל זה דאם נימא דאינה א"כ לא יצא ההקדש לחולין וא"כ לא אינה ועיין בהך דמנחות ד' מ"ו ע"א בתוס' וד' מ"ז ע"א דיש מין הקדש שנקדש בכלי שרת דאף דתופס את דמיו מ"מ לא יצא לחולין ההקדש הראשון. אך י"ל דקדושת כלי שרת הוה כעין הך דבר פדא בנדרים ד' כ"ח ע"ב פדה חוזרת וקודשת א"כ הקדושה הראשונה יצא וה"נ בקדושת כלי שרת כן וכן כתב בתוס' ישנים שם ועיין תוס' בכורות ד' ל"ב ע"א דר"ל דגם גבי חרמים כן וכן גבי מעילה מבואר בפסחים דף כ"ז ע"ב ובר"ה ד' כ"ח ובקדושין ד' נ"ה דכל היכא דליכא מעילה לא יצא לחולין ועיין מש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ד דע"ז דגבי קרקע של הקדש כיון שלא מעל לא יצאתה לחולין וכ"מ בזה, וא"כ לכך לא שייך גדר חליפין בהקדש משום דחליפין הוה גדר תצא זו ותכנס זו כמבואר בתמורה דף ט' הנ"ל וזה לא שייך בהקדש וגבי שביעית בפרי ראשון לא שייך בו חילול כיון דלא יצא לחולין ובפרי שני הוה מחלוקת כמבואר בסוכה ד' מ"א הנ"ל. אך נ"ל דאפילו למ"ד אינו מתחלל דרך חילול זה רק ר"ל דהפרי השני אינו נתפס אבל מ"מ אם עבר וחילל יצא הפרי השני מקדושתו וכעין מש"כ רבינו ז"ל בהל' מעש"ש פ"ז הל' י"ד גבי מים ומלח וזה ג"כ נ"מ בין חילול לפדיון דחילול ס"ל לרבינו דהיינו דהדבר השני חל עליו שם הראשון ולא גדר שהוא נפדה תחת הראשון נמצא כך אם מחלל מעש"ש על פירות חל על הפירות שם מעש"ש אך צריך שיהיו פירות שראוין להיות מעש"ש דהיינו פירות חו"ל אינו יכול לחלל עליהן מעשר שני וכמו גבי האוכל תרומה בשוגג כמבואר בסוף פ"ו דמסכת תרומות, ועיין בתוספתא פ"ז דשביעית דאמר שם דאין מחללין מעשר על פירות שביעית ובדיעבד הוה חילול. אך י"ל דשם ר"ל על כסף מעשר דאין לוקחין פירות שביעית ממנו לכתחלה וכמש"כ רבינו פ"ז מהל' מעש"ש הל' י"ג וראיה דשם בתוספתא אמר דמעש"ש אין מתחלל אלא באותו מין וכמו גבי האוכל תרומה בשוגג ואף דבירוש' שם בסוף פ"ו דתרומות ר"ל דמשלמין גבי תרומה מפירות שביעית ועיין במש"כ רבינו בהל' תרומות פ"י הי"ט ע"ש. אך י"ל דמיירי כגון שהביא שליש לפני שביעית דלענין תרומה חייב לגירסת רבינו בהך דר"ה ד' ט"ו ובירושלמי פ"ב דביכורים ומ"מ לשאר דברים יש עליו דין שביעית לענין שאסור לשלם חוב מפירות שביעית. גם י"ל דזה תליא

אם הא דפירות שביעית פטור מן המעשרות אם הוא אפקעתא דמלכא עיין ב"מ ד' ל"ט וד' ק"ז ע"א וד' ק"ט ע"א או משום שצריך להפקירן וזה הוה מחלוקת דרש"י ותוס' בר"ה ד' ט"ו ע"ש. וכיון שכן שייך לומר דיש בו זיקת תרומות ומעשרות כמבואר בירושלמי דתרומות שם פ"ו ה"ה. וכן גבי מעות של מעש"ש אם מחללן על מעות אז הוי גדר חילול ואם על דבר אחר הוה גדר פדיון, וזהו כונת הירושלמי ספ"א דדמאי והובא בדברי רבינו פ"ד דהל' מעש"ש ה"ג וע"ש בהל' ב' ובדברי הראב"ד ז"ל, ועי' בתוספתא דמאי פ"ד דאמר שם מצרפין פירות חו"ל על פירות שביעית לפוטרן מן המעשר משמע דהפטור הוא בעצם וכן מוכח מירושלמי פ"ב דדמאי ע"ש, ועיין בדברי רבינו פ"ד דמעש"ש ה"ט אין פודין פירות מעשר כו' ומש"כ רבינו בפיהמ"ש פ"א דדמאי מ"ב ואסור לפדות פירות מעש"ש על נחושת ואף דבכמה מקומות מבואר דפודין צ"ל ג"כ כן דזה הוה גדר פדיה וזה הוה גדר חילול ונ"מ ג"כ דלענין חילול א"צ להוסיף חומש וכעין מש"כ רבינו ז"ל בפ"ה הי"ג גבי דינרי זהב ע"ש. והנה עיין בירושלמי ספ"א דמעש"ש דהוה מחלוקת דב"ש וב"ה גבי הרוצה לחלל כו' ואמר שם דצריך להיות פירות על המעות דב"ש מחלל ובין אלו ובין אלו קדשי וכעין מש"כ הראב"ד ז"ל בפ"ד ה"ב ולב"ה לא מהני כלום, ועיין בתוספתא דמעש"ש פ"ג בהך מחלוקת דב"ש וב"ה ובירושלמי שם ספ"א דאמר בריחוק מקום אתה פודהו ובקירוב מקום אתה מחללו ר"ל דזה הוה גדר פדיון וזה הוה רק שמחליף קדושה על קדושה, ועיין בפ"ה דמעש"ש ה"ז גבי הך מחלוקת דב"ש וב"ה אם בזמן הביעור צריך לחללן על הכסף בזמה"ז וע"ש בירושלמי הטעם אפילו מחללו מה מועיל ר"ל כמש"כ דכיון דזה הוה לאיבוד הוה כמו תחלת הפרשה דלא מהני אך מ"מ ב"ש ס"ל דמ"מ צריך שיחללן על הכסף ויהיו שניהם קודש וכמש"כ לעיל וס"ל דלא מקרי תחלה כיון דבא מחמת מעש"ש, ועי' בתמורה ד' ט' ע"ב בהך בעיא דשם אם תמורה מקרי הקדש ראשון או הקדש שני ועיין בר"ה ד' ה' ע"ב גבי הומם וחילל אם הוה כמו קרבן אחד או לא וברש"י יומא ד' ס"ג ע"ב ד"ה רבינא דכתב שם דא"צ להגריל שהרי בא מכח הראשון ע"ש, ועיין בירושלמי יומא פ"ו סה"א דמקשה שם היאך תמורת חטאת חל כלל ויש אדם מימר למיתה משעה ראשונה ר"ל ג"כ כה"ג דאין מפרישין לאיבוד. אך אם נימא דזהו בגדר הקדש הראשון כמש"כ א"ש וגם י"ל דמה דהתמורה קדשה הוא ממילא מחמת גזיה"כ ולכך תמורת טעות ג"כ קדוש ועי' בתוס' חולין ד' פ"א ע"א שכ' כן והיינו הך דר"ל דהכלל נגרר מכח דבר הראשון, ועיין נזיר ד' ל"ב ע"א הני מילי היכא דאיתא לעיקר הקדש. וזהו ג"כ כונת הירושלמי ר"ה פ"א גבי שנה דקדשים שנה לו ושנה לתמורתו ר"ל דצריך קרא דלתמורה שנה אחרת ועי' יבמות ד' נ"ח ע"ב ברש"י שם דגבי

יבם מקרי קדמה שכיבת בעל, ועיין תוס' ישנים יומא ד' מ"ט גבי כה"ג שמת ונכנס אחר תחתיו ועיין מש"כ התוס' ב"מ ד' נ"ד ע"ב דגבי מעש"ש החילול לא מקרי הקדש שני ע"ש ובמש"כ דגדר חילול הוה הפקעת הקדושה מהראשון וחל על האחר לא בגדר פדיון ונ"מ לפרי שני למ"ד דרך חילול לא מ"מ אם חילל פקע הקדושה ממנו א"ש מ"ש התוס' סוכה ד' מ' ע"ב ד"ה אין שביעית כו', וזהו ג"כ כונת הגמ' דבכורות ד' ט' ע"ב מה דמקשה שם והרי שביעית דפדיונו מותר והיא אסורה ע"ש ור"ל כה"ג על פרי שני משום דהוה ס"ל דהחילול מפקיע הדבר מהראשון ועיין בירושלמי פ"א דמעש"ש ופ"ג דמבואר שם דכשלוקח ממעות מעשר לזבחי שלמים בהמה ממילא פקע הקדושה של מעש"ש ע"ש, ולא משום פדיון ע"ש בהל' ג'. והנה בב"ק ד' ס"ט ע"ב מבואר שם דגבי מעש"ש שייך לשון פדיון וגבי כרם רבעי הוא לשון חילול וא"כ לפי"ז גבי כרם רבעי אין הדין כמש"כ התוס' בכ"מ ברכות דף ל"ה ור"ה ד' ל"א וסנהדרין ד' י"ד ע"ב ובכורות ד' נ"ג וכ"מ דגם שם די שיחלל על ש"פ דזה רק היכא דשייך דין פדיון אבל דרך חילול דהיינו שיהיה הראשון לא מהני זה אף במעות וגבי מעש"ש אם מחללן על פירות כמש"כ ג"כ צריך שוין וזהו כונת הירושלמי בסוטה פ"ח הנ"ל דבחו"ל אין מצוה לחללן ר"ל רק גדר פדיה וכן י"ל דזהו דנ"מ בין נטע רבעי לכרם רבעי ועיין בירושלמי פ"ה דמעש"ש ה"א ובתוספתא שם בהך מחלוקת דר' ורשב"ג. ולענין מה דמוכח מדברי הר"ש בפ"ה דמעש"ש דמועיל הפקר לנטע רבעי אף דכבר נתקדש עיין ביצה ד' ה' בהך דר"א וכעין שיטת רש"י ב"מ ד' י"א ע"ב גבי טובת הנאה, ועיין בירושלמי פ"ג דפסחים ה"ג ויקדישנו וישליכנו לאשפה ומשני אין אדם מפקיר דבר שאינו שלו ע"ש משמע דלא ס"ל כן, ועיין בהך דנזיר ד' י"ב ע"א מה דהקשה ר"ל לר"י דאמר שם ואלו קן מפורשת כו' ולמה לא הקשה בקיצור גם בסתומה דהיאך אדם אחר יביא קן ע"ש בתוס' אך נ"ל דנהי דקדושת הגוף לא פקעה ע"י מה שמרדה כמבואר בחולין ד' קל"ט מ"מ הבעלים נפקעו ע"י זה ושוב אין שם הבעלים עליו אך מ"מ כיון שפירשו על זה לא מהני מרידה ועיין בהך דנדרים ד' ל"ו ע"א בר"ן ד"ה גופא מ"ש מן הך דקדושין ד' נ"ה דא"צ דעת ע"ש אך לזה י"ל דמהני יאוש כמש"כ וא"ש ג"כ מ"ש התוס' זבחים דף ע"ה וכ"מ מן סמיכה היאך היו סומכין ובזה א"ש דפקע שם בעלים ממנו ועיין בערכין ד' כ"א ע"ב דעיקר מה דצריך דעת הוא משום סמיכה לחד שיטה וא"ש ועיין בהך דע"ז ד' מ"ג ע"א דאמר שם ש"מ נכרי מבטל ע"ז של חבירו אף דמבואר שם דמהדבר בעצמו נתייאש משמע קצת דלא מהני לזה יאוש ועיין בדברי רבינו בפיהמ"ש בשקלים שם שכ' דאם אח"כ יבואו הבעלים צריך לשלם להם הדמים ע"ש:

[השמטה מש"כ שם בענין כרם רבעי והא דמבואר בר"ה דף ל"א ע"ב דר"א ביקש להפקיר כרם רבעי או די"ל דר"ל בשעת סמדר כמבואר בהך דקדושין דף נ"ד ע"ב או דר"א הוא מתלמידי ב"ש ולב"ש לא הוי כרם רבעי ממון גבוה כיון דלא ילפי קודש קודש ושוב מהני הפקר וע"ש בתוס' מה דכתבו דהעניים היו פודין ואף דגם בהם שייך התקנה דצריך להעלותם לירושלים וצ"ל כמש"כ דכיון דלא שייך בו אשר נטע שוב אין עליו המצוה דהעלאה לירושלים דלא קרינן בו אשר נטע וכמו לראב"י בסוטה דף מ"ג ע"ב גם י"ל דכיון דהתקנה היה רק על כרם שלם דהיינו שתים כנגד שתים כו' ועניים לא מצו זכו בהגפנים דהא לא הפקיר רק הפירות ולא הגפנים וגם י"ל דהוה כמו הירושלמי דפ"ג דפאה גבי בוצר וקוטף דפטור מן הרבעי ור"ל מן ההבאה לירושלים כמ"ש: ע"כ השמטה]

הלכה יז

כיצד פודין כו' אחר שאוסף כו'. עיין בכ"מ ועיין מש"כ התוס' ב"ק ד' ס"ט ע"א אך לפי המבואר בירושלמי שם פ"ה מוכח כך דנהי דאוסר רבעי וכן הקדושה של האיסור חל עליו משיעשה בוסר אך מ"מ שיועיל הפדיון אין חל עליו הקדש גמור עד לאחר תלישה דלא אלים למיתפס פדיונו כעין דאמרינן בזבחים ד' מ"ט ובמנחות ד' מ"ז וכמו דמבואר בירושלמי פ"א דערלה ה"ו דפירי אתה פודה ואין אתה פודה לבוסר ופגין ואף דמשמע דהאיסור חל עליו כמו גבי פגי תמרה דשם ומש"כ רבינו דיכול ליתנו במתנה אם הוא בוסר בפ"ט ה"ב זה רק משום דעדיין אין עליו שם ממון גבוה, וע"ש מש"כ רבינו דאין הפדיון חל רק לכשיגיע לעונת המעשרות ועיין מש"כ רבינו בהל' מעשר פ"ב ובהך דסוכה ד' ל"ו ע"ש ובפיהמ"ש שביעית פ"ד הל' ח' וט', ועי' בפ"א דדמאי מ"ג בהך מחלוקת דב"ש וב"ה גבי שמן ערב דפי' רבינו שם דהוא שמן המור אף דמבואר במנחות ד' פ"ו דעדיין לא הביא שליש ובמנחות שם הוה מחלוקת דר"ח ור"ש ב"ר אם יש שמן עליו ע"ש וצ"ל דנ"מ לענין הזיתים דהם עכ"פ נקבעים למעשרות ועיין במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בפ"ב מהל' מעשרות ע"ש, ועיין בפ"א דתרומות בהך דמשנה ד', וכבר הארכתי שם. והנה לפי מש"כ לעיל לחלק דהך מצות חילול הוא רק בכרם לכך ס"ל לב"ש כאן בתוספתא דאין פודין רק יין משום דכ"ז שלא עשה יין לא חל עליו הך דין של כרם עיין ברכות ד' ל"ה ע"א דזה תליא במחלוקת שם מהיכן יליף לה אם מקודש הילולים זה רק ביין ע"ש, ועיין בירושלמי ספ"ו דתרומות דמבעי ליה שם אם אכל ענבים אם משלם יין אם הוא חד מין אך י"ל דשם קאי על ביכורים, ועיין בחולין ד' ק"כ ע"ב אם מביאין ביכורים יין וערכין ד' י"א וסוף פ"ד דחלה ותוס' תמורה ד' ד' ע"א גבי דמעך ומנחות ד' פ"ד ע"ב ברש"י ד"ה מנין ע"ש ועיין בהל' ביכורים מש"כ בזה:

ואומר הרי כל הפירות כו' על חטים אלו כו'. עיין בהשגות וכ"כ בזה. אך הרי מבואר בירושלמי ובתוספתא הובא בדברי רבינו פ"ד מהל' מעש"ש דרק מין על מינו וצ"ל דכיון דילפינן נטע רבעי קודש קודש ממעש"ש כל הראוי למעש"ש הוה מינו בנטע רבעי, ועיין בתוספתא פ"ב דמעש"ש דגם בדמאי אין מחללין אוכל על אוכל כצ"ל, וצ"ל דהיינו מין בשאינו מינו וכמש"כ הראב"ד ז"ל שם. ובאמת צריך טעם למה לא כתב רבינו כאן דאם מחלל על פירות צריך לברך על חילול כמש"כ בהל' מעש"ש והוא מהירושלמי, וצ"ל כמש"כ לחלק בין כרם רבעי לנטע רבעי וס"ל לרבינו דהא דקדוש קדושה גמורה דהוה כהקדש הוא רק בכרם. וראיה לזה דהרי רבינו בהל' מעש"ש פ"ט לגבי כל הדברים נקט גם נטע רבעי. ולענין דאין נותנין ממנו מתנות עניים ותרומות ומעשרות נקט רק כרם ודוחק לומר דנקט שם עוללות נקט כרם, וצ"ל כך דהך הילולים קאי רק אכרם וס"ל דחל עליו קודש תיכף ולכך הוה כנטוע כרם להקדש דפטור מן הכל כמבואר בירושלמי ספ"ז דפיאה משא"כ גבי נטע רבעי ס"ל דלא חל עליו הקדושה אלא לאחר שהביא שליש דהיינו לאחר שנתחייב בכל וכמו מעש"ש לכן חייב בכל אלו הדברים ומ"מ מהני לחלל בחטים ושעורים משום דשם מעש"ש עליו וכל החייב במעש"ש יכול לחללו ומ"מ לא מברך על חילול דזה הברכה לא שייכא רק היכא דהמין האחרון נתפס בשם הראשון וכאן לא שייך זה וא"ש וא"כ לפי"ז גבי ענבים צריך לחלל דוקא על מינו ולא על מין אחר וכן מבואר בראשונים. והנה עיין בירושלמי פיאה פ"ג ה"ג דאמר שם דאם קוטף מגפנים ומכניסו לביתו פטור מערלה ומרבעי ע"ש ורבינו הביא זה בפ"ד מהל' מתנות עניים הכ"ז ולא חשב ערלה רק רבעי בלבד. וכן בתוספתא דפאה שם לא חשב ג"כ רבעי רק פאה. ובאמת מה שייך זה גבי ערלה רבעי הך דין דשם. אך באמת מלשון הירושלמי ניכר דנקט ה' גפנים ור"ל דוקא כרם גמור ונ"מ לפי מש"כ השאלתות דר"א דלמ"ד כרם רבעי רק ה' גפנים דהיינו שתים כנגד שתים וכו' ועי' ברש"י סוטה ד' מ"ג ע"ב דס"ל גם לענין ערלה כן וכבר הקשה עליו בעל המאור ז"ל ריש פ"ו דברכות ע"ש אך רבינו ז"ל דלא ס"ל כן לענין מאי נקט רבעי וצ"ל להך תקנה שהתקינו שיהיו עולין לירושלים וזה רק גבי כרם רבעי עיין במש"כ רבינו בפ"ט מהל' מעש"ש ה"ה ובתוספתא דסוף מעש"ש ס"ל לר' דרק אם יש ה' גפנים אז תיקנו ועל זה קאמר דזה רק אם מתכוין לשתות יין אבל אם מתכוין לאוכלן ענבים ולא לגת אז לא חל התקנה עליהם, וכן למה שכתבתי דיש נ"מ לענין פדיון וחילול בין כרם רבעי לנטע רבעי גם לזה יש נ"מ בין מתכוין לאוכלן ענבים או לעשותן יין וא"ש:

הלכה כ

האוכל טבל כו' קודם כו'. הנה כ"כ בזה אם טבל הוא איסור עצמיי והתרומה והמעשר מתקן אותם או שאיסור לא הוה רק מחמת תרומה ומעשר רק שקודם הפרשה האיסור גם לכהן ועיין מש"כ רש"י חולין ד' כ"ו ע"א ובאמת זה הוה מחלוקת דתנאי ביומא ד' פ"ג ע"א אם טבל חמור או תרומה חמורה ועיין מש"כ התוס' קדושין ד' ל"ח ע"ב דס"ל דטבל אין איסורו אלא מחמת תרומה ומעשר ובדברי הר"ן והרא"ש ז"ל בהך דנדרים ד' י"א וי"ב אם הפרשת תרומה הוה גדר התרת האיסור או רק אדרבא חל עליו איסור חדש ועי' בירושלמי שבת פ"ב דאמר שם הרי טבל עד שלא נתקן אסור לזה ולזה משנתקן כו', ומבואר שם דהתרומה איסור חדש, ועיין מש"כ התוס' יומא ד' ע"ז ע"א ראיה דסיכה כשתיה אינו מה"ת מהך דכריתות ד' ז' גבי כהן שסך שמן של תרומה מביא בן בתו וכו' ולכאורה תמוה הא שם מבואר בגמ' הטעם משום דאיתחל קדושתו ועיין תוס' ישנים יומא דף פ' ע"ב ותוס' מנחות ד' ס"ט דאמרינן נתחללה הקדושה של תרומה וצריך לומר דרק הקדושה פקעה ממנה אבל מה שיש בו איסור שנשתייר בו מחמת איסור של טבל לא פקע ממנה ועיין במה דמבואר בירושלמי פ"ב דמעש"ש ה"א דשמן של מעש"ש שנסרח פקע ממנו קדושתו ע"ש אבל גבי שביעית לא והטעם משום דשביעית נוהגת ג"כ במאכל בהמה ועיין במש"כ רבינו ז"ל בפיהמ"ש במעש"ש פ"ב מ"ב בהך מחלוקת דר"ש ורבנן דאמר שם אם הקל בתרומה וס"ל דזה הוה קולא מה דמביא כהן בן בתו ומגילו כו' ועיין במש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ג דב"מ על הך דדף ל"ח ס"ל דפקע מהם הקדושה לגמרי ומותרים לזרים אם אינה ראויה לאכילה ועיין בהך דפסחים ד' ט"ו ע"ב גבי פת שעיפשה ואמר שם שאני התם דעפרא בעלמא וי"ל דר"ל דפקע ממנה שם תרומה וכמש"כ ועיין בירושלמי שבת פט"ז תנא אף מטמאין להציל והא תנא בכל קודש כו' היא תרומה היא מעש"ש ור"ל כך כמו דאמרינן בהך דמנחות ד' מ"ח ע"ב דכיון דלטומאה קיימי יכול לטמאן. ובאמת נ"ל דזה ר"ל רבינו בהל' תרומות פי"ב ה"ה גבי חבית שמן שכיון שנשברו כו' מפני שהוא בהול ונ"ל שט"ס הוא וצ"ל שהוא כחול ור"ל כיון שהולך לאיבוד פקע הקדושה ממנו והוה כעין הך דירושלמי פ"ב דמעש"ש הנ"ל גבי שמן של מעש"ש שנסרח וזה כונת הירושלמי דשבת היא תרומה היא מעש"ש ר"ל דתרומה ג"כ כן ולכך מותר לטמאן. אך כל זה לענין קדושה אבל לענין איסור י"ל דיש עליו עדיין וכמש"כ. והנה באמת כך עיין בירושלמי פ"ה דמעש"ש ה"ו דמבואר שם דגם טבל קרוי קודש, ועיין בירושלמי דחלה פ"ג ה"ב גבי אם טבל מנינו לגבי טומאה כחולין וכן שם דמותר לטמא טבלו דבר תורה ועיין בע"ז ד' נ"ו ונדה ד' ו' ע"ב וכ"מ, ועיין בתוס'

ר"ה דף ד' דס"ל דגבי טבל ליכא דין בל תאחר ובירושלמי דשקלים פ"ג מבואר דיש גם בטבל ב"ת. אך באמת כך דהנה עיין במסכת פאה פ"א ה"ו גבי הפקר אם לאחר מירוח קודם הכניסה לבית אם פטור מן המעשר ע"ש בר"ש ובירושלמי שם מחלק דמתרומה פטור אף לאחר מירוח ובמעשר חייב ועיין תוס' סנהדרין ד' פ"ח ע"א מש"כ כן בשם יש מפרשים, ועיין בירושלמי פ"ג דמעש"ש הל' ו' דהוה שם מחלוקת דב"ש וב"ה אם פירות שנגמרה מלאכתן יכול להפקירן ולפוטרן מן המעשרות ור"ל קודם הכניסה לבית וזהו ר"ל הירושלמי בפיאה מתניתין דב"ש היא וט"ס הך הפקר לעניים ור"ל הך ב"ש דכאן, ועיין מש"כ התוס' ב"מ ד' כ"א ע"ב ד"ה ופטורות. אך כך דהנה עיין בירושלמי מעשרות פ"א וכן פסק רבינו בהלכות תרומות פ"ב הל' י"ב דאם הפקיר קמה וזכה בה והפריש תרומה הוה תרומה אבל אם הפקיר שבלים ואח"כ זכה בהן והפריש תרומה אינו כלום וא"כ חזינן דיש גבי תרומה שני גדרים אחד מה שמתיר והב' אף שאינו מתיר כלל ולא דמי להך דיכול לתרום מדבר שלא נגמרה מלאכתו דשם סופו לבוא לידי חיוב ולכך גם גבי מעשר כן כמבואר בכ"מ משא"כ גבי הפקר דשוב לא יבוא לידי חיוב לעולם ומ"מ אם הפקיר בשבלים דאז הוה נראה ונדחה ושם הדיחוי לא הוה גדר פטור רק כמו הפקעה וכמו שכבר פעל, ועיין במש"כ רבינו בהל' ביכורים פ"ז הל' ח' ט' וכ"מ בזה, וכן הדין בכל מקום הטעם של נראה ונדחה דר"ל דהוה כמו שכבר עשה הדבר וא"א לעשות עוד פעם ועיין בהך דברכות דף נ"א ע"א וכ"מ בזה, וכן הטעם מה דפסקינן גבי אבלות דאם נהג מקצת קודם הרגל פקע ממנו האבלות משום דהוה נראה ונדחה ועיין סנהדרין ד' מ"ז ע"ב ואכמ"ל. משא"כ גבי קמה נהי דאיסור ליכא ולא יהיה מ"מ חל עליו שם קדושת תרומה אבל מעשר אם הפריש י"ל דלא חל ולכך ס"ל להירושלמי ג"כ דהפקר לאחר גמר אך קודם קבע מתרומה גדולה לא נפטר דהקדושה לא נפקעת רק ממעשרות נפטר. והנה כך לאחר שנכנס לבית דהוה קבע מה"ת אז הוה הטבל איסור עצמיי ושפיר יש עליו שם קודש ועיין מה דס"ל להראב"ד ז"ל בהל' תרומות פ"ה הי"ג דאם הפריש מעשר ראשון שהקדימו בכרי והפריש ממנו תרומת מעשר ולא תרומה גדולה אסור להפריש ממנו על תבואה שחייבת תרומה גדולה דהוה כמו שהוא קצת מן הפטור וע"ש בהל' מעשר פ"ז ה"ג דס"ל שם להראב"ד ג"כ כן אך זה רק גבי תרומת מעשר ותרומה גדולה אך גבי מעשר ראשון ומעש"ש לא איכפת לן זה לשיטת הראב"ד ז"ל ורבינו ס"ל להיפך דקודם שהפריש תרומת מעשר ממעשר ראשון שהקדימו בכרי אסור להפריש ממנו תרומה גדולה על מקום אחר דאסור להפקיע התרומת מעשר אבל משנטל תרומת מעשר מותר, ועיין בספרי זוטא מה שהביא הר"ש בתרומות פ"א מ"ה דלכאורה מבואר שם כשיטת הראב"ד

ז"ל, אך רבינו ז"ל יפרש דשם מיירי דהקדימו בשבלים ועיין מש"כ רבינו בפ"ג מהל' תרומות הכ"א אך שם נלמד מהך משנה דתרומות פ"ב מ"ב ע"ש ודברי הספרי זוטא ר"ל לשיטת רבינו בהקדימו בשבלים דקיי"ל דפטור מתרומה גדולה וחייב בתרומת מעשר. אך זה רק כשהפריש ת"מ ממנו אבל אם הפריש ממקום אחר ת"מ עליו אז צריך להפריש ממנו תרומה גדולה כמבואר בירושלמי פ"א דחלה ה"ד וא"כ כ"ז שלא הפריש ממנו ת"מ יש בו עדיין שום צד חיוב של ת"ג, ותרומה גדולה כיון דהוה בגדר קדושה כמש"כ לעיל שוב אם קרא עליו שם ת"ג נתפס ופוטר משא"כ אם כבר תרם ממנו ת"מ דאז א"א שיהיה בו שום צד חיוב של ת"ג שוב א"א לפטור תבואה אחרת ועיין בביכורים פ"ב מ"ה דאמר שם גבי ת"מ ואוסרת את הגורן ועיין שם בר"ש מ"ג מה שעמד שם על פירושו. אך עיין בירושלמי ספ"א דתרומות מפרש לה כך דר"ל בהקדימו בשבלים וכפי שיטת הירושלמי דמבואר בפ"א דחלה דרק אם הפריש ת"מ אחר מירוח מהני שהקדימו בשבלים אז פטור מת"ג אבל קודם מירוח אם הפריש ת"מ אז אחר מירוח צריך להפריש גם ת"ג וא"כ חזינן דת"מ יש בה גדר קדושה כתרומה גדולה וא"כ אם הפקיר לאחר מירוח אף דפטור מן המעשרות כמש"כ מ"מ אם המעשר ראשון כבר הפריש קודם שהפקיר והפקיר גם המעשר ראשון מ"מ צריך להפריש ת"מ וזה ר"ל הך ואוסרת וא"כ מוכח דהני קביעות דהוה לאחר מירוח חוץ מבית וחצר לא הוה מה"ת דאל"כ הא כיון שהפריש מעשר מיד נטבל לת"מ והיאך סד"א שיועיל ההפקר זה כונת הירושלמי דשם וא"כ חזינן דקודם הכניסה לבית אף לאחר מירוח אין עליהם שם איסור עצמיי ואף דיש שם טבל עליו דאסור לאוכלן קבע מה"ת כאשר אבאר זה בדברי רבינו בהלכות מעשרות מ"מ האיסור שיש בו הוא מחמת הדברים שצריכין להפריש ממנו, ונ"מ כך דהנה עיין בירושלמי פ"ג דמעש"ש דמבעי ליה שם בהל' ה' אם טבל שהוא טבול למעשר ראשון ולמעש"ש אם התרה בו משום מעש"ש אם לוקה ור"ל אף דכעת א"א להפריש מעש"ש משום דאסור להקדים כמבואר בתרומות פ"ג וכ"מ ואף דהרי מבואר בירושלמי ספ"א דדמאי דלקבוע שני קודם ראשון מותר וגם יכול לפדות המעש"ש קודם הפרשת מעשר ראשון ות"מ ודוחק לומר דזה קאי אדמאי דמבואר שם לחד שיטה דמותר אף לכתחלה וע"ש בפ"ה ה"א דפסק שם דמותר בדמאי להקדים. אך מדברי רבינו ז"ל בפ"ז מהל' מעשר ה"ג לא משמע כן וצ"ל כך דרק לקבוע מותר אבל להקדים בקריאת שם אסור דהם שני דברים עיין בדמאי פ"ז ובזה א"ש מ"ש התוס' על רש"י בכ"מ דס"ל דבעי דיבור היאך מהני מחשב דאילם דעיין בתוספתא דמעש"ש פ"ד הוה בזה מחלוקת דתנאי אם צריך הפרשה וקריאת שם או די במה שמפריש ועיין בתוספתא תרומות פ"ג גבי ברכה אימתי מברכין

ובתוספתא סוף ברכות. אך כך דכבר כתבתי דגבי תרומה ות"מ יש בהם ב' דברים להתיר האיסור וגם משום קדושה וגבי טבל יש בו ג"כ ב' מיני טבל אחד לאחר גמר וקבע אז הוה הטבל איסור עצמיי שם אחד והפרשת תו"מ הוה היתר מיד שהפרישם חל עליהם הקדושה דבלא זה הם קדושים מתחלה כשהוא טבל דגם הוא נקרא קודש משא"כ לאחר גמר קודם קבע אז האיסור עליהם רק מחמת תו"מ שיש בהם וכל אחד הוה חיוב נפרד ואז שייך מה דבירושלמי פ"ג דמעש"ש הנ"ל גבי טבל שהוא טבול לראשון ולשני אם חייב אם התרה בו משום שני דכיון דאין עליו חיוב עצמיי רק משום דצריך להפריש כ"ז שא"א להפריש השני לא שייך בו התראה ושם במעש"ש מיירי בהנך שעדיין לא נקבע רק נגמר כמבואר שם בירושלמי, ועיין בירושלמי פ"ב דנזיר ה"ט גבי היה עומד בנזירות בנו והתרו בו משום נזירותו אם הוה התראה או לא אם הוה חד שם ע"ש ובהך דשבועות דף כ"ח ע"א גבי ראשונה עולה לשניה ובמש"כ לעיל בשם הר"א ז"ל אם גבי כשהפריש מעש"ש אם יכול מזה גופא להפריש מעשר ראשון ע"ש בפ"ז מהל' מעשר ה"ג וגם אז הוה האיסור והקדושה שני דברים וצריך הפרשה וקריאת שם זה לתיקון האיסור וזה להקדישו ועי' בהך דשבת דף קמ"ב ע"א וא"ש. והנה עיין בירושלמי פ"ג דתרומות דהוה מחלוקת ב"ש וב"ה אם מותר לטמא טבל של מעש"ש ועיין ברש"י סוכה דף ל"ה ע"ב דאסור לטמא מעש"ש ע"ש דהוה קודש ועי' בהך דפסחים ד' ל"ח ע"א וצ"ל דמיירי בגמר בלא קבע ואזלי לשיטתייהו בפ"ג דמעש"ש ה"ו דב"ש ס"ל דאף בגמר לבד אין יכולין להפקירן ולפוטרן מן המעשרות וב"ה ס"ל דיכולים ע"ש ועיין מש"כ התוס' כתובות ד' כ"ה ע"א ד"ה לא וברש"י שם גבי קודש דר"ל לענין אכילת זרים. ובזה א"ש מ"ש הכ"מ כאן על שיטת רבינו והר"א ז"ל דהא מעש"ש איקרי קודש, אך זה רק לענין טומאה ולא לענין זרות ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש פ"א דמס' דמאי מ"א דרק משום מתנות כהן חייב מיתה ואף דבירושלמי פ"ג דקדושין ופ"ד דדמאי ה"ה מבואר דחייב מיתה בידי שמים אף על טבל של מעשר עני צ"ל דרק לרב לשיטתיה דס"ל בסנהדרין ד' פ"ג דזר בתרומה רק לאו וא"כ א"א לומר דאיסורו של טבל הוא בגדר מחמת התרומה דהא תרומה רק לאו, ועיין מש"כ התוס' יבמות ד' פ"ו ע"א ד"ה מה וד"ה אי ע"ש וע"כ ס"ל דהטבל איסור עצמיי וא"כ ה"ה הטבל דאינך משא"כ לדידן. ובאמת לפי מש"כ לעיל הוה אפשר לומר דהא דרב דאמר דעל תרומה לקי מיירי בתרומה בדבר דעדיין לא נקבע או לא נגמר או מהפקר קמה וזכה בה דא"צ לתרום רק דאם עבר ותרם תרומתו תרומה בזה י"ל דרק לאו אך אמאי לא משני כן הגמ' בסנהדרין שם, ועיין בתוספתא סוף עוקצין משמע דלר"ש כרשינין אינן חייבין במעשרות ולר"י חייבין ועיין במעש"ש פ"ב מ"ב מבואר דר"ש ס"ל

דיש גבי כרשינין תרומה ומעשרות, וי"ל דהיינו רק מדרבנן כמו תרומת שאר פירות לשיטת התוס'. אך מלשון רבינו בפ"ב מהלכות תרומות ה"ב לא משמע כן דרק גבי ירק ס"ל דמדרבנן שם בהל' ו' כמבואר בפסחים ד' ל"ט וד' מ"ד ובזבחים ד' ע"ו ע"א אבל כרשינין משמע דהוה מה"ת והא דאמר שם בירושלמי דמעש"ש כאן השיבו ד"ס לד"ת ר"ל דמה שאסור לטמא אותן הוא רק מד"ס וזהו מה דר"ל בירושלמי פ"ד דחלה הי"א דגזרו על הכרשינין בימי דוד ר"ל דאסור לטמאותן וכן מוכח בירושלמי פי"א דתרומות ה"ו דתרומת כרשינין הוה מה"ת ועיין תוס' יבמות ד' ס"ו ע"ב וב"מ ד' צ' ע"א ע"ש והא דאמרינן בירושלמי פ"ט דתרומות ה"א גבי זרע תרומת כרשינין דגזירה היא ואין גוזרין גזירה לגזירה שם ר"ל דהא דיש בהם טומאה בכרשינין הוא רק מדרבנן דהא ר"ש ס"ל דאין מטמאין כלל בעוקצין אך זה רק בכרשינין של חול אבל בכרשינין של תרומה מטמאין ע"כ כדמוכח מהך דמעש"ש הנ"ל וכהך דב"ב ד' צ"ז ע"א גבי שמרים ובכורות ד' י' וכ"מ וכ"כ בזה וזה רק מדרבנן ועיקר הגזירה של גידולי תרומה תרומה מבואר בשבת ד' י"ז ע"ב דהוא משום תרומה טמאה וזה בכרשינין רק מדרבנן וזהו כונת הירושלמי. גם י"ל דהטעם דס"ל להירושלמי דתרומות פ"ג גבי טבל של מעש"ש דמותר לטמא אף אם נימא דגם טבל אקרי קודש וגם במעש"ש גופא משמע קצת מהך דפסחים דאין בו איסור כל כך עכ"פ לגרום טומאה ועיין ברש"י סוכה ד' ל"ה ע"ב הנ"ל. אך י"ל כיון דיכול לפדות המעש"ש שוב אין זה פסול גמור וכן משמע בירושלמי דמעש"ש פ"ג ה"ב דלכך אין לוקחין תרומה בכסף מעשר מחמת דבהפסול של תרומה דהיינו ט"י ע"י זה לא נוכל לפדות המעש"ש כיון דלגבי מעש"ש עצמו אין זה טמא וגם משום דמבואר בירושלמי דחלה פ"ג ה"ז דאין זה מקרי טמא גמור דיש עליו גם שם טהור וכן כתב רש"י חולין ד' קכ"ח ע"א ד"ה ומהדר זהו כונת רש"י שם ועיין בסוף פ"א דטהרות גבי מקרצות גבי שלישית ע"ש. הרי מוכח מהירושלמי דאם היה יכול לפדות ע"י זה לא היה בזה חשש. גם יש לחלק במעש"ש בירושלים לגבולין, ועיין ברש"י עירובין ד' ק"ד ע"ב דס"ל דאסור לטמא כלי שרת אף דהא יכול להטבילן ועיין מנחות ד' ק"א ע"א, ועיין בתוס' בכורות ד' ל"ז ע"ב גבי להטיל מום עובר בכהן דס"ל דאסור ע"ש:

[השמטה **למש"כ שם דיש ב' גדרים גבי הפרשת תרומה אחד הקביעות מקום והקביעות שם אחד להתרת השירים ואחד להקדיש התרומה ועיין תוס' יומא דף נ"ו וסוכה דף כ"ג ע"ב אם גבי ודאי מותר כה"ג לענין שבת ע"ש ובדברי רבינו בהל' מעשרות פ"ט דס"ל דמותר והנה כ"כ בהל' שבת דגבי הפרשת תרומות ומעשרות בשבת יש שני טעמים לאסור אחד מפני שמתקן השיריים והב' מפני שמקדיש התרומה ולאיסורא דמקדיש**

לא מהני מה שהתנה מע"ש גבי ודאי רק גבי מעשר עני דשם האיסור רק משום תיקון לא משום מקדיש בזה גבי תנאי ודאי מע"ש מותר ליתן המעשר עני לעני אבל בתרומה אסור דע"י הרמה מקדיש התרומה וזה אסור בשבת ובזה א"ש הך דמבואר בפ"ד דדמאי מ"ו דרק במעשר עני של ודאי ע"ש בר"ש ובזה יתבאר ג"כ דברי הירוש' פ"ג דפסחים ה"ג מתניתא ביו"ט של פסח הא בשאר יו"ט מותר וחד שם אמר דאף בשאר יו"ט אסור משום לא תעשה מלאכה ור"ל כך דהוה ס"ל דהאיסור הוא רק משום מקדיש לא משום מתקן דביו"ט זה שרי משום אוכל נפש וא"כ לפי"ז יכול לעשות קביעות מקום בלבד בלא קריאת שם רק ביו"ט של פסח א"א זה דהא אם לא קרא עליה השם עדיין אין שם חלה עליה ועבר על בל יראה אם תחמיצה ולאפותה ותשאר בתנור שתשרף כמו דמבואר שם לר"א א"א דא"כ שוב בטלה למפרע כמבואר בירוש' פ"ז דדמאי ואידך ס"ל דגבי חלה האיסור ג"כ משום תיקון וזהו מה דאמר משום לא תעשה מלאכה משום מתקן. וא"כ אסור אף בשאר יו"ט וא"ש. והך דירוש' דדמאי שהביא התוס' סוכה דף כ"ג ע"ב שם משום דרבי ינאי הוה כהן כמבואר בירוש' דתענית פ"ד והוא היה יכול לאכול גם התרומה לאחר התיקון והך דיבמות דף צ"ג ר"ל כך דבאמת כל הפירות היה שלו דלא כמש"כ התוס' ביבמות שם רק דהנה בירוש' פ"ז דדמאי ה"א ופ"ה ה"ב דאמר שם עד כדון כהן כו' ישראל אם יאמר תרומת מעשר כו' מוכח דס"ל דלא קי"ל כר"א בן גמלא דישראל יכול להפריש ת"מ ועיין בפ"א דתרומות סוף ה"א דמשמע דס"ל דרק בדיעבד אם תרם הוה תרומה אבל לכתחלה לא ובזה מבואר דברי הירוש' פ"ה דדמאי ה"ט גבי הך דר"ז דמייתי שם הך דאבא אנטולי זבין פירי כו' ע"ש וביאר דברי הירושלמי כך דאבא בעצמו לא רצה לתקן הפירות דהיינו ת"מ רק אמר ללוי דהוא יתקן ואח"כ נתן לו בחזרה והקפיד עליו ריב"ל וס"ד שם דלכך הקפיד שנטלה ממנו והקשה דריב"ל אדריב"ל דהא ס"ל דנוטל דמים מן השבט בלוקח מן העכו"ם ואח"כ אמר דלכך הקפיד משום דכיון דלוקח דמים מן השבט שוב א"צ ליטול רשות מלוי והוא עצמו יכול להפריש ת"מ. והנה מבואר בירושלמי פ"ה דמעש"ש ה"ה דאף אם ס"ל דאין נותנין מעשר לכהן מ"מ מכהן לא מפקינן מעשר ליתן ללוי וכן פסק רבינו ז"ל בפ"א מהל' מעשר ועיין ברש"י קדושין דף נ"ח ע"ב ד"ה ה"ג. דלכאורה לא משמע כן שכ' רק לאחר שקנס משמע אבל קודם שקנס מוציאין מכהן ללוי ע"ש. אך בעצם כך דלא משום דהכהן א"צ ליתן רק דהוא נוטלן לעצמו וא"כ גבי טבל דעדיין אין שם מעשר ראשון עליו לא שייך בו לומר דזכה בו הכהן. ועיין בכורות דף י"א ע"ב. אך שם גבי תרומה לא משום דהכהן זכה בו רק משום דהוא פטור ליתן ולכך אם אמרינן כמו

שהורמו דמיין נפטר משא"כ גבי מעשר דרק משום זכיה ועיין בהך דחולין דף קל"א ע"א דמשמע דזכה בהו בעודן בטבל בגדר זכיה אך זה תליא בב' לשונות דרש"י שם ע"ש ברש"י ד"ה כמי. והנה לפי"ז ר"י אף דהפירות הוה שלו מ"מ כ"ז שלא הפריש מעשר עדיין לא זכה בהמעשר אף שהוא כהן ולכך שאל לר"ח אם יכול להפריש ת"מ וליטלן לעצמו ואמר דיכול להפריש משום דס"ל אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וא"ש:

ע"כ השמטה]

הלכה כב

הטבל והחדש כו'. הנה מלשון רבינו מוכח דהא דאמר בהך דפסחים ד' כ"ד ע"ב וכ"מ דהוה זיעה בעלמא ר"ל דאין זה עצם הפרי ונ"מ לגבי טבל דאם עדיין לא נטבל היוצא ממנו אין בו איסור כלל אבל אם נטבל אז אסור מה"ת בגדר טעם רק לא בגדר עצם ואין בו מלקות ועיין בירושלמי פי"א דתרומות ה"ב דמחלק כן לגבי קרן בין זבו משנטבלו בין זבו עד שלא נטבלו, וע"ש בירושלמי ספ"י דתרומות גבי מי כבשים ומי שלקות דמחלק שם כן דבאמת יש עליהם שם משקה רק משום נתינת טעם, ועיין תוס' ב"ק ד' ק"א ע"א מה דמחלקי בין משקה של קליפת הפרי בין משקה של פרי עצמו וזהו כעין הך דנדה דף ח' דבאילן סרק קטפו זהו פריו, ועיין בירושלמי סוף פ"ז דשביעית מה דאמר שם גבי הך דר"י דהמעמיד בשרף הערלה מן פגין דאם נימא דשרף הוא פרי ר"ל דהוא אינו זיעה רק פירי גם בתרומה אסור אם נימא דפגין אינו פירי וא"כ הוה כמו קטף דאילן סרק וכמש"כ התוס' ב"ק הנ"ל. ואם נימא דפגין פירי ורק גבי ערלה כן ולא גבי תרומה משום דערלה איסור הנאה וכ"כ בזה, ועיין מש"כ רבינו בהל' נדרים פ"ה הי"ג דאסור במשקין היוצא מהן והוה כמו טעם שלהם ע"ש בראש"ש ד' נ"ג ובפ"ט דנדרים ה"י גבי הנודר מן הכרוב אסור במים כו' ועיין ברכות ד' ל"ט ע"א גבי מי שלקות ושבת ד' קמ"ה גבי כבשים שסחטו, וגם גבי תרומה אם סחטן אסורין, ומ"מ מצות נתינה לכהן הוה רק דרבנן ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' תרומות פ"ג הי"ו גבי ת"מ במשקה חוץ מיין ושמן דרק שמיני שבשמינית וע"ש בהשגות ודין של כביצה גבי אוכל לא הביא רק בהל' מעש"ש פ"ג גבי דמאי ע"ש בהל' ט' וס"ל דרק כגרוגרות ור"י לשיטתיה בדמאי ורבינו לא פסק כן ובמשקה דחוץ מיין ושמן הוה רק דרבנן הנתינה אבל באוכלין ס"ל לרבינו דתרומת פירות דאורייתא לכך לא הביא זה וגבי ת"ג משמע דס"ל שם דאף פחות מזה צריך ליתנם לכהן וע"ש בתוספתא בסוף תרומות דמוכח כגירסת רבינו שם וצ"ל משום דחזינן דגבי תרומה גדולה אף היכא דליכא מצות נתינה צריך ליתנה לכהן כמבואר בבכורות ד' י"א ע"ב דגבי ת"ג לא מצי אמר אתינא מכח גברא כו' אף דאמרינן זה גבי תרומה מעשר וגבי

פדיון הבן שם ד' מ"ז ע"ב וע"כ צריך לומר דגבי ת"ג מלבד המצוה של מתנות כהונה דנתינה כתיב בהם כמבואר ב"מ דף י"א ע"ב וחולין ד' קל"ד ע"ב דזה רק היכא דצריך להפריש ואף במקום דא"צ להפריש כגון בגורן שעדיין לא נקבע מ"מ צריך להפריש ת"ג מיד וליתנה לכהן וכמבואר בירושלמי פ"ג דמעשרות דת"ג ניטלת מן הגורן ע"ש בהל' ג' ובתוס' ב"ק ד' צ"ד וכ"מ שא"א לגורן שתיעקר כו', ועיין מש"כ רבינו בפ"ד מהל' תרומות ה"י גבי אריס ע"ש בכ"מ דיש חילוק בין תרומה למעשר והטעם משום דכ"ז שלא נעקר הגורן עדיין אריס יש עליו שם בעה"ב עיין ב"מ דף ע"ג ע"א וב"ק דף קי"ג וכ"מ בזה ותרומה ע"כ צריך ליטול קודם שתעקר הגורן, ולכך גם משקה של תרומה אף דלית בו מצות נתינה מ"מ צריך ליתנו לכהן אף כ"ש, ועיין מש"כ הר"ש ז"ל בחלה פ"ב מ"ו דפחות מכביצה לא הוה נתינה:

פרק יא

הלכה א

יין שנתנסך אסור בהנאה כו'. עיין בהך דפסחים ד' כ"ב ע"א גבי מים הנסכים אך שם נקט לפני כו' ועיין מש"כ התוס' שבת ד' י"ז ע"ב ד"ה על ותוס' חולין ד' מ' ע"א דס"ל דהא דס"ל לריב"ב דאין מנסכין כו' זה רק גבי ניסוך ולא בשאר תקרובות ע"ש, ועיין תוס' ע"ז ד' כ"ט ע"ב דס"ל דנסך ותקרובות הוה שני דברים ע"ש בד"ה יין, וע"ש בתוס' ד' ל"ב ע"ב ד"ה והיוצא מה שמפרשים בשם ר"ת לחלק בין דרך פנים לשאינו דרך פנים וע"ש ד' נ"א ע"ב גבי הך דלפנים מן הקילקלים אפילו מלח ומים אסור ובירושלמי פ"ג דע"ז ה"ו דמלח לשוף ומים להדיח ועיין בע"ז דף ל"ד ע"ב גבי פרש עגלי ע"ז משום לא ידבק ובירושלמי שם פ"ה גבי אסורים בכ"ש נקט ג"כ משום לא ידבק ותוס' ע"ז ד' י"ב ע"ב ד"ה אלא בורד כתבו ג"כ דלוקה ועיין תוס' זבחים ד' ע"ב ע"א דכתבו ג"כ גבי יין נסך הך דלא ידבק ולא משום דאיתקש למת ועיין שבת ד' צ' ע"א גבי המוציא ממשמשי כו' ועיין במש"כ רבינו ז"ל בהל' עכו"ם פ"ז הל' ב' ג' והל' ט"ו ע"ש והעיקר הוא כך דדבר שנקרב לע"ז זה בעצמו אסור בלאו אך זה רק הקרב וכן בפני ע"ז אבל הדבר הנשאר ממנו כמו העור וכגון הך דחולין ד' ל"ט ע"ב דהם היו צריכין רק דם והחלב ואם שחטו אותה לע"א בשביל זה אז הדם והחלב אסור מטעם לאו דלא ידבק אבל הבשר והעור וכן גבי יין מה שנתנסך לפני כו' זה אסור בלאו אבל מה שנשאר בהכלי אף שעשה בה מעשה וסכסך בה לע"ז זה רק משום איסור דיין נסיכם וכשיטת הרמב"ן ז"ל וכמו דאמרינן בהך דזבחים דף פ"ה ע"ב גבי אימורים שהעלן לפני זריקת דמן שנעשו לחמו של מזבח אף דאין בהם

מעילה וכן לענין הך דסוכה ד' מ"ט ע"ב גבי יין קרוש של שיתין ע"ש ברש"י וברש"י פסחים ד' כ"ב ע"א דיליף שם בד"ה כמים מחמת הך דכל הנוגע בהם יקדש ולא מחמת גדר קרבן, וה"נ כן, וזה הוה גדר עצם איסור ע"ז. ובזה י"ל לענין מה דרבינו ז"ל ס"ל בהך דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו עיין בפ"ח ה"א מהל' ע"ז וע"ש בהשגת מ"ש על רבינו ועיין מש"כ רבינו בהל' שחיטה פ"ב ה' כ"א שדייק שם דאין אדם מישראל ועיין מש"כ רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ז ה"ו ע"ש מה דס"ל דאוסר ע"י מעשה. ובהל' כלאים פ"ה ה"ח ס"ל דאינו אוסר ועיין מש"כ רבינו בהל' טומאת אוכלים פי"ב ה"ב דרק ברצון הבעלים ובפ' כ"ד מהל' כלים ה"ז ושם בפ' כ"ה הי"א וכ"מ בזה. אך הדין כך דבאמת הך טעם דלצעוריה לא מהני רק לומר דלא נעשה הדבר תקרובות לע"ז. שע"י זה תאסר כל הדבר וכעין דאמרינן בהך דחולין דף קל"ה גבי חוץ מגיזה ועיין ברש"י מעילה דף י"ג גבי הך ואחרים מתנדבים ע"ש ומש"כ רבינו בפ"ז מהל' ע"ז ה"ג ע"ש אבל הדבר שהוא בעצם הקריבו לע"ז וכן היין שנתנסך לע"ז בזה לא מהני כלל לצעוריה. אך בדבר שאינו שלו אף דקי"ל דע"י מעשה נאסר זה רק שייך בגדר דין אבל לומר שזה יהיה נעשה שייך בעצם לע"ז א"א על דבר שאינו שלו וכמו דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וכמו גבי כלאים אף ע"י מעשה דזרע דלא כשיטת הרא"ש והר"ש בכלאים פ"ז. וא"כ היכא דהוא אינו שלו ויש לתלות לצעוריה אז מותר דליכא ב' הטעמים לאיסור. ועיין ביבמות דף ס"ו ע"ב גבי ההוא איצטלא דפרשוה אמיתנא דאי לאו שהיתה שלהם לא הוה מהניא כלום דמ"מ המת לא יוכל לקנותה שיהיה שלו כיון דאינו שלהם. ועיין מש"כ התוס' סנהדרין דף מ"ח ע"א ד"ה מותר. וא"כ לפי זה כך דגבי הך דחולין דף מ' גבי סימן אחד ע"ש ברש"י ועיין בהך דסנהדרין דף ס"ב ע"א ברש"י אם זה הוה עבודה גמורה או לא בזה ס"ל לרבינו דלעשותה שתהיה נאסר גדר זבח לא מצי כיון דמ"מ אין די בכך לגבוה וכמ"ש בזה בהל' ע"ז רק דמ"מ בשלו נאסרה מחמת הך דלא ידבק וכמש"כ וזה א"א לעשות בדבר שאינו שלו דכיון דאינו נאסר מחמת זבח רק משום דנעשית של ע"ז וזה א"א וזהו שיטת רבינו בהל' ע"ז שם משא"כ גבי יין שנתנסך אז ע"י מעשה נאסר אף של חבירו בגדר יין נסיכם לא בגדר לא ידבק וכמש"כ רק היכא די"ל לצעוריה אז זה בטל אבל על שלו לא מהני הך לצעוריה כגון גבי שותפות ודלא כשיטת התוס' בחולין דף מ"א ד"ה בישראל דזה האיסור משום לא ידבק ועל עצם לא מהני תנאי כעין הך דמנחות דף ע"ט ע"ב גופא דמנחה היא ועיין גיטין דף ע"ד גבי תנאי ומעשה בדבר אחד ועיין ב"ק דף ק"י ע"ב גבי הך דהלכתא גמירי לה דלא מהני אדעתא דהכי. ועיין תוס' ע"ז דף ל"א ע"א ד"ה המפקיד ע"ש. וזהו מה דמדייק הגמ' דפסחים דף כ"ב ע"א מים הנשפכין לפני ע"א ר"ל דהאיסור הוא רק

משום בפני ע"א והוה בגדר לא ידבק לא משום תקרובת ועיין מש"כ התוס' בע"ז דף נ"ח ע"ב ד"ה אלא ועוד אדרבא ע"י הרקה כו' אך שם זה הוה גדר עצמות ע"ז וזה היה רק בפני ע"ז וניסוך דיין נסיכם הוא רק גדר זריקה כמש"כ התוס' סנהדרין דף ס' ע"ב וכאן דף כ"ט ע"ב ועיין בר"ן שם בזה. ועיין מש"כ הר"ש ז"ל באהלות פי"ז מ"ג דגם גבי שותפים שייך לומר אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ולקמן בהל' שחיטה נאריך בזה, ועיין בירוש' שביעית סי' פ"ח מבואר שם דהיה דרכם לזלף מים לפני ע"ז וזהו בעצם הך דע"ז דף מ"ד ע"ב גבי מרחץ של אפרודיטי ע"ש. ועיין בחולין דף ל"ט ע"ב ברש"י ותוס' בד"ה מקום שאין דמבואר שם דשחיטה לע"ז אוסרת כל הבהמה וזה הוה בגדר עבודה ולכך אסורה הכל ועיין בהך דע"ז דף נ"א גבי שבר מקל בפניה חייב ונאסרת ר"ל ג"כ משום דהוה זביחה ונאסרת בגדר זבח דהוה עבודה וזריקה נאסר ג"כ בגדר עבודה רק דבעי משתברת אבל הקטרה נאסר הדבר הנקטר לא משום עבודה רק משום לא ידבק, ונ"מ דאם הקטיר דבר שאינו שלו אז לא נאסר ועיין בע"ז דף ל"ה ע"ב גבי גבינות בית אונייקי דאמר שם דמיירי באומר רק בגמר זביחה ע"ש בתוס' ור"ל כך דכיון דמה דהשחיטה אוסרת הוא מטעם עבודה ומיקרי זבח זה לא שייך לאסור רק דבר השייך בגוף הבהמה אף קרניו עיין ב"ק דף ע"ח ע"ב ובדברי רבינו פ"ז מהל' ע"ז ה"ג אבל פירשה רק האיסור משום דהוא של ע"ז ולכך זה רק אם רוצה להקטיר לע"ז או לזרוק דאז הוה בגדר לא ידבק ולכך מוקי כן הגמ'. ועיין מש"כ התוס' ע"ז דף נ' ע"ב גבי ככרות שנותנין לע"ז ע"ש ואף דזה הוה עבודה כמבואר בסנהדרין דף ס' ע"ב מ"מ לא לענין לאסור. ועיין בהך דנדרים דף ל"ו ע"א גבי פיגול ע"ש בר"ן וברא"ש דשם ג"כ אמרינן משום דע"י מעשה אסרן ע"ש מה דרצה לחלק בין מזיד לשוגג וה"פ דפיגול הוה זה גדר עבודה ומרצה לפיגולו כמבואר בכמה מקומות ואין הפסול משום מחשבה רק דהדין הוא כן וא"כ לא קשה הך דאין אדם אוסר כו' רק בשוגג ור"ל כמו הך דמוקי במנחות דף מ"ט דהוא סבר שזה שלמים וא"כ גם הוא לא מכוון לעשות פיגול דהא הקרבן לא הוה רק חטאת וא"כ השליחות לא הוה רק על חטאת ולא על שלמים וא"כ לימא ליה דעל זה לא נעשה שליח ואמר שם משום קרא, או למסקנא משום שלוחי דרחמנא וגבי קדשים לא אמרינן הך סברא לצעוריה קא מיכוין ועיין פסחים דף קכ"א ע"א ד"ה משום חשדא ע"ש וצ"ל כך דלכך גבי ע"ז מהני לאסור ע"י מעשה הוא משום דיליף ממחשבת פנים והנה אם נימא דהוא מכוין לצעוריה וא"כ לא הוה כלל שום דבר וי"ל דהוה רק כמו עובד להכעיס בסנהדרין דף ס"א ובע"ז דף נ"א וע"ש דף נ"ד דהיכא דאינו מחוייב על העבודה לא נאסר משום דלא הוה עבודה, משא"כ גבי קדשים דמ"מ העבודה הוא עבודה ומאי נ"מ במאי מחשב

אף אם רק לצעוריה מ"מ הוה פיגול, ונ"מ לפי"ז אם עשה מעשה לעשות תשמישי ע"ז בדבר שאינו שלו לא נאסר והך דמבואר בע"ז דף נ"ד ע"ב גבי קרקע עולם דחפר בה בורות שיחין ומערות נאסרה שם ר"ל דהויא החפירה עבודה בזה גופא עבד והוה כעין זריק' משתבר' ע"ש בתוס' ד' מ"ז ע"ב ומ"ח ע"א ואף דגבי ע"ז עצמה אמר שם דאם עשה בה מעשה אסרה וע"ש בתוס' בחולין ד' מ"א ע"א ד"ה ת"ש ורש"י ע"ז דף נ"ב ע"ב ודף נ"ד ע"ב גבי כלים של אחז י"ל דזה הוה ג"כ גדר תקרובות כעין פנים וכמש"כ התוס' שם דף נ"ב ע"ב ד"ה כיון ועיין רש"י יבמות דף ק"ג ע"ב גבי מנעל של ע"ז דשם לא הוה רק גדר משמש ונוי ועיין בהך דכתובות דף ק"ו ע"ב גבי כלי שרת אם מיקרי צורך קרבן ע"ש ועיין בהך דמנחות דף צ"ט גבי מחתה ותוס' חגיגה דף כ"ג ע"ב וזבחים דף ל"ד בתוס' אם הוה מחתה כלי שרת או רק צורך המזבח ועיין תוס' ע"ז דף נ' ע"ב מש"כ שם גבי מחתה ע"ש ועיין בתוספתא דע"ז פ"ז גבי כלים המשמשין בגופן דיש להם ביטול אך זה רק גדר תשמיש לא גדר תקרובת כדמוכח בירוש' דע"ז פ"ד ה"ד גבי בימוס דאם הקטיר עליה לא מהני לה ביטול. גם יש נ"מ בין ע"ז שעובדין אותה בכך דאז שייך גדר לא ידבק בידך ובין ע"ז שאין עובדין אותה בכך רק מטעם גזיה"כ דעבודת פנים אז הוה רק דין דזבח ועיין תוס' ב"ק דף ע"ב מה דנסתפקו שם לענין הנאה ובתוס' ע"ז דף י"ג ע"ב כתבו בהדיא דלוקין על הנאה של וורד והדס וצ"ל כה"ג כמש"כ. ועיין ע"ז דף נ"ג ע"ב מה דמביא ראיה מן אשרות דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואמאי הא ע"י מעשה נאסר וע"כ כמו שכתבתי דהיכא דלא הויא דרך עבודה אינו נאסר אפילו ע"י מעשה. ועיין מש"כ התוס' ב"ק דף ע"א ע"א ד"ה בשלמא דכתבו משום דע"י מעשה נאסר ושם בגמ' מוקי לה כר"ש ור"ש ס"ל אין אדם אוסר כו' גבי כלאים כמבואר ביבמות דף פ"ג ובירוש' פ"ז דכלאים גבי נעבד דאמר דזה תליא בזה ושם בגמ' מבואר דאף בתחלת שחיטה נאסרה ואף דלא הויא עדיין שינוי מעשה כלל וצ"ל כך דהנה רבינו פסק בהל' מעשרות פ"ג ה"ז דהגומר פירות של חבירו שלא מדעתו וכן הקובע כו' הוה טבל ע"ש. וזה כר"י בירוש' ועיין בדברי הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' ביכורים פ"ו ה' י"ט גבי עושה עיסה כו' משמע שם דסבר כר"ל דלא נטבל וגם בירוש' דמעשרות פ"ד מבואר דרק דברים שדרך לעשות משא"כ דבר שאין דרך לעשות גם ר"י מודה דלא קבע. ועיין בספרי פ' תצא גבי פאה בפיסקא רפ"ב דהוה מחלוקת ר"מ ורבנן גבי מעמר בשדה חבירו אם חייב בפאה ועיין בפ"ב דפאה מ"ז גבי קצרוה לסטים דהוה מחלוקת שם בירוש' אם רק קצרוהו לאבד או אפילו שלא לאבד גם כן פטורה ואמר שם הטעם מחמת דהפאה ניתנת במחובר לקרקע ור"ל דהא לא קנה את הקרקע דאין קרקע נגזלת והוה כדבר שאינו שלו ועיין בירוש' ערלה פ"א

גבי גזלן שנטע. אך באמת כך דעיין בהך דכלים פ"ה גבי תנור שנגמר שלא לדעת ע"ש במשנה ד' בר"ש ובדברי רבינו בהל' כלים פכ"ד ה"ז גבי מדרס ופכ"ה ה' י"א גבי ראשי כלונסאות אך כך דבמקום דא"צ מחשבה רק הפעולה בלבד עושה זה אז גם שלא מדעת מהני ולכך גבי גמר למעשרות אזלי ר"י ור"ל לשיטתייהו דר"י ס"ל בפ"ב דמעשרות ופ"ג גבי שבת ושאר דברים דאף שלא בכונה טובלת לכך ס"ל דאף שאינו שלו כן. ור"ל ס"ל דבעי כונה לכך ס"ל דלאחר לא מהני וכן הוה טעם רבינו גבי הכשר דכיון דבעי כונה לא מהני בלא בעלים וכן גבי מדרס וכעין מש"כ התוס' יבמות דף פ"ג ע"ב גבי כלאים ועיין תוס' ב"ק דף ס"ו ע"ב ד"ה וגזל ובמש"כ הר"ש ז"ל בנגעים פ' י"ג מ' י"א גבי מושבו זה רק אם הוא ברשות ע"ש ועיין בירוש' מעשרות פ"ד ה' ב' גבי קטן ותוס' ביצה דף ל"ד ע"ב וגבי קצירה להתחייב בפאה י"ל כך דהא דע"י מעשה אוסר זה רק אם האיסור הוא המעשה אבל אם ע"י המעשה נעשה פעולה לא בדבר שבו נעשה המעשה רק בדבר אחר לא מהני גם מעשה וכיון שהקצירה ראשונה עושה כל השדה שתהיה מחוייבת בפאה בזה א"א בדבר שאינו שלו וזהו כונת הירוש' הנ"ל שהפאה ניתנה במחובר לקרקע ר"ל ושם לא עשה הליסטים מעשה ולכך א"א להתחייב. ועיין מש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"י דב"ק על הך דדף קי"ד גבי הגנב והגזלן תרומתן תרומה ע"ש אם גם לענין הקדש או רק לענין ממונות ע"ש. ועיין בירוש' פ"א דדמאי ה"ד דאמר שם גבי קילור של ע"ז דאף דנתבטל בקילור מ"מ אסור בהנאה משום לא ידבק. ולכאורה ראיה לשיטת התוס' ע"ז דף י"ג דגם שלא כדרך הנאתו אסור בע"ז מה"ת ועיין תוס' שם דף מ"ח ע"ב גבי לא ישב בצלו ושם דף מ"ג ע"ב ד"ה אמרו מה דמחלקים בין חמץ לע"ז וע"ש דף ס"ב ע"ב גבי אתא לזבולי אך ר"ל כך דכיון דזה הדבר אינו ראוי להנאה אחרת רק לזה בע"ז אסור משום הך דלא ידבק אבל אם ראוי לד"א אז י"ל דשלא כדרך הנאתו מותר אף בע"ז, וזה כונת התוס' ב"ק דף ק"א גבי צביעה ומשקין, ומש"כ רבינו כאן ובהל' ע"ז דגם על כ"ש לוקה וכן ס"ל לרבינו גבי עיר הנדחת כמבואר בפ"ד ה"ז ועיין מש"כ רבינו בהל' שבת פי"ח ה"ה ע"ש. ועיין בשבת דף פ"ג ע"ב גבי הך דאמר שם אי לענין איסורא כו'. אך י"ל דזה הוה כמו בריה. ועיין בהך דנגעים פי"ג מ"ג בהך מחלוקת דאבני בית המנוגע בכמה שיעורן לטמא. וגבי יין נסך מבואר בגמ' דע"ז דף ל"ב דשיעור טומאתו בכזית וכן ע"ז עצמה גבי טומאה ג"כ כזית כמבואר שבת דף פ"ג ע"ב ע"ש ועיין בירוש' תרומות פ"ו ה"א מודה ר"ל באיסורי הנאה דאסור מה"ת וי"ל דזהו כונת הירוש' שבת פ' ר"ע ה"ו מודה ר"ש באיסורי הנאה ושם בפ"ט ה"ו ע"ש ובתוספתא שם גבי המוציא אבני בית המנוגע וכ"כ בזה:

הלכה ג

יין העכו"ם שאין אנו כו'. הנה באמת נ"ל דכמו דגבי טומאת ע"ה ס"ל לרבינו במס' טהרות פ"ז ובהל' מטמא מו"מ שכל שהוא תחת רשות ע"ה אף שודאי לא נגע בו מ"מ גזרו עליו טומאה רק דזה הוה מחלוקת שם אם אומן מיקרי תחת רשות הבית או לא וכן כל היכא שנכנסה לביתו ברשותו אם כל הבית בחזקת טומאה או רק כדי פשיטת יד וכן אם יש נכנסין ויוצאין. אבל היכא דהוא ברשות ע"ה אז הם טמאים וה"ה גבי יינם כה"ג דאף אם לא נגעו כיון שהוא ברשותם נאסר רק היכא אם הוא אצלם חותם בתוך חותם או אם הוא אצל היין חוץ לפשיטת יד עיין בירושלמי ספ"ד דע"ז בהל' י"א ופ"ה ה"ז או אם ייחד לו קרן זוית בהך דע"ז ד' ל"א אז מיקרי דלא הוה ברשות העכו"ם עיין ב"מ ד' ס"ג ע"א גבי כגון שיחד לו קרן זוית אף בלא משך ועיין ביצה דף מ' ע"א אמר ג"כ כן גבי תחומין ורשב"ם ב"ב דף פ"ה ע"א בד"ה עד שיקבל דכ' שם לייחד לו רשות וכ"מ בזה דזה לא מיקרי רשות העכו"ם, אבל אם הוא ברשותו או שלו אף שלא נגע בו מ"מ אסור וזה כונת רבינו מש"כ שאין אנו יודעים אם נתנסך או לא נתנסך ר"ל אף דיוכל להיות דלא נגע ועיין בירוש' פ"ט דעירובין בהך מחלוקת דר"ע ורבנן בגר שנתגייר והיו לו יינות והוא אומר ברי לי שלא נגעתי אם מותרות לו. ועיין מש"כ רבינו בפ"י מהל' מטמא מו"מ ה"ז ע"ש ולפי מש"כ הא כיון דהיה של עכו"ם מה מהני דאח"כ נתגייר וצ"ל דזה רק לגבי ישראל אז יש על היין גדר איסור וכן לגבי ע"ה אם החבר רוצה ליקנן אז יש עליהם שם איסור אבל כ"ז שהוא ביד העכו"ם אין שם איסור עליו ועיין בע"ז דף ס"ב ע"ב גבי ההוא דאגר ארבא כו' אך שם שוב נ"מ לגבי ישראל. אבל לגבי עכו"ם עצמו כ"ז שלא נסכו לא חל עליו שם איסור וזהו המחלוקת דר"ע ורבנן בירוש' דערובין שם אם מה שנתגייר או קיבל עליו חברות הוה כמו שינוי רשות מעכו"ם לישראל ומע"ה לחבר או לא ועיין בירוש' דמאי פ"ו ה"ב גבי חוכר אם חזר העכו"ם ונתגייר מהו ע"ש ובמש"כ רבינו ז"ל בהל' שכירות פ"ב ה"ח גבי עכו"ם שהפקיד ע"ש ועיין בהך דכתובות דף כ"ח ע"ב גבי אם שייך בעכו"ם ונתגייר נאמנות כמו בקטן והגדיל ע"ש ועיין ב"מ דף ע"ב ע"א גבי ריבית, וגם נ"מ להך דב"ק דף צ"ו ע"א גבי גזל והשביח ע"ש גבי עכו"ם ונתגייר כה"ג מאי אם זה מיקרי כמו יציאה מרשות לרשות או לא וזהו הך מחלוקת דר"ע ורבנן הנ"ל ועיין בהך דע"ז דף ס"ד ע"א גבי דמי ע"ז ביד עכו"ם ע"ש בתוס'. וע"ש דף י"ב ע"א ובדברי רבינו בהל' ע"ז ספ"ד ע"ש. אך העיקר דגם עכו"ם אסור ליהנות מתקרובות לא מחמת ואכלת מזבחו רק מחמת לא ידבק דגם עכו"ם מוזהר על זה עיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' מלכים פ"ח הנ"ל דעל עשה דונתצתם גם ב"נ מוזהר ועיין בהך דסנהדרין דף צ'

דגם זה בגדר ע"ז והוה כמו אביזרייהו ועיין בהך דהוריות דף י"א ע"א דשתה י"נ הוה מומר להכעיס והטעם לא כמש"כ רש"י שם מטעם שהנפש קצה רק דזה הוה בגדר ע"ז ומיירי כגון שנתנסך לפני ע"ז וכמש"כ ועיין במחלוקת הראשונים אם מותר להתרפאות מהם במקום סכנת נפשות בתוס' פסחים דף כ"ה ובבעה"מ במלחמות ובמש"כ לעיל לחלק בין הני דהוה בגדר לא ידבק ובין הני דרק משום גדר זבח דזה רק גדר איסור וזה הוה גדר ע"ז ולכך מבואר בירוש' פ"א דדמאי ה"ד דקילור של ע"ז אסור משום לא ידבק וגבי שמרים שיבשו מותרים והטעם כך דגבי קילור קודם שנתערב כבר נאסר דגם ביד העכו"ם יש שם איסור עליו משא"כ גבי סתם יינם דזה רק תקנת חכמים כ"ז שהם ביד עכו"ם אין עליהם שם איסור וכעין מש"כ רש"י פסחים דף מ"ב ע"א גבי בציקות של עכו"ם בד"ה עברה ולשה ועיין מש"כ רבינו בהל' נחלות פ"ו הנ"ל דאין שייך תקנ' חכמים על עכו"ם ע"ש וכ"כ בזה ולכך גבי שמרים מותרים דלא חל עליהם הגזירה כלל וכן לר"ע גבי גר וכמש"כ וא"ש. ועי' בהך דביצ' ד' כ"א ע"ב גבי שיורי כוסות דהוי איסורי הנא' ע"ש:

והשותה מסתם יינם כו'. וס"ל דרק רביעית ואף דבלא זה הוה דרבנן ומאי נפקא מינה בין חצי שיעור לשלם וזה דוחק לומר דעל חצי שיעור דרבנן אין עליו מכת מרדות ועיין לעיל פ"ג ה"ו ופ"ז הי"ו ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' שבת פ"א וכ"מ בזה אך לפי מש"כ יש נ"מ בין איסור דרבנן דמכין אותו מחמת פרט האיסור או מחמת כלל איסור דרבנן ונ"מ דאם עבר איזה איסורי דרבנן אם צריך ליתן לו מכת מרדות על כל אחד ואחד עיין תוס' בכורות דף נ"ד ע"א דמפרשי דהך דמכות דף י"ב ר"ל לוקה מדרבנן וחשיב שם ג' מלקות ותוס' מכות דף י"ג ע"א ד"ה גרושה אבל חצי שיעור אז הוי שם כללי איסור דרבנן ועיין תוס' שבת דף צ"א ע"ב גבי תרומה טמאה ותוס' חולין דף ל"ד ע"ב גבי הך נזיד הדמע ע"ש ומ"ש רבינו בפי"ד ה"ט ע"ש. ועיין מש"כ התוס' שבת דף ע"ז ע"א בד"ה ועוד דכתב שם דמיירי שנגע בו עכו"ם. ובירוש' שם מבואר דבאיסורי הנאה לא צריך שיעור וצ"ל דמיירי כגון שמותר בהנאה ואכמ"ל:

הלכה ה

כותי כו' וכן תינוק כו'. עיין תוס' ע"ז דף ל' ע"ב מוכח שם דאף פחות מבן ט' מ"מ מיקרי לענין זה גדול ע"ש בד"ה ומטמא וע"ש בע"ז דף ע' ע"ב ההוא רביתא ע"ש בתוס' וע"ש דף מ"ג ע"א גבי ביטול ע"ז, ועיין מש"כ רבינו בהל' עכו"ם פ"ח ה"ט דה"ה עכו"ם שוטה ג"כ אינו יכול לבטל. ועיין בירוש' ע"ז פ"ד ה"ד. והנה עיין בע"ז דף נ"ח ע"א גבי חרס ע"ש ברש"י. והנה נ"ל דזה רק אם נגע ביין של ישראל אבל אם היין של עכו"ם קטן או

שוטה אז אסור בהנאה ואין נ"מ מה דהוא לאו בר כוונת ניסוך. ועיין מש"כ רבינו בהל' שחיטה פ"ד הי"א ואפילו היה קטן כו' אף דרבינו ס"ל דשחיטת עכו"ם לא משום דהוא לאו בר שחיטה רק משום דשחיטתו פוסל ולכך אם שוחט עכו"ם וישראל בב"א יהיה ג"כ נבלה ועיין בתוספתא חולין פ"א ובדברי הראשונים ומ"מ ס"ל דגם קטן פסול ולא אמרינן דבקטן לא שייך, וצ"ל דהיכא דהפסול מטעם הגוף אין נ"מ בין קטן לגדול והיכא דהפסול מטעם סיבה אז הוה כמו לא נגע. וא"כ גבי יינו דאז גזרו אף בלא נגע אין נ"מ בין קטן לגדול. ועיין בדברי רבינו בהל' אבות הטומאה פ"ב ה"י דגם גר תושב כן שחיטתו נבלה ואף דיינו מותר בהנאה כמבואר לקמן בהל' ז' וצ"ל דגבי יין הקילו. והנה שם כתב רבינו דטומאתו הוא רק מד"ס ונראה דקאי אגר תושב דאף דלא הוה בר זביחה מ"מ ס"ל לרבינו דזה רק לגבי איסור נבלה אבל לגבי טומאה מה"ת מהני שחיטת גר תושב וכן יהיה נ"מ לגבי מומר לעכו"ם אם שחיטתו מטהרת. ועיין במש"כ רבינו בפהמ"ש פ"א דחולין על הך דדף י"ג דמשמע דעיקר הטומאה מטעם ע"ז והנה בתוספתא דזבים מבואר דאף גר תושב מ"מ רוקו טמא כמו גבי עכו"ם וגם עליו גזרו שיהא מטמא כזב כו'. ועיין בע"ז דף ל"ו ע"ב דהוה מחלוקת אם מטעם ע"ז אם מטעם שלא יהא רגיל. ונ"מ לגבי ג"ת ועיין בע"ז דף נ"ז גבי עבדים שלא טבלו דהוה מחלוקת אם רוקן טמא ומ"מ לענין יי"נ עושה מגען. וגבי גר תושב הוה להיפך, וצ"ל דשם מיירי בתוספתא בגר תושב הרואה ולא בסתם. ועיין בר"ש פ"ב דזבים מה דרוצה לחלק שם כה"ג גבי לשרוף תרומה ועיין בתוספתא רפ"א דחולין דנקט שחיטת ע"ז ושחיטת עכו"ם ע"ש וצ"ל או דר"ל על מומר או על ג"ת, ועיין מש"כ רבינו לעיל בהלכות אס"ב פי"ב ה"ה דגבי בת גר תושב ליכא קנאין פוגעין ע"ש ובפיהמ"ש בסנהדרין פ"ט משמע דאף בלא קבלה כן, ועיין בירושלמי שקלים פ"ח ה"א דגרס שם קצרן של גוים וע"כ שקיבל עליו שלא לעבוד ע"ז דאל"כ הא אסור לדור בא"י כמש"כ רבינו בהל' עכו"ם ואף דבירושלים גם ג"ת אסור כמש"כ רבינו בהל' בית הבחירה פ"ז ע"ש צ"ל דשוק העליון היה מהך דהוסיפו כמבואר בשבועות ד' ט"ז ע"א ע"ש ואכמ"ל:

הלכה ז

ומיחדין אצלו כו'. הנה בגמ' איתא דאין מפקידין אצלו אף במקום שרוב ישראל ע"ש ונראה דר"ל אף במקום דבעכו"ם שרי דרק גבי עכו"ם דשייך חשש ניסוך אז יש לחלק בין היכא דמירתת או לא אבל גבי ג"ת דליכא זה החשש ומ"מ גזרו שלא יפקיד אצלו אין נ"מ וכמש"כ בגמ' דשבת ד' קט"ז ע"א גבי גליונין של ס"ת דכיון דבהם אין נ"מ בין אם נמחק הכתב או לא כיון דאין כתב עליהם כלום, ועיין בירושלמי פסחים פ"א סה"א דגבי

אותה שלא נשתמש בה אין שייך לחלק בין שלפנים ממנו ושלמטה, ועיין בירושלמי דמגילה פ"א גבי סמוך לכרך דאף אם חרב הכרך מ"מ סמוך לה קורין דבה נ"מ ליכא, וכה"ג י"ל במש"כ התוס' ע"ז ד' י"ד ע"ב ד"ה אמר רב דלמה אין מוכרין בהמה דקה לכותים במקום שנהגו ע"ש דכתבו דלמאי דהדר ביה רב ניחא ור"ל דכיון דגבי מכירה ליכא חשש רביעה גם בעכו"ם ומ"מ גזרו ה"ה בכותים ועיין רש"י פסחים ד' נ"ג ע"א ע"ש במשנה ובזה יש ליישב ג"כ מ"ש התוס' במנחות ד' ס"ח ע"א מתוספתא ומתו"כ דהיכא דמקום דאסור לכתחלה להביא ממנו עומר אם מותר לקצור ע"ש. אך באמת כך דמין שאתה מביא ממנו עומר דהיינו שעורים בזה יש לחלק שפיר בין מקום שאתה מביא לשאר מקומות אבל בשאר מינים דבלא זה אין מביאין מהן ביכורים ומ"מ אסור לקצור שוב אין נ"מ ואסור:

וכן כל כו'. אבל בהנך אסור לייחד אצלו יין כיון שלא קיבל עליו ז' מצות בפני ב"ד ועיין מש"כ רבינו לקמן פי"ג הי"ב ע"ש, ועיין בכ"מ כאן אם דוקא כל האומה או אפילו אחד, ועיין מש"כ רבינו בהל' ע"ז פ"ח ה"ט דמשמע כל מי שאינו עובד ועיין בירושלמי פ"ח דיבמות ה"א דמבואר שם להיפך גבי ביטול, ועיין בע"ז ד' ס"ה ע"א כיון דדעתיה לגיורי כו' ואף שבודאי אז לא היו עובדין וצ"ל לחלק בין ביטל ע"י מעשה או ע"י שאר דבר כגון פחסה עיין ע"ז ד' מ"ב ע"א:

הלכה יא

מאימתי כו' לפיכך כו'. עיין בהך פ"ז דטהרות מ"ו דמבואר שם לשיטת רבינו דכיון שהוא תחת רשות ע"ה אפילו היכא דודאי לא נגע מ"מ טמאים וס"ל דה"נ ג"כ כן ולכך אסור אפילו כפות ואף דס"ל לרבינו לקמן פי"ב ה"א דלאו דוקא יד דה"ה בשאר אברים ג"כ, אך כאן כיון דבשעה שהוא דורך עדיין אין שם יין עליו כמבואר בתוס' שם בכ"מ והאיסור הוא רק בשתיה כמבואר לקמן בהל' י"ב ע"ש לכך כתב כאן שמא יגע בידו:

הלכה יד

וכן שמרים של יין כו'. עיין בתוס' מש"כ בשם רבינו אפרים גבי יבשו בתנור ועיין בחולין דף ק"י ע"א דאמר על פורצני דעכו"ם ואף דשם שרפם באש צ"ל כמש"כ לעיל דכיון דכבר באו ליד ישראל שוב יש עליהם שם איסור הנאה ושוב לא מהני מה ששרפם דיצא מהם טעם היין ועיין בתוספתא דע"ז פ"ז דהוה פלוגתא שם גבי קלא אילן של עכו"ם אם מהני מה שמחזירן לחומר וחוזרן לכמו שהיה ר"ל אם נעשה איסור עצמיי והוה כמו חנ"נ או רק האיסור מחמת שמעורב בו הדבר וכיון שמעביר ממנו שרי ובאמת זה תליא בהך דין דב"ק ד' ק"א גבי יש שבח סימנין ע"ג צמר ר"ל ג"כ כן אם הצבע הוה שבח עצמיי

או רק דבר נוסף ועיין בירושלמי ערלה פ"ג גבי אם צבע דבר שיש בו רוח חיים אם נאסר ר"ל ג"כ כן אם זה הוה מעשה בגוף וכ"כ בזה ועי' בהך דב"ב דף צ"ז ע"א גבי שמרים של הקדש לעולם אסור ומשמע אף דבודאי אין בו יין כלל מ"מ כיון דקדוש קדושת הגוף שוב נאסר הכל ואף דבאמת יין שיש בו שמרים פסול לנסכים וא"כ נפסל וצ"ל דמיירי דלאחר שקידש בכלי נעשה בו שמרים ועי' בהך דחגיגה דף כ"ה ע"ב וזבחים ד' פ"ח ע"א בתוס' ד"ה מדומע אך באמת אפשר לפרש בהיפך דבשל קדשי בדה"ב אסור לעולם משום דהוה דבר שיש לו מתירין ולא בטל משא"כ בקדשי מזבח וגם מעילה פקע ממנו דכיון שנפסל לאחר שקדש בכלי וכעין מש"כ רבינו בפ"ו מהל' איסורי מזבח ה"ד ע"ש אך אם נימא כמו שכתבתי דכיון שנעשה איסור שוב לא פקע א"ש ועי' בשבת ד' קמ"ה ע"א דמבואר שם דאש מושך ושואב הלחלוחית של יין ע"ש ועיין בתוס' ע"ז ד' ל"ב ע"ב ד"ה כך דגרסי שם בהך דדף ע"ד ע"ב ומודה ר"מ בקנקנים כו' והטעם י"ל משום דר"מ ס"ל דקנקנים בעצמם אסורים בהנאה ע"ש בתוס' ד' ל"ב ע"א דנסתפקו בזה. ובאמת בתוספתא דע"ז מבואר להדיא דלר"מ קנקנים הוא בעצם אסור בהנאה ע"ש בפ"ח וכמו חרס הדרייני לדידן, ועי' בירושלמי דע"ז פ"ב ה"ג דס"ל דחרס הדרייני דאסור בהנאה הוא רק לר"מ ע"ש וע"ש בה"ד דמשמע ג"כ דלר"מ דאמר דאסור בהנאה לא מהני להו עירוי והוא כמש"כ דהוה כמו עצם האיסור וזהו גם הטעם דאמר שם משום שמכניסו לקיום דכיון דמכניסו לקיום הוה כמו עצם הדבר וכעין דאמרינן במעש"ש פ"א וסוף פ"ג גבי כדי יין סתומות דיש על הכדין שם מעשר שני ע"ש וה"נ כן יש על הקנקנים שם יין וכעין מש"כ רש"י בע"ז ד' ע"ד ע"ב גבי גולפי בד"ה קסבר ע"ש דכתב דגזרו בהם כיין עצמו ואף לדידן דלא ס"ל כר"מ מ"מ בשעה שהיין איסור בתוכם אז גם עליהם יש שם איסור הנאה כמבואר שם ד' ס"ה ע"ב דמקשה שם והא רוצה בקיומו דלא ניצטרו זיקא ומאי איכפת לן וע"כ דבשעה שהם בתוכם הוה כעצם האיסור. אך י"ל דנודות שאני דכיון דמסקינן בע"ז ד' ל"ב דאסור למכור ולעשות מהן משטיחין לחמור מטעם גזירה הוה כמו עצם, ועיין בתוספתא פ"ח דע"ז ודמאי פ"ו גבי הנותן צמר לצבע עכו"ם דאינו חושש שמא צבע בחומץ יי"נ ואמאי גרע מהך דירושלמי דדמאי פ"א הנ"ל גבי קילור וצ"ל דס"ל דצבע שאני ואף דזה הוה בעיא דלא איפשטא בב"ק ד' ק"א צ"ל דזה רק גבי סממנים דעומד הוא לצבע ולכך הוה חזותא מילתא דזה הוה עצם הדבר וכעין מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות על בעהמ"א בפ"ב דפסחים גבי בגד, ועיין בירושלמי פ"ב דערלה ה"א גבי הנאת ערלה בטלה ברוב ומ"מ גבי צבע בעי מאתים כמבואר שם, ועי' מש"כ רבינו לקמן פט"ז, וה"נ כן. אבל חומץ דאינו עומד לצבוע חזותא לאו כלום היא, ועיין

זבחים ד' ע"ט ע"א ומה דמקשה בב"ק ד' ק"א ע"ב שם מדם ע"ש ברש"י ד"ה ואם לאו שם ר"ל דכיון דאמרינן דחזותא מלתא וא"כ הוה כמו שניכר הדבר ועיין במנחות ד' כ"ג ע"א גבי שמן דכל היכא דמקצתו ניכר גם הבלוע הוה כמו בעין וה"נ נימא גבי דם שיהיה הבלוע כממש מחמת זה וכן ר"ל בע"ז ד' ס"ו ע"ב גבי הך דכמון דאמר שם שאני התם דמיקליה איסורו ור"ל דאם האיסור בעין אז גם הריח שלו אסור אבל אם ליכא האיסור שוב אין חל שם על הריח ומשום דגם בתרומה אם אינו ראוי ליתנו לכהן לא חל עליו שם איסור וכמש"כ הרמב"ן במלחמות ב"מ ד' ל"ח וכמש"כ, ועיין בהך דברכות ד' ל"ז ע"ב גבי כשבא מלחם גדול ע"ש דכיון דניכר הדבר מהיכן בא לא נאבד שם הדבר מעליו וכ"כ בזה:

הלכה יז

הלוקח כו' ואם היו כו'. הטעם דרבינו דמה דנבלע היין בשעת זפיתה זה לא איכפת לן כמבואר בגמ' שם ד' ל"ג רק מחמת היין בעין שיש על הזפת לכך די בהדחה. והנה רש"י ז"ל ס"ל דכלים חדשים שלא נשתמש בהם מתחלה אז בלעי טפי ובפרט ע"י זפת וכמבואר בהך דב"מ ד' מ' ע"א וע"ב ע"ש בתוס' ד"ה במזופפין ועיין במש"כ רש"י בע"ז ד' ל"ג ע"ב ד"ה כסא ובזה א"ש כל מה שהקשה תוס' על רש"י שם בד"ה כך ורש"י דייק מדגבי נודות קתני גרודים חדשים וגבי קנקנים קתני חדשים גרודים ועי' בירושלמי דע"ז פ"ב דאמר שם דע"י הזפת הם בולעות ודלא כתוס' רק החילוק הוא אם היו מתחלה של עכו"ם או אם היו של ישראל ואח"כ נשתמש בהם עכו"ם ועי' תוס' ע"ז ד' ע"ד ע"ב ד"ה הגת ושם ד"ה דהוה דס"ל דמזופפים הוה כמכניסו לקיום ועי' בתוס' שם ד' ע"ב ע"ב ד"ה אם יש מה דרצו לחלק בין משפך של עץ לשל חרס ובתוס' נדה דף ס"ה ע"א ד"ה הדפין מה דמחלקי שם בין גת לנודות דדבר שמכניסו לקיום אין נ"מ בין תחלתו של ישראל או לא, ועיין בכלים פ"ג מ"ז גבי כלי נחושת שזפתן דליין הוה חיבור ע"ש ושם במשנה ח' גבי משפך ע"ש מה דמחלק בין עץ לחרס ועיין במש"כ רבינו בהל' כלים פ"ו ה"ג דזפת לא הוה חיבור רק גבי יין וע"ש פי"ד ה"י ומ"ש שם בהשגות ורבינו ז"ל לשיטתיה אזיל דס"ל דזפת לא הוה חיבור רק סתימה ועי' בכלים פ"ב גבי משפך אם יש עליו שם כלי ומש"כ רבינו כאן גבי משפך בפי"ב:

הלכה כה

בזמן שהיתה כו' וכן הבשר כו'. עיין בהשגות, ועיין לעיל בפ"ג ובפ"ח דרבינו כתב ג"כ כן גבי דגים וגבי ג"ה ושם לא השיג עליו הר"א ז"ל וצ"ל דס"ל לחלק דגבי דג סומך עצמו על סימן אחד של ראש ושדרה וכן גבי ג"ה חיישינן שאינו בקי בניקור ולכך בעי

מוחזק משא"כ כאן גבי בשר, ועיין בירושלמי דמאי פ"ב ה"ב דמחלק בין לרבים דאז צריך נאמן ומוחזק ובין מתארח אצלו וע"ש בפ"ה ה"א ובאמת זה תליא אם הדין של נאמנות באיסורין הוא בגדר עדות או נאמנות בעלמא דא"א בלא כן וכמש"כ רש"י יבמות ד' פ"ח ע"א ד"ה ואמר ועי' רש"י חולין ד' י' ע"ב ד"ה עד אחד משמע דזה לא הוה בגדר עדות רק התורה האמינתו ועיין בהך דכריתות ד' י"ב ע"א גבי הך דאדם נאמן על עצמו ובהך דר"מ דחולין ד' פ"ט ע"ב וד' צ"ג ע"ב דס"ל דהיכא שיש נגיעה או חשד שוב אינו נאמן והטעם דס"ל דהנאמנות הוא רק בגדר דין לא מחמת עדות ולכך היכא שיש שום חשש אז פקע הנאמנות ולהיפך נ"מ דאף לר"מ דס"ל בבכורות ד' ל' דהחשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה היינו רק דהיכא דבעי נאמן וחבר נפקע ממנו ע"י זה אבל מ"מ להיות חשוד על הדבר היכא דלא בעי נאמנות לא ועי' לקמן ד' ל"ה ע"ב וד' ל"ו ע"א דלא מקשה שם רק מכהנים ואמאי לא מקשה דהא חזינן דר"מ ס"ל דהטבחין אין נאמנים לא על ג"ה ולא על החלב ומ"מ נאמנים למכור בשר וצ"ל דזה ודאי גם על כהנים לא מקשה שלא יהיו נאמנים על איסור רק ס"ל דכיון דגזרינן סתמא על כהנים דנחשדו על מום ס"ל דלא שאינם נאמנים רק חשודים ולכך פסולים לדין דנסתלק ממנו גדר מומחה וא"ש מ"ש שם התוס', ועי' בהך מחלוקת דגיטין ד' י' גבי כותים אם מהני אחזוק או לא ובירושלמי שם אמר דנהי דגזרו עליהם על דיני ממונות לא על דיני נפשות ר"ל אף דקיי"ל דפסול בדיני ממונות פסול אף בדיני נפשות זה רק היכא דנפסל עפ"י דין אבל היכא דהוא רק גזירה לא גזרינן רק על מה שיש לנו לומר שחשודים לא על דבר אחר ועיין בהך דנדה ד' ל"ג ע"ב דהוה מחלוקת דתנאי גבי סתם צדוקים אם יש להם נאמנות או לא ועיין במש"כ רבינו בהל' עבדים פ"ו ה"ו ובהל' ממרים פ"ג ה"ג ובהל' שחיטה פ"ד הל' י"ז ע"ש והוא כך דלר"מ דקיי"ל דמומר לדבר אחד הוה מומר לכל התורה בגדר מומר ודאי כמבואר בהך דעירובין ד' ס"ט ע"א וכמש"כ התוס' חולין ד' י"ד ע"א שם אין נ"מ בין אם נימא כגון שהיה אביו ג"כ כן וכמו קטן שנשבה לבין העכו"ם וכן לדידן גבי עובד ע"ז וכדומה דאף אם הוא תינוק שנשבה לבין העכו"ם כריתו' ד"ג ע"א מ"מ הוה מומר לכל התורה כולה מחמת גזיה"כ, וזהו באמת הוה ס"ד דרב ענן חולין ד' ד' ע"ב דישראל מומר מותר לאכול משחיטתו ועי' בתוס' שם מ"ש מהך דהוריות ושם ד' י"ג ע"ב בתוס' ד"ה שחיטת ותוס' ע"ז ד' ל"ד ע"ב דכתבו שם דיש ג' מינים עובדי ע"ז ושם ד' כ"ו ע"ב גבי ס"ת ובתוס' ד"ה איזהו ושם ד' ל"ג ע"א כי תניא ההיא וסנהדרין ד' ס"א ע"ב בישראל מומר, אך כך דרב ענן ס"ל דמומר לעכו"ם אינו מטעם גזיה"כ רק דאמרינן דכיון דהוא מומר לע"ז הוא מומר לכל התורה משום דהוא חמור מן הכל וא"כ אם הוה כתינוק

שנשבה לבין עכו"ם וכדורו של אחאב והוה מוחזק בשאר דברים שנוהג בהם בכשרות וכעין הך דאמרינן בבכורות ד' ל' ע"א שראינוהו שנוהג בצינעה בתוך ביתו וכעין שכ' הגהות אשר"י במס' סנהדרין פ"ג על ד' כ"ז ע"א לר"מ כה"ג אז הוה ס"ל לרב ענן דהוה שפיר בר זביחה ולא אמרינן דאין זביחתו כלום אך אנן לא ס"ל כן רק אף אותן שהיו כמו תינוק שנשבה לבין עכו"ם ואף בזמן אחאב דהוה תקיף יצרא דע"ז טפי כמבואר בסנהדרין פ' חלק ואף דלשאר דברים אמרינן הך חילוקא כדאמרינן בע"ז ד' ס"ט ע"ב נהי דתקיף כו', ועיין תוס' סנהדרין דף כ"ו ע"ב וכ"מ מ"מ לא אמרינן כן גבי ע"ז רק אמרינן דהוא לאו בר ישראל כלל ועיין מש"כ רבינו בהל' ע"ז פ"ב ה"ה ועיין תוס' זבחים ד' ק"ח ע"ב ד"ה והמעלה ועיין מש"כ התוס' חולין ד' ק"א ע"ב דיוהכ"פ חמירא להו משבת אך זה רק אם עדיין לא הוחזק להיות מומר על השבת אבל אם הוחזק להיות מומר לשבת אז הוה מומר לכל התורה עפ"י דין ולא מהני דהוא סובר דיוהכ"פ חמור ומקרי אינו שב מידיעתו לכל התורה כולה, ועי' תוס' שבת ד' ס"ט ע"א ד"ה אלא וד' צ"ג ע"ב ועיין שבועות ד' י"ז ע"ב דהיכא דיצרו תקפו מקרי שב וד' כ"ח ע"א אך זה ג"כ רק היכא דלא איתחזק ועיין בהך דמנחות ד' ק"ט ובדברי רבינו בהל' ביאת מקדש דשחט לעכו"ם גרע מהודה לעכו"ם ע"ש והטעם דס"ל דנהי דאמרינן דכיון דעבד ע"ז יצא מכלל אף היכא דאנו יודעין דבשאר דברים נזהר מאד ועיין בהך דכריתות דף ג' ע"ב בתינוק שנשבה ובתוס' שבת ד' ע"ב ע"ב ד"ה עד ס"ל דזה רק אם עבדה בגדר עבודה או קבלת ע"ז אבל בלא זה לא וא"ש מ"ש התוס' חולין ד' י"ד ע"א ד"ה השוחט וכעין החילוק שכ' רבינו בפיהמ"ש בחולין, ועיין בהך דכריתות ד' ז' ע"ב בהך דגרפת את כל הקערה ע"ש ברש"י ותוס' שפי' כגון משורר ומזמר כו' וזה תליא אם שירה הויא עבודה כעין פנים ועי' בערכין ד' י"א ובדברי רבינו בזה ואכמ"ל. וכן נ"מ לענין אם טעה בדין שסבר שזה אסור בשבת ומ"מ עבר על זה מטעם גזיה"כ לא הוה מומר ומטעם חשוד הוה ועיין מש"כ פסקי תוס' מו"ק על ד' י"ב ע"ב גבי חומרתא דמדושא ועיין תוס' שבועות ד' כ"ח ע"א בסוף הדבור וכן הדין לכופר בתורה כמש"כ רבינו בהל' שחיטה פ"ד הי"ד אבל הצדוקים אז אם הם מחמת שמנהג אבותיהם בידיהם אז אין עליהם דין לאו בר זביחה ומחמת גזיה"כ אך כל זה אם הם רק בגדר שוגג אבל מזידין הוה כמו מין לכל התורה ולאו בר זביחה ולא מהני אף אם בשארי דברים הם מוחזקים ועיין מש"כ רבינו בהל' רוצח פ"ד ה"י גבי עושה עבירה להכעיס ובסוף הל' רוצח הואיל ומאמינים בעיקר הדת ובפ' י"א מהל' גזילה ואבידה הל' ב' ומש"כ רבינו ז"ל בהל' תשובה פ"ג ה"ט, ומש"כ בזה לקמן בהל' שחיטה פ"ד, ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש פ"א דחולין דאם הוא עבריין לתיאבון

דהיינו שהוא מודה שזה עבירה מותר לשחוט ומשמע דא"צ בדיקת סכין ומש"כ רבינו בהל' שחיטה דמומר צריך בדיקת סכין י"ל דמיירי בלהכעיס וס"ל דלענין זה לא הוה כמין וראיה דרבא ס"ל דמומר להכעיס כשר לעדות ועיין במש"כ רבינו בהל' עדות פי"א ה"ז ע"ש ובהלכה י' ועיין בדברי רבינו פ"ג מהל' מעשה הקרבנות ה"ד דמבואר שם דלגבי קרבן מומר להכעיס לא הוה מין וכן ס"ל לרבינו בהל' יסודי התורה פ"ו גבי ס"ת ועיין מש"כ רבינו בהל' מתנות עניים פ"ח הי"ד דמומר להכעיס אסור לפדותו ועיין בה"ג הל' יי"נ דס"ל דמ"ד דמומר להכעיס הוה מומר מחזירין אבדתו ג"כ וגם מצווין להחיותו ולא ס"ל כהך דגיטין ד' מ"ז ועיין תוס' ע"ז ד' כ"ו ע"ב דלא ס"ל כן אבל לגבי ס"ת ס"ל להתוס' דיגנז ע"ש ד' כ"ז ע"א, ולכך גבי בנות צדוקים יש תנא דס"ל דסתמן כשר אך זה רק לדבר דלא בעי נאמנות אבל היכא דבעי נאמנות לא מהני וכן גבי כותים ועיין בסוף פ' דם הנדה דאין נאמנים על התחומים ויי"נ ועל שאר דברים נאמנים וראיה דהא חשוד על החמור חשוד על הקל ומ"מ הכותים נאמנים על ציון קברות אף דהוה דרבנן כמבואר שם בנדה והטעם דזה לא הוה בגדר דין רק בגדר סברא וכיון דחמור להם נאמנים ועיין בתוספתא פ"ג דבכורות דמבואר שם דהחשוד להיות מטמא למתים נאמן על ציון קברות ומשמע אף לר"מ דס"ל דחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו מ"מ על זה נאמן משום דחמירא ליה וכמש"כ דזה לא בגדר דין, ועמ"ש לעיל בהל' אס"ב פי"ג גבי גר שחזר לסורו ע"ש בזה:

הלכה כו

ואם הוחזק כו'. עיין בתוספתא פ"ח דכאן דאם חשוד לשתות אז אף מן מרתף לא יקח ממנו ולא הוה כמו חשוד למכור כמבואר בע"ז ד' מ' ואף דכותים חשודים לשתות ומ"מ מותר ליקח מהם עיין ד' ל"א ונדה ד' נ"ז ועיין בחולין ד' ז' דרק אחר גזירה אך שם י"ל לענין לאסור אף מגע שלהם ועי' בירושלמי פ"ה דע"ז ה"ד דמשמע דרק בתר גזירה גזרו שלא יקח מהם וצ"ל כמש"כ דלא הוה חשודים ממש רק אינם נאמנים ואף דרבינו פוסק דלא כר"מ בהל' מעשר פי"ב הל' י"ז ובהל' שמיטה פ"ח הי"ז ובהל' עדות וכ"מ וא"כ למה כ' רבינו כאן דרק אדם כשר ועי' בתוספתא דמאי פ"ד דמבואר שם לחלק בין שארי דברים למעשרות ועיין בירושלמי פ"ד ה"ח דפריך ועד אחד נאמן אך שם ר"ל שבא להעיד על האיש שהוא נאמן ולא על הדבר ועל האיש צריך שני עדים כמבואר בהך דר"ה ד' כ"ב ואף דבהך דגיטין ד' י' ע"ב מוכח דדי בעד אחד גבי כותי חבר ועי' ב"מ ד' כ"ח ע"ב גבי רמאי דבעי ב' עדים דלאו רמאי הוא צ"ל דבגיטין שם העדות הוא רק להכשיר הגט ולא להחזיק הכותי בכל דבר שהוא נאמן, וא"כ קשה למה דייק רבינו כאן דוקא כשר וצ"ל דהא דכתב רבינו דנאמן גם חשוד זה רק היכא דלא בעי ליקח הדבר ממוחזק

בכשרות אבל כאן דמיירי בחו"ל דבעי שיהיה מוחזק בכשרות ואף דלהתארח א"צ צ"ל כך דהנה עיין במש"כ רבינו פי"ב ה"א דאם אמר לו אחד שאינו נאמן מעושרין הן כו' וקשה הא בכ"מ פסק רבינו דנאמן לומר שהן מעושרין וצ"ל כך דזה רק ליקח אבל אם כבר לקחו ממנו קודם שידע הוה כאילו אצלו ודאי איסור ועל ודאי איסור אין חשוד נאמן לבטל האיסור ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בהל' עדות פי"א ה"ח ע"ש וה"נ כיון שכבר נתארח אצלו הוה כאילו כבר בא לידו האיסור ולא מהני רק אם הוחזק בכשרות:

פרק יב

הלכה א

כיצד כו' שדרכן לנסך כו'. עי' לקמן בהל' י"ג נראה מדברי רבינו דס"ל כהך מ"ד דאמר בירושלמי כאן פ"ד ה"ח דאין עושה יי"נ בפיו ע"ש ועי' כאן ד' נ"ח ע"א גבי הך שקדח במינקת וע"ש בתוס' ד"ה איקלע והאיסור בהיין הוא רק מחמת כחו ואז רק אם נתכוין ליין עי' לקמן בהל' ו' אבל שכשך עושה אף אם לא ידע שזה יין רק נתכוין ליין וזהו הך דדף נ"ז ע"ב ולקמן בהל' ז' ועי' בהך דכריתות ד' י"ט ע"ב אם היה צריך לדבר וחיפש אחריו ועשה דבר אף שסבר שזה הדבר אינו מה שצריך מ"מ י"ל דהוה כמו בכונה. אך באמת נ"ל דטעם רבינו דס"ל כאן דצריך לשכשך הוא משום דזה הוה יין של אחר ולא רצה הישראל למכור לו ונטלו שלא מדעת ישראל וקיי"ל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו רק ע"י מעשה לכך בעי שכשוך דהוה מעשה ולכך גבי גת וגבי הך דשם ד' נ"ח ע"ב גבי דאמרי תא עסקינן וכן בהך דדף ע"ב ע"ב גבי גישתא שם מיירי דנטל ברשות ישראל לכך אוסר בהנאה אף בלא שכשוך ועי' תוס' חולין ד' מ' ע"ב ולכך הוה ס"ד דרבא שם ד' נ"ז ע"ב דלא אסר בהנאה דהוה ס"ל דזה אינו מעשה ומה דאמר שם ר"נ שכשוך אינו עושה יי"נ ר"ל כך דהנה לפי המבואר בהך דע"ז ד' ע"א ע"ב בהך דאמר דאיכא עכבת יין ושם בתוס' ד' ס' ע"א שכתבו בסוף ד"ה אמר דראשון ראשון נאסר ושם ד' נ"ו ע"ב ד"ה מהו וכ"מ משמע דאף למ"ד אין ניצוק חיבור מ"מ יש מין יי"נ דכל יין שנגע בו נעשה עליו ג"כ שם יי"נ ולכך פסקינן שם ד' ע"ד ע"א דלגבי יי"נ גמור אם נתערב אסור למכור הכל חוץ מדמי יי"נ שבו וכמו שכ' רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"ב הכ"ו גבי מי שפיכות וכן הדין גבי ג' לוגין מים שאובין שנפלו למקוה פחות ממ' סאה שנעשה כל המים שם שאובין ובאמת ס"ל לרבינו דהא דאמר בע"ז ד' ע"ג לחלק בין נפל יין מחבית לבור דאמרינן ראשון ראשון בטל ס"ל דזה ר"ל או איין נסך לדידן או אסתם יינם לת"ק דס"ל ג"כ דנאסר הכל ואמר שם דזה רק אם נפל בב"א וגם בין חבית לצרצור אבל היין

בעצמו לכ"ע לא בטל בכל ענין וכן נ"ל דנ"מ בין אם מערה ובין אם נפל מעצמו וכעין דאמרינן בהך דנדרים ד' נ"ט ע"ב דרק היכא דטרח לבטולי אז בטל, ובזה א"ש הך דר"י דכאן נקט המערה ואח"כ נקט נפל וא"ש מ"ש שם רש"י ותוס' בדף ע"ג ובכורות דף כ"ב ע"ב א"כ נמצא לדידן דפסקינן כרשב"ג דבסתם יינם ימכר חוץ מדמי יי"נ שבו אין נ"מ הך דר"י ד' ע"ג רק לענין יי"נ ממש ובזה מדוייק לשון רבינו לקמן פט"ז הכ"ח דגבי יי"נ נקט אוסר בהנאה ר"ל שכולו אסור ועל זה מחלק בין אם עירה מיין המותר על יי"נ או להיפך, אבל גבי סתם יינם דקיי"ל דאינו אוסר רק הוא בעצמו אסור בזה אין שום נ"מ, ועיין תוס' נדה ד' מ"ז ע"א דמחלק כה"ג גבי תרומה במדומע בין אם התערובות נאסר לגמרי או רק מחמת שמעורב בו איסור ועיין תוס' חולין ד' ק' ע"ב ובכורות ד' כ"ב ע"ב וכן הדין גבי קדשים דאם נבלע ק"ק בקדשים קלים או גם קדשים פסולים אז אין נאסר החתיכה לגמרי רק שאסורה מחמת שיש בתוכה בלוע וזה ר"ל באמת המיעוט דחולין ד' צ"ט ע"א לא נצרכה אלא למקום חתך דבשאר איסורים אסור ובקדשים מותר ר"ל דמקום שיש בו שני הדברים מעורב גבי קדשים לא נאסר מחמת עצם כעין דאמרינן בסנהדרין ד' מ"ח מאי דחזי לו תפיס כו' ובכ"מ בזה ובזה א"ש הך דזבחים ד' צ"ז ע"ב דפריך גבי יקדש שתהיה כמוה אמאי ליתי עשה ולידחי ל"ת וקשה הא כיון דנפסל הדבר מה שייך שם גדר עשה כלל וע"ש בתוס' דר"ל דקאי אקרא גופא אמאי נפסל אך באמת גבי קדשים א"א שגם דבר שאין בו זה הדין יהיה כמו זה וא"כ ממילא שייך הך דאתי עשה ודחה ל"ת. ובאמת זה תליא משום דגבי שאר איסורים האיסור הוא על האדם לא על הדבר וא"כ י"ל כמו שנאסר האדם בזה כך נאסר בדבר שנבלע האיסור אבל הקדש האיסור הוא על החפץ וכן תרומה כה"ג וא"א שיהיה דבר שאינו קדוש יהיה קדוש ועי' שבועות ד' כ"ב ע"ב גבי דאמר שם אריה הוא דרביע עליה ר"ל על האדם ועירובין ד' ע"ח ע"ב גבי אשירה ועיין פסחים דף מ"ח ע"א גבי טבל. ובזה א"ש ג"כ הך תוס' פסחים דף ע"ה ע"ב גבי יטול ע"ש גבי קליפה ואמאי לא נימא דהקליפה תאסר חברתה כמש"כ התוס' חולין ד' צ"ז ע"ב וכאן לא שייך מה שתירצו שם אך משום דגבי קדשים לא שייך זה הגדר דנאסר הכל, והנה ס"ל דיי"נ הוא איסור אגברא ולכך אוסר הכל בהנאה משא"כ בסתם יינם דרק על הדבר ולא אסר וזהו מה דאמר בגמ' ד' נ"ח שכשך אין עושה יי"נ ר"ל שיהיה עליו דין לאסור הכל וגם שם הפילו בידים והוה כמו טרח לבטוליה וא"ש מ"ש התוס' והראב"ד ז"ל מהך דאגרדמין דנקט שם שטיפת יין אסורה ואוסרת בכ"ש די"ל שם משום דלא טרח לבטוליה וכן ס"ל לרבינו גבי הך דינא דהשקה דמים שאובין וא"ש מ"ש התוס' מכות ד' ד' ע"א על רש"י בד"ה חבית של מים, וזה ג"כ ר"ל התוס' פסחים

ד' ל' ע"א בשם ר"ת דסתם יינם אינו אסור בהנאה דהוא תמוה דהוא נגד כל הש"ס אך דר"ל דאינו אוסר אחרים בהנאה דהאיסור הוא על הדבר ולא על גברא וכמש"כ:
אבל אם פשט כו'. עיין בהשגות, וע"ש בתוס' ד' נ"ט ע"ב ד"ה נקטוהו ועיין בתוספתא פ"ח דכאן ירדו לשלות חרצנים ואמר שם דהוה כמו שלא בכונה וכאן לא נאסר כלל משום דהוה אינו שלו וכמש"כ דלא אסר בלא מעשה וזה לא הוה מעשה כיון שלא נתכוין, ועיין בירושלמי כאן גבי ארמייא נפל לגובא וט"ס שם דאל"כ היינו מתניתין וצ"ל אתרוגא:

הלכה ט

או שנטל כו'. עיין בהשגות. וע"ש בתוס' דף ס"א ד"ה התם וד' נ"ט ע"ב וכ"מ אך באמת נ"ל דרבינו מפרש הך דקאזיל מיניה מיניה דר"ל שנטל חבית של יין וזרקו לבור וע"י כך נשפך היין מן החבית לבור וכעין הך עובדא דירושלמי כאן גבי ההוא ארמאה ע"ש בהל' י"ב ועיין בעירובין ד' ל"ה ע"א גבי רעדה הבא מחמת כחו דהוה מחלוקת גבי זב וה"נ נשפך היין מחמת הזריקה לא מחמת כחו ועיין בזבחים ד' ס' ע"א ודלמא משום דקא סבר שפיכה מכח האדם בעינן ועיין ב"ק ד' י"ז ע"ב ג"כ בהך דר"א ועיין סנהדרין ד' ע"ח ע"א גבי כח כחוש ע"ש ובשבת דף צ"ט ע"ב בתוס' ד"ה או, וזהו ג"כ כונת הגמ' בחולין ד' י"ב ע"ב והלכה ושחטה כדרכה ר"ל כך דההליכה הוה כדרכה ר"ל לא לצדדין רק למעלה וס"ל דגבי שחיטה בעינן כחו ממש דגם כח כחוש לא מהני לזה, ועיין תוס' שם ד' ע"ז בסנהדרין ד"ה סוף והטעם דגבי שחיטה בעינן לא רק שהנפילה מידו תהיה מכחו רק שהחתיכות סימנים יהיה ג"כ מכחו ממש, ועיין ב"ק ד' צ"ח ע"ב גבי היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר אם מחמת המכה חייב ועיין ב"ב דף כ"ו גבי רקתא וגץ היוצא מתחת הפטיש ורבינו ס"ל דלא הוה בגדר אש רק בגדר מזיק בידים ולכך הביא זה רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ו הי"א דס"ל דזה מזיק בידים, ועיין בחולין ד' ל' ע"ב גבי רבא בדק גירא וכן מוכח בתוספתא דחולין פ"א כדרך הליכתה כשרה ושלא כדרך הליכתה פסולה וזהו דאמר שם בע"ז דקאזיל מיניה מיניה ר"ל שהשפיכה היה מחמת כח בריא של הזריקה:

הלכה י

חבית כו' ושתחת הנקב כו'. עיין בהשגות ובתוס' ועי' תוס' מנחות ד' כ"ב ע"ב בסוף הדבור מה שכתבו בשם תוספתא, ועיין בהך דמנחות ד' צ' אם אמרינן דהיין נעקר גם מלמטה ועיין בתוספתא פ"ח דדמאי שהביא הראב"ד ז"ל ומש"כ רש"י מכות ד' י"ט ע"ב גבי תאנה של טבל ועיין בירושלמי פ"ז דדמאי ה"ב גבי ת"מ בכוס וסוף פ"ב דמעש"ש ע"ש ובמש"כ רבינו בסוף פ"ח מהל' מעש"ש ובהשגות אך כך הא כיון דאמר דרק מה

שישאר בשולי הכוס או רק מה שהטהורים שותים זה יהיה ת"מ או מעש"ש א"כ מה שייך בזה לומר חשש עירוב ועיין בהשגות הראב"ד על בעהמ"א בהך דביצה ד' ל"ז ע"ב שרצה לחלק שם בין משקה לאוכל גבי ברירה ע"ש, ועיין בסוף פ"ג דמעש"ש גבי חוץ מקנקנה ר"ל אם שייר קנקן אחד שוב לא בטל החבית למעש"ש ועיין ב"מ דף מ"ד ע"א דגבי יין הוה כל החבית בסיס לחד רביעית ע"ש והוה כמו דבר אחד ועיין תוס' נזיר דף ל"ו ע"א גבי מקפה דהשום והשמן אף של חולין הוה יד לתרומה ע"ש והנה י"ל דלכך מוקי בירושלמי בדמאי ובמעש"ש מכבר לכשישתו לא משום גדר ברירה רק דשוב הוה כמו אינו מסויים כיון דאינו ידוע איזה משקין יהיו בשולי הכוס וס"ל דהסיום צריך על הדבר לא על מקומו ועיין בירושלמי תרומות פ"ג ה"ו ובמש"כ רבינו ספי"ג מהל' תרומות גבי שני כריים אם מקרי מסוים או לא וה"נ ס"ל לרבינו כאן כמש"כ לעיל דמגע עכו"ם לא הוה בגדר איסור עליו רק בגדר עצם וכמו דאמרינן בקדשים דמקום חתך מותר היכא דלא נתערב ע"י סיבה רק מתחלה היה כן לא מקרי תערובות כלל ה"נ גבי מגע עכו"ם כה"ג ולכך התיר כאן וכן ס"ל לרבינו בהל' ע"ז גבי מי שהיה ביתו סמוך כו' ע"ש בפ"ח דמחצה שלו מותר ולא חייש לברירה כשיטת רש"י ועיין מנחות דף ס"ו ע"ב בהך שלא ניתנה מעות אלא לצורך, וכן ס"ל בהך דעיסה של עיר הנדחת בסנהדרין דף קי"ב ולא שייך זה כלל לגדר ברירה וכ"כ בזה:

הלכה טו

כותי שהיה מעביר כו'. עיין בכ"מ מ"ש דלמה לא הביא הך בבא דרך עקלתון והנה גם בהל' מטמא מו"מ לא הביא זה. והנה באמת כך דכבר כתבתי דס"ל לרבינו דכל שהוא ברשות העכו"ם אף אם ודאי לא נגע רק אם אפשר ליגע אז אסור אף בהנאה אך אם הפקיד אצלו בחותם בתוך חותם אז הוה כמו שהוא ברשות ישראל עיין ב"מ דף מ"ג ע"א לכך מותר אף בשתיה אבל אם הפקיד אצלו בחותם אחד אז אם יחד לו קרן זוית אף ברשות העכו"ם זה הוה כמו שאינו רשות העכו"ם עיין ביצה דף מ' וב"מ דף ס"ד ע"א וכ"מ אך מ"מ אינו בחזקת שמירה לכך בשתיה אסור ובהנאה מותר ומה דאמרינן בגמ' דע"ז דף ל"א דבשתיה ג"כ מותר עיין בירושלמי פ"ב דע"ז דמבואר שם דאסור בשתיה ומותר בהנאה וגם במייחד דאז הוה כמו שאינו רשות העכו"ם וכן שוכר בית הוה ג"כ כן אך מ"מ אינו בגדר שמור וס"ל לרבינו דכל שאינו שמור אסור בשתיה ומותר בהנאה כמבואר כאן בהל' כ"ז גבי חבית שצפה בנהר ולעיל בפ"י הי"ג דאסורה בשתיה ומטעם דלא הוה שמורה וזהו כונת הגמ' ד' ס"ט ע"ב דקיי"ל כר"א דלא חייש לזיופא מ"מ לא מותבינן חמרא ביד עכו"ם משום שייכא ע"ש ברש"י אך רבינו מפרש דכיון דהוא בחותם

אחד אף דליכא חשש נגיעה מ"מ י"ל דשייך בו רשות עכו"ם ומקרי אינו משתמר ואם לא יחד לו קרן זוית אז אסור אף בהנאה ואם יחד לו אז רק דלא הוה משתמר ואסור בשתיה ומותר בהנאה ועיין מש"כ רבינו בפי"ב מהל' מטמא מו"מ הי"ט גבי גגות זה בצד זה הטהרות טמאות ע"ש דהוא נגד הגמ' דע"ז דף ע' ע"ב אך כ"כ בזה דכיון דס"ל לרבינו כהך דגיטין דף ע"ט וכן בהל' שבת עיין בעירובין דף פ"ט ודף צ' ובירושלמי שם דאין חילוק רשויות בגגין הוה כאילו כולם ברשות ע"ה וטמאות וא"ש והנה גבי הך דכאן הא דצריך בבא להם דרך עקלתון הוא רק משום חשש זיוף אבל כיון דקיי"ל דלא חיישינן לזיוף האיסור רק משום גדר שמירה וכיון דיש אימתו עליהם הוה גדר משתמר ולכך גם בהך דהל' י"ז גבי חביות סתומות לא כתב כלל שאסור כיון שהוא ברשות ישראל ולא דמי לחנות דשם הוא רשות המיוחדת לכל, והא דפסק רבינו בהל' גזילה ואבידה פי"א דאם בא ישראל ונתן סימן בהחבית מותר אף בשתיה אף דלא היה משתמר שם כיון דהישראל יודע בה סימן הוה כמו שהיא עדיין ביד ישראל ועיין מש"כ רבינו לקמן פי"ג ה"ג דאם היין בביתו של עכו"ם אף שישראל יוצא ונכנס לא מהני רק אם ישראל דר באותו חצר ע"ש דהר"א ז"ל פליג עליהם וטעם רבינו משום דרשות העכו"ם לא מהני יוצא ונכנס וזהו כונת התוספתא פ"ח אם היה חזקת לו אסור ר"ל דהוה ברשות העכו"ם וי"ל דשם גם חותם בתוך חותם לא מהני כמש"כ התוס' שם ד"ה המטהר וזהו מה דאמר בגמ' שם וחכמים אומרים לעולם ר"ל אף חותם בתוך חותם וע"ש ד' ל"א ע"א בהך דר"י ור"א ומה דאמר שם בדף ל"א דלר"א בייחד לו קרן זוית מותר אפילו בשתיה זה תליא בהך דעירובין דף ס"ב ע"א אם שכירות בריאה בעינן ע"ש ועיין ברשב"ם ב"ב דף נ"ד ע"ב ד"ה אסתלק ומשום דלא סמכא דעתיה ועיין בכורות דף י"ג ע"ב דגבי עכו"ם לא שייך גדר דברים ולכך ס"ל לרבינו דנהי דנסתלק מרשות העכו"ם מ"מ אין עליו גדר שמירה ולכך אסור בשתיה אף שיש חותם משא"כ בשוכר בית ולכך שוב לא הביא רבינו כאן הך דין דדרך עקלתון וכן בהל' י"ז לא הביא הדין דחביות סתומות משום דכיון דפסקינן דזיופא לא חיישינן רק משום העכו"ם, בהך דהלכה י"ז דשם לא אסר להם רשותו לא חיישינן בחביות סתומות כלל והוה כעין הך דטהרות פ"ז גבי אומנין וכיוצא בהם דקיי"ל כרבנן דרק עד מקום שהם יכולים לפשוט כיון דלא מסר להם שמירה לא איכפת לן וכן במטהר חמריו ופועליו ג"כ כן כיון שהוא הולך אחריהם לא נתן להם לשומרם ועיין בטהרות פ"ז מ"ז בהך מחלוקת דמניח את כליו בחלון של אוליירין ע"ש בר"ש מה שהביא בשם תוספתא ובדברי רבינו בפי"ב מהל' מטמא מו"מ ה"ד דאם חתם על החלון טהור ועיין מה דס"ל לרבינו לקמן פי"ג ה"ו דפי' מה דאמר בגמ' ד' ס"א חלון כרה"ר ר"ל אם היין מונח

בחלון דהוה כמי שאינו ברשות העכו"ם ואף דגבי טהרות ס"ל דחלון מקרי גדר רשות ע"ה צ"ל דס"ל כמ"ד בע"ז דף ע' ע"ב דטהרות אלימא מיי"נ ע"ש ועיין במס' מקואות פ"ח מ"א בר"ש מה שהביא בשם התוספתא גבי מרחץ שבלניה עכו"ם ומחלק שם בין פתוחה לרה"ר או לרה"י ובין רשות העכו"ם ור"ל ג"כ כה"ג וכן מחלק שם בין ביום ובין בלילה ור"ל כמש"כ התוס' ע"ז ד' ס"א ע"א ד"ה וחלון ע"ש וכן הדין גבי שבויה עיין בהך דכתובות ד' כ"ז ע"א גבי מחבואה וכן במה דמקשה שם דלמא ערקי חדא מינייהו ע"ש ברש"י ותוס' דר"ל דשוב לא הוה ברשות העכו"ם ואין עליה שם שבויה ע"ש:

הלכה כד

כותי שנמצא עומד כו'. עיין בתוספתא דטהרות הובא בר"ש פ"ז מ"ז דאף אם הבור חוץ לעיר ומצא עכו"ם עומד בצדו אינו חושש משום יי"נ אף דעל הכניסה לא נתפס כגנב מ"מ מותר ועיין בתוס' כאן דף ס"א ע"א ד"ה ההוא ודף ע' ע"א ברש"י ד"ה אי מה דמחלקי שם:

הלכה כז

חבית שצפה כו' מותרת בהנאה כו'. וכן פסק רבינו לעיל בפ"י הי"ג גבי חבית של יין דעכ"פ בשתיה אסורה משום דאינו משתמר וכ"כ בזה וכן ר"ל בהל' כ"ח אבל גבי הך דחבית שפתחוה גנבים שם היא ברשות ישראל ולכך אם ליכא חשש כותי מותר אף בשתיה:

פרק יג

הלכה א

[השמטה **מש"כ שם גבי אתנן שכר פקעתא והנה** באמת רבינו ז"ל בהל' איסורי מזבח לא הביא זה אך לפי הנראה מפ' רבינו ז"ל מה דמבואר במשנה תמורה דף ל' וכ"מ והביאו רבינו בספ"ד מהל' איסו"מ דמחיר זונה מותר ונראה דמפרש לא שמכר את הזונה דא"כ פשיטא רק דר"ל דנותן לה הטלה עבור הגוף שלה ולא עבור הנאת הביאה והיינו דשכר פקעתא. ובזה יובן לשון הספרי פ' תצא פ' רס"א דיליף דשכר פקעתא שרי ע"ש: ע"כ השמטה]

הלכה ב

יצא ולא סגר כו'. עיין בהשגות ועיין בהך דטהרות פ"ז מ"ז ובדברי רבינו פי"ב ה"ד שם דגם שם אף שנתן המפתח לע"ה כליו טהורים ועיין בירושלמי פסחים פ"ב דמבואר שם דהוה מחלוקת דתנאי ע"ש:

הלכה ג

אם היה כו'. עיין בהשגות דס"ל דכיון דיוצא ונכנס א"צ הישראל לדור שם ורבינו ס"ל דמ"מ גבי יין של עכו"ם לא מהני זה דמ"מ הוא ברשות העכו"ם וכ"כ בזה אבל אם הוא דר שם מקרי ג"כ ברשות ישראל:

הלכה ד

בין ברשות בעל כו'. עיין בכ"מ ועיין בירושלמי פ"ו דדמאי הי"א גבי הך דאם אמר מעכו"ם פלוני הבאתים ע"ש בזה:

הלכה ח

מותר לישראל כו'. כ"כ בזה דחותם בתוך חותם הוה כאילו אינו ברשות העכו"ם כלל וכאילו הוא משומר לכך מותר אף בשתיה וכעין דמבואר כאן ד' ע"ד ע"ב גבי גולפי דמוכח שם דאף דאין חשש שהכותי נתן לתוכו יין דרק לפי שעה הפקיד אצלו מ"מ הוה בכלל גזירה ואסור וזה ר"ל ג"כ הירושלמי פ"ב דע"ז כל שאיסורו מגופו צריך חב"ח ע"ש ועיין תוס' כאן דף ל"ט ע"א ד"ה אמר ור"ל כה"ג דהוה בכלל גזירה וכ"כ בזה:

הלכה יב

אבל המפקיד כו'. הנה מלשון רבינו כאן משמע דמפקיד רק גבי גר תושב מותר בהנאה אבל גבי ישמעאל אסור בהנאה רק מגע שלו מותר בהנאה ועיין בהך דגיטין ד' מ"ד ע"א גבי המוכר עבדו לעכו"ם ועיין כאן ד' ל"א גבי כותי ובירושלמי דע"ז פ"ה מבואר דזה רק לאחר שגזרו עליהם אז אסרו גם יינם ובהך דגיטין ס"ל לרבינו דעכשיו אין נ"מ בין כותי לעכו"ם לענין זה ע"ש בפ"ח ה"ה ודלא כהירושלמי הנ"ל ועיין בתוספתא פ"ג דע"ז גבי חזקת עבדי כותים ועיין מש"כ רבינו בסוף פ"ז דנדה דס"ל דגם לקולא עשאום כעכו"ם גמורים ודלא כהירושלמי דע"ז הנ"ל דס"ל דחוששין לחלה שלהם ועיין מש"כ רבינו בפ"ט מהלכות נדרים ה"כ גבי נדר משובתי שבת משמע שם דס"ל דעדיין לגבי שבת יש שם ישראל עליהם רק לעלות לרגל לא נצטוו לאחר הגזירה משום דהוו כמומרים ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש פ"א דשקלים ופ"ז דברכות לענין זימון ועיין בהך דגיטין ד' ל' דהוה מחלוקת דתנאי אם נותנין להם מעשר עני ע"ש:

הלכה יח

השוכר כו'. עיין בהשגות ועיין בהך דב"ב דף פ"ז ע"א ברשב"ם ד"ה אבל אם כל השכירות הוה כחדא מלתא או לא ועיין בירושלמי ב"מ פ"ו מה דמבעיא שם בסוף ה"א גבי עד כדי שכרו אם ר"ל כל שכרו או רק שכרו של אותו היום ע"ש ועיין תוס' ב"מ דף ע"ט ע"א גבי טבעה לה בחצי הדרך שכ"ז שלא השלים אינו חייב לו כלום ועיין בע"ז ד' י"ט

ע"ב בתוס' ד"ה מכוש ומש"כ רבינו לקמן בהל' כ"ד דאם מדד ולא לקח דמים הכל נאסר וע"ש בהשגות ועיין בתוספתא ע"ז ספ"ח מה דמחלק בין המוכר יין לעכו"ם ובין חנוני וט"ס שם וצ"ל בין כך ובין כך מותר ור"ל כהך דב"ב דף פ"ו ע"ב דראשון ראשון קנה אבל סתם לא קנה רק אם נתן לו הכל ולכך א"א כאן לעשות כר"א משום דכולה הוה כדבר אחד ועיין במש"כ רבינו פ"י דשביעית מ"א גבי הקפת החנות לר"י ובירושלמי שם וזה ר"ל ג"כ התוספתא כאן שראשון ראשון נעשה מלוה ע"ש:

הלכה כא

ישראל שהיה נושה כו'. עיין בהך דגיטין ד' מ"ד ע"א גבי הך דעכו"ם שאנס ביתו כו' ולפי פי' רבינו בפ"ט מהל' ע"ז הי"א ואמר שם דמותר ליקח הדמים אף שעשה אותה בית ע"ז וצ"ל משום דהבית עדיין לא נאסר לכך דמיו מותרין אבל אם מכר בית ס"ל דנאסר ולכך אסורים ואף דע"י מעשה נאסר אף דבר שאינו שלו וצ"ל דמה שהעמידו בו ע"ז לא הוה מעשה ועיין תוס' ע"ז דף מ"ח ע"א ד"ה גדעו. גם י"ל דמטעם מציל שרי וגם דהוה כמו בהל' כ"ח כאן דנוטל ממנו דמי ההיזק לא דמי הדבר כמו גבי עכו"ם דנסכי ואף דגם שם רוצה בקיומו ע"ש בתוס' ד"ה אמר וכמו הך דתמורה ד' כ"ט ע"ב דשכר פקעתה לא מקרי אתנן וה"נ כן. ובזה א"ש דברי הרא"ש בע"ז פ"ה מה דמביא ראיה שם מהך דע"ז ד' ס"ג דאם אמר לפועל עשה מלאכה ואתן לך חפץ דיכול ליתן לו דמי החפץ ועיין בירושלמי פ"ג דקדושין ה"ו דמבואר שם דאם יחד סלע לפועל קנה הסלע לא בגדר חיוב לבד ועיין ב"מ דף מ"ה ע"ב גבי הך דנתחייב גברא ע"ש ור"ל דאף דמעות אינם קונות וגם מטבע אינה נקנית מ"מ כמש"כ התוס' בע"ז ד' ס"ג ע"ב דבהך דינר שנתן למוכר נשתעבדו נכסים של מוכר בגדר ערב ה"נ נשתעבד גם הסלע וגם י"ל דהוה כמו אגב קרקע וכמו דאמרינן בהך דב"ב דף מ"ד ע"ב וזהו כונת הירושלמי הנ"ל ואף דהמעות הוה גדר מלוה עיין תוס' ב"מ ד' מ"ג ע"א וכן גבי פועל השכירות הוא גדר מלוה ועיין ב"מ ד' מ"ח ע"א גבי עושק אם בעי יחוד כלי, ומוכח שם דאם צריך משיכה לא מהני יחוד כלי בלא משיכה אך שם מיירי שיחד לו אחר שעשה הפעולה ועיין ב"מ דף קי"ח גבי טול מה שעשית בשכרך אך שם י"ל דגוף הדבר שעשה משועבד לו יותר ועיין שם דף פ' ע"ב גבי הך דתפיס ליה אאגרא ומש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ז דשבועות גבי אומן ועיין ב"מ דף ל"ה ע"ב דהוה מחלוקת גבי אגבה איהו בחובו אם זה הוה גדר תשלום או גדר מכירה ע"ש וכן הך דע"ז ד' ס"ג ע"ב מה דרצה לחלק שם בין חנוני המקיפו או לא ור"ל שם כך דבחנוני המקיף הוה התשלום לא בשביל מה שהוא חייב לו רק בשביל הדבר שנתן ולכך הוה גדר חליפין ואסור אבל אם אינו מקיפו הוה בגדר הלואה ואינו

משלם לו בעבור הדבר רק בעבור החוב ולכך שרי וכן מירושלמי ריש פ"י דשביעית דהיכא דאין דרכו להקיף הוה ראשון ראשון מלוה ובאמת גבי שכירות ג"כ יש ב' מיני תשלומין אחד בשביל הדבר שעשה והב' בשביל מה שהפסיד לו שלא היה יכול לעשות דבר אחר ובעבור ההפסד דזה שייך לגוף הפועל קנה מיד וא"צ לזה משיכה ועיין מש"כ התוס' סנהדרין ד' ס"ח ע"ב דבשכר פעולה גם לקטן יש קנין אף דלאו בר קנין הוא כלל וכמש"כ שם התוס' גבי גירות ולכך אמרינן בהך דגיטין דף ע"ח ע"ב דרק לענין גיטין ולקדושין אמרו ולא לדבר אחר משום דזה שייך לגדר גוף הוה קנין חזק, ועיין בירושלמי פ"ד דב"מ דאם שלח ידו בהמעות חייב להעמיד לו מקחו ע"ש, אבל מה שנתחייב לו עבור הפעולה דזה לא מחייב רק בזמן שנתן לו הדבר כמש"כ התוס' ב"ק ד' צ"ט ע"א ואז יש לו חיוב על זה ובזה א"ש הך דגיטין דף נ"ד ע"ב דאמר שם ס"ת ביד מי גם בהך דאמר שכל ס"ת לא עיבדה לשמה ומאי נ"מ זה כיון דפסק דנאמן לפסול הס"ת אך הטעם משום דנאמן על השכר נאמן גם על הס"ת וזה לא שייך רק אם כבר נתן הס"ת לבעה"ב אך אם אמרינן יד פועל כיד בעה"ב י"ל דזכה בו בעה"ב מיד עיין ב"מ דף י' ותוס' ע"ז דף ס"ב ע"א ד"ה לקוט וע"ש בתוס' ד"ה דיהיב מה שמחלקים בין שנותן לו אותו הדבר בעצמו שעוסק בו או לא, וא"כ גבי אתנן דשכר פקעתה מותר ואין איסור אתנן רק מה שנותן לה בעבור ההנאה וזה לא קנסו עדיין וא"ש וגם משום דאתנן אין בה גדר איסור מתחלה רק ממון וממילא הוה אתנן וא"ש מה שכ' התוס' שם בע"ז ד"ה והא מחסר לחלק בין מעילה לאתנן והוה כמו הך דביצה ד' ל"ח גבי תחומין דזה תליא בממון ולא באיסור ע"ש בירושלמי תחומין עשו אותה כמדת הדין. וכן הוא הגדר דהך דסנהדרין דף קי"ב גבי עיר הנדחת ועיין בהך דעירובין ד' פ"ח ע"א יש גזל בשבת ע"ש גם י"ל דהנה בקדושין דף מ"ח אמרינן אשה לא סמכה דעתה ע"ש וא"כ י"ל כך דאף דקנין משיכה הוא רק דרבנן מ"מ י"ל כיון דלא עשה משיכה הוה כמו גדר שיור בקנינו דלא גמר הדבר וכעין דאמרינן בהך דקדושין ד' י' ע"ב גבי אירוסין וגיטין ד' מ"א ע"ב משא"כ גבי כותי דלא שייך בה גדר משיכה כלל לכך לא הוה שיור ובזה מדוייק לשון הגמ' בע"ז שם דלא קניא במשיכה ולא קאמר דקניא בכסף וכן נקט לשון מחסר משיכה ועיין בירושלמי שביעית פ"ח ה"א גבי המוכר לעצים והלוקח לאוכלין בתר מי אזלינן ותליא בה בהך דר"י ור"ל ועיין מש"כ רבינו בהל' תרומות פ"ט ה"י אך שם י"ל הטעם שמא יחזור ונמצא בטל המקח למפרע והוה כהך דקדושין ד' מ"ו ע"ב נמצא זרה אוכלת בתרומה ולכך היכא דלא אמר בטלה זה אף אם קאי בחצרה עם עוד טמאים מותר עיין בתוס' ד"ה כגון משום דהא ס"ל לרבינו בכ"מ דלא קנה רק דבר המסויים ולכך גם אתנן לא קנתה כלל כיון דלא

סיים. והנה כאן אם יבקש ממנו בעבור ההיזק שהפסיד לו שכרו במה ששלח לו חבית של יי"נ עיין ג'יטין ד' נ"ד ע"א דאמר שם דבשביל זה א"א לנו לקנסו אם שילם אף דע"י התשלומין נעשה לו הפסד וכיון דא"צ לשלם ההפסד שוב אסור לתבוע ממנו ועי' ב"מ דף ס"ט ע"ב דאמר שם שכר אמירה קשקיל ולא הוה ריבית והטעם משום דעפ"י דין צריך ליתן שכר אמירה עיין ב"ב דף קמ"א ע"א גבי המבשרני ובקדושין ד' ס"ג ע"א ע"מ שאדבר וב"מ ד' ס"ג ע"ב והא בעי למיתב זוזא לספסירא ועי' בנדרים ד' ל"ח ע"ב גבי בתו בוגרת מדעתה ע"ש בר"ן אם זה הוה גדר הנאה או לא ושם דף מ"א ע"ב גבי אומר לו סם פלוני ובירושלמי שם אם מותר ללמד עליו זכות או ללמדו אומנות, ועיין בירושלמי פ"א דסנהדרין דיליף מהך דבכורות דף כ"ט דאם מטמא להעד מחמת שצריך לילך להעיד דרך מקום טומאה נותן לו שכר יליף מזה דאם ישראל טימא לכהן צריך לשלם לו מה שע"י זה אסור לו לאכול תרומה א"כ משמע דאם לא היה צריך לשלם לו היה אסור ליתן לו דהוה כמו שכר עדות ועי' ב"ק ד' ע' ע"ב גבי אתנן אסרה תורה אך שם שאני משום דאי תפיס לא מפקינן, גם גבי אתנן מבואר בתמורה דף כ"ט דכל שנותן לה עבור זה אף דא"צ ליתן לה כל כך דאם פסק לה טלה אחד ונתן לה מאה כולם הוה אתנן דתופס הכל ולא מקרי מתנה ע"ש, ועיין ב"מ דף ס"ה גבי ריבית הוה זה מחלוקת דאביי ורבא אם גם המותר שנתן לו הוה שם רבית או לא, ועיין פסחים דף פ"ט ע"ב גבי המוכר עולתו דאמר שם ג"כ כה"ג דאף המותר יפול לנדבה ולא אמרינן דמתנה בעלמא הוא. והנה בירושלמי דע"ז ריש פ"ה גבי שכר יי"נ הוה זה בעיא דלא איפשטא אם נתן לו יותר מכדי שכרו אם מותר בהנאה או לא, וזה הוה טעם רבינו כאן גבי העבר לי מאה חביות במאה פרוטות דלא כהר"א, ועי' במעילה ד' כ"א ע"ב גבי פרוטה של הקדש כו' או שאמר פרוטה כו' מעל בראשונה וע"ש בתוספתא ובירושלמי פ"ז דדמאי דמעל ודאי, והטעם משום דכל הכיס חל עליו גדר הקדש ועיין בהך דבכורות דף נ"ז ע"א גבי מחיר כלב דשוה כלבא חד ומשהו כו' דלגבי האי משהו יתירה משועבד כל הטלאים שכנגדו והוה כולם מחיר כלב אך י"ל דזה רק אם יש ש"פ לכל אחד ואחד מה שיתפוס הכלב בהם ועיין תוס' ע"ז דף י"ט ע"ב ובר"ן שם ובפרק ה' על דף ס"ה וגם י"ל דגבי מחיר הוה ג"כ כמו גדר ממון וכ"ז שלא קנה אותו שכנגדו הטלה והוא הכלב לא נקרא מחיר והנה רבינו ז"ל ס"ל דבעי דבר המסויים כמש"כ וא"כ כיון שלא נתברר איזה הטלה שיהיה נגד הכלב שוב לא קנה זה הטלה ולא זה הכלב וא"כ לא הוה מחיר כלב ולכך אם הכלב שוה יותר הוה כהך דעירובין דף נ' ע"ב דמקצת ביתו ניכר ובזה א"ש פסק רבינו אף דפסק דאין ברירה מ"מ הביא הך תירוצא בהל' איסורי מזבח פ"ד הי"ז ע"ש ועיין ב"ב דף קל"ז ע"ב גבי אתרוג

דאם ישנו לכל אחד ואחד יכולין ליטול בלא חלוקה אך שם הטעם משום קפידא ועיין בקדושין דף נ"ב ע"ב גבי כישא כו' ובהך דב"מ דף ס"ט ע"א גבי זוזא כמאן דפליגי דמי ורשב"ם ב"ב דף ק"ו ע"ב ע"ש ודף י"ב ע"ב אך שם גבי קרקע ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש דמאי פ"ו מ"ח דיכול כל אחד לומר טול אתה זה ואני זה אם הוא מין אחד, ועיין בר"ן גיטין פ"ד על הך דדף מ"ב ע"א דאם אמר מחצה אם ר"ל בכל דבר מחצה או ר"ל מחצה בשויו, ועיין רש"י חולין דף קל"ה ע"ב ד"ה ואב"א דגבי צאן בשותפות יש לכל אחד חלק בכל חדא וזה לכאורה תליא בהך מחלוקת דרב ענן ור"נ בכורות דף נ"ו ע"ב גבי גדיים כנגד כו' אך יש לחלק בין שותפים דנשתעבדו מדעת ובין אחים שנפלו להם בירושה וכה"ג מחלק הירושלמי פ"ו דדמאי ה"י מה דמחלק שם בין קנה ע"מ לחלוק ואמר שם דאחין הוה כמו שקנו ע"מ לחלוק ועי' בר"ן נדרים דף מ"ה ע"ב ובהך דשבועות דף ל"ז ע"א גבי פרט למכחש באחד השותפין ובירושלמי שם וא"ש בהך דב"ק דף ע"א ע"ב גבי שור של ב' שותפין ושם דף ק"ח ע"ב ד"ה תבעוהו ובזה א"ש דיש לחלק בין אחים שהן שותפין ובין שותפין שנשתתפו, ועיין מש"כ לקמן בהלכה כ"ב:

הלכה כב

וכן גר וכותי כו'. עיין בתוספתא פ"ד דע"ז דמבואר שם דרק אם לקחו בשני קניות אסור לומר לו טול אתה זה ואני זה אבל במקח אחד שרי ע"ש ועיין בהך דחגיגה דף כ"ה ע"ב ברש"י שם ד"ה יכול דמבואר שם דאף אם יודע דהחטין של מקום פלוני הוכשרו מ"מ מותר ועיין בירושלמי דמאי פ"ו ה' י' דמבואר שם להדיא דאסור לומר טול אתה וצ"ל דרש"י ז"ל ס"ל דרק בסתם שרי אבל לפרש אסור כעין הך דע"ז דדף כ"ב ע"א ועיין בתוספתא דמאי פ"ו מבואר להדיא דגם סתם אסור ולא גרס במשנה חבר וע"ה כו' אביהם ע"ה רק חבר והאיסור הוא רק משום דאין מוסרין טהרות לע"ה ועל זה אמר דבמין אחד שרי דהוה רק כמו גרמא ומותר לגרום טומאה כו' אבל של אביהם ע"ה אסור אפילו סתמא, ועיין בדברי רבינו בפיהמ"ש בדמאי שם ובפי"א מהל' מעשר ה"ו דס"ל דהטעם משום דאסור למכור דמאי ולא משום טומאה ע"ש וע"ש ס"פ ט' בהשגת הראב"ד ז"ל מה דמחלק בין אם היו שותפין מעיקרא בין אם אח"כ נשתתפו מטעם קנסא וכן מוכח בתוספתא פ"ו דדמאי ע"ש והנה הטעם דלח ויבש דאסור הוא ג"כ משום שני מינים ולא ר"ל כגון שמן וזיתים רק ר"ל דמפרש לו שזה הוכשר וזה לא הוכשר ועיין בירושלמי פ"ג דפאה ה"ב דלח ויבש הוה ב' מינים גם בירק ועיין בתוספתא דשביעית פ"ג גבי הותרה הלח לא הותרה היבש דהוה כמו שני מינים אך י"ל דהתוספתא דע"ז מיירי לא בדברים האסורים בהנאה רק בדברים האסורים למוכרן לעכו"ם כמו בהמה גסה וכדומה ואמר

על זה דאם מין אחד הוא לא הוה כמוכר וכמש"כ רבינו בהל' מעשר פ"ו ה' י"ד גבי מוכר טבל ע"ש והנה דברי רבינו ז"ל כאן שכ' גבי שותפים הטעם משום רוצה בקיומו ואמאי לא אמר כמו דאמרינן בקדושין ד' י"ז ע"ב דחליפי ע"ז קשקיל ע"ש וצ"ל כך דס"ל דגבי שותפים שנשתתפו לא נשתתפו על דעת רק ששלו יהיה מותר וכעין דאמרינן בהך דעירובין דף ע"ה ע"ב לתקוני שתפתיך ע"ש ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' נדרים פ"ז ה' ד' דלאחר חלוקה מותר ע"ש רק אם נימא דירושת הגר דאורייתא אז שפיר אסור כיון דזה ממילא ועיין בגיטין דף כ"ה ע"ש וכ"מ, וכן הך דהל' אסורי מזבח הנ"ל גבי מחיר כלב א"ש דשם לא מירי באחין רק בשותפין ואדעתא דהכי שיאסר כל חלקו שכנגדו לא נשתתף עמו וא"ש. לכך לא אסר כאן רק משום רוצה בקיומו וא"ש:

הלכה כג

ישראל שמכר כו'. עיין בכ"מ. והנה מלשון רבינו בהל' זכיה ומתנה משמע דעכו"ם אינו קונה רק במשיכה והטעם משום די"ל דאף למאי דקי"ל דגזל עכו"ם אסור מן התורה מ"מ אינו בגדר קנינו דכיון דאבדתו מותרת והוה כמו דאמרינן בב"ב דף נ"א ע"א דהיכא דיש לומר לגלויי זוזא לא הוה קנין במעות והטעם משום דמעות הקנין צריך שיהיה שבלא הקנין לא הוה אפשר שיהיו המעות שלו וכמו שכ' רבינו ז"ל בהל' אישות גבי קדושין גבי מתנה ע"מ להחזיר וכאן כיון שיש אופן להיות המעות שלו בלא קנין לא הוה קנין גם י"ל משום דלא סמכא דעתיה ועיין בקדושין דף מ"ח ובהך דב"מ דף ק"ב ע"א וכ"כ בזה ועיין מש"כ רש"י חולין דף ל"ט ע"ב ד"ה הרי דאף למ"ד דמעות בעכו"ם קונה מ"מ היכא שעל ידי זה יאסר הבהמה מצי ישראל מדחי לו ושוב לא הוה קנין ע"ש ולכך רבינו ז"ל בהל' בכורות פ"ד כ' על זה דקנה העכו"ם מישראל לשון בדיניהם ע"ש ומטעם שכתבתי ועיין בגיטין דף ל' ע"א דהיכא דאין דבר למשוך אז הוה מעות קנין דעיקר הטעם הוא כמש"כ לעיל משום דשייר בקניינו כיון דמצי למשוך ולא משך ועיין בהך דבכורות דף נ"ו ע"א גבי אתנן דשייך אף בעובר וע"ש בתוס' דף ג' ע"ב אם זה הוה קנין ובירושלמי פ"א דקדושין דאם משך הבהמה לעוברה קנה ובזה א"ש הך תוספתא דבכורות גבי מעשר בהמה גבי מחיר דנקט ג"כ שהחליפו וחזר ולקחו ולמה לן זה הא לא שייך הך טעם דאוקימנא בגמ' דילן גבי אתנן רק משום דבאמת אחר שנולד דאז יכול למשוך הולד צריך לעשות משיכה גמורה וא"כ הוה לקוח כיון דהוא מקח חדש לכך מוקי לה כשחזר ולקחו כשהיה עובר וא"כ שוב לא מחסר כיון דליכא גביה והוא עצמו א"צ כיון דהבהמה שלו וקנה את הולד אגב הבהמה וכמו חצר. ועיין ב"מ דף ס"ג ודף ס"ד דבעינן סמכא דעתיה וזהו מה דאמרינן כאן בגמ' דף ע"ב חומרא דיי"נ שאני:

הלכה כד

בד"א כשמדד כו'. עיין בתוספתא כאן פ"ח דמבואר שם דעכו"ם ששלח לגינו כו' אף שיש שם מקצת יין מ"מ מותר למלאות ולקבל ממנו הדמים ע"ש וצ"ל דשם אתיא כמ"ד דכליו של לוקח קנה ברשות מוכר:

הלכה כה

הנותן דינר כו'. עיין בירושלמי ספ"ו דדמאי דמשמע דהאיסור הוא משום גדר זכיה דהחנוני הוה שלוחו של בעה"ב וא"כ כאן דמיירי בעכו"ם לא שייך זה. ועיין בירושלמי פ"ב דקדושין ה"א דאמר שם ג"כ כן ור"ל כך דלא דחיישינן שמא ימכור לו החנוני יי"נ רק כיון שבשעה שנותן להפועל עכו"ם נעשה בידו יי"נ נמצא אז הוה כמו שמשקה לו יי"נ ולא כפי' רבינו רק משום דאסור שיהא יין שלו ביד עכו"ם וע"י זה יפטר ממה שצריך ליתן להעכו"ם ובפרט אם נאמר דמותר מזונות של פועל שייך לבעה"ב וא"כ נמצא אף שהוא ביד פועל עדיין היין שלו ועיין בהך דנדרים דף מ"א ע"ב גבי מודר הנאה דלא יאכל עמו מן התמחוי אבל אוכל עמו מן התמחוי החוזר מוכח שם דיש מה שהפועלים קונים מיד מה שניתן להם אף שעדיין לא אכלו ועיין בהך דדמאי פ"ג ה"א מה דמחלק שם בירושלמי כן בין אם מאכילו מן האבוס או מן המנויין דזה קנה הפועל מיד והוה כפורע חובו מדמאי ומן האבוס לא קנה רק מה שיאכל ועיין בהך דתרומות פ"ו מ"ג בהך מחלוקת דר"מ ורבנן ע"ש בירושלמי אם החיוב הוא על בעה"ב להאכיל הפועלים או רק ליתן להם מזונות ועיין מש"כ בזה בהל' שבת פ' כ"ג ה' י"ז ע"ש ועיין ב"מ דף צ"ב גבי פועל משלו היה אוכל ע"ש ברש"י ותוס' אימתי קנה להדבר אם בשעה שנוטלה או בשעה שאוכלה דרש"י ס"ל מיד שנטלה הוה שלו ותוס' ס"ל דרק מה שאוכל ע"ש וע"ש דף צ"א ע"ב אם יכול ליטול ע"י שליח ושם דף פ"ט ע"ב גבי הבהב ועיין בהך דזבחים דף ק"ה ע"א דהיכא דנקט בידו אם הוה כמו בפיו ע"ש ותוס' ב"מ דף פ"ח ע"א ד"ה תבואת מש"כ שם דאין המקח רק בשעה שאוכל ועיין בירושלמי מעשרות פ"ג ה"א ויעשו אותה כפועל שאינו יפה ש"פ ושם במשנה א' בפהמ"ש דמוכח שם דאף קודם גמר מלאכה אסור לו ליתן לפועליו דהוה כפורע חובו מטבל. ובאמת מלשון הירושלמי בדמאי ובקדושין שם משמע דהך דנקט בגמ' ואני פורע ר"ל שאפרע להפועל מה שאני חייב לו עבור המזונות שלקח ועיין בתוספתא ב"ב פ"ו גבי יין שנפל לתוכו גשמים שאם יש לפועליו עליו מזונות אסור ליתן להם מחמת אונאה וכ"מ בזה וא"כ י"ל דמיירי בחנוני ישראל וכטעם הירושלמי משום דזכה לו וכעין מש"כ רש"י בחולין דף ו' ע"א ד"ה כיון דכ' שם דמשום דעל פיו עשתה ונעשית שלוחו וה"נ כן:

הלכה כז

מלך שהיה כו'. עיין בהשגות, ועיין בירושלמי סוף פ"ו דדמאי ומדברי רבינו נראה דאף שהיין ישאר ביד העכו"ם מ"מ אסור משום דאסור ליקח איסורי הנאה ואף דאין שליחות לעכו"ם מ"מ כיון שהישראל נותן דמים הוה כאילו מגלה דעת דניחא ליה וגם י"ל דמיירי דהעכו"ם נותן יותר דמים עבור היין רק שהישראל נותן לו מאתים זוז כדי שהוא יקנה היין וכיון שנכתב היין על שם ישראל ברשות המלך הוה כמו שהיין שלו כמש"כ רבינו בהל' חמץ ומצה פ"ד ה' ד' ועיין בהך דחולין דף ל"ט ע"ב ע"ש גבי אינש אלמא ועיין בתוספתא ב"ב פ"ח גבי העלה בערכיים ע"ש דהוה קנין כיון שנכתב על שמו ועיין בהך דגיטין דף מ"ד ע"א גבי כותב ומעלה כו':

הלכה כח

כותי שנגע כו'. ונמצאו הדמים כ"כ בזה ועיין בהך דב"מ דף ס"ח ע"א בתוס' ד"ה ונותן מה דהקשה שם א"כ הוא נוטל שכר על השבת אבידה ותוס' בכורות דף כ"ט ע"ב דמותר ליטול לפי שיטת רש"י כל שכרו. והטעם דאינו נוטל שכר על ההשבה רק על הטרחא וזה שרי. ועיין בתוספתא דב"מ פ"ב גבי פקדון שצריך לנערה ואם היה מרובה נוטל שכרו ובאמת לפי מה דמוכח מדברי רבינו בפהמ"ש פ"י דשביעית מ"ג גבי פרוזבול דס"ל דפרוזבול הוא קודם הלואה ע"ש במשנה ה' ור"ל דלא שלוקח ממנו בעבור חובו רק שאינו רוצה להפסיד המעות שנותן לו והוה כמו הך דב"מ דף ל' ע"ב אם יש שם ב"ד מתנה בפניהם ר"ל דמתנה כאן ג"כ בפני ב"ד דאינו רוצה להלוות לו המעות אלא א"כ לא יפסידם לא מטעם פרעון החוב ולכך צריך דוקא ב"ד. ובאמת לפי מה דפסקינן דהיזק שאינו ניכר לא שמיה היזק רק קנס. וא"כ גבי עכו"ם י"ל דלא שייך למיקנסיה דהוא אינו מחוייב לעמוד בתקנת חכמים כמש"כ בכ"מ אך באמת מדברי רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ז ה"ו משמע קצת דס"ל דמנסך גמור לא מיקרי היזק שאינו ניכר ע"ש ועיין מש"כ התוס' גיטין דף מ"א ע"א גבי משחרר עבד דמשמע שם דהיכא דהפעולה הוא בעצם לא מיקרי היזק שאינו ניכר ועיין מש"כ רבינו בהל' מכירה פ' ט"ו ה' י"ד גבי איסורי מאכלות דאין עליו שם אוכל כלל ועיין מש"כ התוס' שבת דף נ"ח ע"א דאיסורי הנאה משוה לו כשינוי מעשה ע"ש בד"ה אעפ"י וכ"מ בזה:

[השמטה **נשמט, אך באמת י"ל דכונת רב אשי כך דהנה לפי המבואר בדברי רבינו בהל' מלכים פ"ט ה"ב מוכח דסבירא ליה דב"נ אינו חייב על ע"ז אף בד' עבודות רק הני דכדרכן ולא כרש"י סנהדרין דף נ"ז ע"א דס"ל דה"ה כישראל** (עי' ד"ה **בע"ז**) **ועי' בהך דחגיגה דף י"א ע"ב מה דמצריך שם קרא דאיש איש ע"ש, וזה ר"ל רב אשי דקשיא**

ליה אמאי צריך ב"נ לשלם אמאי לא נימא בזה קלבד"מ עי' עירובין דף ס"ב וכ"מ ולא שייך כאן לומר הך כיון דאגביה קניא דהתשלומין הוא כאן רק מחמת דמקלי קליא ולא מחמת היין עצמו עי' גיטין דף נ"ב ע"ב ולכך הביא ראיה מהך דריב"ב דאין דרך לנסך רק בפני ע"ז וא"כ ב"נ לא מיענש עליה ומ"מ היין אסור עי' בסנהדרין דף ס"א והוי כמו משמשי ע"ז וכמש"כ בזה לעיל ולא שייך קלבד"מ וא"ש: ע"כ השמטה]

פרק יד

הלכה א

כל כו'. **שיעורן בכזית כו'**. והנה גבי חלב כ"כ דצריך שיהיה כזית בשעה שהוא קפוי אבל אם נעשה כזית ע"י שהמחה פטור. ועיין בירושלמי דנזיר פ"ז ה"ב דזה הוה מחלוקת דאמוראי גבי כזית נצל ע"ש אם אזלינן בתר מעיקרא או בתר השתא ולא דמי להך דמנחות דף נ"ד ולקמן בהל' ד' דכאן י"ל דהוה איסור חדש ובזה א"ש מ"ש התוס' חולין דף קי"ב ע"ב וכ"מ בד"ה ורוטבן דאמאי צריך קרא על זה אך דנ"מ דדי בכזית רוטב וכעין מש"כ התוס' סנהדרין דף ד' ע"א גבי דם שרצים. ועיין בהך דחולין דף פ"ז ע"ב גבי צללתא דדמא דמבואר שם דצריך כזית מעיקרו. ועיין תוס' נדה דף ל"ב ע"א דהקרא צריך לאשמועינן דחלב מהותך שמיה חלב ותוס' חולין דף ק"כ ע"א ד"ה לרבות ע"ש ועיין תוס' נזיר דף ל"ח ע"א דס"ל דיין של ערלה בעי רביעית דוקא ותוס' ע"ז דף ל' ע"ב ד"ה מטמא בכזית דיי"נ לענין טומאה די בכזית כמו באוכל ולא כמו משקה ע"ש וכ"כ בזה. וזה תליא בהך מש"כ לעיל אם השיעור כזית או רביעית הוה בגדר עצם או השיעור הוא כך ונ"מ ג"כ להך מה דמבואר בפסחים דף ק"ח ע"ב גבי כוסות שצריך שיהא בכולן רביעית יין חי אם הטעם משום דצריך שישתה רביעית יין חי אז, או משום דגדר מזיגה לד' כוסות הוה כך דפחות מרביע יין לא ואף אם הוא חזק והנה רבינו בפ"ז מהל' חמץ ה"ט דייק ולא יפחות בארבעתן מרביעית. ועיין בהך דנזיר דף ל"ח ע"א דמשמע שם דהשיעור הוא שצריך רביעית לא משום המזיגה. ובאמת זהו המחלוקת דאביי ורבא בשבת דף ע"ז ע"א ע"ש. ועיין בירושלמי פסחים פ"י ה"א דאמר שם בשם ר' מני טירטן ורביעי ונ"ל לשיטת הראשונים דיכול לשתות כוס חמישי אם אז ג"כ די ברביעית יין חי היכא דהמזיגה הוה טובה או דינא כן בהמזיגה דצריך שיהיה רובע יין וג' חלקי מים גבי כוסות. וזה תליא אם השיעור הוה דין או משום שיעור כמש"כ:

הלכה ג

כזית שאמרו כו' אפילו אכל כו'. עיין בתו"כ פ' אחרי מות פ' י"א והובא בדברי רבינו בהל' אבות הטומאות פ"ג ה"ו דגבי נבלת עוף טהור אין הטומאה רק מה שנכנס ע"י הפה לגרון. אבל אם הקיאה לגרון אז אינה מטמאה בגדים ע"ש. והנה לגבי אכילת איסור כה"ג אם חייב אם הקיא לגרון או רק דרך הפה והנה מלשון הגמ' דחולין דף ק"ג ע"ב משמע רק דהחיוב הוא אם חזר דרך הפה. ועיין בירושלמי שבת פ"א ה"א דנקט שם תמן נהנה חכו דמשמע דרק דרך חיך אז מצטרף ע"ש אבל בלא זה לא ועיין בירושלמי ב"ק פ"א ה"א תמן השן אוכלת והגוף נהנה דר"ל דאכילה שאני ע"י השן דע"י מה שהוא אוכל הגוף נהנה. ועיין בהך דברכות דף י"ד גבי אכילה ושתיה קביל עליה וליכא או דילמא הנאה קיבל והאיכא. וע"ש בתוס' דגבי טעימה ליכא הנאה מן האכילה רק מן הדבר לא מן הפעולה ע"ש. וגבי סיכה הוה ג"כ כך דע"י הסיכה כל הגוף נהנה ועיין תוס' ב"ק דף כ' ע"ב ד"ה הא אהנית ובתוס' שם דף כ"א ע"א. ובאמת יש חילוק בזה בין שתיה לאכילה דגבי שתיה השביעה ג"כ הוא מגרונו כמבואר בסוכה ד' מ"ט ע"ב ע"ש. ועיין מש"כ התוס' ערכין דף כ' ע"א וכ"מ דתיכף כשבאו המשקין לגרון חייב מיד. ובאמת זה החילוק בין משקין לאוכלין דגבי אוכלין השביעה הוא במעיו ועיין בירושלמי ערובין פ"י דמחלק שם שניא הוא שמתגלגלין ויורדין משמע דלא בטלי לגבי הגוף. ועיין במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בפ"י ה' ח' דגבי מים אמר שם דאם הקיאן טמאים מפני שלא טהרו ביציאתן והר"א ז"ל פי' שם משום דהוא מטמא אותם הרי דס"ל דכיון ששתה המים מיד בטלה הטומאה מעליהם אף דשם מים לא בטל מהם וזהו כמש"כ דמשקין העיקר הוא בגרון וכיון שבא בגרון בטל. ועיין בהך דמנחות דף ע' ע"א גבי מה דאמר שם וגחין ואכיל בטלה דעתו ע"ש ברש"י אך באמת ה"פ דלא מיירי שתלשו בפיו רק שהכניס השיבולת דרך פיו לגרון ואמר דזה לא הוה גדר אכילה והקשה דגבי נבלת עוף טהור כה"ג אם הכניס מקצת בפנים ומקצת בחוץ טמא אם יש כזית בפנים וכמו שפירש רבינו בפ"ג מהל' אבות הטומאות ה' ז' ע"ש. ועיין בירושלמי תרומות פ"ח ה"ג גבי הך דלעוס כבלוע ע"ש דס"ל גם בשאר איסורים לר"א דחייב בלעיסה. ועיין תוס' נדה דף מ"א ע"ב ד"ה וסבר דפולטת לא הוה רק אם היה בפנים ויצא לחוץ ע"ש וה"נ י"ל לגבי אכילה להיפך דרק אם היה בחוץ ונכנס לפנים אז מיקרי אכילה ועיין בהך דברכות דף מ"ח ע"ב גבי לחם דרק קודם אכילה אז יש עליו שם לחם ועיין כתובות דף ל' ע"ב גבי כשתחב לתוך פיו ע"ש בתוס'. ועיין בירושלמי מעשרות פ"ג ה"ג הגע עצמך שהיתה נתונה בפיו כו' יכול הוא להחזירה ע"ש ותוס' פסחים ד' כ"ט ע"א ד"ה בדין:

הלכה ד

כזית כו' היה פחות כו'. הנה לכאורה קשה למאי נקט רבינו אסור הא בלא נתפח ג"כ אסור מה"ת לדידן. ודוחק לומר דקמ"ל דאין לוקין. אך נ"ל דהנה עיין בדברי רבינו ז"ל בהל' ק"פ פ"י ה' י"א שכתב שם וצריך אדם שישתדל כו'. ולכאורה הא בכל הקרבנות כן צריך שלא ישתייר ממנו ואמאי דייק רבינו זה בפסח אך נ"ל דכיון שכ' התוס' בשבועות דף כ"ז ע"ב דגבי אכילה א"א שלא ישאר פירורין ע"ש וא"כ י"ל דאם לא נשאר רק פירורין לא חל עליו שם נותר כלל בשאר קרבנות ועיין מש"כ התוס' מנחות ד' כ"ג ע"א ד"ה הוא גבי לוג שמן ע"ש ותוס' זבחים ד' פ"ו ע"א ד"ה ופליגי גבי עצמות קדשים. אך כל זה בשאר קדשים אבל גבי פסח דעיין ברש"י פסחים דף צ"א לפי מה דגרס במשנה ואפילו חבורה של מאה שאינם יכולים משמע בין כולם ע"ש ברש"י. דמשמע דאף להמנות על פסח צריך דוקא שיהא ראוי לאכול כזית אבל שיהיה נטפל לחבורה די אפילו אם יכול לאכול כ"ש וכמו קטנים ועיין בירושלמי פסחים פ"ח ה"ד דהוה מחלוקת דר"ז ור"ה אם כל אחד מיקרי מן המנויים אם רק הם נטפלים לאחד. אך מ"מ ידי מצות עשיית פסח לא יצא כמבואר שם דף ע"ח ע"ב ונ"מ ג"כ לענין נשים למ"ד דרק טפילה. ובזה א"ש מש"כ רש"י פסחים דף ס' ע"א ד"ה שלא לאוכליו ואין במנויין אחרים כו' ע"ש בתוס'. אך באמת ר"ל דבחבורה לית בה עוד מנויין דאם היה אחד מהם יכול לאכול כזית לא איכפת לן באינך רק שיכולין לאכול כ"ש. וע"ש מה שאכתוב בהל' ק"פ. וא"כ שוב גבי ק"פ גם כ"ש בגדר אכילה ולכך דייק שם רבינו שישתדל אבל בשאר נותר י"ל דפירור אין עליו שם נותר כלל ולכך דייק רבינו כאן דאם נתפח אסור:

הלכה ה

וחמשה מיני תבואה כו'. כ"כ בזה דהא גבי חדש הוה קמח ובצק לאוין בפ"ע כמבואר בכריתות דף ה' וצ"ל כמבואר בירושלמי פ"א דחלה דכל שאינו חייב על קלוי שלו משום חדש אינו חייב על לחם שלו וכ"כ בזה. ועיין בירושלמי חלה פ"א ה"א וה"ב גבי חמץ בפסח אם רק מצטרף שכבר חל עליהם שם איסור חמץ או חלה ונטל מזה מקצת ומזה מקצת וצירפן או אף כשעירבם בב"א ואח"כ חימצם ע"ש גבי ה' מיני תבואה ור"ל כמש"כ בהמ"א ז"ל בפ"ג דפסחים דיוכל להיות ע"י התערובות המינים יוצא ממנו מין חדש ועל זה המין י"ל דאין עליו כלל שם מין חמץ או שם מין חיוב חלה. ועיין מש"כ בזה בהל' חמץ ומצה. ועיין בתוספתא חלה פ"א גלגלה בחטים כו' אעפ"י שאין באו"א אלא כזית אך י"ל דשם מיירי ג"כ כגון שעשה עיסה מכל אחד כשיעור ואח"כ נשאר מהם כזית:

הלכה ו

יראה לי כו'. עיין בהשגות, אך באמת שם קאי על לאסור את הקדירה דעל זה צריך שיהיה טעמן שוה או מיני מתיקה אבל ללקות לוקה כיון שהוא שם אחד. וע"ש בתוס' ע"ז דף ס"ו ושבת דף פ"ט. ואף דרבינו ז"ל לקמן בפי"ו ה' ט"ו לא הביא הך דמיני מתיקה התם שאני משום דפסק כרבא לכך מפרש להמשנה אליבא דידן דמיירי שהם מין אחד ושם אחד רק דמשתנות בשם המקום לא מחמת הדבר. וגם ס"ל דהך דר"מ שם דאמר שכל איסורים מצטרפין זה רק לענין לאסור הקדירה ופסק כוותיה מחמת הנך סתם משנות דערלה ושוב לא בעי לאוקי במיני מתיקה ובאמת ר"ל שם כך בגמ' דהנה רבינו פסק לקמן פי"ו ה' ב' דתבלין אף באלף לא בטיל וכן הוא בחולין דף צ"ז ע"ב רק דצריך שיהא בו שיעור שראוי לתבל ושוב אף נפל לקדירה גדולה לא בטל ועל זה הקשה דהיאך מצטרף מתחלה שיהא עליהם שם תבלין וחשיבות דשוב אח"כ לא יתבטל ותירץ כגון מיני מתיקה ונעשה עליהם שם תבלין ושוב לא נתבטל אף אם לא נתנו טעם וכן ר"ל הגמ' בשבת גבי הוצאה אך לדידן דפסקינן דלאסור הקדירה מצטרפין אף שני איסורים ובזה ס"ל כר"מ ואף דר"מ ר"ל גם לענין מלקות כמבואר בירושלמי פ"ב דערלה ה"א אך בזה לא ס"ל כן רק דבעי איסור אחד ועיין בהך דמעילה דף ט"ו ע"ב דמבואר שם דמצטרפי בשר עם יין ושמן אף דאין טעמן שוה והוא להיפך מדברי הראב"ד ועיין תוס' זבחים ד' ק"ט ע"א ד"ה עולה דמפרשי שם לענין פיגול ורבינו בהל' מעשה הקרבנות פ' י"א מפרש לה לענין אוכל בשר קודש שלפני זריקה ע"ש וצ"ל לשיטת הראב"ד ז"ל דגבי קדשים שאני דלא אזלינן בתר טעמיה וכעין מש"כ רש"י ז"ל בחולין דף צ"ח ע"ב וכן ס"ל להראב"ד ז"ל בפי' לתו"כ. ועיין מש"כ רבינו בהל' מעשה הקרבנות פ"י ה' י"ב ור"ל שם כך דקדשים לא בטלו בנתינת טעם רק בעי ק"א כמו גבי תרומה כמבואר בתוספתא דתרומות פ"ה ופ"ט גבי לחם הפנים וגבי חלת תודה ואף דגבי חלת תודה הוא בגמ' דמנחות ד' ע"ח ע"ב בעיא דלא איפשטא ורבינו פסק לקולא בפ"ח מהל' מעשה הקרבנות ה' י"ג צ"ל דס"ל דתרומת לחמי תודה יש עליהם שם תרומה לא גדר הקדש בלבד וזהו מה דר"ל בגמ' דנדרים ד' י"ב ע"ב הא קמ"ל דתרומת לחמי תודה תרומתו היא ובזה א"ש הך בעיא בירושלמי פסחים פ"ב גבי חלת תודה שנעשה נותר בע"פ אם ישרפו כדין קדשים או יקברו כדין חמץ ע"ש, ומשמע שם דצריך לשרוף אותה שלא יעבור על ב"י וע"ש דף י"ג ע"ב גבי שתי חלות ואמאי הא הוה של גבוה אך יש לחלק בין חלק הבעלים לחלק הכהנים עיין תוס' ב"ק ד' י"ב ע"ב וד' י"ג ע"ב גבי תודה שהזיקה וביצה ד' כ"א ע"א ע"ש בתוס' ועיין בירושלמי פסחים פ"ב אית תניי תני כו' ובתוספתא פסחים דהוה

מחלוקת דתנאי שם בסוף פ"א גם יש לחלק דכיון דהני חלת תודה דפסחים ד' י"ג ע"ב מיירי בפסולים כמבואר שם בגמ' י"ל דשאני ופקע מהם שם גבוה עיין ירושלמי ב"ק פ"א ר"ה אמר אחד קדשים כשרים ואחד קדשים פסולים ובהך דתמורה ד' ח' ע"א ובסנהדרין ד' קי"ב ע"ב גבי בעל מום, אך לפי מש"כ לחלק בין חלת תודה לשאר קדשים א"ש. גם י"ל דגמ' דילן ר"ל לענין איסור זרות בין הני ד' חלות לשאר חלות תודה ובתוספתא ר"ל לענין טומאה וכמו בהך דערלה פ"ב. ועיין מש"כ רבינו בהל' פסולי המוקדשים פ"ו מה דמחלק שם בין לחם הפנים טמא וטהור ולגבי כהנים ובין טהור בחולין לגבי ישראלים ובגמ' דיבמות ד' פ"א ע"ב ומש"כ בזה לקמן פ' ט"ו. אך מ"מ מוכח דאף לגבי כהנים בעי ק"א לביטול וצריך לחלק בין טעם לעצם גם י"ל דהך דהל' מה"ק מיירי שיש ק"א ומ"מ לזרים אסור. אך בפיהמ"ש לרבינו בפ"ב דערלה מ' י"ו לא פי' כן רק דמחלק בין טעם לעצם וס"ל שם דמיירי שהיה חתיכה של ק"ק או של פיגול ור"ל כך דשל ק"ק מיירי כגון אימורים דאסורים אף לכהנים אך רבינו ז"ל לשיטתיה ס"ל בהך דמנחות דף ע"ד דאמר שם זרות לא מיבעי לי' ר"ל דלא כרש"י רק דאימורים לכהנים ליכא זרות ועיין רש"י פסחים ד' כ"ד ע"ב ד"ה לרבות אך רש"י ז"ל לשיטתיה אזיל וע"ש ד' צ"ו ע"א ברש"י ד"ה אישתרי ובהך דכריתות דף ד' ע"ב דנקט שם ג"כ זרות אך לשיטת רבינו ר"ל הך לאו דכליל תהיה ובאמת בירושלמי פסחים פ"ט ה"ד הוה זה בעיא שם. ועיין בסוף פ"ב דערלה וס"ל לרבינו כך דהך לאו דכליל תהיה הוא רק גדר איסור ושפיר שייך בביטול וזה רק לכהנים אבל לישראלים הוה גדר הקדש ואין בו ביטול. וכן גבי פיגול ונותר לכהנים הוה רק איסור ובטל ולישראלים הוה הקדש ור"ש ס"ל כמו דאמרינן בירושלמי דנזיר פ"ו ותרומות פ"ה דכשם שבטל טומאתו כך בטל איסורו ה"נ כאן או י"ל דר"ש לשיטתיה אזיל בכריתות ד' כ"ג דאין איסור חל על איסור בזה ועיין בהך דמעילה ד' ה' ע"א והך דשם בערלה במשנה י"ז גבי בשר קדשים שנתבשלו עם בשר תאוה דאמר שם אסור לטמאים ומותר לטהורים ע"ש בפיהמ"ש דמיירי שיש ס' וס"ל דאיסור טומאה הוה משום שם קדושה ואיסור זרות שלאחר זריקת דמים הוא רק גדר איסור עיין בר"ן נדרים ד' י"ב ועיין בתוספתא פ"ד דשקלים גבי אוכל בשר קודש לאחר זריקת דמים מה משלם ע"ש אך לפי' רבינו שם בפיהמ"ש נראה דקמ"ל דאף דהא מבואר בתוספתא סוף נדה והובא בדברי רבינו בהל' אבות הטומאות פי"א ה"ה דבשר תאוה מטמא את הקודש ע"ש ובתוספתא שם הוה מחלוקת אם גם בשר חיה ועוף כן ועיין בתוספתא מעש"ש פ"א גבי אם מותר ליקח חיה ועוף לבשר תאוה ממעות מעש"ש תליא ג"כ בזה הגזירה ורבינו לשיטתיה אזיל דס"ל דמותר ליקח חיה ועוף כמבואר בפ"ז מהל' מעש"ש ה' י"ב

ועיין בירושלמי ביכורים פ"ב ה' ח' ומעש"ש פ"א ה' ג' ע"ש לכך לא הביא רבינו זה הדין דתוספתא דנדה גבי חיה ועוף. וקמ"ל הך משנה דערלה דאף דמטמאין זה את זה. זה רק כשהם בפ"ע אבל כשהם בב"א אז הוה כמו בחיבורים המבואר בחולין ד' ל"ה ע"ב דמיגו דמהני לקודש מהני נמי לתרומה וה"נ לבשר תאוה. עכ"פ הרי חזינן דגבי קדשים לא אזלינן בתר טעמא ועיין בירושלמי פ"ב דערלה דיליף מקרא דגבי קדשים בעיא מאה ואף דבחולין ד' צ"ח ע"ב גבי זרוע בשלה דהוה מחלוקת אם בס' שם רק הטעם ובאמת מה דאמרינן שם זה היתר הבא מכלל איסור ר"ל דהנה בקדשים בעיא ק' לבד מן איסור כמו גבי תרומה ע"ש ד' צ"ט ע"ב ואמר דגבי זרוע בשלה חידשה לנו התורה דהאיסור ג"כ נחשב בה מאה וכן מבואר בהירושלמי דערלה פ"א ה"ד שבכל ק' איסור ומאה ועוד מותר וכאן די בק' ע"ש וזהו מה דמתרץ רבא שם לא נצרכה אלא לטעם כעיקר ר"ל כך דאף דגבי תרומה לשיטת רש"י שם ותוס' ע"ז ד' ס"ט ע"א רק לעצם התרומה בעי ק"א ולא לטעם וגבי קדשים בעי גם לטעם ק"א. ולכך שם מצטרפים אף שאין טעמם שוה. וגם קדשי קדשים עם קדשי קלים אף למלקות וקדשי בדה"ב עם קדשי מזבח כמבואר במעילה ד' ט"ו וע"ש בירושלמי כל שם קודש אחת היא. ועיין בירושלמי שבת פ"ז ה"א ובהך דכריתות ד' ט"ז ע"א. ועיין מש"כ תוס' סנהדרין ד' פ' ע"א גבי מוקדשין שלא כדרך הנאתן אך שם ר"ל דמעל בשעה שנטלה. והנה באמת נראה דכמו שכ' התוס' יומא ד' מ"ז ע"ב גבי טבל דמנחה קודם שנקמץ דלא בטל ע"ש דבאמת דהא דטבל לא בטל לא משום דהוה דבר שיש לו מתירין כמו בהך דנדרים ד' נ"ח וע"ז ד' ע"ג רק הטעם כך עיין בירושלמי ספ"ג דחלה דהוה מחלוקת ר"י ור"ל אם טבל בטל ברוב מה"ת ופ"ה דמעשרות ור"ל כך דכיון דיש בו חיוב הפרשה זה א"א שיפקע הדבר ע"י תערובות עיין בהך דמנחות ד' ל"א ע"א ע"ש ברש"י ועיין בירושלמי פ"ג דחלה ה"ז גבי טבל של מנחה ור"ל כך אם זה הוא דין מה שהתערובות נאסר וא"כ י"ל דעל זה לא שייך לומר דיקמוץ ויתיר דהא התערובות הוה חולין רק דנאסר מחמת דין וע"ז לא מהני קומץ וכעין דאמרינן בפ"ב דמעש"ש גבי תבשיל שבשלו בתבלין של מעש"ש דלא מהני ליה פדיון ר"ל דעל התערובות חל שם איסור אחר לא מעש"ש ועל זה לא מהני פדיון וס"ל דה"ה גבי מנחה אבל גבי טבל ס"ל דלא דהתרומה הוא מתיר הדבר רק אדרבא עיקר האיסור הוא התרומה ולכך שפיר מהני הרמה אם נתערב. אך רק ממנו עליו דס"ל דכל התערובות יש עליו שם טבל וע"ש בפיהמ"ש בסוף פ"ג דחלה ובפ"ז דדמאי ובירושלמי תרומות פ"ד ה"א ע"ש. אך בזה פליגי ר"י ור"ל אם מתקן התערובות זה הוה רק גדר איסור או גדר תרומה וזהו מה דפליגי בירושלמי שם אם הוא מדמע וכן גבי טבל שנתערב בתרומה אם יתבטל

ויהיה גם עליו שם תרומה, ועיין בירושלמי ביכורים פ"ב ה"ב דאמר שם גבי מעש"ש וביכורים שנתערבו אם טעונים מחיצה וגבי ביכורים אם טעונים הנחה ור"ל אם שם האוסר עליהם או רק איסור חדש ע"ש. ובזה יתבאר דברי התוס' זבחים ד' ע"ג ע"ב מש"כ שם ולא מצי למפרך מטבל דהוא תמוה לכאורה דהא חשיב שם טבל משום דבר שיש לו מתירין אך לפי מש"כ א"ש דהנה גבי לחמי תודה מוכח בזבחים ד' ל"ו ע"ב דהוה ג"כ בגדר היתר ההרמה שלהם ועיין במנחות ד' ע"ז ע"ב דבעי דהמוקף ע"ש בתוס' ובהך דנדרים ד' י"ב ע"ב ברש"י דהוה גדר טבל וא"כ י"ל דהני ג"כ קודם הרמתן לא בטלו וגם דמצטרפי לשם טבל וא"כ לחמי תודה קודם ההרמה עם מנחה קודם קמיצה מצטרף משם טבל ועיין מש"כ התוס' זבחים דף ק"י ע"א ד"ה קומץ ע"ש:

הלכה י

כל האוכלין כו' עד שיאכל כו'. והנה אכילה גסה דגבי יוהכ"פ פטור כמבואר ביומא ד' פ' ע"ב וכן גבי תרומה משלם את הקרן ואינו משלם החומש י"ל דזה רק גבי יוהכ"פ דבעי יתובי דעתיה וכן גבי תרומה לענין תשלומי חומש אבל לענין איסור ללקות עליו י"ל דשפיר לקה. ועיין במה דס"ל להראב"ד ז"ל בהל' תרומות פ"י ה"ז וה"ח דכוסס את החטים ג"כ פטור מחומש ומ"מ ללקות לוקה וכמבואר בהך דמנחות ד' ע' ע"ב לגבי חדש ולגבי מעש"ש חוץ לחומה. ועיין בירושלמי תרומות פ"ו דלוקה על חומץ של תרומה ועל האוכל חטה של תרומה ואף דמבואר בירושלמי שביעית פ"ח ה' ב' דאסור לאכול חטים חיות של שביעית ע"ש והטעם משום לאכלה ולא להפסד זה רק דיכול להיות דהוה כמו אכילה ע"י הדחק ולענין חומש אמרינן דבטלה דעתו וכן לענין אכילת קדשים דיבמות ד' מ' וכ"מ משום דבעיא למשחה לגדולה כמבואר בזבחים דף כ"ח ע"א ועיין תוס' מנחות ד' מ"ח ע"א דאכילת בשר חי בקדשים לא הוה זכות ר"ל דלא קיים מצות אכילת קדשים. ועיין פסחים ד' ע' ע"א דלא מקיים בה מצות שמחה ובהך מחלוקת דר"ע ורבנן בביצה דף כ"ה ע"א אם מותר לשחוט בהמה ביו"ט כדי שיאכל ממנה כזית בשר חי ועיין תוס' יבמות ד' מ"ו ע"א גבי בשולי עכו"ם ועיין מש"כ התוס' ע"ז ד' ס"ו ע"ב ד"ה אמר רבא דחטים חיות הוה בר אכילה כמו לענין ברכה ע"ש וגם הא דאמר במנחות ד' ע' ע"א אי גחין ואכיל בטלה דעתו אצל כל אדם זה ג"כ ר"ל רק לענין חומש דהא דמבואר דלא מצינו תרומה במחובר לקרקע היינו הך דמעילה ד' י"ח ע"ב ע"ש דשם ר"ל לענין תשלומין. ועיין בביכורים פ"ב מ' ד' דשם ג"כ מבואר דתרומה אינה במחובר לקרקע וביכורים ישנן וא"כ לפי"ז כה"ג גם בביכורים כן. ועיין בתוספתא ביכורים פ"ב ובירושלמי ריש פ"ג דמשמע שם דשייך חיוב מיתה בביכורים במחובר אף דלכאורה קשה הא צריך הבאה

לירושלים לגירסת רבינו או לגירסא דידן בעזרה כמבואר במכות ד' י"ט ודוחק לומר דמיירי שגדל האילן בירושלים עיין תוס' ב"מ ד' פ"ח גבי תאנה העומדת בחצר אך י"ל דנ"מ להך דמבואר בירושלמי סי' פ"ו דתרומות דאם אכל ביכורים בשוגג יכול לשלם אף במחובר לקרקע ע"ש, והני לא בעי הבאה לעזרה. ובאמת כך דלגבי מלקות חייב אם אינו מזיק את הגוף ע"י האכילה וגבי חומש היה רק אם אינו מזיק את האוכל וגבי יוהכ"פ שאני משום דבעי מייתבא דעתיה ועיין בהך דע"ז ד' ס"ח ע"ב גבי עכבר ע"ש מה דפליגי שם רש"י ותוס' בד"ה דהא מאיסה אם ע"י זה יפקע ממנו האיסור של אכילה ועיין תוס' מנחות ד' ס"ט ע"א ד"ה דבלע מה דמחלקי ג"כ בין איסור לטומאה ועיין חולין ד' ע"א ע"א שלא בפניו מחזי חזי ע"ש ועיין תוס' ע"ז ד' י"ב ע"ב דמספקא להו גבי שתיה גסה אם מותרת באיסורי הנאה ותוס' ב"ק ד' קט"ז ע"א ד"ה הכרעה ע"ש בסוף הדבור ובע"ז ד' ס"ו ע"ב וזה תליא במש"כ לעיל אם שתיה בעי דוקא דרך הגרון ועיין תוס' שבת ד' מ' וכ"מ. ולכאורה י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דר"י ור"ל המבואר בירוש' פ' שמונה שרצים גבי עורות הרכים לאכילה אם לוקה וכ"כ בזה. אך לא דמי דשם אמרינן דלא חל עלייהו כלל שם איסור:

חוץ מבשר וחלב כו'. כ"כ די"ל דזה מה דר"ל בתוספתא חולין פ"ח דאסור ברפואה והנה רבינו ז"ל דייק בהל' י"א דרק אם עירב דבר מר בתוך קדרה בשר בחלב משמע אבל אם בישל בשר סרוח בחלב לא חל עליו שם בשר בחלב כלל. ועיין רש"י פסחים דף מ"ז ע"ב גבי המבשל גיד. אך י"ל דרש"י ר"ל דאם אין בו בנותן טעם אין עליו שם בשר כלל כמבואר בחולין ד' קי"ד ע"א וכ"כ בזה. ועיין שבועות ד' כ"ד ע"א ד"ה אלא בתוס' גבי סרוחה דמותרת אם משום דאין שם נבלה עליו או משום דלא הוה אכילה וגם באמת לפי מש"כ התוס' ע"ז ד' ס"ז ע"ב ד"ה ואידך דגם ר"ש מודה דקדירה בת יומא יש בה פגם וא"כ לכאורה קשה גבי בשר בחלב לא יאסור לעולם בבלוע דהא הוה כמו סרוחה מעיקרא קודם שחל האיסור, וע"כ צ"ל דלא הוה סרוחה ממש אך יש שם טעם בשר עליו רק לאכילה אינו טוב כל כך התערובות והוה שלא כדרך הנאתו וגבי בשר בחלב אסור שלא כדרך הנאתו. גם י"ל דלא דר"ל דנתקלקל הדבר ע"י זה רק דכעת הוה פגם קצת לענין אכילה אבל הבישול בעצמו מיקרי בשר בחלב וא"כ אסור לבשל וממילא שוב אסור באכילה דהא כבר חל האיסור ולא מיקרי סרוחה מעיקרא, ובאמת זה כוונת הגמ' שם דף ס"ז ע"א בהך תרי לשני דר"ל גבי נותן טעם לפגם אם האיסור פוגם התערובות ר"ל דשני הדברים ביחד אינם טובים או ר"ל דעכשיו ע"י איזה גרם לא נתן האיסור טעם טוב בהיתר ע"ש ברש"י ולקמן אבאר זה. ועיין בתוס' ע"ז ד' ע"ו ד"ה בת יומא ובר"ש

שביעית פ"ח מ"ב דמשמע שנתבטל שם הדבר ממנה ע"י לינת לילה ועיין שבועות ד' י"א ע"א גבי קטרת ורש"י סנהדרין ד' ע' ע"א גבי בן סורר ומורה:

הלכה יב

האוכל מאכל כו'. לכאורה נ"ל דגבי דבר דאף שלא כדרך הנאתו אסור ונתכוון לאכול דבר היתר ונמצא שהוא איסור אך הוה שלא כדרך הנאתו והיכא דחייב אם שייך לומר בזה שכן נהנה דהא לא נהנה ועיין מש"כ התוס' שבועות דף י"ט ע"א וכ"מ ועיין בירושלמי סוף פ' י"א דשבת גבי נתכון לחמם והערה וכו' והעראה מחלוקת אם שייך בה הנאה וכ"כ בזה ועיין בהך דפסחים ד' ל"ג ע"א מה דנקט שם גבי הקדש הך דין דחייב מתעסק ואמאי הא בכל איסורים מתעסק חייב אך י"ל דנ"מ אם נימא כמש"כ התוס' סנהדרין ד' פ' ע"א דשם גבי הקדש גם שלא כדרך הנאתו חייב ר"ל כאן כה"ג ומ"מ בהקדש חייב. אך באמת דבר דגם שלא כדרך הנאתו חייב שם אף אם לא נימא משום דנהנה מ"מ מתעסק חייב וכעין דאמרינן בכריתות ד' י"ט ע"ב דהיכא דמקלקל חייב מתעסק ג"כ חייב ועיין תוס' שבת ד' ע"ג ע"א גבי שחוטי חוץ כה"ג אם חייב ע"ש ובאמת זה תלי"א דאם נימא דהשוחט להדיוט חייב כמבואר בזבחים ד' ק"ח גם זה חייב. ועיין בחולין ד' מ' ע"א גבי השוחט חטאת כו'. אך נ"מ להעלאה דלהדיוט פטור, ועיין רש"י חולין ד' ס"ז ע"א ד"ה באורתא וכ"כ בזה:

והנאה הבאה כו'. עיין בכ"מ. ובאמת הטעם משום דאנן פסקינן כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר וא"כ עיקר הוה הכונה ועיין בהך דברכות ד' נ"ג ע"א היה מהלך בשוק כו' ונתרצה להריח הרי זה חוטא. ועיין תוס' פסחים ד' כ"ב ע"ב ד"ה ואבר מן החי. אך באמת כך, דר"ל כמו דאמרינן בהך דקדושין ד' נ"ד ע"א גבי כתנות כהונה וגבי שערי ירושלים דמחמת דלא נתנה תורה למלאכי השרת התירו ע"כ גם הנאה שאפשר להזהר מזה ועיין בהך דפסחים ד' פ"ה ע"ב גבי שערי ירושלים עשויין להגן כו'. וזה ר"ל הך מחלוקת דאביי ורבא ור"ל כך דלר"ש דס"ל דבר שאין מתכוין מותר ועיין בר"ן דס"ל דגבי שארי דברים אף פסיק רישא מותר בהנאה וא"כ לפי זה נמצא דלא הותר מעולם הנאה זה דהא לא מתכוין להנאה וא"כ אין איסור כלל ולכך אם מתכוין אסור אבל לר"י דדבר שאין מתכוין אסור וא"כ ע"כ שוב הותר מטעם דלא נתנה תורה כו' ובזה פליגי אביי ורבא אם רק היכא דצריך לזה אז מותר אבל בענין אחר לא. ועיין מש"כ רש"י שבת ד' כ"ט ע"ב מוכח שם דלר"י גבי מוכרי כסות אף אם מתכוונים פטורים דלדידיה כיון דיש מיעוט מקרא ביבמות דף ד' ע"ב דמוכרי כסות לא שייך בהו כלאים ה"ה אף מכוין ומביא ראיה שם מצילו של היכל ר"ל דבהיכל עצמו ודאי שרי כמו בכתנות כהונה דלא נתנה

תורה כו'. ועיין בהך דתענית ד' י"ט ע"ב שנכנסו בהר הבית וכעין הך דפסחים ד' פ"ה הנ"ל ועיין בירושלמי פסחים שם פ"ז הי"א דמביא ראיה מהא דהיו נותנים המנעלים תחת האגף ש"מ דלא קדשו וצ"ל דזה אין דרכו בכך וכמו שכ' התוס' מנחות ד' מ"א ע"א גבי בגדי כהונה ע"ש ותוס' ישנים יומא ד' ס"ט ע"א ד"ה ותיפוק ליה כו' אם שייך קדושה לחצאין ועיין בהך דסוכה ד' ל"ז ע"ב גבי אתרוג כי אקצייה ע"ש ברש"י דס"ל מטעם דחל שם שמים ותוס' ס"ל מטעם איתקצאי וע"ש ד' ט' וד' י' ע"ב ועיין במעילה ד' י"ג אם יכול לשייר בהקדש ופסחים ד' צ' וכ"מ. אך באמת כך דדין דחל שם שמים לא שייך אז משום הך דקדושין ד' נ"ד דלא נתנה תורה למלאכי השרת ולכך האיסור רק משום מוקצה ובזה מהני שיור וא"כ נ"מ דלאחר שנפלה או שנפסלה אז גרע טפי דהוה כמו כתנות כהונה שבלו. וע"ש ד' מ"ו ע"ב גבי אתרוג שנפסל וכן הדין בהך דמגילה ד' כ"ח גבי ביהכ"נ שחרב אין מספידין כו' ומשמע בירושלמי שם דרק חרב ומשום זה דבלו שאני, וכן גבי היכל כן ועיין בירושלמי סוף פ"ג דע"ז. אך מצילו של היכל מקשה דשם הוה כמו הנאה אחרת וס"ד דאסור ותירץ שאני היכל דלתוכו עשוי והוה הצל ג"כ כמו תוכו וכמו דבתוכו שרי ה"ה בצלו ועיין במש"כ רבינו ז"ל בהל' בית הבחירה סוף פ"ז דכל הנכנסין להיכל יכנסו בתיבות ולא כתב הטעם שלא יזונו עיניהם כמו שם ספ"ד גבי עליה ועיין בהך דשבועות ד' ט"ז ע"א דמבואר שם דהיו בונין בחוץ אך שם היה בשעת בנין דעדיין אינו ראוי לכניסה והוה כמו בלו ולכך אסור וכן גבי ק"ק י"ל דעיקר האיסור משום העליה דשם לא היו נכנסין לעבודה כמבואר שם ד' פ"ו ע"א ולכך אסור משא"כ בהיכל. ועיין בתוס' זבחים ד' פ"ב ע"ב ד"ה לא נצרכה דהוה דרך משופש ע"ש ולכך בהיכל רק בתיבות משום דלא יבוא ועיין תוס' ב"ב ד' י"ד ע"א שלא יהא כו' ובהך דגיטין ד' נ"ד ע"ב וסוף מס' ערובין ע"ש, ועיין בהך דע"ז ד' מ"ח ע"ב בהך עובדא דרב ששת:

הלכה יג

ואם היה תועה כו'. מלשון רבינו משמע דמיד מותר לאכול ולא צריך להמתין עד שיסתכן כיון דא"א בלא זה. ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' שבועות פ"ה ה"כ דגם גבי אכילה הוה שבועת שוא דלא כפי המבואר בירושלמי דממתינין ע"ש וגבי שינה שאני משום דהוא ישן מאליו וגבי דבר דממילא לא שייך הותר וכעין דאמרינן בירושלמי ספ"י דערובין דגבי דבר שהוא בשב ואל תעשה גרע דזה לא מיקרי הותר. ועיין בהך דגיטין ד' פ"ד ע"א אפשר דמבריז בסילוא ועיין בסוכה ד' נ"ג ע"א דמנמנמי אכתפא ע"ש משא"כ גבי אכילה דזה הותר וא"כ י"ל דחל השבועה והוה איסור רק דזה הותר ועיין בהך דשבועות ד' כ"ו ע"ב גבי נשבע על הככר ומסתכן ע"ש דקאמר לישרי ליה ומשמע דצריך להתיר

השבועה ועיין ירושלמי פ"י דערובין גבי הך אם ילדה בשדה אם מיירי בתינוק של סכנה ומ"מ צריך לשנות ועיין בתוס' שבת ד' קל"ג ע"ב ד"ה לועס ובהך דע"ז ד' כ"ח ע"ב גבי מעלין אזנים כו' דלשיטת רש"י הוה סכנה ומ"מ צריך לשנות ועיין שבת ד' קכ"ח ע"ב גבי היתה צריכה לשמן ושם ד' ס"ט ע"ב גבי מהלך במדבר:

הלכה טז

מי שאחזו כו' מאכיליו אותו כו'. והנה עי' בירוש' דכאן דהוה בעיא גבי חלה וערלה מי מהם חמור משום דחלה הוה מיתה וערלה איסורי הנאה ועי' בירושלמי פסחים פ"ב ה"ג דאמר שם דאין איסור טבל חל על איסור ע"ז כגון שמשתחוה לכרי ואח"כ נמרח אף דהיה לו שעת הכושר ע"ש ד' ל"ג ע"א מ"מ לא חל עליו אף דטבל הוא במיתה וזה רק בלאו ועי' חולין ד' ק"א ע"א מי חמור אם איסור כרת או דבר דאין לו תקנה, ועי' בהך דכריתות ד' כ"ג גבי מעילה ותוס' יבמות ד' ל"ג ע"ב ד"ה אמר ע"ש גם י"ל הטעם משום איסור הנאה וכעין הירושלמי דכאן וע"ש ד' קי"ג ע"ב גבי בשר בחלב וגם י"ל דירושלמי אזיל לשיטתיה דס"ל דהשתחוה לע"ז של אוכלים אין לו ביטול עולמית וא"כ הוה כמו טומאת בשר וע"ש בתוס' ד"ה ונטמא. גם י"ל משום מש"כ רבינו לעיל פי"א דגבי ע"ז אף כ"ש חייב לכך לא חל ועי' תוס' חולין ד' ק"ב ע"ב ד"ה שאין בו ותוס' יבמות ד' ל"ג ע"ב ד"ה אמר ועיין בהך דשם ד' קי"ג ע"ב גבי המבשל חלב בחלב אף דנ"מ למ"ד שם ד' ק"ח דדי בחצי זית בשר ועיין תוס' מעילה דף ט"ז ע"א ועי' מש"כ התוס' שבועות ד' כ"ד ע"ב ד"ה מיגו ובתוספ' שם מבואר דחל גם אפיגול ונותר ואכלאי הכרם אף דאסורים בהנאה וגבי נותר ופיגול יש בהם כרת ועי' זבחים ד' כ"ג ע"ב גבי נותר שכן הותר מכללו וכ"מ בזה. והנה נ"מ ג"כ לפי מה דמבואר בהך דמנחות ד' ס"ג ע"ב דיותר טוב שירבה במלאכה אחת מהרבה מלאכות ועי' בהך דעירובין ד' ק"ד ע"ב בהך מחלוקת דהי מיניהו עדיף או לשהות הטומאה או לרבות, ובירושלמי שם מה דמייתי מהך דפ' י"ד דנגעים אם המצורע מכניס ראשו ובהונותיו בב"א או בזה אחר זה, ושם בעירובין ד' ק' ג"כ כה"ג אם יושב כל היום על האילן או יורד מן האילן ועי' בעירובין שם בירושלמי פ"י גבי הך דר"ג אומר מכניסן שנים שנים אם דוקא שנים שנים או אפילו שנים שנים ועי' בשבת ד' קכ"ז ע"א הי עדיף אם לאפושי בהילוכא או לאפושי בטירחא ע"ש ובר"ן שם פ"י גבי מת בכרמלית דלרבות בשני איסורים גרע ועי' במנחות שם ד' ס"ד גבי חולה שאמדוהו לשתי גרוגרות ע"ש דממעטינן בקצירה ולא בשיעור והנה נ"מ ג"כ כגון חולה שצריך לאכול בשר בחלב אם יותר טוב להתיר לו בשר חזיר בחלב דגבי בשר חזיר יש ב' לאוין למאן דס"ל דנבלה נוהג בטמאים במעילה ד' ט"ז ע"א ועי' רש"י חולין ד' ק"ו ע"א מתני לחומרא ע"ש וגבי

בשר בחלב יש בו איסור הנאה וגם שלא כדרך הנאתו אסור ועי' בתוספתא חולין פ"ח דמרבה גם רפואה וכ"כ בזה וי"ל דתליא בהך בעיא דירושלמי גבי חלה וערלה, אך כאן יש לומר משום דיש בו שני איסורים חמור כמו הך דמנחות הנ"ל גם משום דשלא כדרך הנאתו ומשום בישול דגבי טהורה איכא וגבי טמאה ליכא, וגם גבי חזיר בחלב אם אכל חצי זית אינו לוקה וגבי בשר בחלב אם אכל חצי זית בשר וחצי זית חלב לוקה:

הלכה יז

נבילה וספיחי כו' שאיסורו מד"ס כו'. הנה רש"י ז"ל פי' דגבי שביעית עשה, ור"ל לאחר הביעור וכמש"כ התוס' חולין ד' ק"כ ע"ב ד"ה היכא דעשה כלה לחיה מן השדה כו' ע"ש. ועי' בירושלמי פ"ג דדמאי ה"א דאמר שם דפירות שביעית בל"ת ע"ש ועי' בהך דזבחים ד' ק"ו ע"ב דאמר שם דניליף אזהרה משביעית משמע דגם בפירות שביעית יש לאו ואפשר לומר דאף אם נימא דספיחין לא הוה רק מדרבנן זה רק כשזרען עכו"ם בקרקע ישראל או נזרע מאליהן אבל אם זרען ישראל אסורים משום לאו דלא תאכל כל תועבה, עי' חולין דף קט"ו, וזה אין לומר דגם לאחר הביעור אם עבר והשהה יהיה בהם לאו דלא תאכל כל תועבה דעיין מש"כ התוס' יבמות ד' ע"ז ע"ב ד"ה מחלל דא"א שיהיה דבר הבא מן האיסור יותר מן האיסור עצמו ע"ש, ועי' בירושלמי שביעית פ"ו ה"ב מוכח דאף במקום שספיחין מותרין זה רק אם זרען העכו"ם, ועי' בדברי רבינו פ"ד מהל' שמיטה הל' כ"ט שכ' שם דעכו"ם אם זרע בשביעית ספיחין מותרין ועי' בירושלמי דמאי פ"ב ה"א דאמר שם גבי קסרין דשל עכו"ם פטור אך שם ר"ל דליכא כלל דין שביעית דלענין ספיחין לא שייך כלל בקיסרין דהוא מהני דנאכל ולא נעבד וע"כ צ"ל לענין דין שביעית, ועי' בתוספתא דע"ז פ"א לא ישא ויתן עם העכו"ם בפירות משום אבק שביעית. גם י"ל דרש"י ר"ל כמו הך עשה דסוכה ד' מ' לאכלה ולא למלוגמא דהיינו לרפואה היכא שאין טוב לאכילה, ועי' רש"י יומא שם ד' פ"ו ע"ב גבי פגי שביעית וזה דוחק לומר דהך לא נאסוף דפסחים ד' נ"א ע"ב יהיה כמו לאו וכמו לשיטת הרמב"ם ז"ל בהל' מעש"ש פ"ג ה"א גבי לא ביערתי דשם שאני דהא מבואר בירושלמי סוטה פ"ה דכיון דאמר שם עשיתי ככל אשר צויתני הוה כמו לאו מחוור:

הלכה יח

כבר ביארנו כו' ומשום אוכל ביוהכ"פ כו'. והנה כאן לא כ' רבינו כמו בהל' שגגות פ"ו דגבי יוהכ"פ ע"כ מיירי שהשלימו בדבר אחר דהא בעי כותבת וכמבואר בגמ' דכריתות שם וצ"ל דס"ל לרבינו דגבי מלקות היכא שבלאו הכי יש עוד איסור לקי גם ביוהכ"פ על זה וכעין דפסק רבינו לעיל פ"ח מהל' מאכלות אסורות ה"ו גבי גיד הנשה ע"ש רק

דגבי כרת לא מהני זה וכעין לר"ש גבי כ"ש. ובזה א"ש מש"כ רש"י בכריתות דף י"ד ד"ה כגון דלכך לא משכחת כה"ג פיגול ונותר משום דלא הוה חד אכולהו ע"ש וא"כ הא על כוליא ליכא חלב וצ"ל משום דיוהכ"פ האיסור שייך גם על זית רק דקרבן ליכא וכמש"כ גם י"ל לפי מש"כ לעיל דגבי חלב מוקדשין על כל הנקרב יש בו גם איסור חלב וא"כ י"ל דגם על לובן כוליא אף דבחולין פטור משום חלב מ"מ במוקדשין חייב גם על זה משום חלב וא"ש מ"ש התוס' חולין ד' צ"ב ע"ב על רא"מ ע"ש ולכך נקט הגמ' רק כה"ג ולא שני זיתים ע"ש בתוס' ישנים ד"ה כגון. וגם באמת קשה לכאורה למה לא הקשה שם משבת דגבי שבת בעי כגרוגרת וי"ל דהוה כמו הך דשבת ד' צ' ע"א דדרכו להצניע ועי' שם ד' צ"א ע"א גבי כזית תרומה ומש"כ הרי"ף ז"ל ספ"ג דיבמות בשם אית דמפרשי ע"ש. ומכאן נמי מוכח כמש"כ לעיל דרבינו ז"ל ס"ל בהך דמנחות ד' ע"ד דגבי אימורים ליכא דין זרות לגבי כהן דאל"כ אמאי לא חשיב גם הך לאו דזרות כאן, והא דלא חשיב הך לאו דכליל תהיה י"ל דכיון דהוה נותר שוב פקע ממנה הך לאו ועי' תוס' שבועות ד' כ"ד ע"ב ד"ה והרי ועי' רש"י כריתות ד' כ"ג ע"א דלכך יש בו מעילה משום דאם עלה לא ירד ע"ש וא"כ י"ל דגם הך לאו דכליל תהיה ג"כ שייך בו וכמו קודם זריקה וכמ"ש רבינו בהל' מעשה הקרבנות פי"א הי"ג ע"ש והך דמכות ד' י"ח ע"ב גבי עולה דאף לפני זריקה אף דאכתי לא שייך הקרבה בו מ"מ כיון דאם עלה לא ירד כמבואר בזבחים ד' פ"ה יש בו לאו דכליל תהיה ועי' בתוספתא במס' קרבנות ספ"ה דגבי עולה ואימורים גם לפני זריקת דמים עובר בלאו והיינו כר"א דלאו של כליל תהיה דהרי גבי קדשים מבואר שם בתוספתא דלא כר"ש במכות שם דאינו לוקה לפני זריקה ודלא כמש"כ התוס' יבמות ד' ל"ג ע"א ד"ה אלא ועיין בירושלמי ערלה ספ"ב דהוה מחלוקת שם אם גבי פיגול ונותר אם הזריקה מועלת בו וזה דוחק לומר דס"ל כמ"ד מעילה ד' ג' דאין זריקת פיגול מביא לידי מעילה ומוציא מידי מעילה דנותר מאי איכא למימר רק דר"ל אזרות וכפי מש"כ לעיל בשיטת רבינו דכאן מיירי באימורים ובאמת י"ל דגבי אימורים יש עליהם שם נותר מיד לאחר ליל הקטרתו אף דהבשר אין עליהם עדיין שם נותר אך מהך דכריתות ד' כ"ג ע"א ברש"י ד"ה בימות החמה משמע דצריך שני ימים אך באמת נ"ל דיש לחלק בין חטאת ואשם לעולה דגבי עולה כיון דאין בהם נאכל י"ל דשפיר חל שם נותר תיכף לאחר זמן הקטרתו, ועי' בהך דפסחים ד' ע"א ע"א אם תליא בשר באימורים ע"ש. ובאמת גבי עולה גופא דמועלין בה לעולם אם זה הוה משום דכיון דהכל נקטר הוה קדשי ה' ועי' מש"כ רש"י זבחים ד' נ"ג ע"ב ד"ה ומשני ועי' תוס' מעילה ד' ח' ע"א ד"ה אין מועלין דמשמע דס"ל דהקדושה ראשונה פקע גם בעולה רק הטעם משום דכיון דקרב כולו הוה קדשי ה'

וא"כ לפי"ז למאי דמסקינן במעילה ד' ד' דלהוצאה פיגול מהני לגבי מעילה, ולהביא לידי מעילה לא מהני זריקת פיגול, גם עולה ליכא מעילה וזהו בעצם כונת הגמ' דמעילה ד' י' ע"א גבי הך דהכל מודי' שאם נהנה ע"ש בתוס' ור"ל דמיירי שנטמא הבשר לאחר זריקה וקאי אעולה והזריקה נ"מ לענין היאך ישרפנה עיין בהך דזבחים ד' צ"ב ע"א ובדברי רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ו ה"ה ע"ש ובהך דמנחות ד' ע"ד ע"א וזבחים ד' ק"ד ע"ב ובהך דפסחים ד' ע"ח לאפוקי מידי מעילה וגם בעולה כן ואף אם עלה לא ירד מ"מ הוה רק בגדר לחמו של מזבח דאין בהם מעילה כמבואר בזבחים ד' פ"ה גבי אימורים שהעלן לפני זריקת דמן אך י"ל כיון דקיי"ל בזבחים ד' מ"ג דפקע פיגולן מהן אם העלן וה"ה נותר י"ל דשוב מועלת הזריקה למפרע וזה כונת רש"י בכריתות ד' כ"ג ע"א הנ"ל דלכך מעל משום דאם עלה לא ירד, ועי' בהך דביצה ד' כ' ע"ב גבי הך מחלוקת בנו"נ אם עבר ושחט אם מותר לזרוק ע"מ להקטיר אימורים ונקט שם מאי בינייהו כגון שנטמא ואמאי לא אמר דנ"מ לגבי עולה וצ"ל דכיון דעיקר האיסור בזריקה ביו"ט הוא רק משום תיקון כמש"כ התוס' נזיר ד' כ"ח ע"ב וי"ל דגבי עולה לא הויא הזריקה תיקון כלל כיון דהכל נקטר, ועי' יבמות ד' ל"ג ע"ב ע"ש דנקט לשון טלטול ובאמת עיקר הטעם דביצה שם משום דלאכילה הוה כמו בשביל שתזכה היום משא"כ בהקטרה דהוה בלילה וכמבואר במנחות ד' מ"ח ואכמ"ל. נמצא י"ל כך דלגבי עולה הכל תלוי בזמן הקטרה ולגבי אימורי קדשים קלים י"ל דהנותר הוה רק כמו זמן אכילתה וכן גבי חטאת ואשם אף דאין נ"מ מ"מ הוה הנותר רק משום גדר אכילה לא משום גדר הקטרה וא"כ י"ל דלא שייך על זה לאו דכליל תהיה ונ"מ דאף דקיי"ל דאין לינה מועלת בראשו של מזבח מ"מ י"ל דיש שם נותר עליהם לענין אם אכלם ולא דמי להך דכריתות ד' י"ד דהתם אסקינהו לאחר שנעשה פיגול והוה גדר ביטול משא"כ היכא דהוה על המזבח מתחלה. וי"ל דזה תליא בפלוגתא דרבה ורבא בזבחים דף פ"ז ועי' תוס' שם ד"ה לשולחן מה דמקשה שם מלחם הפנים אך באמת נהי דלהקטיר הבזיכין לא נפסל בכלי אבל מ"מ לענין אכילה שפיר יש עליו שם נותר ובזה א"ש מה דמבואר בירושלמי שקלים פ"ז דהלחם פסול וכן פסק רבינו שם, וא"כ ה"נ י"ל כן אך גבי עולה לא ואין בו נותר. גם משמע מלשון רבינו ז"ל כאן דאף דקיי"ל דנהנה מן ההקדש לענין אשם ומלקות תליא בש"פ ועי' בהל' מעילה פ"ז ה"ח מ"מ לגבי אכילה י"ל דתליא בכזית לענין מלקות והך דפסחים ד' ל"ג ע"ב זה רק לענין קרן וחומש אך לשון הגמ' לא משמע שם כן וכן בהך דשבועות ד' כ"ד ע"ב ג"כ לא משמע כן. אך יש לדחות זה, ועי' מכות ד' י"ח ע"א בתוס' ומנחות ד' ע"א ע"א, ועי'

בתוס' מנחות ד' ע"ט ע"א ד"ה תודה דמוכח שם דלגבי ק"ק באימורים הזריקה לא עבדה כלום ע"ש בזה:

פרק טו

הלכה ב

כיצד חלב וכו' טועמין כו'. וס"ל לרבינו דאז לא מהניא כלל דין ס'. וכן הוא שיטת רש"י ד' צ"ח ע"א ד"ה בס' וד' צ"ט ע"ש ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש פ"ב דערלה מ"א דהיכא דנפלו ב' איסורים ואחד מין במינו ואחד מין בשאינו מינו מכיון שבמין במינו אזלינן בתר ביטול המנין לא הטעם גם בהך שאינו מינו כן ע"ש ועי' בירושלמי דערלה פ"א מה דאמר שם על הך דהקשה אין תבל ביותר ממאתים והקשה א"כ האיך תנן כל המתבל כו' ותירץ בענבים אנן קיימין ור"ל ג"כ כן דמיירי בחמרא חדתא בענבי דלמאי דקיי"ל כרבא דאזלינן בתר שמא הוה כמו מין בשאינו מינו ומ"מ לא שייך כאן לומר דשוב משערינן בטעם דהא מ"מ הטעם הוא אחד ולכך אמרינן דיותר ממאתים אינו אוסר דעיקר האיסור הוא מה שהוא מרגיש הטעם ועי' בירושלמי תרומות פ"י ה"ו גבי הדא אמרה לא לשבח ולא לפגם אסור ומדחה שם ור"ל אף דמי זיתים עם זיתים הוה מין בשאינו מינו מ"מ לענין הטעם הוא חדא ואף אם ידעינן דאם היה שלא במינו היה נותן טעם מ"מ מותר כיון דעכ"פ לא טעים. וכן הך דשם גבי ציר דרביעית בסאתים דהיינו מאתים כמבואר בחולין ד' צ"ט ע"ב וזהו הך דר"י בירושלמי דערלה הנ"ל, ועי' תוס' חולין ד' צ"ז ע"א וכ"מ, ועי' מש"כ רבינו בהל' תרומות פ' י"ג ה"ט דדבר שאין השיעור של הביטול שוה אין מצטרפי להתיר ע"ש בהשגות, ועי' בתוס' מנחות ד' כ"ב ע"ב דס"ל ג"כ כן ועי' מש"כ התוס' חולין ד' צ"ט ע"ב גבי ציר דמצטרף המים להציר לבטל הציר טמא וצ"ל דהיכא דהאיסור הוא מטעם מחמת מחמץ לא מחמת הדבר בעצם אז מצטרפי אף מה שאינם שוים ועי' בהך דסוכה ד' י"ז ע"ב גבי אויר ופסול ע"ש ועי' מש"כ לקמן בהל' כ"ג:

הלכה ז

כיצד כו' וכן כוס כו'. הנה מלשון רבינו כאן דגבי יי"נ נקט לשון טיפה וגבי טבל נקט כוס משמע דטיפה של טבל בטלה אף אם נפל עליה עי' לקמן פט"ז הכ"ח ע"ש והטעם כך דכבר כתבתי דגבי טבל מלבד הטעם שאפשר לתקנו לא בטל מחמת כיון שיש בו הפרשת תרומות ומעשרות ומצות נתינה לכהן לא בטל מן הדין רק דנ"מ אם יש על מה שמפריש שם תרומה גמורה כמבואר בירושלמי ספ"ג דחלה ועי' מה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל פ"א מהל' מעש"ש הי"א גבי נתערבו דרבינו ז"ל ס"ל שם דגבי מעשר עני

בטלין ועי' בתוספתא פ"ד דדמאי דמבואר שם דמצרפין פירות חו"ל על פירות הארץ כדי לבטלן ממעשרות וכן פירות שניה עם שלישית אך י"ל דשם מיירי קודם שנטבלו ועדיין לא חל שם טבל עליהם ואז בטלין וכן שם גבי פירות ערב שביעית עם פירות שביעית ר"ל קודם שחל חובת ביעור ולקמן אכתוב בזה וי"ל דכן ר"ל דבינו בהל' מעש"ש דמיירי קודם שנטבל אבל לאחר שנטבל אז הטבל לא בטל מה"ת אך שיהיה כל התערובות אסור בגדר טבל כמבואר בחלה פ"ג מ"ט זה רק מדרבנן וכעין שכ' התוס' נדה דף מ"ז ע"א וגם י"ל דרק היכא דאפשר שהדבר שנערב בתוכו יחול עליו שם טבל וכעין דאמרינן במנחות ד' כ"ג גבי נבלה ותוס' שם ד' כ"ב ע"ב וכ"מ וכן מבואר בירושלמי חלה פ"ג ה"ז וט"ס שם וזה נ"מ ג"כ אם טבל נתערב בתרומה אם בטל ע"ש בירושלמי גבי הך דאמר ר"י הדא אמרה כו' ושם מה שמביא ראיה מהך משנה דנוטל אדם כדי חלה מעיסה שלא הורמה כו' ומקשה שם דכיון שנעשה רוב העיסה חלה יתבטל הטבל ברוב ועי' בירושלמי פ"ה דתרומות ה"א דאם נתערב תרומה בטבל עולה בק"א ושם פ"ד ה"א, ועי' בנדרים ד' נ"ח ע"ב גבי ליטרא כו' שזרע דאינה בטלה דגם טבל בטבל לא בטל והטעם כמש"כ דכיון דצריך ליתן ממנו לא בטל וכעין מש"כ הר"ש ז"ל בהך דשביעית פ"ה מ"ג דממון לא בטל ועי' בהך דביצה ד' ל"ח גבי הרי שנתערב, ועי' בירוש' מעשרות פ"ה ה"ב גבי הך דהעוקר לפת וצנונות, וא"כ לפי"ז י"ל דפירות חו"ל וכה"ג כמו פירות שביעית דא"א שיחול עליהם שם תרומה וטבל שם שפיר י"ל דבטלי ועי' בירושלמי תרומות ספ"ו דאם אכל תרומה א"א לשלם מפירות חו"ל מחמת דא"א לחול עליהם שם תרומה וא"כ צ"ל דזיתי ניקוף וכן עוללות לא חל עליהם שמם להפטר רק כשיבוא ליד העני עי' בירושלמי פ"ו דתרומות ה"ה מה דמביא הך בעיא דאילפא גבי לקט ובהך דפיאה פ"ז ה"ג גבי פרט אימתי יש עליו שם פרט ושם בהך מחלוקת דר"מ ור"י בהל' ה' ע"ש בירושלמי אם העניים הוה כשותף או כלוקח ושם במשנה ז' מה דאמר אין לו לעני קודם הבציר וגבי ניקוף הוא בגדר פיאה עי' חולין ד' קל"א, ועי' בהך דגיטין ד' ס"א גבי הך עובדא דרב כהנא דלקט לתמרה והטעם דהנה עי' בפיאה פ"ז מ"ב גבי הך משתלך המחבא ע"ש מש"כ הראב"ד בהשגות ספ"א דמתנות עניים אך באמת הוא כך דזה ר"ל הך מקל דשולה בו זיתים כמבואר בשבת ד' קכ"ג ע"ב ועי' בהך דברכות ד' ט"ז ע"א דתאנה וזית ענפיהן מרובין ושייך שם גדר מחבא אך תאנה פטורה מפאה לכך נקט רק זית ועי' בפאה פ"ד ה"א דגבי דקל אין קורין עליו שם פיאה במחובר ע"ש בירושלמי דאם אין קורין עליו שם פיאה ולכך לקט ר"כ, ועי' בהך דב"ק ד' כ"ח ע"א דמשמע דנפטרין מיד ואכמ"ל, ועי' במש"כ רבינו פ"ד מהל' מתנות עניים הי"א דכ' שם דרק אין למחות ביד עניים שאינם

ראויים אם אין יכולת ואף דגבי שאר מתנות מבואר בגיטין ד' ס"א ובדברי רבינו פ"א ה"ט דנוטלין לכתחלה צריך לחלק בין לקט לשאר דברים דגבי לקט רק בשעה שהם לוקטים חל עליהם שם זה וכמו הך דאילפא, ועי' בתמורה ד' כ"ה ע"א דלא משמע כן אך י"ל דאינו יכול לבטל מה שזכתה תורה אף דעדיין לא חל הזכות רק דמ"מ א"א לבטל זה ובזה א"ש הך דגיטין ד' מ"ז וגם א"ש בגמ' דילן בב"מ ד' י' ע"א גבי הך דנטל מקצת פיאה לא הביא הך דין דלקט, והטעם משום דשם לא שייך גדר קנין כיון דעדיין אין עליו שם לקט כלל ואכמ"ל. ועי' במה דס"ל לרבינו בהל' תרומות פי"א הכ"א גבי גידולין וע"ש בהשגות אך משום דטבל לא בטל לכך גם גידולי גידולין אסורין וכמבואר בנדרים שם ע"ש ואף דתרומה עצמה קיי"ל דבטל והרמה הוא רק מדרבנן בגדר דין עי' בזבחים ד' ע"ד ע"ב ובדברי רבינו בהלכות תרומות פי"ג ה"א, ועי' בירושלמי ריש פ"ב דערלה על הך דשבת ד' קמ"ב ע"א דס"ל שם דהוה כמו קריאת שם מחדש ואין הקטן יכול להעלות וגם צריך בעלים ואכמ"ל. אך שם י"ל דכיון דכבר הפריש וקיים מצות הפרשה שוב שפיר בטל מה"ת אבל גבי טבל דיש עליו עוד חיוב לקיים מצות הפרשה לא בטל בשביל זה. והנה כ"כ לעיל בהך דכתב רבינו בהל' תרומות פ"ג הט"ז דגבי דרבנן צריך שיעור כדי ליתן לכהן ע"ש ולכך נקט כאן דרק כוס של יין דיש בו שיעור שמיני שבשמינית תרומה ות"מ אבל פחות מזה אין הדין כן ואפשר לומר דבטל היכא דלא הוה הך טעם דהתירו כך איסורו עי' בתוס' ע"ז ובנדרים:

הלכה ח

פירות שביעית אעפ"י כו'. עי' בהשגות והנה מדברי רבינו בהל' שמיטה ויובל ספ"ז וכן בפירוש המשנה שם ספ"ז מוכח דס"ל דאף לענין ביעור כן דאינו בטל והך מה דאמר בנדרים ד' נ"ח ע"א אף אני לא אמרתי ר"ל כמש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות פ"ז דשביעית ה"ג דטעם דר"ש בפ"ט מ"ה דכל ירק אחד לביעור הוא משום דשביעית אוסרת בכ"ש וזהו דאמר אני ר"ל ר"ש לשיטתיה זה רק לביעור וכמבואר שם במשנה אבל לאכילה שפיר בטל גם י"ל דהנה בירושלמי שם ופ"ו דשביעית מביא הך דין דדבר שיש לו מתירין ר"ש בשם ר"י. והנה עי' בשביעית פ"ה מ"ג גבי לוף בהך מחלוקת דר"א ור"י ומבואר שם בדברי הירושלמי דר"י ס"ל כמ"ד דלאחר הביעור אסור לכל לפי גירסת רבינו ע"ש וגם לא בטל. אך לדידן באמת כך. דהנה עיין בהך דביכורים פ"ב מ"ב דיש שם מחלוקת דר"ש ורבנן גבי ביכורים ומעש"ש אם בטלים ע"ש בירושלמי ובמש"כ רבינו בהל' מעש"ש ובהל' ביכורים פ"ד הט"ו דעשאום כדבר שיש לו מתירים והטעם נ"ל דס"ל לרבינו דכל דבר שהוא קודש לא בטל אם הוא עצם הדבר לא מטעם דבר שיש לו מתירין עי' בסוף

פ"ג דהל' בכורות דלא כהראב"ד ז"ל שם ועי' מש"כ רבינו בהל' פסולי המוקדשים ספ"ו ובהל' מעשה הקרבנות פ"י הי"ב וגרס בירושלמי דערלה שם דלא כגירסא דידן רק כמו דמבואר בירושלמי פי"א דתרומות ה"ה דקדשים שאין להם מתירים חמור מקדשים שיש להם מתירים וכן ס"ל דצריך להיות כן בירושלמי דערלה פ"ג ה"ב ולא ס"ל כמש"כ התוס' פסחים דף כ"ז ע"ב דהטעם דהקדש משום דבר שיש לו מתירין ע"ש אף דכן משמע בתוספתא פ"ב דמעש"ש דנקט שם חומר במעש"ש מבהקדש דמעש"ש לא בטל והקדש בטל ע"ש אך ס"ל כך דכיון דהקדש כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא לא שייך בו גדר ביטול וגם י"ל דזה תליא אם עפרן מותר דכיון דדבר שבא ממנו אסור א"א לזה שיתבטל, ועי' מה שפסק רבינו ז"ל בהל' טומאת צרעת דבגד המנוגע אם הוא מוחלט לא בטל אף דגבי ערלה בבגד שצבע בסמני ערלה ס"ל דבטל משום דאפר בגדים מוחלטים אסורים בהנאה ג"ז אסור כמבואר בירושלמי פ"ג דערלה ועי' בדברי רבינו בהל' טומאת צרעת פי"ג הי"ב ופי"ו ה"א ע"ש ועי' מש"כ רבינו בהל' בכורות פ"ג ובסוף הל' פסולי המוקדשים גבי שער נזיר וס"ל דמיירי שם בנזיר טמא דדינו בקבורה והא דידלק הוא רק מחמת שק ולכך לא בטל גם י"ל משום דאקרי קודש כמבואר בפסחים ד' כ"ג ובקדושין ד' נ"ז, ועי' בתענית ד' י"א וכ"כ בזה ולכך לא בטל והא דמבואר בירושלמי פ"ב דערלה ה"א גבי משקה קודש דבטל ע"ש ועי' בתו"כ פ' אמור נ"ל דשם ר"ל לענין טבול יום דמותר לאוכלה ועי' בנדה ד' מ"ז ע"א גבי מדומע ובירושלמי פ"ו דתרומות ע"ש בהל' א' וטעם החילוק דמבואר בירוש' פי"א דתרומות בין יש לו מתירין לאין לו מתירין ר"ל כך דיש לו מתירין וזה ג"כ מה דאמר בתוספ' ספ"ו דתרומות דלא התירו משום ספק רק דבר שיש לו מתירין ור"ל כגון תרומה לאחר הפרשה וכמ"ש בזה היינו כמו קדשים קלים שיש בהם חזה ושוק וכמו דמבואר בחולין ד' צ"ט דמקום חתך שלהם מותר ה"נ המעורב וכן מה שנשתייר השמן בכד ג"כ שרי אך לוג שמן של מצורע כיון דאין הוא המתיר בעצם עי' בהך דזבחים ד' מ"ד ע"א לכך הוה כמו אין לו מתירין ולכך אסור ועי' מש"כ רבינו בהל' מעילה פ"ב ה"י ובהל' מחוסרי כפרה ספ"ד. והנה ס"ל לרבינו דלכך גבי שביעית ומעש"ש וביכורים דיש עליהם ג"כ שם קודש וגם דין קבורה כמו קדשים כמבואר בכ"מ לכך לא בטלי, אך גבי שביעית יש כמה דברים דרק איסור שביעית עליהם אבל אין קדושת שביעית עליהם עי' בירושלמי פ"ז ה"א ופ"ט ה"ז דגבי מאכל בהמה אין עליהם קדושת שביעית רק איסור שביעית ועי' בירושלמי פ"ה דמעשרות ה"ד דאם הביאו פחות משליש לפני שביעית אף דדין שביעית יש עליה מ"מ אין עליה קדושת שביעית וא"כ בהני י"ל דבטלה אף בשביעית כיון דאין עליה שם קודש ועי' בהך דנדרים

ד' נ"ח ע"א גבי בצלים ע"ש ברא"ש מש"כ בשם הר"ש בד"ה וכנגדן ובזה א"ש דשם ליכא קדושת שביעית לד"ה רק איסור שביעית וזהו ג"כ ר"ל הירושלמי בפ"ה דשביעית הל' ב' דאמר שם בעלי לוף שוטה כו' ר"ל כך דכיון דהוא שוטה הוה רק כמו מאכל בהמה עי' בירושלמי שם פ"ז ופ"ח וכ"מ ושוב י"ל דאין בו קדושה רק איסור ושם י"ל דשייך ביטול, ואף דבהך דשביעית ספ"ז נקט שם גם גבי חרובים זה הדין דלא בטל ועי' בירושלמי פ"ג דמעשרות דחרובים הוה מאכל בהמה רבינו לשיטתיה אזיל בהל' מעש"ש פ"א ה"ג דרק חרובי שוטה כן ובזה א"ש ועי' בתוספתא דמאי פ"ה דגבי ירק שבישלו בשמן דלא בטל אך שם טעם אחר עי' מש"כ לקמן פי"ו ה"א, והך משנה דמכשירין ספ"ב הובא בדברי רבינו פ"א מהל' מעש"ש הי"א ושם נקט ג"כ שביעית וכן הך תוספתא דדמאי פ"ד צ"ל דשם מיירי רק לגבי דין של איסור שביעית לא לגבי קדושה או דאתיא כר"ש הנ"ל וכמש"כ וא"ש, ועי' מש"כ רבינו ז"ל בפיהמ"ש ע"ז פ"ה על הך משנה דדף ע"ג דמשמע שם דלענין ביעור דס"ל לרבינו דישרפום או יוליכם לים המלח לענין זה בטל ע"ש ואף דמלשון המשנה סוף פ"ז דשביעית לא משמע כן דשם אמר גם לענין ביעור רבינו בפהמ"ש ס"ל דזה אתיא כר"י בפ"ט דשביעית מ"ח לפי גירסת רבינו בפיהמ"ש שם פ"ה מ"ג גבי לוף ע"ש ועי' בירושלמי פ"ט שם דר"ש ס"ל דגם עשירים אוכלים מן האוצר והר"א ז"ל ר"ל ביעור ראשון כמש"כ בהשגות בהל' שמיטה ויובל פ"ז ה"ג ע"ש ובזה א"ש הך דפסחים ד' נ"ב ע"ב במה דפליגי רש"י ותוס' גבי הך דג' ארצות בכל אחת ע"ש דזה קאי לביעור ראשון וזה לביעור שני וכמש"כ הר"א ז"ל ועי' ברש"י שם דף נ"ב ע"א ד"ה אוכלין בתמרים דגם גבי תמרים יש דין דג' ארצות ואף דבמשנה מבואר דבתמרים ולזיתים כל הארצות שוין נ"ל דס"ל לרש"י דזה קאי אג' ארצות שבכל ארץ וארץ או י"ל דס"ל דהא דאמרינן בירושלמי מתניתין כר"ש זה קאי אהך דין דר"ש דוקא ס"ל זה. והטעם עיין בספרי פ' עקב דר"ש ס"ל דזיתים ותמרים כיון שהם כתובים בחד ארץ הוי כולם טעמם שוה ועי' בתוספתא שביעית פ"ז דיש מחלוקת שם גבי שאר פירות אילן ע"ש:

הלכה ט

חמץ בפסח אעפ"י כו'. עי' בזה בדברי הרמב"ן במלחמות ע"ז פ"ה ור"ן שם ופ"ב דפסחים, ועי' מש"כ הרא"ש נדרים ד' נ"ט ע"א ד"ה והרי תרומה דאף דע"י שאלה יחול עליה איסור אחר מקרי דבר שיש לו מתירין כיון שזה האיסור עכ"פ בטל ע"ש, אך יהיה זה נ"מ אם נימא כשיטת הראשונים דלהשהות חמץ אף אם מעורב ביותר מכדי אכילת פרס עיין מש"כ בזה בהל' חמץ. אך באמת זה תליא אם חמץ הוה איסור חפצא או איסור גברא

וכבר הארכתי בזה שם ואם נימא דהוא איסור רק תלוי בהזמן לא בהעצם א"כ לא שייך בזה גדר דבר שיש לו מתירין ולא דמי למוקצה ותחומין והנך דנדרים ד' נ"ח דשם הדבר הוא אסור, ועי' במש"כ רבינו בהל' גירושין פ"ח הי"א וי"ב גבי תנאי דכיון שהדבר הזה א"א שיהא מותר לעולם לא הוה כריתות ועי' במש"כ התוס' פסחים ד' מ"ד ע"ב ד"ה וה"ה גבי ילדה בזקנה דזה לא מקרי היתר לאיסורו ע"ש ותוס' קדושין ד' ל"ח וה"נ גבי חמץ כן אך באמת יש לחלק בין חמץ לשאור דגבי שאור דמבואר בתוספתא פ"א דביצה דרק אם נפסל לכלב אז מקרי שאור וא"כ א"א לומר דהאיסור הוא בעצם רק האיסור הוא על גברא ותלוי בזמן וזה לא הוה דבר שיש לו מתירין וכמ"ש, ועי' בירושלמי פ"ג דקדושין סה"ב אם זמן מועט מה בכך שתמתין משמע דהטעם הוא דהוה כמו לכתחלה כיון דאין הפסד ועי' מש"כ התוס' סוכה ד' מ' ע"ב ובהך דקדושין ד' נ"ה ע"ב ד"ה אין דכל היכא דיש תקנה בדבר הוה כעין לכתחלה ע"ש וזה כונת הגמ' ביצה ד' ד' ע"ב מה דמקשה שם על הך דרב אשי דהוא אמר שם אהך דאין מבטלין איסור לכתחלה, ובאמת הך דנדרים ד' נ"ט שם דמקשה מן תרומה טמאה ר"ל כך דמיירי שנטמא אח"כ וזה גופא יהיה פתח חרטה מה שנטמאת אך זה רק אם הוה מלתא דשכיחא עי' במשנה סוף טבול יום אם טומאה שכיחא, ועי' בירושלמי דמאי פ"א ה"ב דאמר שם טומאה מצויה ועי' בירושלמי דתרומות פ"ב ה"ב מה דמביא שם הך משנה דטבול יום ואמר שם דמיירי בטומאת טבול יום ע"ש ושם בפ"א ה"ד דאמר שם דטומאה אינה מצויה אך עי' ביצה ד' י"ח ע"א דמבואר שם דלגבי כהנים לכו"ע אינה מצוי טומאה ולכך משני שם בנדרים דמיירי בתרומה ביד כהן ושוב לא הוה שכיחא ולא הוה פתח וא"ש. גם י"ל דס"ל דמיירי בטומאת ט"י עי' בתוספתא תרומות שם פ"ה גבי קישות וגם שם מחלק בין בלול לשאינו בלול ור"ל אם לח נבלל במים, אז לא תעלה דהוא מקפיד על תערובתו אבל בט"י דאינו מטמא אחרים תעלה, וע"כ מיירי שנטמא לאחר שנעשה תרומה דאין ט"י אצל טבל כמבואר בכ"מ עי' עירובין ד' ל"ה ונדה ד' ע"א ובירושלמי תרומות וחלה וכ"מ, וא"כ ממילא לאחר שישאל על התרומה שוב פקע הטומאה, ועי' בירוש' שם וברא"ש בנדרים שם ובתוס' בכורות ד' כ"ב וד' כ"ז מה דמקשה שם למה תרקב ולא תשרף ע"ש בדברי רבינו בהל' תרומות פי"ד הי"א ובאמת כונת הירושלמי שם דנקט שמא ימצא בהם עליה ר"ל וטריד בהו ואתא לידי תקלה וכעין דאמרינן בהך דיומא דף ס"ו ע"א ע"ש אך לפי מש"כ י"ל דמיירי בהני שאין שורפין עליהן את התרומה והני טומאות לא שייך אלא בתרומה ולכך שפיר הוה דשיל"מ ע"י שאלה, ועי' בהך דזבחים ד' ע"ד ע"ב דאמר שם גבי תרומה דיש לו מתירין ור"ל דשוב יש חשש דתקלה כיון דלא בדיל מיניה וניחוש

שמא יפיל בכונה גם י"ל דה"פ שם דהנה רבינו ס"ל בהל' ע"ז פ"ו דרק אם נפלו שנים אז מותר וכן ס"ל הך דשם ד' ע"ד ע"א ודף ע"ז ע"ב וכן פי' בפיהמ"ש פרה פ"ט גבי הך דצלוחית דר"א אומר יזה שתי הזאות ומפרש כה"ג והטעם משום דס"ל דלא מצי לקלקל הדבר הזה יותר ממה שהיתה עד עכשיו ולכך אם הם שנים שפיר הוא כמו מקודם והנה הוי אמינא דזה שייך לומר רק בדבר שצריך להשליכו לים המלח אבל גבי תרומה דצריך ליתנה לכהן לא שייך זה וזהו כונת הגמ' דשם וא"ש, ועי' בהך דסוטה ד' מ"ג ע"ב גבי ילדה שסבכה במה שנטע לסייג ולקורות דלא בטל ע"ש משום דאיבעי חשיב עלה אך שם נקט רק משום שעומד לכך:

הלכה יב

יראה לי כו'. עי' בהשגות, ועיין בשביעית ספ"ז גבי חרובין ובהך דחלה ספ"ג אך באמת שם גבי שביעית מיירי שעדיין לא חל עליהם הדין של ביעור ולכך י"ל דכיון דהם מעורבים בשאינו מינו ואין בהם טעם לא מצי למיחל עליהם זה הדין כלל, ובאמת בהך משנה דחלה ספ"ג גבי הנוטל שאור מעיסת חטים פליגי בזה הר"א ורבינו ז"ל בהל' ביכורים פ"ו הי"א אם ר"ל הטעם משום דהעיסה כבר נתחייבה בחלה אבל אם לאחר התערובות נעשה עיסה אז רק גבי אורז משום דגורר אבל בשאר מינים לא דלא חל עליו החיוב כלל וא"כ אין ראיה כלל להך דין שכ' רבינו מהמשנה וכעין זה ר"ל התוספתא דדמאי פ"ד גבי מצטרפין וכ"כ בזה ועיין מש"כ בהל' חו"מ ע"ש:

הלכה יג

ואלו הן כו' וכן פרוסה של כו'. עיין ביבמות ד' פ"א ע"ב דמבואר להיפך, וכן פסק רבינו בהל' פסולי המוקדשין. אך צ"ל כך דכבר כתבתי דטעם רבינו משום דהקדש לא בטל והנה נ"ל דרבינו ז"ל מיירי כאן כגון אם נפרסה קודם הקטרה דמבואר במנחות בכ"מ דהלחם פסול וא"כ אין עליו שם קודש רק גדר איסור ולכך בטל בק"א כמו גבי פיגול ונותר וגבי חלת תודה עיין בתוספתא תרומות פ"ח ע"ש ומש"כ רבינו בהל' מעה"ק פ"ט הי"ג ע"ש והנה אם נימא דגבי טמאה בטל אף בחולין בק' לכאורה קשה דהרי בהל' מעה"ק פ"י חשיב שם ג"כ פיגול ונותר ושם ג"כ יש טומאה דרבנן וא"כ אמאי אסור לזרים ודוחק לומר דמשום דהוה רק דרבנן עדיין יש עליו הקדושה לגמרי גבי זרים ועיין בהך דפסחים ד' ט"ו ע"ב גבי הך מחלוקת דב"ש וב"ה ע"ש ועי' בהך דמנחות ד' נ"ד ע"א ברש"י שם ד"ה וכן בטומאת דנקט רק כגון שלא היה בו כביצה ואמאי לא נקט למ"ד טומאה של נותר בכזית בפסחים דף פ"ה כגון שלא היה בו כזית וצ"ל דס"ל דליכא גדר טומאה דרבנן רק אם יש עליו איסור כרת של נותר ופיגול דס"ל דטומאה תליא באיסורא

כעין הך דע"ז ד' נ"ב ע"א גבי טומאת ע"ז ע"ש, אבל היכא דליכא איסור ליכא טומאה, ועי' בהך דמעילה ד' י"ז ע"ב ע"ש מש"כ, ועי' בשבת ד' ט"ו ע"ב בתוס' ד"ה וחכמים דכ' שם דלר"מ יש עליו דין טומאה דאורייתא מטעם כלי מתכות ולזה מהני טבילה אך מ"מ אם נימא דעדיין נותר עליו שם טומאה מחמת כלי זכוכית ולזה לא מהני הטבילה או דלמא כיון דפקע הטומאה דאורייתא מהני נמי הטבילה לזה ועיין בירושלמי פ"ב דשבועות אם יש שם טומאה קלה אצל טומאה חמורה ע"ש, ועי' בסוף פ"ה דכלים בר"ש שם מה שהביא בשם תוספתא בהך מחלוקת דר' ור"י בר"י גבי תנור של אבן ושל מתכת אם יש עליו שני החומרות ע"ש וה"נ כאן גבי פיגול ונותר דהטומאה הוא רק משום האיסור וכיון דהאיסור לא מפקיע לה מן ההקדש גם טומאה לא:

הלכה יד

הערלה כו' נפלה לפחות כו'. עי' בהשגות דבהנאה אינו אסור ע"ש ועי' פ"ח דע"ז ועי' בהך דזבחים ד' פ"ח ע"א דמבואר שם דאין מביאין מנחה מן המדומע ע"ש בתוס' ומש"כ רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ה ע"ש ועי' בהך דפסחים דף מ"ח ע"א גבי מן המאתים מוכח שם ג"כ דאין מביאין נסכים מן המדומע ועי' ירושלמי ערלה פ"ב ה"א דס"ל דזה קאי רק אבעלי חיים דלא בטלי ועי' בתוס' חולין דף ק"מ ע"א אם שייך איסור הנאה גבי קרבן אך י"ל דנ"מ דהוה כמו שחסר משיעורו וגם לא הוה שלו וגבי נסכים מבואר בהך דמנחות דף פ"ב ובדברי רבינו ס"פ ט"ז מהל' מעה"ק מחמת שנאמר בהם המקריב קרבנו שיהיה משלו לגמרי ועי' מש"כ התוס' סוכה ד' מ"ח ע"ב גבי נסכים שנתגלו מטעם דחסר שיעורו ועי' בירושלמי שם דהמים הוא מטעם משקה ישראל והיין משום המשמח ע"ש והטעם משום דכיון דגבי יין יש תקנה לישנו אין עליהם שם פסול בעצמו ונ"מ ג"כ לדמאי דהנה מבואר בירושלמי פ"א דדמאי דמותר להביא מנחות מן דמאי ע"ש בהל' ג' לענין נסכים מאי ועי' בהך דחגיגה דף כ"ה ע"ב במטהר את טבלו ליקח ממנו נסכים ולא גזרו כאן על דמאי ועי' בירושלמי דערלה פ"ג גבי הך דאמר שם ר' בא בר ממל הניית ערלה בטלה ברוב וגבי סממנין הטעם משום דיש שבח סמנין ע"ג צמר והוה כמו בעין ועי' מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות על בעהמ"א פ"ב דפסחים ע"ש, ועי' מש"כ רש"י זבחים דף ע"ב ע"ב ומנחות דף ע"ז ע"ב דמשמע שם דתרומה מדמע מה"ת ועי' תמורה דף ד' ע"א גבי דמעך ותוס' נדה דף מ"ז ע"א מה דרצה לחלק בין לאסור הכל או שיאסר רק מחמת המדומע גם יש לחלק בין טעם לבעין אך באמת כך דדבר שיכול להיות שיהיה כמו דבר האוסר אז נאסר הכל בתרומה ובערלה ובכלאי הכרם וגם דבר שדרך שמערבין בו הוה כמו איסור עצמיי עיין בהך דע"ז דף ל"ח ע"ב גבי כבשין דמבואר שם דאם בידוע

אסורים בהנאה ועי' בתוספתא שם פ"ה גבי זיתים השילחים הוה שם מחלוקת דתנאי אם אסורים בהנאה או רק באכילה והטעם כמו דאמרינן שם דף ל"ה דכיון דאוקמי קמוקים כמאן דאיתא כו'. ר"ל כיון דניכר הפעולה שהם עושים הוה כאילו הן בעין וה"נ כן ובזה יש לדחות הראיה שהביא הרי"ף ז"ל בסוף פ"ב דע"ז גבי חגבים דמיירי בכבושים לא בשלוקים די"ל דנ"מ לגבי איסור הנאה, ועיין בדברי רבינו ז"ל לקמן בפ' י"ז הכ"ו דדייק שם גבי מורייס במקום שדרכן לא כמבואר בגמ' דידן דאף במקום שרוב נותנין יין מותר בהנאה והטעם משום דס"ל דזה תליא בהך פלוגתא דר' וראבר"ש בירושלמי דע"ז שם ובפ"א דדמאי ה"ג ובפ' י"א דתרומות ע"ש ורבינו פסק כר' עי' בפי"ג מהל' מעשר הי"ח ע"ש, ועי' בירושלמי פסחים פ"ז ה"ב גבי נגע בחרסית של תנור אמר שם דהוה פסול הגוף וגבי נטף מרוטבו על החרס אמר דהוה פסול מכשיר והטעם משום דשם אסור רק משום בלוע ולא משום עצם ובקדשים לא הוה בלוע כמו עצם, ועי' רש"י חולין דף קט"ז ע"ב דנקט גם גבי מבושל תעובר צורתו וצ"ל דהא יליף מהך קרא בפסחים דף מ"א צלאו ואח"כ בשלו ואף למ"ד דבישול לא מבטל לצליה לכך הוה זה רק פסול מכשיר וצריך עיבור צורה:

הלכה יז

שאר איסורים כו' וכן שומן גיד כו'. ולא דמי ללובן כוליא שכ' התוס' דלא אסור כלל ועי' לעיל בסוף פ"ז משכ"כ שם לחלק בין צלי לבישול ולקמן בהל' ל"ב, ועי' בהך דמנחות ד' ס"ז ע"א גבי תרומת עכו"ם ועי' בתוס' ע"ז דף ס"ה ע"ב ודף ל"ה ע"ב ד"ה מכלל ותוס' ביצה דף ט"ז ע"ב דמבואר שם דהיכא דאיתיה לאיסור בעין נאסר גם הבלוע ועי' תוס' ע"ז דף י"ג ע"א ד"ה מעות דהיכא דהוה מדרבנן משום קנס לא גזרינן כולי האי ועי' קדושין דף ל"ט ע"א גבי הכרז על פירותיהן שהן טעונין גניזה ע"ש ברש"י בזה, וגם נ"מ כאן אם הגיד עצמו מצטרף לס' כמו גבי עצמות וקליפין אך רבינו ז"ל בהל' תרומות פי"ג ה"ז פסק דאין מצטרף הפסולת של תרומה להחולין ע"ש, ועי' במה דפליגי תנאי בפ"ד דדמאי ה"ג אם ת"מ של דמאי מדמעת או לא ובתוספתא דתרומות פ"ה ע"ש ובדברי רבינו בהל' מעשרות פי"ב ה"ד ע"ש בהשגות, ועי' בתוספתא דמאי ספ"ה גבי עציץ דאינו מדמע ובירוש' פ"ז דכלאים ה"ו וא"כ חזינן דתרומה דרבנן אינה מדמעת, ועיין בתוס' ביצה דף ד' ע"ב ד"ה ותנן מה דמחלקי בין תרומת פירות דרבנן לשאר דברים, ועיין ביומא דף פ"ג ע"ב דמבואר שם דפירות עציץ שאינו נקוב חמיר יותר מן ירק ע"ש ותוס' יבמות דף פ"א ע"א ד"ה ואין מה דמחלקי בהך דפסחים דף מ"ד גבי תרומה דרבנן, ועי' תוס' כתובות דף כ"ה ע"ב ד"ה נאמן מה דמחלקי בין דבר דיש בו דאורייתא לדבר דלעולם הוה

דרבנן ע"ש ועי' בהך דעירובין דף ל"ו ע"א דטומאה דרבנן יש לה עיקר מה"ת ותחומין בשבת מקרי אין לו עיקר מה"ת ע"ש ברש"י ועי' בהך דפ"ב דערלה דתרומת מעשר של דמאי ג"כ מדמע ובירושלמי ספ"ד דתרומות ובמשנה שם מוכח דאף תרומת ירק צריך ק"א ע"ש ומש"כ רבינו ספט"ו בהלכות תרומות. אך כך דהנה כ"כ דיש בדימוע שני דינים אחד מה שכל התערובות נאסר דהרי אף לדידן דס"ל דלא כר"א בתמורה ד' י"ב ובתרומות פ"ה דרק אינה מדמע אלא לפי חשבון מ"מ ס"ל לרבינו בהל' תרומות פי"ג ה"ג דבעינן כנגד המדומע שיש בה לפי חשבון והמדומע אינו מצטרף כדמוכח מדברי רבינו בפי"ג מהל' תרומות ה"ג וכן ס"ל להתוס' בתמורה דף י"ב דלא כרש"י שם דס"ל דמצטרף והוא בעצם מחלוקת בירושלמי פ"ה דתרומות ה"ה והל' ו' אם החולין שלמטה נעשה כחרשין וע"ש בהך דר"י גבי סאה תרומה שמעלה אותה מתוך המאה אם צריך שיעור לבטלה כשנתערבה עוד הפעם או די בכ"ש, וזה רק בודאי תרומה אבל ספק עיין בדברי רבינו (פט"ו) [פי"ד] ה"ח מש"כ שם דדי בחמשים ובדברי הר"א שם בשם הירושלמי. אך באמת כונת הירושלמי כך דהנה יש ב' גדרי ביטול אחד שיתבטל האיסור ואחד שיתבטל הדבר בעצם והנה עיין בירושלמי דערלה פ"א ה"ה ותרומות פ"ט ה"ח דספק ודמאי בטלין במחובר ע"ש אף דמחובר הוה כל אחד עומד בפ"ע ולא הוה תערובות והוה כדבר המסויים מ"מ זה רק היכא דצריך שיתבטל הדבר אבל היכא דצריך שהאיסור יתבטל אז גם באינו מעורב מתבטל ועי' מש"כ לעיל פ"ג הט"ו ע"ש ועי' בירושלמי ספ"ג דחלה גבי רושם וזה רק שם גבי טבל דצריך חיוב הפרשה וכ"ז שהדבר לא בטל גם האיסור לא בטל, ועי' בתוספתא דתרומות פ"ה ובירושלמי שם ספ"ד גבי קישות טמאה שנתערבה בתוך מאה קשואים טהורים דאם הוכשרו לא בטלי והטעם משום דקישואין הוה כל דבר עומד בפ"ע כמבואר בירושלמי תרומות פ"ב ה"א גבי ערימה ולכך רבינו ז"ל בפ"ה מהל' תרומות גבי תורמין מן הטהור על הטמא בהל' ז' נקט רק ערימה של חטין אבל של קישואין אין תורמין דכל אחד הוא בפ"ע וא"כ הדבר א"א ליבטל ומקפיד על תערובתו לכך לא בטל, משא"כ בספק ובדמאי כיון דליכא כאן מצות נתינה יכול להתבטל רק האיסור לחוד ולכך בטל במחובר וכמש"כ ולכך אמר בירושלמי תרומות פ"ד הלכה ח' דגבי ספק אינו עושה המדומע ודאי איסור לענין שאם נפל למקום אחר המדומע עצמו לא יצטרף רק דאסור מצד התערובות וא"כ לפי"ז אם נתערב ביותר מחמשים שוב אין צריך רוב להתערובות השני רק די במחצה דמצטרפין שניהם זהו כונת הירושלמי וכן בדבר שדרכו להבלל עי' בירושלמי בתרומות ובדברי רבינו פי"ג ה"ד אז אם רוב חולין אף דהוא נאסר מ"מ אינו מדמע דשם האיסור הוא רק מחמת הדבר ולא נאסר הכל, וכן

הדין היכא דאין בו רק טעם ולא ממש אז ג"כ כן ועי' תוס' ע"ז ד' ס"ט וכן גבי מין בשאינו מינו כמבואר בחולין דף צ"ט ובדברי רבינו פי"ג ה"ב ע"ש ולכך גבי תרומה דרבנן אז הא דצריך ק"א רק מחמתו ולא שהכל נאסר וזהו מה דר"ל בפסחים דף מ"ד תרומת תבלין דרבנן ועי' ביבמות דף פ"ב ע"ב בהך דר"י ור"ל ועיין בהך דבכורות דף כ"ב ע"ב גבי טומאת משקין דרבנן דסגי במחצה על מחצה ועי' במה דס"ל לרבינו ז"ל לחלק בהל' ביכורים פ"ה דגבי חלה של חו"ל אף הראשונה א"צ ביטול ברוב ע"ש בהל' י"ב וגבי תרומת חו"ל ס"ל בהל' תרומות פי"ג הי"א דבעי רוב והטעם דגבי חלה אין עליה גדר קדושה דהא ע"כ היא טמאה רק דנאכלת לכהן קטן וגם לא היה לה שעת הכושר לטהרה ועי' בפסחים דף ל"ג רק הטעם משום דצריך להתיר לכך מפרישה ולכך הוה כמו שאר תקנת חכמים ובטלה במחצה על מחצה משא"כ בתרומת חו"ל לא בטלה מחמת גדר קדושה ולכך צריך רוב רק גבי יין דהוה דבר הנבלל אז אם מתחלה עירב ברוב חולין הקדושה כבר בטלה רק מחמת האיסור בזה די מחצה על מחצה, וע"ש בפי"ג ה"ה גבי הך מחלוקת דרבינו והר"א ז"ל ע"ש, אבל התרומה עצמה אף מה"ת א"א לה להבטל בגדר איסור רק בגדר עצם ולכך ס"ל לרבינו בהל' ביכורים פ"ו ה"ד דמדומע פטור מן החלה ולא חילק בין חלה ד"ת לדבריהם ועי' בהך דנדה ד' מ"ז ע"א ע"ש ובירושלמי בחלה שם ובתרומות פ"ד רק דרבינו ר"ל שאין בהם רק ה' רבעים וזה לא מצטרף מה"ת התרומה לחולין, ועי' בירושלמי שם בהל' ד' גבי גדיש שנדמע ושם פ"ג מ"ב גבי נדמע עיסתה כו' ואם משגלגלה חייבת וי"ל דהך דנדה דף מ"ז הנ"ל מיירי לאחר שגלגלה ועיין בירושלמי פ"ד דחלה ה"ג דקב מדומע אינו מצטרף משמע דהוא בעצם פטור לא מחמת התערובות ועיין בתוס' סוכה דף ל"ה ע"ב גבי עיסת טבל ע"ש ובהך דפסחים דף ל"ז ע"א ברש"י ד"ה המדומע ועי' בתרומות פ"ז מ"ה ו' ז' דמבואר שם דספק תרומה פטור מן החלה לר"י וגם גידולי תרומה ג"כ פטור אף דהוה רק מדרבנן וצ"ל משום דלא היה לה שעת הכושר לחיוב ואינו ראוי ועי' בירושלמי שם פ"ו ופ"ט שם דבדבר שזרעו כלה חולין כ"ש מבטלין אותן. אך י"ל דלא חל עליהם כלל התקנה של גידולי תרומה תרומה לא משום דרבנן סגי בביטול כ"ש, ועי' בירושלמי שם דאמר בהל' א' דהקדושה חלה עליהם בשעה שהן מחובר אך זה תליא בהך דמנחות דף ע' ע"א אם שייך שם גדר תרומה במחובר ועי' בהך מחלוקת דכלים פי"ד משנה ז' גבי כלי מתכות שנשברו לאחר שנטמאו אם הטומאה שיש עליהם הוה כמו נטמא מחדש או רק טומאה ישנה ונ"מ אם מהני הזאה שלהם בשעת שבירתן ע"ש בפיהמ"ש ובדברי רבינו בהל' כלים פי"ב וגם אם לא עשה מהם כלים גמורים רק גולמי אם יש עליהם שם טומאה ועי' בהך דזבחים דף צ"ה כגון

דרצפינהו מרצף וע"ש בדברי רבינו בהל' מעה"ק פ"ח הכ"א דמכניסו ואח"כ מתקנו כי היכי שיהיה כמו שנטמא בפנים, ועי' בדברי רבינו בהלכות פסוהמ"ק פי"ט ה"ו ע"ש, ולכך כאן גבי שומן גיד דהאיסור הוא הטעם לא הדבר צריך ס', ועי' תוס' פסחים דף מ"ד ע"א ד"ה איתיביה דמוקמי שם בקמח חטים בקמח שעורים ור"ל אביי לשיטתיה דס"ל בע"ז דף ס"ו דאזלינן בתר טעמיה ועיין תוס' יבמות דף פ"ב ע"א ד"ה ר"י ע"ש וברש"י נזיר דף ל"ז ע"א דתבלין שאני מחמת דלטעמיה עבידא ולא בטלי:

הלכה יח

אבל כחל כו' הוא כו'. עיין בהשגות, אך זה רק ללישנא קמא דחולין דף ק"ט דמותר אבל ללישנא בתרא דאסור כ"ז שהחלב בו שוב הוה הכחל עצמו כעצם האיסור וכמו בהך דע"ז דף ל"ב גבי חרס הדרייני ע"ש וכ"כ בזה בה' ע"ז:

הלכה כג

וה"ה לתרומה שנתערבה כו'. משמע מדברי רבינו דאף מינו ושאינו מינו מצטרפין לבטל התרומה, ועי' בירושלמי ערלה פ"ב ה"ד גבי גריסין ועיין בדברי רבינו בהלכות תרומות פי"ג ה"ט ובהשגות שם דדבר שאין שיעורו שוה אין מצטרף לבטל כעין שכ' התוס' מנחות דף כ"ב ע"ב בסה"ד ע"ש וצ"ל כך דרק דבר שא"א להיות בשום פעם תרומה כמו מים המבואר בתוספ' שם אז אין מצטרף אבל שאר מינים כיון דיכול להיות בשום פעם שם תרומה עליו שפיר מצטרף כעין הך דסוכה ד' י"ז ע"ב ע"ש גבי הבגד והעור, ועיין בירושלמי פ"ה דע"ז הי"א גבי הך דחזקיה דאמר שם במקום שהמים נמכרין במדה כיין ביין הם ר"ל דע"י מזיגה נקרא המים שביין יין וכמש"כ התוס' חולין ד' כ"ו ע"א גבי תמד ועיין תוס' ביצה ד' ל"ט ע"א ד"ה משום דהקדרה נתקנה כו' ר"ל דע"י התערובות נעשה מין אחד ועיין בהך דטהרות פ"ד מ"י וברש"ש שם בשם תוספתא אם עשה עיסה מן ספק משקים טמאים אם הוה כמו טומאת עצמן או כמו לטמא אחרים דהוה מחלוקת תנאי בזה ע"ש ועיין במש"כ רבינו בהל' אה"ט פרק י"ד ה"י גבי אם המשקים לחים ומונח על ככר אז הככר טהור אבל אם נגבו דאז נבלע המשקין עצמן בככר טמא ע"ש ובהך דשם פי"ו ה"ד גבי הך דקדושין ד' פ' וצ"ל דבהל' תרומות מיירי שכבר נמזג וכעין מש"כ התוס' זבחים ד' ע"ח ע"ב ד"ה דלי ע"ש:

הלכה כה

אסור לבטל כו' ויראה לי כו'. עיין תוס' סנהדרין ד' ל"ג ע"א ורש"י ביצה ד' כ"ז ע"א גבי מומין של בכור ורש"י בכורות שם ד' כ"ט ע"ב ד"ה החשוד דמשמע דאסור אף לאחרים אך שם מיירי בלא היתר חכם וגם אף דשם ד' כ"ט ע"ב מבואר דיקבר היינו משום

דקנסינן לו שלא יתיר לו חכם ובלא התרה אסור מן הדין וכן ס"ל לרש"י ז"ל גבי הך דשם ד' ל"ד ע"ב גבי המטיל מום בבכור דעל זה בודאי קנסינן לו לכ"ע שלא להתיר לו ואף לבנו קנסינן וכך פי' שם ובכ"מ דמאי דאמר שם דלבנו לא קנסו הוא רק לר"א ע"ש אך רבינו לא ס"ל כן ועיין בירושלמי שביעית פ"ג ה"ו ופ"ד ה"ב גבי טייבה ומכרה ושם בפ"ט ה"ט דמחלק בין מציאה לירושה שנפלה לו בע"כ, ועיין בירושלמי פאה פ"ד ה"א גבי גדשו אחרים שלא מדעתו אי קנסינן אותו ותרומות פ"ט ה"ב גבי אם נתחלף עומרים שלו בשל תרומה וזרען אם קנסו אותו, ועיין בירושלמי יבמות פ"ח ה"א גבי משוך אם משכוהו אחרים שלא מדעתו אם נימא דהטעם משום קנס כאן לא קנסו אותו וצ"ל דזה תליא אם הקנס הוא על הדבר או על האדם. ועיין מש"כ בזה בהל' חמץ:

הלכה כו

אכל באיסור של דבריהם כו'. עיין בכ"מ ועיין בתוס' ביצה ד' ד' ע"ב מה דחלקו משם ד' ג' ע"ב גבי קציעות אך באמת לשיטת רבינו דס"ל דתרומת פירות הוה דאורייתא, ואף דבגמ' דביצה ד' ג' ע"ב מבואר בהדיא דהוה דרבנן וצ"ל דכיון דקצען בטל מאליהן הגמר ועיין שם ד' ל"ד, ועיין במס' מעשרות ספ"א גבי גרוגרות משידוש ובאמת זה הוה מחלוקת בפ"ב דמעשרות מ"ד גבי כלכלה של תאנים משום דסתם סלי תאנים הוה גמר מלאכה דלאכילה הן עומדים עיין בירושלמי דמעש"ש פ"ג ה"ו רק אם חשב לקצות ולכך שם בפ"ג מ"א מבואר בירושלמי דהוא עצמו אסור לאכול שמא יבטל מחשבתו כיון דסתמא הוא לאכילה עי' בהך דסוטה דף מ"ג ע"ב דנקט שם סתמא לפירי ועיין בהך דזבחים דף צ"ד ע"א בהך מחלוקת דאביי ורבא ע"ש משא"כ גבי תמרים דלא חיישינן לזה, ולכך אם קצען הוה כמו גדר דיחוי ומן הדין פטור והוה רק כמו חיוב מדרבנן ומ"מ כיון דהיה יכול לבטל מחשבתו לא דמי לבשר עוף בחלב ועיין בהך דגיטין ד' ס"ה ע"א בהך מחלוקת דמעש"ש בזמה"ז ותוס' סוכה ד' כ"ט ע"ב וכ"כ בזה:

הלכה כח

כבר ביארנו כו' והוא שיהיה פוגם כו'. עיין בירושלמי בערלה פ"ב ובע"ז פ"ה גבי פגם ואח"כ השביח ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש ע"ז פ"ה דכתב שם גבי פגם ולבסוף השביח דלא נתברר בתלמוד הדין בזה ע"ש וכתב כגון דבש לתוך יין, ועיין בירושלמי פ"ב דמעש"ש גבי מפטמין את היין ע"ש אך זה תליא בהך מחלוקת דמנחות ד' נ"ד אם יש דיחוי באיסורין ואנן קיי"ל אין דיחוי באיסורין ולכך פגם ולבסוף השביח אסור, ועיין בירושלמי תרומות פ"ב ה"ד רק לפי מש"כ במקום אחר דטעם דמ"ד אין דיחוי באיסורין הוא משום דאזיל לשיטתיה דס"ל דחצי שיעור אסור מה"ת כמבואר ביומא ד' ע"ד ועיין

בחולין ד' צ"ח ע"א דמשמע שם לחד משנה דרשב"ר ס"ל דחצי שיעור מותר מה"ת ולכך ס"ל במנחות שם יש דיחוי באיסורין וכעין שכ' רש"י סנהדרין ד' מ"ז ע"ב גבי אבילות ע"ש ועיין בהך דב"ק ד' מ"ט ע"ב גבי שבח ולדות כיון דשייך מחיים בפלגא לאחר מיתה זכה בכולה ע"ש וביבמות ד' ע"ט גבי חלק עדה ע"ש בתוס' וא"כ כאן לגבי נותן טעם לפגם לא שייך זה ובאמת מוכח דלא דדי מה שהאיסור פוגם בההיתר רק שע"י התערובות יהיה גם האיסור נפגם וזהו מה דר"ל בע"ז ד' ס"ח ע"א שנייא עיסה הואיל וראויה לחמע בה ור"ל דהא כל עיקרה של שאור הוא נפסל מאכילת כלב כמבואר בתוספתא דביצה וכ"כ בזה וא"כ בו לא שייך דנפגם דאף אם נתחמץ יותר מדי מ"מ עדיין ראוי לחמץ עיסות אחרות וזהו ג"כ כונת רבינו לקמן פט"ז הל"ד גבי יין שנפל ע"ג חטים דכ' שם מפני שהם שואבות ור"ל דאף דהחטים עצמן יוכל להיות שהיין בהם לפגם ואין בהם טעם מ"מ היין עצמו שנבלע בהם הוא אסור וזה רק גבי ממש אבל טעם לא שייך זה כיון דהוא לפגם הוה כמו שלא נתן טעם כלל ועיין תוס' ע"ז ד' ס"ו ע"א ד"ה כלל. וכן נ"מ בהך דשם ד' ס"ח ע"ב בתוס' ד"ה אמר רבא שם בסה"ד שכ' דבשאינו בן יומו מותר בשרצים ע"ש משמע דרק מחמת שזה פגם גם בשאר דברים וכן מה דאמר שם דעכבר נותן טעם לפגם זהו מחמת שבשר בשכר נותן טעם לפגם לא מחמת שטעם העכבר הוא פגום דזה אסרה רחמנא ואם נימא דטעם לפגם הוא משום דהוה כמו שלא נתן טעם וא"כ גם כה"ג יהיה מותר וע"כ דההיתר הוא משום דפוגם ולא משום דאינו משביח, ועיין בירושלמי ערלה פ"ב דר"י ס"ל דהיכא דנפגם ע"י האיסור וההיתר אסור וכמש"כ דההיתר הוא רק מה שהוא פוגם ולא מה שאינו משביח וזה בעצם תליא בהני תרי לישני דע"ז ד' ס"ז ע"א בהך דר"ל ועיין בירושלמי תרומות פ"י ה"ו הדא אמרה לא לפגם ולא לשבח אסור ע"ש וכ"כ בזה:

הלכה ל

וטועם אותו העכו"ם כו'. ולא הביא כלל הך דין דקפילא משום דס"ל דרבותא נקט כעין דמבואר בירושלמי דערלה פ"ב ה"ו דא"צ שיהא גם ההדיוט מרגיש הפגם רק אם אף האומן אומר שאין בו טעם טוב שרי ג"כ ועיין בע"ז דף ל"ד ע"ב גבי מורייס אומן ובמנחות ד' מ"ג ע"א מן התגר כשרה ע"ש גם יש לחלק בין טעם איסור דהעכו"ם סבר דהישראל אינו יודע טעמם ולא מירתת ועיין בהך דע"ז ד' ע' ע"א ודף כ"ז דאמר שם שאלי משאיל בי כי היכי כו' ע"ש:

הלכה לא

אבל אם נפל ליין כו'. עיין בירושלמי ע"ז פ"ה ה"ג והל' י"ג גבי יין לתבשיל דהוה נותן טעם לפגם וט"ס שם וצ"ל כך אם תעבדיניה כיין לתבשיל מחלוקת ר"מ וחכמים ר"ל דפליגי גבי נותן טעם לפגם אם מותר או אסור, ועי' בירושלמי פ"ג דשבועות ה"ב דיין לתבשיל הוא נותן טעם לפגם ע"ש, ועיין בע"ז דף ל"ח ע"ב גבי מישחא ודף ל"ט ע"ב גבי דבש ע"ש:

הלכה לג

אין צולין כו'. ואף דבירושלמי דתרומות פ"י ה"ד מבואר דללוי מותר אף לכתחלה וכבר עמד על זה הרמב"ן במלחמות ועיין לעיל פ"ט הל' כ"ג, ועיין בהך דשבת דף ס"ב ע"ב בהך מחלוקת דר"א וראב"א אם ריח יש בו גדר איזה ממשות או לא ע"ש ועיין בהך דביצה ד' ל"ט ע"א גבי שלהבת דהוה ג"כ כמו ריח ע"ש בתוס' ומחלק בין היכא דבדל מיניה אז שרי והיכא דלא בדל מיניה אסור ע"ש, ועיין בהך דחולין ד' קט"ז ע"ב דנבילה מאיסא ובדיל מינה ולכך לא גזרו על ריח דיעבד לשיטת רבינו, ועיין במעילה ד' ג' ע"א ע"ש ובהך דחולין ד' ע"ז ע"ב גבי חמור ובהך דבכורות ד' ז' ע"ב ובמש"כ לעיל בדברי רבינו פ"ד ה"ה ולכך כאן לא כתיב רק בשר נבילה או בהמה טמאה ולא כתיב בשר טריפה דשם י"ל דגזרינן וא"ש:

הלכה לד

בשר נבלה מליח כו'. כ"כ לעיל בפ"ז דרבינו ז"ל מחלק בין היכא שנמלחו שניהם בב"א דאז נכנס הבעין לתוך הבשר דהמלח ממשיך הבעין כעין מש"כ לעיל פ"ט הל' כ"ה ועיין ב"ב ד' פ"ט ע"ב ועיין בהך דע"ז דף ל"ג ע"א גבי עכו"ם דשדי חמרא לגו מילחא ע"ש ולכך אסור ולא בטל כיון דהוא עומד בפ"ע וכעין מש"כ רבינו לעיל פ"ג הט"ו גבי קום, משא"כ כשנמלחו בב"א, ועיין בירושלמי פ"י דתרומות הל' ו' דמחלק כה"ג ע"ש. והנה רבינו ז"ל כאן בסופו גבי דג טמא משמע שנכבש בב"א לא כשיטת הירושלמי הנ"ל והטעם משום דהנה בגמ' דילן בחולין דף צ"ט אמר שם דחימוצו קשה, ועיין בדברי הירושלמי פ"א דערלה דמתבל אינו אוסר ביתר ממאתים ע"ש דמוקי לה בענבים ר"ל דהממש אין בהם רק טעם ולכך מבואר שם דאם בשלו יש טבל ביותר ממאתים ר"ל משום דאז הוה כמבוקעות עיין תוס' ע"ז דף ס"ה ע"ב בשם הירושלמי ובהך דנדרים ד' ס"א ע"ב כיון דמרדדן ע"ש וס"ל לרבינו כאן ג"כ כן ולכך לפי מש"כ דאם כבשן בזה אחר זה אז נכנס הבעין ואז לא מהני מאתים רק אם כבשן שניהם כאחת אז מהני זה וא"ש ועיין בירושלמי

שם בתרומות דהוה מחלוקת אם הדגים והציר מצטרפות או לא, ועיין תוס' חולין ד' צ"ט ע"ב וזה תליא במש"כ לעיל אם שני מינים שאין שיעורם שוה מצטרפין לבטל ע"ש:

פרק טז

הלכה א

כל השיעורים כו' או דבר חשוב שהוא עומד כמות שהוא. ר"ל דוקא אם הוא עומד בפ"ע ונדמע אבל אם נתערב אז לא מהני מה שהוא חשוב וזה ר"ל הך דביצה דף ד' וכ"מ גבי דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה מקום ר"ל דאז בטל ממנה החשיבות שלה ועיין בתוס' מעילה ד' כ"א ע"ב גבי מטבע ותוס' ב"מ ד' ו' ע"ב גבי שה, ועיין בתוס' זבחים ד' ע"ב וברש"י שם אם זה הוה דבר שבמנין ובתוס' יבמות ד' פ"א ע"ב ועיין בירושלמי ערלה פ"ב דס"ל דבעלי חיים בטלין במאתים ויליף לה מהך קרא דושה אחד ואף דבגמ' דילן לא ס"ל לר"א כן וכן פסק רבינו לקמן בהל' ז', ועיין בהך דחולין ד' קל"ב ע"א דנקט בכור שנתערב במאה משמע רק במאה ועיין תוס' ביצה ד' י' ע"ב דגם עופות כן ע"ש, עיין תוס' זבחים דף ע"ב ע"א וביבמות ד' פ"א ע"ב היכי מיירי הך דע"ז ד' ע"ד אם ר"ל מחיים או לאחר שחיטה ועי' בדברי רבינו לקמן בהל' ז' ואף דלכאורה רבינו ס"ל בהל' נזקי ממון ולעיל בפ"ד כשיטת ר"ת דשור הנסקל אינו נאסר מחיים כ"כ שם לחלק בין של רובע ונרבע לבין שהרג והא דנקט שם גם שעיר המשתלח לפי גירסתנו דלא כתוס' זבחים דף ע"ב ועיין תמורה ד' כ"ח י"ל דמיירי לאחר שדיחוהו ועדיין הוא חי דאז פקע ממנו דין קדשים אך מ"מ אסור הוא בהנאה עד שימיתנו אף לדידן ובאמת מדברי רבינו בסוף הל' יוהכ"פ לכאורה משמע דדייק שם שעיר זה משמע רק זה שלא מת בדחיפתו אבל זה שמת בדחיפתו נהי דמה"ת מותר בהנאה מ"מ עדיין י"ל לא נהנין כמו גבי דם ודשן עיין במעילה ד' י"א ע"ש, וכן גבי צפור אף דרבינו נראה דס"ל בספי"א מהל' ט"צ דלא נאסרה כלל זה רק קודם שילוח אבל אם שלחה וחזרה אז שפיר אסורה כ"ז שלא שלחה פעם אחר ועיין בדברי רבינו שם בהל' א' וא"ש מ"ש התוס' שם בקדושין ועיין חולין ד' קמ"א ע"ב כמה מקרי שילוח ע"ש וגם י"ל דמשילוח עד שמגלח אז אסורה אם חזרה לידו ובזה א"ש דברי רבינו שם:

הלכה ב

אחד מאלף כו'. כן מבואר בחולין ד' צ"ז ע"ב וע"ש ד' ז' ע"א וביצה ד' ל"ח ע"ב ותוס' ע"ז ד' ל"ד ע"א ד"ה דורדייא דכתבו גם אפילו באלף לא בטל, ועיין תוס' ע"ז דף ס"ו ע"א ד"ה בתבלין וד' ס"ט ע"א ד"ה בתבלין דלכאורה לא כתבו כן אך באמת כך דאם יש בהם

שיעור לתבל אז אף אם נתערבו ביותר מאלף לא בטל דהוה כדבר חשוב וכעין זה ס"ל לרבינו בהל' בכורות פ"ג הי"ג דגבי גיזת בכור ר"ל שכל הגיזה של הבכור נתערב דהוה דבר חשוב אז אפילו בכמה אלפים לא בטל משא"כ בסיפא שם ר"ל מקצת מן הגיזה לא כל הגיזה של הבכור וא"ש ועיין בתוס' יומא ד' פ"א ע"ב גבי פלפלין ובתוס' מו"ק ד' י"ג ע"ב אם כרוב הוה בגדר תבלין, ועיין רש"י ביצה ד' י"א ע"א ותוס' ד' י"ד ע"א ד"ה א"ב ועיין כריתות דף ט"ז בה' מיני טעמים ע"ש בתוס' והנה רבינו ז"ל בפיהמ"ש פ"ב דערלה מ' י' כתב דגם שמן וחומץ ויין נקראו תבלין ובזה י"ל הך תוספתא דדמאי פ"ה גבי ירק שבישלו בשמן הרי זה אוסר כ"ש ולכאורה קשה למה ואם נימא דהוה כמו לטעמא עבידא א"ש אך באמת י"ל דהטעם משום דבולע הבעין וכעין מש"כ רבינו לקמן בסוף פרקין גבי יין וכעין הירושלמי דפסחים פ"ז ה"ג גבי בישל תרנגולת בשמן שרפה דצוה לו לשולקו משום הבעין ועיין בהך דזבחים ד' ע"ו ע"א דאמר שם כה"ג דנסחט, ועי' נדה ד' ס"ב ע"ב גבי בלוע וכ"כ בזה, ועיין בפ"ז דשביעית גבי וורד חדש שכבשו בשמן כו'. אך לכאורה קשה על דברי רבינו מהך דחולין ד' ו' גבי יין דנקט שם דאין חוששין בו לתערובות דמאי וצ"ל דהוה בגדר נותן טעם לפגם כמש"כ. אך באמת כך דהנה כבר כתבתי דיש שני מיני ביטולין אחד ביטול הדבר ואחד ביטול האיסור ונ"מ בין היכא שיש בו טעם דאז לא שייך ביטול הדבר רק האיסור וצ"ל דהיינו שנהפך האיסור להיות היתר ולכאורה קשה היאך אפשר זה הא כיון שהתורה אסרה אותו מי יוכל להתירה וכמו דבר שבמנין שצריך מנין אחר להתירו וצ"ל דהתורה לא אסרה אותו אלא כשהוא בפ"ע משא"כ התערובות זה הוה סיבה ולא שייך דבר שבמנין ועיין בהך דיומא דף ס"ד בם בהם הא ע"י תערובות מרצה וע"ש ברש"י שדייק רק אם לא נודע, והטעם משום דלדידן דקיי"ל דשחוטים נדחים עיין בזבחים ד' ע"ד לכך פי' דמיירי שלא נודע ועיין בדברי רבינו בהל' פסוהמ"ק פ"ו הכ"א דאברי בעלי מומין אפילו באלף אברים נפסל ועיין תוס' זבחים ד' ע"ז דמאי טעמא לא בטלי אך באמת דזה הוה כמו הך דבכורות ד' כ"ג דמטמא במשא וה"נ הקטרה על המזבח הוה כמו במשא ומשום דהעלאה וההקטרה הוא האיסור רק גבי בשר חטאת משום עצים ועיין בירושלמי ערלה פ"ב דאמר חטאת בעולות יש ודאי ל"ת לר"י והטעם דלא שייך כאן ע"י תערובות מרצה כמו גבי בעל מום, ואף דהא בגמ' דילן אמר ר"י דכ"ע מודו דיקרבו ס"ל להירושלמי דר"ל על הרצפה דר"י ס"ל דיכול להקריב כמבואר בזבחים דף נ"ט ומשום הך לאו דכל שממנו לאישים ליכא כמש"כ התוס' מנחות דף נ"ז ע"ב ד"ה כבש וע"ש ד' ע"ד ע"א דקרב בבית הדשן שלמטה שירים ובירושלמי סוטה פ"ג ועיין תוס' זבחים דף פ"ז ע"א ד"ה כבש וכ"מ וכונת

הירושלמי בערלה פ"ב ר"ל על המזבח, אבל גבי תבלין דעיקרן לתערובות א"א שיתבטלו אף בתערובות דהאיסור חל עליהם לתערובות דלענין אחר אינם ראויים:

הלכה ד

וכן חבית סתומה של יין כו'. דוקא וכמבואר בירושלמי סוף פ"ג דמעש"ש דרק של יין הוה דבר חשוב ובטלה הקנקן להיין ולא של שמן ודלא כמש"כ התוס' זבחים ד' ע"ב ע"ב דה"ה של שמן זית ועיין ב"מ ד' מ"ד ע"א דיין מינטר אגב חבית ועיין כתובות ד' ק"ח ע"ב גבי קנקנים דשמן לא מנטר אגב קנקנים ועיין בהך דקדושין ד' מ"ח ע"ב וכ"מ בזה ע"ש. והנה רבינו ז"ל נקט הני דברים רק אכלאי הכרם וערלה ובתרומה לא נקט רק חביות סתומות עיין בפט"ו מהל' תרומות ה"א והוא מהך דזבחים ד' ע"ד ע"ב ומהך משנה דסוף פ"ג דמעש"ש ועיין בירושלמי הובא בתוס' בזבחים וביבמות דעמדו על זה ע"ש. ובאמת כך דהנה עיין לקמן בהל' ט' מוכח מדברי רבינו דהני דברים נאסרו בכל מקום ור"ל דאף אם יהיה זמן שלא יהיו חשובים מ"מ נאסרו ולא בטל. ועיין בתוספתא תרומות פ"ה דעל חילפי תרדין הוה שם מחלוקת ואמר ריב"ב דאם היה ב"ד היו נמנין על כל אלו הדברים להתירן ע"ש מוכח דצריך ב"ד דוקא ואף דלכאורה הא הטעם הוא משום חשיבות וא"כ כשבטל הטעם יתבטל הדבר וצ"ל דזה הוה גדר תקנה עיין ביצה דף ה' ודף ו' ותוס' פסחים דף נ' ודף ק"ח וע"ז ד' ב' וד' ל"ה ודף ס"ה וכ"מ ועיין בירושלמי סוף תרומות גבי שמן שריפה דאף להקל כן ועיין בירושלמי שבת פ' במה אשה גבי סנדל המסומר ע"ש ושביעית פ"ד גבי שביעית כה"ג דצריך ב"ד לבטלו ועיין בתוספתא שביעית פ"ד דאין מתירין את מינן אף דיודעין שעשו כיוצא בו לאחר שביעית רק עפ"י חכם ע"ש ועיין בירושלמי שביעית פ"ו ה"ד גבי ירק וכ"מ ועיין מש"כ לקמן בהל' כלי המקדש ובהל' ממרים וס"ל לרבינו דזאת התקנה לא נעשית רק בערלה ובכלאי הכרם אבל בתרומה ממילא לא בטלה וא"כ במקום שאינם חשובים הני דברים בטלו גבי תרומה וכעין דאמרינן בהך דביצה ד' ה' ע"ב ביצה במנין מי הואי ע"ש, וגבי חביות סתומות לכך אמרינן בסוף פ"ג דמעש"ש הנ"ל דרק אם קרא שם תרומה עליהן לאחר שגפן אז לא בטלי א"כ חזינן דהם גם בתרומה היו בגדר התקנה דגבי ערלה וכלאי הכרם לא שייך קריאת שם. והנה עיין בתוספתא פ"ה דתרומות דאמר שם דסתומה בין הפתוחות או פתוחה בין הסתומות שאני ומקשה בירושלמי ערלה פ"ג ה"ו היכי משכחת לה ובאמת לפי מש"כ דמבואר דרק אם קרא עליה שם משגפן אז יש להם חשיבות דחביות סתומות אבל קודם שגפן קרא שם יש לה דין פתוחה וא"כ משכחת כה"ג וצ"ל דהירושלמי מוקי לה בערלה ובכלאי הכרם, ועיין בירושלמי סוף פ"ב דכלאים דהוה מחלוקת דב"ק אם

חשבינן גבי דלעת יונית אוסרת בכ"ש ע"ש בזה. ועיין בירושלמי ספ"ז דדמאי. ועיין בירושלמי פ"ה דע"ז דבעי שם ריב"ח איסורי הנאה מהו שיבטלו בצירוף ע"ש ובערלה פ"ג ובכתובות סוף פ"ו דאמר שם צמר בכור שטרפו בטל ור"ל כך דס"ל כשיטת ר"ת ורבינו דשור הנסקל אינו נאסר מחיים רק האיסור חל עליהם לאחר שימותו וזהו מה דקבעי ליה אם רק שכבר נאסרו אז לא בטל. אבל שם האיסור מצאן בתערובות י"ל דלא חל עליהם האיסור כלל וכן ר"ל האי צמר בכור שטרפו דהיינו לפי מה דמבואר בהך דבכורות ד' כ"ה ע"ב יבקר ע"ש בגמ' א"כ לפי"ז האיסור לא חל עליהם רק לאחר שמת ואז כבר נתערב לכך ס"ל דבטל ומקשה מן פטר חמור משום דכבר כתבתי וכן מוכח מדברי רבינו בפהמ"ש בפ"א דבכורות דאף דקי"ל דפטר חמור אסור מחיים מ"מ שערו אם לאחר שגזז פדה הפטר חמור פקע האיסור גם מן השער ולכך ישרף ולא יקבר עיין בירושלמי דערלה שם ובסוף תמורה וא"כ נמצא דהאיסור חל כשהוא מעורב ומ"מ לא בטל וזהו כונת הגמ' דידן בסוף תמורה בצפירתא ר"ל דלא נתערב ועומד בפ"ע וניכר אך הירושלמי לא ס"ל כן, ועיין מש"כ רבינו לעיל פ"ג הט"ז גבי חמאה ובמש"כ בהל' כלאים פ"י ה"ו מפני שצורת הכל ע"ש. והירושלמי בע"ז מביא ראיה מדנקט לשון ציפורי דמשמע אף המשולחת ואף דהיא מותרת לאחר שילוח וצ"ל כמש"כ דהיינו ששלחה וחזרה וא"כ חל האיסור ג"כ בתערובות ודחה דשם ר"ל ציפור דהיינו השחוטה ולאחר שחיטה והקשה משער נזיר וס"ל דהאיסור אינו חל עליו רק בשעת נתינתו תחת הדוד דהירושלמי יליף שם מהך קרא איסור של שער נזיר וע"ש ברש"י ובהך דקדושין ד' נ"ז ופסחים ד' כ"ג ובסוף תמורה ובירושלמי בערלה פ"ג שם ובהך דתענית ד' י"א ע"א ההוא אגידול פרע ע"ש בזה:

הלכה ח

כיצד אגודה של ירק כו'. עיין תרומות סוף פ"ד ועיין בהך דערובין ד' כ"ט וביצה ד' כ"ט ע"ב דמשמע דהוה אתרוג דבר שדרכו למנותו ועיין בהך דגיטין ד' נ"ד ע"ב גבי נטיעה ע"ש ולקמן בהל' כ"ה:

הלכה י

ונפל מן הג' כו'. עיין בהל' ע"ז פ"ז דלא פסק כן רק דס"ס מותר והטעם משום דכיון דקי"ל דגבי ע"ז מהני אם יוליך הנאה לים המלח וא"כ נמצא כיון דהתערובות הראשונה אסור הוה כמו שמוליך הנאה לים המלח ולכך השניה מותרת גם י"ל דשם מיירי בע"ז דמהני ביטול ולכך לא חשיב שם חתיכה דזה תקרובות דלא מהני ביטול ולכך אפילו ס"ס אסור. ועיין בירושלמי ערלה פ"א דמחלק כה"ג, או י"ל דס"ל דטבעת וכוס דע"ז לא

הוה כלל דבר חשוב והך דלא בטל הוא משום לא ידבק כמו גבי יי"נ וכמבואר בירושלמי הובא בתוס' זבחים ד' ע"ב ע"א ע"ש ולכך בהתערובות השני שוב אין עליו שם ע"ז רק איסור בלבד בטל משא"כ גבי דבר חשוב דאף התערובות הראשונה יש על כל אחד ואחד מהם שם דבר חשוב ולכך לא בטל:

הלכה יד

תבלין כו' ג' שמות כו'. עיין בהשגות וכ"כ בזה דרבינו פסק בזה כר"מ דסתם מתניתין כוותיה וא"צ להעמיד במיני מתיקה ועיין בתוספתא תרומות פ"ו דפליגי ר"י ורבנן אם גריס של פול ושל טופח הוה מין אחד ור"ל דבר דהטעם הוא אחר והמין הוא אחר רק שם הפעולה הוא אחד בזה פליגי ר"י ורבנן אם שם הפעולה ג"כ פועל שיהיה מין אחד או לא ולא דמי לחמירא דחיטי וחמירא דשערי דשם הדבר הוא אחד משא"כ כאן וראיה לזה דאל"כ היאך משכחת לחמץ ומצה שיהא מין במינו הא זה חמץ וזה מצה וע"כ דמחמת הפעולה שנעשה בהם לא הוה שינוי ועיין בהך דחולין ד' ס"ב גבי שם לוי ובסוכה ד' י"ג וכ"מ בזה ועיין במה דס"ל לר"י בהך דנדרים ד' נ"ג ע"א גבי עדשים ואשישים ע"ש בירושלמי. ושם ד' נ"ב ע"ב ועיין בתרומות פ"ד גבי תאנים לבנות ושחורות ובירושלמי דערלה פ"ג דמחלק שם בין צבעים מין אחר ובין שחורות ולבנות מפני שיכול לחתכן ויהיה כמין אחד ולכך שפיר י"ל דהוה מין במינו. ועיין בחולין ד' קל"ו ע"ב דזה הוה מחלוקת דתנאי אם זה הוה מין אחד ע"ש ובדברי רבינו פ"ה מהל' תרומות ה"ג ועיין בהך דכריתות ד' כ' גבי נתכוין ללקט שחורה ולקט לבנה אם זה נקרא מתעסק ע"ש. ובירושלמי כלאים פ"א ה"ז וחלה פ"א ה"א וסוטה פ"ח ה' ה' גבי מרכיב תאנה שחורה ע"ג לבנה ע"ש ברש"י:

הלכה יז

עיסה מחומצת כו'. הנה רבינו ז"ל לא פי' כאן כמו דאוקי בגמ' דילן ד' ס"ח ע"א דהטעם הוא משום נותן טעם לפגם ע"ש וכן בירושלמי כן ועיין בהך דתמורה ד' י"ב ע"א ע"ש בתוס' ד"ה ואין והטעם משום דרבינו ס"ל דנותן טעם לפגם ההיתר הוא רק מחמת פוגם ולא מחמת דלא הוה טעם וס"ל דבכלאי הכרם דקי"ל אף שלא כדרך הנאתו אסור נותן טעם לפגם כה"ג שנפל בו ממש האיסור אסור בכלאי הכרם וס"ל דגמ' דידן אזלא למאי דס"ד בפסחים ד' כ"ד ע"ב דלא ס"ל הך דין דאסור שלא כדרך הנאתו משא"כ לדידן. ועיין בהך דשבת ד' צ"ג בהך מחלוקת דר"ש ורבנן גבי זה יכול וזה יכול ובהך דע"ז ד' ס' וע"ש בתוס'. ותוס' פסחים ד' כ"ז ע"א ע"ש:

התרומה מעלה כו' שכיון שבטלה כו'. עיין בהשגות. אך באמת כך דהנה על הך מחלוקת דפ"ב דערלה מ"א דפליגי ת"ק ור"ש אם שני איסורים מצטרפים לאסור על זה קאמר בירושלמי כך ודלא כפי' הר"ש שם מה פליגין ר"ל דר"ש דס"ל דלא מצטרף דהיינו כשנפלו בזה אחר זה אך לא היה ידיעה ואח"כ צריך לומר כך דמתחלה נפל ג' קבין ערלה והיה לו ידיעה ואח"כ נפל ג' קבין ועוד מותר לכ"ע דהערלה כבר נתבטל והוה מאה סאה וחצי סאה וא"כ אח"כ אם נפל ג' קבין כלאי הכרם ועוד בטל לכ"ע ולהיפך אם נפל תחלה ג' ועוד ואח"כ נפל ג' אסור לכ"ע ואם נפל בבת אחת הוה זה בעיא דלא איפשטא ר"ל לר"ש דס"ל דלא מצטרפי מ"מ בב"א י"ל דמצטרפי והמחלוקת הוא בזה אחר זה בלא ידיעה והנה רבינו ז"ל ס"ל דגם גבי תרומה אף דצריך הפרשה מ"מ אם היה לו ידיעה נתבטל עיין בפי"ג מהל' תרומות ה"ו ע"ש בהשגות אך נ"מ כך דגבי שאר איסורים גם הראשון כיון שבטל וא"צ הפרשה מצטרף להתיר השני והיינו רק כשנחלק כעין שכ' רבינו דאם לא נחלק אף דהראשונות מותר לאכול מ"מ בב"א ס"ל דלא ועיין תוס' חולין ד' ק' ע"א לכן כ' רבינו כה"ג והנה שם בערלה בהל' ב' גבי הך דהערלה את התרומה נראה מדברי הירוש' דלא כפי' רבינו בפיהמ"ש רק דאם נפל סאה תרומה לצ"ט וא"כ נעשה מדומע ואח"כ נפל חצי סאה ערלה דשוב בטלה הערלה במאתים ולא אמרינן דהחצי סאה ערלה תעשה ג"כ מדומע רק דאח"כ לריב"ה דס"ל בתרומות פ"ד או לר"י דלא צריך בתרומה ק"א רק ק' ועוד אז מצטרף הג' קבין ערלה וצ"ט חולין ובטלה ג"כ התרומה וכן אם נימא לר"ש דלא מצטרפי ערלה וכלאי הכרם לאסור י"ל דהירושלמי יפרש הך משנה דואח"כ נפלו ג' קבין ערלה וג' קבין כ"ה ר"ל ששניהם נפלו והם בטלים לר"ש ואח"כ יבטלו הם את התרומה ומותרת אף לזרים כן הוא פי' המשנה והטעם דס"ל דאם נפלו ג' קבין ערלה לתוך מאה קבין תרומה דבטלה מ"מ לא חל על הערלה שם תרומה. ועיין בהך דמנחות ד' כ"ג ובזבחים ד' ע"ח אם אמרינן דנהפך ובירוש' פסחים פ"ג ה"א אם בשרובו מצה יוצא בה ידי חובתו ובהך דנדה ד' כ"ז ע"א גבי עפר ורקב וכ"כ בזה וס"ל דרק חולין דאפשר שיהי' בו גדר תרומה שפיר י"ל זה ולא גבי ערלה כיון דלא חל עליו שם טבל מעולם ועיין בירושלמי פ"ג דחלה ה"ז וסוף פ"ו דתרומות וכ"כ בזה ונ"מ למאי דמבואר בירושלמי פ"ב דפסחים ובבלי פסחים ד' ל"ה ע"ב דאין חל על איסור חמץ איסור טבל אם הוה זה עד לאחר הפסח אם שוב לא חל עליו איסור טבל כלל וכמו שכ' רבינו בהל' ביכורים פ"ז ה"ט גבי חלה ונ"מ כגון דאחמיץ במחובר דמבואר בפסחים ד' ל"ג אם הוה זה גדר דיחוי או גדר פטור ועיין בירושלמי דחלה פ"א מה דמחלק בין גדיש שנדמע לעיסה שנדמע וכאן הוה כעיסה כיון שלא נתחייב מעולם ועיין ביבמות

ד' ל"ב ע"א מיתלא תליא ובתוס' חולין ד' צ' ע"א מש"כ לחלק גבי גיד הנשה וי"ל דגם גבי טבל כן כיון דלא נקצר בחיוב א"א לבוא לידי חיוב והך דחלה פ"ב מ"א גבי פירות חו"ל שנכנסה לארץ גבי מעשרות הוה רק מדבריהם כמש"כ רבינו בהל' תרומות פ"א ה' כ"ב וכן מבואר להדיא בירושלמי פ"ה דמעשרות ה"ד ע"ש. ועיין בתוספתא דתרומות פ"ב דמוכח שם דהך מחלוקת דר"א ור"ע קאי גם אתרומה שם ר"ל בספינה הבאה עם העפר וכן ר"ל בירושלמי פ"ב דחלה גבי ספינה ועיין בירושלמי דחלה פרק ד' ה"ח גבי ירדן והוא שמשך עפר:

הלכה כ

בגד שצבעו בקליפי כו' שהרי הנייתו ניכרת כו'. כ"כ בזה על הך דב"ק גבי יש שבח סמנין ע"ג צמר דר"ל כך דעיין בביצה ד' ל"ח גבי מאי דפריך וליבטל מים ומלח לגבי עיסה ע"ש כל הסוגיא והפי' דהנה עיין בירושלמי פ"ב דמעש"ש ה"א במה דפליגי ר"י ור"ל גבי מדת שבחו ניכר או טעם שבחו ניכר וע' בדברי רבינו בהל' מעש"ש פ"ג הל' י"ד וט"ו ע"ש בהשגות, אך כך דהנה מה שהדבר נשבח ע"י איזה דברים ונעשה ע"י זה מין אחר אם יש להאחד חלק בהדבר או רק תביעת ממון מה שחייב לו עבור הדברים שלו ועי' בהך דב"ק ד' צ"ט גבי אומן קונה בשבח כלי במה שכתב התוס' שם ד' ק"ב ע"ב ד"ה מי הודיע ע"ש ועיין בירושלמי ספ"א דנדרים בהך דקונם ידי אם רק שכר ידי אסור או גם שבח ועיין בהך דב"ק דף מ"ז ע"א גבי נפחא למי שייך הדבר כיון שבא ע"י שניהם ובמש"כ התוס' שם ד' ק"א ע"ב גבי צבע ועי' בירושלמי ב"ב פ"ו גבי אם נתערב לו חטים בשעורים למי שייך השבח ובב"מ ד' קי"ח ע"ב גבי ירק ע"ש וכ"מ בזה. והנה כך דגבי תחומין רק אם באו מזה לחבירו אז הולכין אחר הראשון ביו"ט אבל אם הפקיר הראשון חפציו ביו"ט וזכה בו השני אז הן כרגלי כל אדם לכ"ע אף לריב"נ ולכך מבואר בירושל' ספ"ה דביצה דהמוצא כלי הרי הן כרגלי המוצא ומיירי ביו"ט וכן באמת הדין לגבי מים הנובעים די"ל דלא קנו שום שביתה אף לריב"נ עיין רש"י ביצה ד' ל"ט ותוס' עירובין ד' מ"ו ומ"ה ע"ב ומ"ז ע"ב ורש"י שבת ד' קכ"א ע"ב ובהך דעירובין ד' צ"ז ע"ב ועי' בע"ז ד' מ"ז ע"א קמא קמא אזלא גבי נובעין, וזהו מה דר"ל בגמ' שם אם רק צריך לשלם מעות לבעל המים והמלח עבורם והם עצמם הם של בעל העיסה לא מכח הנותן כיון דנשתנו לפנים חדשות והוה כמו מציאה וכמבואר בירושל' דביצה שם או מיקרי שיש לו להנותן דבר בהעיסה מה שהשביח על ידו וכן ר"ל בהך דע"ז ד' ס"ג ע"ב גבי אתנן מה דרצה לחלק בין חנוני המקיף ע"ש ור"ל ג"כ אם משלם עבור הדבר של החנוני או בעבור שהוא חייב חוב לחנוני, ועי' פ"י דשביעית גבי הקפת החנות אם משמט, והנה

עי' בברכות ד' ל"ז ע"ב דהיכא דנשתנה הדבר אם ניכר הדבר מהיכן בא אזלינן בתר הדבר שבא ממנו ועדיין שמו עליו וזהו ר"ל ג"כ הגמ' דע"ז ד' ס"ו ע"ב גבי ריחא שניא התם דמיקלי איסורא ור"ל ואינו ניכר הריח מהיכן הוא בא לכן אין שם איסור על הריח וכ"כ בזה, והנה הך דכאן הוא ג"כ הספק אם הדבר הוא מה שנתן לו או מה שחסר אצלו ועיין ב"ק ד' כ' וכ"כ בזה והנה אם נימא על מה שנתן לו אז כיון דנשתנה הדבר א"א לומר שיש לו חלק בהדבר רק אם נימא מחמת שנחסר לו דאז ניכר הדבר מהיכן בא א"כ עדיין שמו עליו ושפיר מיקרי יש לו חלק בהעיסה ומביא ראיה מהך דבורר צרור דאף דעל הדבר עצמו אין שייך תשלום דהדבר אין שוה כלום רק מחמת החסרון במה שנשאר לו וה"נ כן. ואח"כ אמר דהתם התשלום מחמת ההיזק ויש לו תובעין ואח"כ אמר דא"כ גבי נבלה בשחוטה ועיין בירושלמי פ"ה דתרומות אם יש לבעל הנבלה חלק במה שהשביח החתיכה ע"י התערובות ועיין בערובין ד' פ"ח ע"א גבי חורבה מחזיר לבעלים ע"ש ותירץ כיון דלטעמא עביד עיקר התבלין הוא לכך ולא מיקרי דבר חדש ועיין בירושלמי פ"ה דמעש"ש ה"ו גבי יין ותבלין שהוא כמבוער. והנה גבי עצים אמר בירושלמי סוף פ"ה דביצה ופ"ב דמעש"ש סוף ה"א דעצים אין בהם ממש ר"ל דלא ס"ל יש שבח עצים בפת ועיין בירושלמי סוף פ"ג דע"ז מה דמחלק שם בין להיסק בין לעשן וכמש"כ התוס' זבחים ד' ע"ב ע"ב דרק אם אין האיסור ניכר בעין אז שייך גדר פדיון. וגם אף דקי"ל בביצה ד' ל"ט דשלהבת של ע"ז מותרת זה רק כשאינו ניכר ממה בא הדבר אבל כשהאבוקה כנגדו דניכר האיסור מהיכן בא השלהבת אסור וכמש"כ לעיל ולא הוה מיקלי איסורו וכן הדין בהך דסממנין דמתחלה רוצה להביא ראיה דהסממנין הוה בגופו של דבר ולכך ידלק מחמת דגוף האיסור הוה וכמש"כ. ועיין בתוספתא דע"ז פ"ה דהוה מחלוקת אם מהני שיעביר מהן הצבע אח"כ ועיין בירושלמי דערלה פ"ג דאף למ"ד בע"ז ד' ל"ב דגבי חרס הדרייני מותר לסמוך בכרעי המטה דלא הוה גוף החרס עצם האיסור גבי בגד אסור דנעשה גוף האיסור ודחי שם בב"ק דאין הטעם דהבגד נאסר ללבוש רק דהטעם דזה גופא הויא הנאה מה שיש לו ע"י הסממנין של ערלה בגד צבוע וכעין דאמרינן בערובין ד' ל"א אסור לקנות בית באיסורי הנאה ועיין בתוס' נדרים ד' מ"ז שכ' דהך דפסחים ד' כ"ז בשרשיפא ר"ל שהאיסור הנאה הוא מה שיש לו זה לא מה שנהנה ממנו ועיין תוס' ע"ז ד' מ"ח ע"ב גבי אם נטע כו' ע"ש וזהו ג"כ כוונת הגמ' במעילה ד' כ' ע"א הנאה הנראית לעינים ר"ל ג"כ מה שנעשה בית ע"י זה מעל ואז עדיין תלוש וכיון שנאסר הבגד שוב אסור ליהנות ממנו וכן ר"ל רבינו לקמן בהל' כ"ג גבי קערות וכוסות כו' שהרי דבר כו' עושאן חדש ר"ל כך דהנה זה מבואר בכ"מ דגמר כלי

הוא ע"י הסקה בכבשן עיין ביצה ד' ל"ב וכ"מ. ועיין בתו"כ פ' שמיני דאמר שם דאף דגבי תנור ג"כ הגמר שלו הוא הסקה כמבואר בכלים פ"ה ועיין שבת ד' קכ"ה מ"מ תנור מיד שיסיקנו מיקרי ג"כ נעשה בו מלאכה נמצא דגבי תנור ההיסק עושה בו שתי פעולות חדא דנגמר ועוד דעשה בו מלאכה ופקע ממנו שם חדש אבל בכלי חרס הוה רק גמר מלאכה ומיקרי חדש ועיין תוס' ע"ז ד' ל"ד ע"א וכ"מ ולכך כלי חרס כיון שנעשה כלי ע"י האיסור נאסר והוה כמו עצם איסור משא"כ בתנור דזה הוה ג"כ גדר מלאכה ולכך מהני יוצן וזהו כונת התו"כ פ' שמיני פ' ח' פרק י' תנור שומע אני בין חדש כו' והוה כמו בגד שצבעו ואח"כ מקשה בב"ק משביעית ור"ל במיני צבעונים שמותר לצבוע בהם דלא כרש"י שם ד' ק"א ע"ב ד"ה יש רק דמה דאמר ידלק היינו לאחר הביעור שצריך לבערן וא"כ מוכח דהוה ממש דביעור לא שייך רק בדבר שיש בו ממש כמש"כ ועיין בדברי רבינו פ"ה מהל' שמיטה ה"ט ותירץ משום תהיה. והנה התוס' שבת ד' כ"ה ופסחים ד' כ"ב ע"ב חלקו בין עצים לבשר ותבואה ע"ש ובאמת כך דעיין בפסחים ד' ע"ה דרק של עץ מיקרי גחלים ר"ל כך דכל הדברים כ"ז שלא נעשה אפר עדיין שם הראשון עליהם ועיין נדה ד' כ"ח ע"א דשויא חרוכא וזבחים ד' ק"ו ע"א דהוה מחלוקת גבי ניתך הבשר ועיין במעילה ד' ט' גבי גחלים של מערכה משום דאית ביה ממש וע"ש ברש"י בע"ב ובאמת החילוק הוא כך דגחלת ר"ל של בשר האימורים ויש בו מעילה ומשום דעושין ממנו תרומת הדשן כמש"כ רש"י שם וגחלים ר"ל של עצי המערכה ובהני לא דפקע מהם שם עצים ובזה א"ש מ"ש התוס' יומא ד' כ' ע"א ועיין שם ד' מ"ו ע"ב גבי כיבוי וגם כאן זה החילוק וא"ש ועיין בירושלמי ערלה פ"ג ה"ב גבי גחלים של ערלה שעיממו כו' ור"ל כך דגבי ערלה האיסור הוא רק בקליפין וגחלת שלהם י"ל דיש בהם ממש ואסור אבל גבי כלאי הכרם דהקשין וגם העצים של הגפן אסורים, בהם הגחלים מותרים ומה דמבואר בגמ' ובתוספתא דערלה דגם גבי ערלה הגחלים מותרים מוקי לה בירושלמי כגון שהביא עצים לחים ונגבם בקליפי ערלה אז הגחלים של העצים מותרים ובזה מדוייק לשון רבינו בהל' כ"ד והל' כ"ג והנה עיין מש"כ הר"ן ז"ל בע"ז ס' פ"ג דגבי תבשיל ליכא שבח עצים ובאמת בירושלמי פ"ג דערלה מקשה למ"ד הנאת ערלה בטלה ברוב ר"ל היכא דאין ניכר האיסור בעין וכמו לקמן בהל' כ"ו גבי מעמיד מש"כ רבינו שהרי הדבר האסור כו' הקשה בירושלמי מתבשיל ותירץ דקאי על הקדירות ר"ל כמו הך דביצה ד' ל"ד בקדירות חדשים שמחסמין את הקדירה ע"ש אך באמת כ"כ בהל' שבת פ"ט דמוכח דיש חילוק בין צליה לבישול דגבי צליה האש עושה פעולה בעצם הדבר וכמו הך דנזיר ד' נ' ע"ב כגון דסליק נורא אך זה מהשלהבת לא מהחמימות דהוה מגוף העצים וכמו

עצים דמשחן עיין פסחים ד' כ"ז ע"ב וב"ק ד' ק"א ע"ב משא"כ גבי בישול ובזה מדוייק ג"כ לשון רבינו מה דמחלק בין פת לתבשיל דכאן נקט גם כלאי הכרם וכאן נקט רק קליפי ערלה והך דהל' כ"ד גבי קדירה שבישל אותה ר"ל כגון קדירה חדשה וכמו הך דביצה ד' ל"ד הנ"ל ועיין מש"כ הרא"ש בהך דחולין ד' ח' גבי השוחט בסכין של עכו"ם דע"י זה גם הבשר אסור. ועיין בירושלמי מגילה פ"א ה"ט דמחלק שם בין קערה לקדירה דזה רק מכניס לתוכו האוכל וזה מהנין בו את האוכל. ועיין מש"כ רבינו בהל' מלוה ולוה פ"ג ה"ג גבי כלים שעושין בו אוכל נפש ע"ש ומשום דהם מתקנין את האוכל. ועיין בנדרים ד' ל"ג וד' נ"א גבי מעשה קדירה:

[השמטה במש"כ אם דבר שנעשה ע"י איזה דברים פנים חדשות אם יש שם הראשון עליו או לא הנה לכאורה זהו מה דאמרינן בחולין ד' ס"ט ע"א כל מכח כו', אך שם כך דשם כל עיקר המין הוא כך אין שם הראשון עליהם משא"כ בדבר דרק ע"י סיבה אין ראיה ועיין מה דס"ל לרבינו לעיל פ"ב הכ"ד דאם נעשה משרץ העוף עוף חייב ג"כ משום שרץ העוף ע"ש וא"כ לפי"ז קשה הא רבינו כאן פ"ג ה"ח ס"ל דכל עוף טמא בשעה שהתחיל להתרקם יש שם שרץ העוף עליו וא"כ לעולם יהא חייב שנים גבי עוף משום שרץ העוף ג"כ וע"כ משום דכיון דכל המין הוא כן ונעשה אח"כ לבריה חדשה פקע שם הראשון והאיסור הוא רק משום דהוה מין טמא וכמו מש"כ שם בהל' י"א וזה ר"ל בהך דתמורה ד' ל"א ועיין מש"כ רבינו בהל' סוכה פ"ה ה"ד גבי פשתן דאין עליה שם גידולי קרקע וזה ג"כ ר"ל הך דב"ק ד' מ"ז גבי אין גובין מביצתה פירשא בעלמא ר"ל כך דהיא דבר המופרש ופנים חדשות ואזלינן בתר השתא ואילו ביצה הזיקה אין שייך לגבות מגופה לכך גם עכשיו אין גובין ממנה דשם הראשון אין עליה משא"כ בולד דאם הזיק עכשיו היה חייב לשלם מגופו וגבי ביצה טמאה וטרפה התם משום קרא דבת היענה כמבואר בחולין ד' ס"ד חזינן דיש שם איסור גם על הביצה: ע"כ השמטה]

הלכה כא

מי צבע כו'. כן מבואר בירושלמי שם ומשום דסלק את מינו כו' והוה כמו כוס מזוג דע"ז ד' ע"ג ע"ב ועיין במה דס"ל לרבינו בהל' שבת פ"ט הל' י"ד דגבי מים לא שייך צביעה דלא כשיטת הראב"ד ז"ל שם דלא הוה רק גדר תערובות ועיין מש"כ רבינו בפ"ט מהל' פרה הי"ג ופ"ה מהל' ביאת מקדש ה' י"ב אם שייך גבי מים נשתנו ועיין בירושלמי פ"ג דערלה ה"א דמיבעי שם אם צבע דבר שיש בו רוח חיים אם הוה מעשה לאסור ע"ש ועיין מש"כ רבינו בהל' שבת פכ"ב הכ"ג ובגמ' שם ד' צ"ה ועיין תוס' מו"ק ד' ט' ע"ב ד"ה פוקסת ובכורות ד' נ"ח ע"א משום סקרתא:

הלכה כה

נטיעה כו', **שהדבר חזקה כו'**. ר"ל כך דהא הטעם מבואר שם בירושלמי ופ"ט דתרומות דמחובר לא בטל ע"ש והטעם משום דהוא ניכר ועומד בפ"ע וכאן ע"כ אם היה יודעה היה מוציאן והוה ע"כ מתחילת התערובות לא היה יודע היכן היא והוה כמו הך דביצה דף ד' דרסה ואינו יודע באיזה מקום דרסה ד"ה יעלה וה"נ כן:

הלכה כח

יין שנתנסך כו'. כ"כ זה לעיל דרבינו ר"ל החילוק רק לענין שלא נעשה כל היין איסור הנאה ולכך אם מצרצור קטן אף ביי"נ יכול למכור חוץ מדמי יין נסך שבו וכן ר"ל בהל' ל' ועיין בירושלמי כאן פ"ה דגבי יין לתבשיל גם רשב"ג מודה דלא ימכר והטעם משום דהוא מתקן את התבשיל וכמו גבי כבשים במקום שידוע שנתן לתוכו יין לדידן דפסקינן כחזקיה בע"ז דף ל"ח ע"ב וכן מבואר בירושלמי פ"ב דע"ז שם ועיין בר"ן בזה דלא כתב כן וע"ש בפ"ה וכעין זה ס"ל לרבינו בהל' מקואות פ"ד אך שם להיפך דאם השאובים ירדו למקוה פחות ממ' סאה נפסלים כולם ואם הכשרים נפלו לתוך השאובים אז פסול אבל כל המים לא נעשה שאובים וכן מדוייק לשון רבינו פ"ה ה"א וה"ד ע"ש וכן הדין לענין טומאת משקין כמבואר בדברי רבינו פ"ב מהל' טומאת אוכלים ה' כ"ו ע"ש ועיין בתוספתא בפ"ד דטהרות דפליגי בזה ר"ש ורבנן גבי זב ששתה מן הכוס אם הרוק בטל אם לא ע"ש ועיין בירושלמי תרומות פי"א ה"ב גבי הך דאמר שם דר"מ וראב"י אמרו דבר אחד גבי ציר טהור שנפלו לתוכו משקין טמאים וכ"כ בזה:

הלכה לב

בין שהיה חדש כו'. עיין מש"כ רבינו בהל' נדרים פ"ט ה' י"ד גבי נודר מן הענבים ע"ש ועיין ביומא ד' ע"ו ע"ב גבי תירוש ועיין בהך דב"מ ד' צ"א ע"ב גבי עושה במין זה לא יאכל במין אחר. ועיין בירושלמי ספ"ו דתרומות אם אכל תרומת ענבים בשוגג אם מותר לשלם יין ע"ש ובאמת לפי מש"כ התוס' בנזיר ד' ל"ח ע"ב לחלק בין יין תוך מ' לתוך ג' י"ל דבזה גם רבא מודה דהוה כמין אחד עם ענבים ועיין תוס' ע"ז ד' נ"ו ע"ב ד"ה אבל ובזה א"ש דמיירי בחדש ממש:

הלכה לג

נפל על גבו כו'. לפי הנראה היה לו גירסא אחרת במשנה ואינו מחלק בין יבשים ללחים גם י"ל משום דיכול ליבשם אף זה תליא בהשביח ולבסוף פגם ואנן קי"ל דאסור ועיין בתוספתא תרומות פ"ח דגרס גירסא אחרת דגבי תמרים היין נותן טעם לפגם ע"ש:

הלכה לד

ולמה אין בודקין כו'. עיין בהשגות, ועיין בהך דפסחים ד' מ' ע"א ודף מ"ח ע"א ע"ש וכ"כ בזה טעם רבינו ועיין בירושלמי דמאי פ"א ה"א גבי ר"י הוה אכל בישרא ומתקן משום משקה שיש בו ואף דלא גזרו על תערובות דמאי ובירושלמי פ"ז דפסחים גבי תרנגולת שבישלה בשמן שרפה. ועיין ע"ז ד' ל"ח ע"ב דבשר בשמן הוה נותן טעם לפגם וע"כ כמש"כ רבינו:

פרק יז

הלכה ב

ולא אסרה תורה כו'. עיין ע"ז דף ע"ו ע"א הטעם משום גזירה. והנה רבינו ז"ל דייק כאן כלי חרס עיין בכ"מ אך י"ל דכבר כתבתי דדברים של עכו"ם לא שייך בהם גדר גזירה כיון דביה אין שייך איסור וכעין מש"כ רש"י פסחים דף מ"ב ע"א גבי בצקת ועיין מש"כ רבינו בהל' שמיטה פ"ד ה' כ"ט דלא גזרו על עכו"ם שזרע בשביעית משום ספיחין ע"ש ועיין בתוספתא שביעית פ"ג גבי בית הפרס ועיין בירושלמי דמאי פ"א ה"ג דאף דאין מחפין טבל אבל עם העכו"ם מותר לחפות ובתוספתא שם אמר דאסור ועיין בנדרים דף נ"ח ע"ב גבי המנכש עם הכותי ומדברי הר"ן שם נראה דר"ל כותי ממש ועיין בתרומות פ"ט מוכח דר"ל עכו"ם ותוס' מנחות דף ס"ז ע"ב וזה שייך אם גבי עכו"ם גזרו ג"כ על גידולין לכך גבי כלי חרס כיון דכשהוא בן יומו אין בו תקנה אסור לעולם דהוה כגוף האיסור משא"כ בכלי מתכות והך דהל' ג' ר"ל כגון שלקחן כשהיו בני יומן אך מלשונו לא משמע כן:

הלכה ג

הלוקח כלי תשמיש סעודה כו'. הנה באמת נ"ל דרק אם העכו"ם עשה זה עבורו לסעודה אז חייב טבילה מן הדין אבל אם עשאן לסחורה י"ל דאין עליהם שם כלי סעודה כלל כמו פת פלטר. אך זה יהיה כמו הך דפסחים דף ל"ח ע"ב גבי נחתום עשאן למוכרן בשוק וה"נ י"ל כן ועיין בחלה פ"א סוף הל' ז' בירושלמי ובהל' ח' שם גבי נחתום לא בדעתו כו'. ועיין במה דס"ל לרש"י בע"ז דף י"ט ע"ב דהיכא דעשה ישראל ע"ז למוכרה לעכו"ם יש עליה שם ע"ז של ישראל ע"ש דרק אם היה אומן של עכו"ם אז הוה ע"ז של עכו"ם ועיין בתוספתא דע"ז פ"ו במה דס"ל לר' דעכו"ם שעשה ע"ז לצורך ישראל הוה כמו ע"ז של ישראל לענין ביטול ע"ש ובירושלמי דע"ז פ"ה ה"ד ר"ל אמר תפתר באומן שעשה למכור בשוק ע"ש ועיין בהך דביצה דף ל"ח גבי שור של פטם הרי הוא

כו' וג"כ משום זה דאינו תחת רשותו ובאמת זה הטעם דס"ל ב"מ דף פ"ח דמוכר אינו קובע למעשרות מה"ת ומוכח מדברי רבינו בפ"ב מהל' מעשר ה"א דזה רק אם לכתחלה גמרן ע"מ למוכרן ועי"ש בתוס' והטעם דזה לא הוה כגמרן לאכילה וגמר אינו חייב רק אם גמרן לאכילה ועיין במש"כ רבינו בהל' כלים פ"ח ה' י"ג גבי אומן שעושה זוגין ע"ש ושם בהל' ט"ו גבי אומר לאומן ובירושלמי פ"ג דגיטין ה"א דמבואר שם דהוה מחלוקת ר"ש ורבנן אם צריך לברר. אך י"ל לפי מה דמבואר בירושלמי פ"א דתרומה דעכו"ם אין לו מחשבה ה"נ כן ועיין שבת דף מ"ט ע"ב גבי עורות ונסרים ושם דף נ"א גבי הפתק ובירושלמי שבת סוף פ"ג גבי מנורה קטנה כו' ואמר שם תפתר שלקחה עמו לסחורה ע"ש ואם המוכר מכרו לאכילה והוא לקחו לתשמיש אחר עיין בירושלמי שביעית פ"ח ה"א דאזלינן בתר המוכר ולא בתר הלוקח לענין מחשבת אוכלין ועיין בירושלמי ערלה פ"א דאם חישב עליו לעצים יכול לחזור בו לאוכלים ולהיפך לא ועיין סוטה דף מ"ג ע"ב ועיין בהך דזבחים דף קט"ז ע"ב דמבואר שם דאף למ"ד דבעי דבר שלא נשתמש בו הדיוט מ"מ בחדתי אף שעשאן לשם הדיוט לא איכפת לן ועיין בירושלמי יומא פ"ג ה"ו דמבואר שם דזה תליא בהך דסנהדרין דף מ"ח גבי הזמנה ע"ש ואביי ורבא דזבחים דף קט"ז אזלי לשיטתייהו בסנהדרין הנ"ל אך רבינו ז"ל בהל' בית הבחירה פ"א לא פסק כן ע"ש בהל' כ' וצריך לחלק מהך דסנהדרין דאומן שאני וכמש"כ ומהך דזבחים צ"ל משום דעכו"ם אין לו מחשבה כמש"כ ועיין בהל' אישות פ"ז ה' י"ז גבי הך דיכול להוציאו ע"י הדחק ע"ש בהשגות לפי גירסת ה"ה דס"ל דאם לא יחליפנו אינה מקודשת והטעם משום דמבואר בערכין דף כ"א ע"ב דאשה מקפדת על זה ע"ש וא"כ גבי קדושין אף דמצד המקדש הוה זה מטבע מ"מ כיון דקדושין ע"כ צריך להיות אשה והיא מקפדת על זה לכך צריך להחליף וזה תליא בהקדושין לא בתביעת ממון ולא דמי לשאר דברים אם בתר נותן או בתר מקבל דשם הוה רק גדר סבה אך נ"מ כגון אם אביה מקבל קדושין:

הלכה ו

או שמשכן העכו"ם כו'. עיין בכ"מ ועיין בהך דפסחים דף ל"א דישראל מעכו"ם אינו קונה משכון והוה מחלוקת שם. ואף דרבינו ז"ל בהל' חמץ פ"ד ה"ה לכאורה לא פסק כן ע"ש בדברי הה"מ אך באמת בהך דר"מ דפסחים דף ל"א לא נקט רק עובר ולא אסור בהנאה וי"ל דהוה כמו חמץ של עכו"ם באחריות ישראל דנהי דישראל עובר מ"מ החמץ לא נאסר כמבואר בירושלמי פ"ב דפסחים דהוה מחלוקת דאמוראי וכן ס"ל לרבינו כמש"כ שם ובאמת בירושלמי שם לפי הנראה גרס במשנה גבי ישראל שהלוה לעכו"ם מותר בהנאה ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש דרק אם אמר לו קנה מעכשיו ע"ש ובלא זה

נהי דעובר עליו מ"מ מותר בהנאה ועיין תוס' שבועות דף מ"ד וב"מ דף פ"ב ע"ב ד"ה אימר ועיין בהך דגיטין דף מ"ג ע"ב גבי עכו"ם שמשכן את שדהו לישראל משמע שם ג"כ דלא הוה קנין ע"ש בתוס' ד"ה הא לגופא ורבינו ז"ל לא הביא זה בהל' תרומות ועיין בהך דב"מ דף ע"ג ע"ב גבי הך עובדא דמרי בר רחל ובדברי רבינו בהל' מלוה ולוה פ"ז ה"ו ושם רק משום דיניהם וגבי טבילה לא שייך זה כמבואר בירושלמי דצריך לבוא לקדושת ישראל:

וכן אם לקח כו'. עיין מש"כ רבינו בפ"ח בהל' מעה"ק ה' ט"ו דכלי אבנים א"צ הגעלה ע"ש וכ"כ בזה בהל' חו"מ:

הלכה ט

ויש שם דברים כו' ויבואו לידי חתנות כו'. עיין תוס' ע"ז דף ל"ח ע"א גבי אם בישל ברשות של ישראל וע"ש דף י"ב ע"א דמשמע דאסור גם זה אך בירושלמי כאן ע"ז פ"ב ה' י' נקט שם ישראל ועכו"ם שהם שותפים ע"ש דמשמע דהאיסור הוא רק אם הם שותפים ועיין בירושלמי כאן ע"ז פ"ה ה"ב דגבי כותים לא אסרו בישוליהם ע"ש ועיין בהך דשביעית פ"ח ותוס' חולין דף י"ג ע"א ע"ש ועיין בהך דע"ז דף ל"ח ע"ב בהך דאמר רב שם תרי מיני שתיתאה כו' ועיין בירושלמי קדושין פ"ד ה"א דהוה עכו"ם ע"ש ועיין בע"ז דף ס"ד ע"ב גבי גר תושב דשם ג"כ גזרו ועיין בהך דגיטין דף מ"ד דהוה בעיא שם גבי כותי ומומר אם הוא בכלל נכרי לענין תקנת חכמים ותוס' קדושין דף ע"ו ע"א ע"ש:

הלכה י

כיצד לא ישתה כו'. עיין מש"כ רבינו בהל' ע"ז פ"ט ה' י"ג. אך כאן ר"ל כמו הך דאמרינן בע"ז דף י"ד ע"א בטווזיג ועיין בהך דברכות דף נ"ב ע"ב סתם מסיבה כו' ועיין בסנהדרין דף ק"ד ע"א כל המזמן כו' ועיין בהך דביצה דף כ"א ע"ב ע"ש ועיין שבת דף קכ"ב אדעתא דרובא:

הלכה יא

יין תפוחים כו'. כן מבואר בע"ז דף מ' ע"ב ועיין תוס' שם דף ל"ב ע"א ד"ה ומאוצר:

הלכה יג

הדליק הכותי כו'. והנה אם העכו"ם מסייע ללישה עיין בר"ן כאן ועיין תוס' ע"ז דף נ"ה ע"ב ד"ה אבל דמבואר שם דאפיה עם הלישה הוה גדר מלאכה אחת ועיין במנחות דף נ"ו ע"א גבי מה דאמר שם אפה לוקה שתים מוכח דבאפיה נגמר כל המלאכות שקודם ע"ש ברש"י ותוס'. ועיין מש"כ רש"י בכורות דף ל"ג ע"ב ד"ה הכל מודים דנקט רק אם לש אחד ואופה אחר ולא נקט על אחד לחייב שתים משום דבאפיה לבד יש בו שניהם

ועיין בתוספתא דע"ז פ"ה דמבואר שם דלישת העכו"ם אינו אוסר. ועיין בירושלמי שבת פ"ז ה"ב מה דמחלק בין שבת למחמץ מנחות. ועיין בהך דביצה דף ל"ד גבי קדירה וכ"כ בזה בהל' שבת:

כותי שבשל. עיין בירושלמי דע"ז פ"ב ה"ט דחלוט שלהם מותר משום דאינו נגמר ע"י חליטה ועיין בהך דיבמות ד' מ' ע"א גבי חלוט ע"ש בתוס' דאפייה שלהם מבטל החליטה ועיין בהך דיומא דף פ"א ע"ב גבי הימלתא דמותר ע"ש ברש"י:

הלכה יז

וכן קליות כו'. עיין בהך דכריתות דף ה' ע"א דאמר שם דמקרי נשתנה ע"ש ובע"ז ד' מ"ו ע"א אמר ג"כ דנתיבשו מקרי נשתנה ועיין בירושלמי דעירובין פ"ג ה"א גבי אפונין אם יכולים לאכול חיים אך באמת לפי מה דמשמע מדברי רבינו בהל' י"ח מוכח דס"ל דהך דשלקות המבואר במשנה הוא גזירה אחרת וכל דבר שדרך לשולקו ולמוכרו כך גזרו עליו ועיין בירושלמי פ"א דשבת דגם על כבושיהן ושלוקיהן גזרו ע"ש ואף דבגמ' מבואר בד' מ' ע"ב דגם חגבים כבושים מותרים ע"ש בדברי הרי"ף ז"ל צ"ל דס"ל דגם חגבים היה דרכם גם למוכרם חיים ועיין מש"כ רבינו לעיל בפ"ג הי"ו גבי חמאה שבישלו עכו"ם דאסור וכן כאן בהלכה י"ח ואף דהוא פסק דסתם כלים אינם בני יומם זה הוה גדר גזירה וכמו גבי שמן מתחלה כמבואר שם ד' ל"ו ע"א ועיין בתוספתא דע"ז פ"ה גבי גבינה שהעמידה ישראל ר"ל דאז לא גזרו ובודאי מיירי מחלב עכו"ם ואף דחלב אסור זה רק כשהישראל לקחן דכבר נאסר בידו ושוב אין לה היתר אבל אם הישראל מעמיד ברשות העכו"ם דאז אין על החלב איסור דעדיין אינו של ישראל וגם הגבינה הישראל עשה אותה לכך מותרת וכ"כ בזה:

הלכה כד

אבל חגבים כו' וכן כו'. כ"כ דמדברי רבינו נראה דאם ידוע אסור אפילו בהנאה וגם גבי מורייס כן מדנקט שדרכם משמע אבל בידוע אסור אף בהנאה דלא כגמ' דילן וכמבואר בירושלמי ומשום דפסק במורייס כר' עיין בפ' י"ג מהל' מעשר גבי דמאי ועיין בתוספתא ע"ז פ"ה דהוה מחלוקת דר"י ורבנן גבי זיתים השילחים אם אסורים בהנאה והנה שם נקט שמזלף עליהם חומץ ובגמ' דילן משמע משום יין ובירושלמי בסוף פ"ב נקט ג"כ חומץ וס"ל לרבינו דפליגי כגון אם מזלפין עליהם חומץ שכר דהוא גופא מטעם גזירה כמבואר בע"ז ד' ל"ב ע"א ולקמן בהל' כ"ה ע"ש וא"ש:

הלכה כז

קטן שאכל כו'. עיין מש"כ בזה בהל' שבת פכ"ד דכאן נקט שאינו בן דעת משמע דאם הוה מופלא סמוך לאיש גם ב"ד מחויבים ועיין בהך דנדה ד' מ"ו ע"ב דשם משמע דגם על קטנה שיכולה לנדור שייך בזה, אך שם י"ל כיון דבעלה מיפר לה ובגדולה כה"ג היתה יכולה לאכול לכך לא גזרו גם שם וכעין הך דחגיגה דף ו' ע"א גבי קטן חיגר ע"ש ועיין בתוס' שם ד' ב' ע"א מה שהקשו דהיאך מקריב קטן בחוה"מ הא לא חזי ביום ראשון ור"ל ג"כ כה"ג דאף דקרבנותיו אינו רק נדרים ונדבות מ"מ אינו מחויב רק במה שגדול כה"ג אינו מתחייב ועיין רש"י נדה ד' מ"ו ע"ב ד"ה איסורא נמי ליכא ע"ש דר"ל דרק איסור שאסור גם על אחרים שייך לאסור גם עליו אבל איסור דרק הוא יהיה אסור לא שייך וכגון זדון שבועה וע"ש בתוס' ועיין בהך דפסחים דף קט"ז ע"א גבי חיובא לדרדקי ועיין מש"כ התוס' נדה ד' ס"א ע"ב גבי מת דהיכא דהפטור שלו משום דאינו בר לבישה לא שייך הך דלועז ובזה י"ל הך דשבת ד' קל"ט ע"א דאמר שם הטעם גבי כלאים משום דאתי למיסרך ועיין בעירובין ד' מ' ע"ב והטעם משום דגבי כלאים העיקר הוא המחשבה כמש"כ התוס' יבמות דף פ"ג ע"ב וכן בהך דעירובין הוא משום קבלת יוהכ"פ וזה לא שייך גבי קטנים משום דלאו בני דיעה נינהו ולא משום הפטור של הדין לכך אמר משום דאתי למיסרך. אך באמת משום דשם הוה רק מד"ס וזהו שכ' רבינו כאן דאסור להרגילו וע"ש ד' קנ"ג ע"ב משום דאתא לכלל דיעה, ועיין בהך דבכורות ד' ל"ה ע"א דאמר שם ג"כ הטעם משום דאתא למיסרך ועיין בהך דסוכה ד' מ"ו ע"ב לא לימא אינש כו' ומש"כ רבינו בהל' שבועות פי"ב ה"ז ע"ש גבי קטנים ובהך דב"מ ד' ע"ה ע"א גבי ריבית אמר שם ג"כ הטעם משום דאתא למיסרך ועיין במש"כ רבינו בהל' שבת פכ"ג הל' י"ז ובדברי ה"ה שם ובזה א"ש כיון דהיכא דאינו מקפיד והיכא דאינם שלו לא שייך בו גדר גזל וריבית ושם עדיין לא זכו בחלקם לכך אין בו החשש ועיין בהך דכתובות ד' כ"ח גבי תחומין דנאמן קטן וא"כ מוכח דגם קטן צריך להזהיר על תחומין וכמבואר שם דאינם נאמנים רק מה שהם בעצמם עושין אבל לא ע"י אחר, ועיין בהך דשבת דף צ' ע"ב גבי חגב, ועיין בירושלמי דמאי פ"ג ה"א דמבואר שם דיש חילוק בין נותן לתוך ידו ובמאכילו לפיו גבי דמאי, 4ועי' בתוספתא פ"ג דדמאי דגם גבי קטן דאם אמר האכילני צריך לעשר וי"ל כה"ג:

הלכה כט

אסרו חכמים כו'. עיין בהך דשבת ד' צ' ע"ב והא עבר משום בל תשקצו כו' ובהך דפסחים דף נ"ה ע"ב גבי ביצים וחולין ד' ס"ד ע"ב ומש"כ רבינו לעיל פ"ד הי"ב ע"ש: